

LIPE

Glasba vetra se nabira na skromni površini mrtvega telesa jutra. Lahko bi bil kozolec, lahko pa vaški harmonikar, ki streže veselici, da si potlej pijani potentni mladci preštejejo kosti in si oddihujejo na robu svetlobe, ki prijazno postrga zarasle rane gozda, tako silno hladnega, da jezik hladu tleskaje udarja v jutro in išče pradavne kuščarje. Še en luskinast dan bo, pomislim, ko zehaje lovim zrak, da bi raztegnil nemost v sebi, ki je sedla vame ravno na dan vseh praznovanj. Tega dne ni najti v nobenem koledarju; morebiti samo v tistem, ki odreja začasnost večnosti. Za menoj je noč, v kateri sem stregel strahu in mu dovolil, da je legel k meni. In zdaj vidim, da je vstal že pred menoj in da je šel v stare trave, že krepko olesenele in rosnate, preobložene z biseri, ki bi si jih pozelevale tudi mlade mestne dame, tolikokrat neudejanjene in zatrte v svojo žametno ženskost. Pa še kar vleče in suši julijsko jutranjo vlago v tem čudnem kraju, v tej deželi cerkvic na hribčkih in majhnih podeželskih gostiln, pred katerimi se bahavo razkazujejo novi močni traktorji in terenci pa še nekaj ostale pločevine – samo ljudje se poredkoma razkazujejo, samo ljudje. Jaz pa sem popotnik skozi mlako časa, skozi svetlobo tisočletij, ki je spojila večnost z začasnostjo. Kje si zdaj, moj strah? Ponoči si me gledal z velikimi očmi in se mi smejal, češ da ne bom zmogel teh sanj, da me bo podeželje uničilo in posrkalo vase. Figo, vidiš zdaj! Prespal sem pod tole samotno lipo, nedaleč stran je kapelica in notri je Mati Božja, ki je včasih hodila nabirat molitvice čez ta polja in je nosila upanje celo dvajseto stoletje, tudi takrat, ko so bajoneti trgali trebuh Evrope, in tudi kasneje, ko so peči použile meso nesrečnikov in ko so bombe scvrle neko civilizacijsko prizadevanje, da bi nove ulice in rože na balkonih imele smisel v lepoti, ki je podpis Boga. Ne, tako se ne grem več! Peš sem se namenil do Ljubljane, že nekaj dni sem na poti in gre mi dobro. Malo čudno pot sem si zastavil, od Goriških brd pa do Ljubljane, počez, pa povsod fotografiram lipe in vse drugo. Pred mojim mestnim stanovanjem jih je kar nekaj, ampak tiste stražijo burjo, da ne udari v lice mojega doma. Niso takšne, kot so tu, kjer je veter le božajoča roka, ki prečeše gozd in kuštra listje. Prejšnjo noč sem spal na seniku, že v hribih nad Idrijo. Na pol podrta domačija in senik, ki je dišal po plesnobi, pa še dež je tolkel neke pradavne ritme po trhlini, ki je nekoč bila streha. Čudil sem se liriki tiste domačije; vse je bilo tako usklajeno, tako zlito s pokrajino in vse tako zapriseženo mrtvo. Kaplje preživetja so se razsule in rodovi so usahnili v pesku povprečja naših majhnih mest, kjer so nakupovalni centri in uradi. Če se spomnim na urade, potem bolje, da ne. Ta birokratska svojat, vsi tisti beli jeziki listov, vsi zasloni, na katerih se prikazujemo v obliki številčk in kjer nas določajo samo težko razumljive šifre. Včasih so pesniki peli o paranoji, o rožah, o strtih srcih, o hrepenenju, o ljubezni, danes bodo verjetno začeli peti o dveh šifrah, ki sta si usojeni. In najbrž se bo začelo ljubezensko pismo: Draga moja šifra ... V spalni vreči je že kar prevroče. Izležem se ven. Zdaj sem spet rojen v dan, ki se zлива čez veliko nepokošeno seno, na jugu zastraženo z mešanim gozdom. Rahlo pada navzdol in domnevam, da je tam spodaj studenec, kjer si bom natočil čisto vodo, da se bom lahko odžejal, ko bo za to čas, kajti izogibam se naselij, še prav posebej pa gostiln, teh jazbin vseh zatiščanih strasti; v mestih ni nič drugače, le da je tam pretok osebkov večji in ima vsak lokal svojo subkulturo. Zdajle bi se mi prilegla kava, to ja, ampak brez nje bo tudi šlo, vem, da bo. Na mobilcu si ogledam navigacijo. Aha, naravnost bo treba čez te hribe, ki se bodo končali tam nekje pri Logatcu, vmes je še ena dolina. No, bo že šlo. Obhodim lipo in si pritegnem jermen fotoaparata. Čas je za nekaj posnetkov, morda rosa na stari travi, morda kakšna dobra pokrajinska ... Ampak, ne ... Tamle gre ženska, glej no, sama, s sprehajalnimi palicami. Po videzu sodeč, ni ravno mlada. No ja, blizu petdeset, prej več. Kako so smešni, diete, tek, pa dodatki za kosti, vitamini, merjenje holesterola, pa tablete za ... Ljubi moji, prej ko boste sprejeli začasnost, prej boste osrečeni in osrčeni od večnosti. Mene je bilo včasih strah, da bom kar umrl, ampak zdaj, zdaj se samo nasmehnem, če srečam Matildo. Pozdraviva se, poklepetava in greva vsak svojo pot. Nič mi ni še naznanila, da bi

moral z njo, za zdaj še ne. In ni me strah tega izleta, zdaj ne več. Ozrem se na svoje nočno gnezdišče. Sivozelen zapredek spalne vreče leži tam kot pozabljena poporodna posteljica noči. Poleg je lahek nahrbtnik, kjer imam najnujnejše, in še ena torbica za dokumente, rezervni mobilni telefon, kartice za digitalni fotoaparater in še nekaj drugih stvari. Kaj si bo mislila tista ženska tam? Pa se je ustavila in gleda sem čez. Najbrž ni navajena, da polegajo popotniki pod lipami. Ženska zakašlja in vošči: »Dober dan.« Mencaje ji odzdravim, da ne bi izpadel kot neki gozdovnik, ki se vleče iz pradavnine in se mu na gensko opremo lepi tujstvo, tako prekleto zabrisano s civilizacijsko navlako. Baba bi rada klepetala. Kako me vedno najdejo, kako vedno znova ugotavljajo, da sem odprt kot konzerva paradižnika, ki sem si jo zapomnil še iz otroštva, ko je nona delala omake in zajemala paradižnikovo mezgo iz konzerve, jasno, kupljene v Italiji. Ne vem, zakaj sem se ravno zdaj spomnil tiste konzerve, največkrat rdeče in z zlatimi obrobo, gor pa je bila narisana ladjica in paradižniki, včasih pa tudi dekle s polno košaro lepih paradižnikov. Paradižniki, kaj mi zdaj v glavo plezajo paradižniki. Privoščim si redkost, da tu in tam ukradem na vrtu, kar pač raste. Včeraj sem se najedel solate, v potoku sem jo opral in kar tako jedel. Še nikoli prej mi ni bila solata tako dobra. Morda je v tisti dolini posebna, kaj vem. Mlada, hrustljava ... In tudi danes bo treba jesti, seveda bo treba. »Kam ste namenjeni?« zaplava ženski glas sem čez, da me prebudi v tečnoben dan, ki se je tako na hitro razgrel in se odločno pognal čez senošet. »Naprej, dol do Logatca,« sem vendarle dovolj vljuden. Ženska kima, si popravi ohlapno majico in reče: »Je pa še dolga ta, dolga, pa kar peš čez naše hribe?« se trudi biti vljudna. Baba, kaj me zdajle nadleguješ. Mar ne vidiš, da sem v posebnem stanju, da sem duh, ki mu je vsiljeno to bedasto telo in ga nosim z neznanko muko naprej. »Tako sem se odločil,« se le malo nasmehnem, le toliko, da bi obraz organiziral v prijazno masko učlovečenja, čeprav že nekaj dni dvomim, da sem še človek, ker spim v gozdu, diham zrak gozda, pijem vodo v studencih in jem, kar pač nakradem. Med drugim sem si zadal to pot tudi zato, da bi si dokazal, da se poleti da preživeti tudi na tak način. »In ste spali kar tam pod lipo?« ženska reče z neko slabo prikrito patetiko v glasu. To mi postaja sumljivo. Tale lipa mora imeti za to vas poseben pomen. Velika je, ampak na tako samotnem kraju, na robu senošeti!? Ponavadi so take lipe sredi vasi ali pa vsaj blizu cerkve, tale pa!? Samo prikimam in se prestopim v zgoščeno senco, ker je sonce že razposlalo svoje vroče niti. »Mene bi bila groza,« ženska reče in hoče na vsak način navezati stik z mano. Misliš, baba, da mene ni, ko takole pozno v noč prisluškujem in gledam v temo, pa vendar ... Izmučenost me pahne v kratko spanje. Saj ne vem natančno, koliko dni sem že na poti, čakaj, a ni danes četrtek, to se pravi ... Joj, na mobilca pogledam. A, četrtek je, torej peti dan klatenja. Daje me zaprtje, že tri dni nisem sral. Ni logično, prej bi pričakoval drisko, ko pa žrem kar tako. Nazadnje sem jedel golaž in polento v Čepovanu, potem dva dni samo nakradeno zelenjavo ... »Oprostite, če sem vsiljiva, stanujem blizu. Če vam ni nerodno, bi vas povabila na kavo,« še reče, ker jaz kar nimim in gledam nekam mimo nje v bohotnost gozda, kjer sta senca in mir. Težko si predstavljam, da bi z nahrbtnikom opletal po praznoti in se dal opljuskati soncu z daljnim ognjem. Kava, mi zabrni v glavi, hej, kava. Kdaj pa sem nazadnje pil kavo, čakaj, ja, spodaj v Kanalu, tik pred tem, ko sem začel lesti gor na planoto. Tam ja, potem pa nič več. Kava, kava, kava .... »No, tole je pa ljubeznivo, gospa. Če vam ne bo v nadlego, sem za,« rečem in pograbim spalno vrečo. V trenutku jo vajeno zvijem in prepasam z jermenom. Zatlačim jo na vrh nahrbtnika, popravim fotoaparater in sem nared. »Je daleč do vas?« še vprašam, da bi razvil neko normalno obliko pomenka. »Kakšnih dvajset minut. Čez bova šla, na drugi strani sem doma. Veste, vsako jutro grem vsaj pet kilometrov skozi gozd, nazaj pa kar sem čez to senošet. Naša je in saj vidite, noben več ne kosi, noben več!« To zadnje reče s tako težnino, da me presune. Ni mi treba kaj dosti ugibati – vdova je. Zašumim skozi trave, ki kar pokajo pod mano. Ozrem se nazaj in se nasmehnem, ko vidim svoje sledi v travi. Obrnem se in fotografiram: stopinje v travi. In lipa, kako mogočna v tej jutranji svetlobi. In sva pri hiši. Sonce je že prepleskalo pročelje in se utirilo v pot, ki jo je

določilo naključje nečesa, kar ne morem razumeti. Vrt je poln rož in pri hiši je še ena lipa, ne tako mogočna, kot tista tam – tale je bolj nizka, mlajša, bi rekel. Poleg je še nekakšna lopa in star avto in kolo, naslonjeno na deblo. Nenavadna tišina je in ni mi ravno lagodno. Kar nekako sem se odvadil ljudi in njihovih domovanj. Kakšnih petdeset metrov naprej je še ena kmetija. In ravno zdaj leze v traktor ostarel sosed, ves zgrbljen in kašljajoč. Malomarne vrže čik v gnojnik in spleza v kabino rdečega traktorja, tudi ne več novega. Težak zvok kmalu zavibrira, traktor se počasi in leno odziblje nekam na vzhod na razpredek kolovozov. Kaj mi je zdaj tega treba!? Baba bo hotela klepetati in potem bo pritisnila vročina, jaz bom pa ujet v te sence. Ne, čez dan ne bom lezel čez senožeti in po gozdu, bojim se klopov, to pa. Vsak večer se pregledam in me je strah, da bom spet dobil rdeč flek in potem tisti antibiotiki. Joj, zgodba ... »Kar notri stopite, je hladno. To je stara hiša, veste, več kot dvesto let, je fajna. Poleti je hlad, pozimi pa drži toploto. No, kar naprej,« mi ženska reče in odloži palico ob ograjo. Iz vljudnosti opraskam pohodne čevlje po velikem predpražniku. Pa res, v veži je spodoben hlad. In v veliki izbi tudi. Kakšna čudna stara reč, me prevzema. Nekaj takih izb sem že videl, še v prejšnjih potepanjih. Tale je res razsežna, na levi je velika lončena rjava peč, v kotu je križani, spodaj pa velika kvadratasta miza, pregrnjena z belim prtom in bržkone v geometrijski sredi rjava vaza, polna poletnega cvetja. Vse je tako čisto in ubrano. Na stenah so slike in med okni je poročna slika; tako mlada sta tam, tako retuširana. Neka tišina me zajema, nemelost ... Njegove oči, take sem videval v sanjah, ne ...! Kot da bi prišel na nek kraj prarajstva, čudno ... Moj dedek je bil iz takih hribov, z neke velike kmetije v nekih idrijskih rovih, kaj vem od kje. Zdajle ni čas za spomine, še manj za klicanje duhov umrlih, ki nekje rajajo in se imajo dobro, to sem sanjal, to sem sanjal ponoči, se mi lušči spominsko luskinje. Nek možki me je gledal dol z lipe. Molče sedem za mizo na leseno, vestno lakirano klop. Tla so moderna, topli pod menda rečejo takemu talnemu pregrinjalu. Prav nič skladno ne deluje ta sivina, ki se blešči, najbrž od posebnega loščila. Čakam. Tišina me črviči. Od nekod se sliši poklenkavanje stenske ure, plenk, plenk, plenk. In potem še zven muhe, ki se je priklatila od zunaj. Brenčanje me živcira. Minute minejo, vmes pregledam mobilca, samo dve sporočili. Čedalje manj me pogrešajo, čedalje manj. Pa je prav tako, da se navadijo na odsotnost nekoga, ki ga že dolgo ni, čeprav si domišljajo, da je on še tam in jim nekaj pomeni. Mislim, da se je moja duša že ločila od mojega telesa. Zasučem glavo in si še enkrat ogledam poročno sliko; pa prav take oči so me gledale ponoči, joj! V taki blesniji me zmoti zvok skodelic in od nekod se oglasi radio. Gospa prinaša kavo. Diši, kako diši kava. Usede se na drugo stran in rine proti meni pladenj s skodelicama, skledico s pecivom, mleko, sok, skratka razkošje. Ohlajen pomarančni sok si natočim v kozarec in mrmram nekaj o tem, da pa res ni bila potrebna takšna postrežba. Nekaj rečeva še o vremenu, o vročini, o vasi, ki umira in o dragem življenju, o majhnih pokojninah.

»Veste, spali ste pod lipo, kjer je ... « je rekla in sklonila glavo, skrila jo je v močne mesnate roke in odkimavala s pobarvanimi lasmi.

»Kaj, kaj je bilo s tisto lipo?« vprašam in previdno odložim skodelico na pladenj. Okus peciva je odplaknjen, dobra stvar, sveža ... Nekakšna sadna zloženska.

»Moj mož,« je jecnila in le dvignila obraz, zdaj tako zakrčen, strašno zavozlan v neko nedogorelo bolečino.

»Kaj, kaj vaš mož!?« se zasrepim vanjo in ne utegnem priskrkniti močne kave. Neka čudna brenčava se mi dogaja v glavi. V trenutku se spet spomnim, da sem se v sanjah pogovarjal z nekim možakarjem. Cel dialog se mi zliva. Govoril mi je o babi, ki leze na senike, ki ga zaničuje, ker pije, pa o otrocih, ki so že zgodaj odšli, in prekleti rdeči bandi, ki je popokala skoraj celo vas, ker je nekaj fantov bilo pri ta belih ... in oče ... !

»Tam se je obesil, pred petimi leti, ja, v juliju je bilo, jutri bo pet let,« skozi trzaje naihti.

»Obesil!?« počasi rečem in spet vzamem skodelico. Pogled skrijem, da ne bi videla moje megljave, ker sem mi zdi, da sem se po dolgih letih pripravljen jokati.

»Ja, jutri bo pet let, veste. Zjutraj je vstal, pa že pred peto, tako kot vsako jutro. Šel je ven, pa v hlev in potem ga ni bilo, ne ob desetih, pa niti okrog enajste tudi še ne. Pil je, še prejšnji večer je pil pivo, pa žganje, pa pivo; jutra je itak začel s šnopsom. In sem šla gledat, kje je. Mislila sem, da je šel dol v vas pred gostilno, pa ga niso videli. Pa sem šla, vam povem, ko za nekim glasom sem šla čez senošet. In potem sem ga videla tam na lipi, joj, joj ...«

»Obesil!?« sem spet zašepetal.

»Ja, ja, obesil,« je nasmrkala.

»Ne vem, kaj nam je, da se obešamo. Ja, veste, kar nekaj se jih na leto, ne vem,« sem zmedeno navrgel. Kar poti me. Takile pomenki niso zame, ne. Najraje bi se kar poslovil. Gnalo me je ven, v gozd, v tišino, da bi spral iz sebe tega obešenca, ki je ponoči bingljaj nad menoj.

»Oprostite, da vas bremenim s to zgodbo. No, bi še domač šnopček, samo malo, čeprav poleti, no ja, šilce prav pride. Bi?«

»Ne, hvala. Sok in kava, pa še odlično pecivo, gospa, res ne. Zdajle bi se poslovili. Bojim se, da bo pritisnila vročina, čeprav sem se namenil po dolgi gozdni cesti vse dol do doline in potem po gozdu naprej,« rečem in se potim, da se mi majica kar lepi na hrbet.

»Še enkrat oprostite. Tako me je stisnilo, saj veste, čeprav je že pet let, pa, eh, kaj,« reče in odmahne z roko.

»Je že v redu gospa. Hvala za vašo prijaznost, zdaj bi pa res šel.«

Vstal sem, si oprtal nahrbtnik, pritegnil jermene, si popravil fotoaparater in le stopil skozi široka vrata. Še nekaj vljudnosti sva nametala zunaj na dehljivi vročini, ki je že krepko zasvedrala svoje vroče svedre v dopoldan. Mudilo se mi je čez pokošen travnik proti strnjeni senci gozda.

Prijazne sence me oblivajo in me jemljejo vase. Prečkam gozdno cesto, ki ni še tista prava, vsaj GPS tako kaže. Torej sem zdaj že naprej od Medvedjega Brda. Tudi prav. Lahko bi šel nekoliko bolj severno in prišel v dolino na severu. Po uri in pol hoje po gozdu najdem neko prijazno jaso in celo neko klop in majhno brunarico. O, počitek! V nahrbtniku najdem vitaminsko mineralni napitek in prepečenec. Malica. Hrustljam prepečenec, pa ne ravno z velikim tekom. Kaj bolj konkretnega bi jedel, recimo velik zrezek. Ja, v prvi gostilni si bom privoščil obilno požrtijo. Zadosti je tega tavanja, se mi zdi. Dol do Logatca, jutri, ne prej ... Noge me bolijo, v glavi pa je ples mrtvecev. Lipa, tista lipa ... Se mi je kar zdelo, da je nekaj na tem, neka metafizika smrti, ja. Drevesa si marsikaj zapomnijo in, ah ... Druidi so imeli cel seznam dreves z vsemi pomeni, baje tudi še druga ljudstva. Česa vsega še ne vemo. No ja ... Zlekнем se na klop in se prepustim senci, da me opljuska z nabreklo svežostjo. Premišljuje, koliko vijoličastih kopalke je zdaj nekje na plažah Dalmacije, koliko jih je ob bazenih, koliko ob kakšni reki. Vem, njene vijolične kopalke in črni lasje. Rekla je, da ji je ime Ariana, ne vem, če bi ji verjel. Delovala je precej razprodano, se mi zdi. Kasneje sem zvedel, da je včasih plesala v nočnih klubih, no ja ... Lepa figura za žejne moške oči. To je bilo v Šibeniku, pred, hja, že dvema tednoma. Šla sva v njeno sobo in tam mi je kazala slike svoje domovine, Moldavija, žalostne oči njene matere, njena sestra na kolesu, še lepša kot ona, še daljši lasje, črni, da, tudi črni in v ozadju lipov drevored. Zakaj spet lipe? Lipe za ljubezen, lipe za obešanje. Zdaj bodo lipe moja obsesija. Pol enajstih šele. Nič, kar tu bom. In če kdo pride. Dvomim, če bi bila sobota, potem ja, seveda. In v glavi se odpre register otroštva. Podrta lipa pri sosedovih. Dali so mi vejo, da bi naredil majhen kipec, neko glavo. In sem jo, lepa je bila, lepa moška glava. Saj ne vem, na koga je spominjala, vsi pa so se nagibali k ugotovitvi, da sem naredil kipec mojega dedka iz hribov, ki je slavno dobojeval svoje sanje in odšel nekam onkraj, kjer so svetlobe iz posebnih energij. Ta moj dedek. Naučil me je preklinjanja in sovraštva do Italijanov, čeprav je hvalil italijansko vino in špagete in ribe. Moj oče je bil tiho, ko je dedek deklamiral bojne pesmi, moj oče, tih birokrat ... Tisti kipec je še dolgo bil nekje v našem meščanskem stanovanju, kaj vem, kje je končal. In dobil sem dobro oceno pri likovni

vzgoji, čeprav sem moral sredi pouka domov ponj. Dež je padal, jaz pa domov, brez dežnika. In takrat oče trenutno ni imel avta, samo moped. Doma je bil in bral. Mama je bila v službi, v bližnji trgovini, jaz pa tak, moker, septembrsko moker pridem domov. Potem sva z očetom zavila kipec, se oblekla v pelerini in sedla na moped pa nazaj v šolo. Neumno je bilo vse skupaj. Ah, lipe. In babičini čaji. Še zdaj se spomnim, kako je na časopisnem papirju sušila cvetje lipe in bezga. Pozimi, ko smo smrkali in kašljali, nas je silila s čaji. In če sem odkrit, lipe nikoli nisem maral. Nobene volje nimam več. Vem, pretiraval sem. Prehodil sem, oh, kar velik kos poti. Najprej gor na Banjško planoto, pa potem dol v Čepovan, pa spet gor na Lokve in cela Trnovska planota, pa čez Javornik in naprej mimo Črnega Vrha, pa čez in nad Godovič in naprej, zdaj sem pa tu v nekakšni Rovtah, sam s prepečencem in napitkom. Zaprem oči in si otresem drobtinice z majice. Tišina. Noben ptič ne čivkne, nič, še sapa se ne zgane. Nad bukovjem se igra tropič oblačkov in to je tudi vse. Zdaj je čas, da dokončno usahnem vase in se najdem na nov način z novimi smisli. Lipe, lipe slovenske. Ne vem, zakaj smo obsedeni s temi drevesi. Že od nekdaj smo jih imeli za sveto drevo. Morda so bile v naši pradomovini del velikih gozdov, kdo bi vedel. V genih so vse informacije, le izbrskati jih je treba. Skušam malo podremati, pa se nad menoj nenadoma zaziblje tisti obešenec in se mi krohoče. Ne morem, ne morem zaspati, čeprav sem prejšnje dni uspešno prespal poldneve in pozno popoldan nadaljeval pot. Tokrat ne gre. Vstanem in se malo razgledam. In vendar kaže, da je kočja obljudena. Poln sod smeti je, tetrapaki, vrečke, pločevinke. In tudi dovoz je videti kar zvožen. Le kdo prihaja sem, le kdo? Lovci, taborniki? Nobenega napisa, nič. Potem naenkrat hrup motorja. O joj, kaj zdaj! Naj počakam, ali naj se skrijem. Nič, v grmovje bom šel onkraj in opazoval, kdo bo prišel. Če bo kaj primernegega, se bom naredil, kakor da ravnokar prihajam iz gozda. Sodeč po zemljevidu, ki sem ga imel tudi s seboj, gre tod mimo znana pešpot, sicer nekoliko višje pa ..., Kovinkosrebrn terenec je že skoraj tu. Panično pograbim stvari in zbežim med debla. Najdem si primerno skrivališče in čakam. Terenec še kar grize navzgor, jaz pa se tiščim v kotanjo in globoko diham. Redkokdaj se mi je primerilo, da bi bil skrivni opazovalec; nimam te navade – seveda, če odmislim tisto malo gledanja punc v osnovni šoli, ko smo si fantje hodili ogledovat ženska stranišča in ugotavljali, katera že ima poraščeno ... Kaj mi zdaj to blodnjavi po glavi, pa prav zdaj, ko sem si sam nastavljal past. Če bi zjutraj lepo šel po poti, po kateri sem se namenil, bi, kaj bi? Rinil bi se skozi sence in premleval o jutru, ko sem ji rekel, da grem, za vedno. In sem šel, z vsemi svojimi petinštiridesetimi leti, z nezrelostjo, z njeno svilenim ruto, z vonjem najine skupne postelje v stari hiši, kjer je dim uhajal skozi razpoke v zidu, ko je burja prinašala slanost morja na hrib. In zdaj bom tole premleval, joj! Terenec se ustavlja, skoraj nov, se mu vidi. Kaj pa mislijo, da so, če si kupujejo te močne stroje, ki jih ne bodo mogli do kraja izkoristiti. To je dokazovanje moči in sposobnosti, kakšne? V moji zadnji službi je šef imel terenca, imel ga je, ampak v glavi je bil rovtar, to ... Ko se mu je kaj zakvačakalo z računalniki, sem bil pa dober, sicer pa, ja, več, ta mesec pa ne bom izplačeval, ni naročil. A za njegovo ženo pa je denar, da si je lahko kupila novega malega mercedesa, pa baje si je začel graditi večji bazen. Kakšno sranje je vse skupaj, samo od mene ne gre; ne morem se iztrebit, tako se lepše sliši. Najprej stopi ven pleško, v kratkih hlačah in v črnih nogavicah, smešni čevlji, taki, na pol pohodni, pa razpeta srajca in kosmate prsi. Samo kašnih dvajset metrov je med nama. Prepričan sem, da me ne more videti – takega skrivanja sem se naučil v vojski, vsaj to. No ja, če bi se potrudil, bi me našel, a bi že stekel. Tudi za ta primer sem si izbral tak položaj, da imam za hrbtom prosto pot, več prostora med debli. Šola gozdnega bojevanja, pride prav, pride! Zdaj zleze ven še drugi, v elegantnih športnih hlačah in uglajeni srajci, sivolas in strogo počesan. Na vrhu čela mu čepijo sončna očala. Pozer, mestni pozer, pomislim. Take sem vedno preziral, oni pa mene. Preteguje se in reče: »Je pa fletn tle. Ste pa zbral dobr plac za kočjo, res.« Drugi se popraska po nogi in mu odgovori: »Sam sem izbral. Glih tle nek je moj stari une rdečkarje lovu pa dva fentu. K sm bil še mulc, mi je govoru, kako so ta rdeče sm skoz hajkal u tist ofeneziv, kva vem. Men to dol

visi. Stari je pol spizdu čez. Saj veš, u Argentini smo bli do petindevedesetga, pol je pa mat spet začela sajnat Marijo, da jo hoče nazaj. Evo, smo pršli nazaj, brat pa ne, on je še dol, pa mu je že žou. Ja, luštkan plac za nas jagre, a ne. A ti še kej jagaš?« Elegantni je kar tiho. Sname očala in se sprehodi, potem pa le reče: »Nč več, zdej jih bom mel šestdeset, tko k ti, pa vid me zajebava. Nism vedu, da je bil tvoj ta star na un stran, res ne. Evo, pa se poznavaj že petnajst let. Vedu sem, da s pršou iz Argentine nazaj, pa vaša mat, k je z naše vasi, to ... Ja evo, moj stari je pa bil ta rdeč, pa še oficir za povrh, sam se je tolku na Primorskem, tud v Trstu je bil, ja. Gologlavi se obrne, upre roki v boka in reče: »Pizda, pa na morte pozabt teh blesarij. Mene zanima sam biznis, štekaš. Men dol visi, to, da je moj stari branu domač turn, res mi dol visi. Pokopan je bil dol, zdaj ga je mat zvlekla sm gor. Men to ne dela problemov. Vi, k ste bli tle, so vas pa kar naprej pumpal s to rdečo pizdarijo, pa so bli lepo tih, da so une revčke po vojn kr pok pok. Janez, ne men zdaj srat, kdo je bil na ta prav stran, kdo pa ne. Pa ja se ne bova zdej začela o tem prepirat. Prec, k sm pršou nazaj, sem jih že ene parkat slišu, dol u gostiln, da bi mogl tud mene lepo v kšn brezen. Pa kaj, dal sem za rundo in jim reku, če sem jim na pot, naj me pobašejo, pa je. Pol so pa vidl, da znam delat, zdaj mam pa mir. Ti pa bi men tlele zdej eno komisarso pridgo delu, al kaj. Naša mat prau, da se ne bomo n kol pobotal, dokler na bomo spet drug družga na lipe obešal. Pa pizda, no, a ni blo zadost teh bedarij. Evo, u soboto bomo mel tle žur, mojh šesdeset bomo zalil, ne. Da neb slučaj kdo začel s to debato. Tist let, preden se je moj stari stegnu, je bil tle, evo, glih tle, kjer stojiva zdej. Takrat sem že mel terenca, pa sem ga pelu po teh hostah. In tle je pokleknu, evo tkole, pokleknu je in molu, pa mal joku, pa molu. Pol sem ga vprašu, za kuga ta teater, pa m je pravu, da je tle poču una dva rdečkarja, eden je bil še mulc z njihove vasi, hlapec pr ta velkmu kmetu, ta drug pa nek študent z Lublane. Una dva po pot, ta beli pa tud, pa sta tla strelat, sam so bli ta beli bl zvežban, nek kurčev posebn Rupnikov bataljon, kva vem kuga že. Tko je to blo, tko. Pol, tisto jesen je moj stari šu nazaj, pa na pomlad pol fliknu. Tko je to blo, al u nemško uniformo al pa k ta belm, ni blo drgač u našem rajonu, vsaj tko je fotr govoru. Zdej pa men ni treba neki nakladat o svobodi in o pravici, ker sej veš, da sm bil neki cajta plačan vojak, pa sm vidu mrs kej, jebemti! Dejva raj pir vn. Zdej je cajt za ta prvga, za spravnega, ajde.« In je šel do zadnjega dela terenca, odprl vrata in začel nositi zavoje, steklenice, pa veliko košaro in kar nekaj paketov piva. Elegantni je bil kar tiho. Gledal je nekam v drugo stran, hrknil je in bogato pljunil. »Folk na more kar pozabt, veš, da ne. Izdaje so ble, pa spiski za transport v lagerje, pa mitraljezi v cerkvenih zvonikih.« Plešasti odkimuje in še naprej znaša stvari pred vrata koč. Potem seže nekam za okvir vrat in izvleče ključ. Odklene koč in notri porine nekaj zavojev in preloži pivo. »Ne se zdej sekirat, vsi so najebal. A ti misliš, da belčkom ni blo zajeban, ko so vidl, kako njihove sovaščane Švabi gonjo na vlak, pa kako jih strelajo. Še n kol me nisi vprašu, kaj sem študiru. Vidiš, tam dol sem naredu magisterij iz zgodovine, študiru sm pa tud sociologijo, sam pol sm se zapletu z vojsko, pa je šlo dve leti cajta. Ne ti misl, da jz nisem naštudiru te naše jebene zgodovine, sam sm jo študiru na drugem koncu in tud z drugih virov. Zdej, kaj je bl objektivn, bi se lohk prepirala do zjutr. Dej, zadost, prit, pirček, evo, ni glih ultra hladen, sam tlele u host, evo, sm sed, tlele bo teknu. Pozab, da je blo tko, kot je blo. Mi žvimo zdej!« Elegan se obrne in se nasmehne. »Maš prou, Viktor, maš prou. Nimam nč prot teb, menda veš to, ne. Velik biznisov sva že skp nardila, pa še jih bova, biznis pa zgodovina to pa ne šiba skp, a ne. Pa kolk folka si povabu, da si pruleku vso to robu? No, dej tist spravn pir,« reče elegan in se premakne proti nekakšnemu stolu, ki se je zdaj znašel pred koč. Plešasti izgine noter. Nekaj časa ga ni ven, potem pa zaropota nek stroj – agregat, pomislim. Pride ven in eleganu poda pločevinko piva. Še sebi prinese pisan stol, tak za na plažo. Sede in odpre pivo. Elegan prekriža nogi, se nagne vstran in s pokom odpre pivo. Nazdravita. Čez čas pa plešasti vpraša: »Pa je tvoj stari pihnu kakšnega belčka?« Elegan zavzdihne in zavrti pivo v roki. »Sej ni važn. Ni mi glih kej dost govoru o tem, je pa kr dobr Nemce zajebavu s svojo brigado. Sam enkrat je pa reku, da so ta belih premal pospravl,

to je pa reku, ko so mel nek žur, par let nazaj, kmal po osamosvojitvi, no. Dej, pustva to, evo, na zdravje, na spravo. Dost je blo. U naš vas so na lipo najprej ta rdeč obesl enga izdajalca, čez pol leta pa so ta bel enga terenca, na isto lipo, sam na drugo vejo. Tista lipa je še, sej sjo vidu, bliz cerkve. Tkole smo se sami sebe iztrebljal, ni blo prou, ne na en, ne na drug stran. Zadost o tem, na zdravje, Viktor. Na jesen jih bom pa tud jest že šesdeset. Pa bo žur, boš vidu, tud takrat bo. Kolk jih računaš, da jih bo?« Plešasti je tiho in prikimuje. Potem pa le reče: »Prou, dost te debate, sral so ga ta beli, to glih ni prou, da svoje ldi izdajaš zarad neke usrane okupacije, ta rdeč so se šli pa revolucijo, to je blo to. Nehiva s tem. Ja, kakšnih štirideset jih pa bo. Neki žlahte po mamini strani, po fotrovi bl mal – a, na mamini strani so bli pa vsi u host, evo, jebemti, na to se pa še spomnu nism, porka duš! Ne, ne, nč več o tem. No, pa ti prpel še neki svojih jagrov, pa bo. Zdele sem že agregat zalaufov, da bo vse tko, kt more bit. Meso za golaž sm dal u hladilnik, u ta družga pa pir in vin, pa mineralno, pa tud neki sokov sm prvleku, sej bo neki mularije. Vsega bo, salame, sira, golaž, pa roštilj, fino bo. Elegantni prikimuje in spet nagne pivo. Očitno mu je teknilo, saj si je ustnici obrisal z močno roko in na glas rignil. Preklete bi tudi meni zdajle teknila taka pijača. Kar vstal bi in se jima prikazal. Preprosto bi rekel, da sem eden od ustreljenih, da sem vstal od mrtvih. Zaščemeva me v glavi, jezik se mi lepi na nebo od žeje. Ta dva pa nakladata, pa beli, pa rdeči in lipe ... Če sem se odločil, da bom skrit, bom pač skrit. Nenadoma elegan vstane in stopi za vogal barake. Odpne hlače in bogato izpusti zlatorumen curek. Z jezno kretnjo pogleda na uro. »Ti, ob pol dveh morva bit na Vrhnc, mam eno stranko, enga Belgijca. Tko je to, biznis je biznis. Prau, da bi neki vlagu, sam ne vem, mi smo glih na tem, da razpademo. Preveč smo dokupl malih firm, zdej je pa drek, sam računi hodjo, učinka pa ni. Banke pa, sej veš, ni dnarja, recesija, reče elegan in se odziblje proti avtomobilu. »Ja, sej vem, si mi že zjutr reku, da na bo cajta za nazdravlat, dons ne. Sm sam hotu, da vidš, kje je, da boš znal ldi prpelat sm gor. Prou, sam še pospravm, pa lohk štartava. Bi še en pir, ti itak na vozš.« Elegan odkimuje in brska po mobilcu. Plešasti pograbi stola in ju nese nazaj v barako. Elegan mu pomaga prenesti še cisterno vina, mineralno vodo in še nekaj drobnarij. Plešasti nekaj čas še hodi po baraki, potem pa le pride ven in zaklene. Ključ spet zatakne kar za opaž nad vrati. Elegan pa reče:« Ja, a tko puščaš ključ, pa mislš, da ti neb izropal zalog?« Plešasti samo odmahne z roko in skozi smeh reče: »Se še ni zgodl. Tle bl mal ldi hod, sam jagri, za njih pustim ključ, da si lohk kej malga postrežejo. Mularija pa ne leze sm gor, ker je odspod rampa, sej si vidu in jo bova nazaj dol dala in zaklenla. Itak dons zvečer pridem nazaj, da začnem jutr rihtat za soboto, ne. Zdej lohk greva, ajde.« Zlezeta v avto. Vrata tleskneta, potem se kmalu zasliši hrup močnega motorja. Počakam, da obrneta in zapeljeta navzdol. Ko skoraj ne slišim več avta, zlezem iz skrivališča. Vse me boli od čepenja, ves sem trd. Previdno grem na plano. Šele zdaj čutim, kako je opoldansko sonce vroče. Pogledam na mobilca, je že čez pol eno. Skrbno pregledam jaso. Nič, nobenega šuma, samo pripeka se udeleuje v vlago, ki sili iz gozda. Dobro sem videl, kam je plešasti zataknil ključ. Previdno grem do vrat in pretipljem opaž. V trenutku najdem ključ. Ozrem se levo in desno in vtaknem ključ v vrata. Ne gre, kako!? Pokušam vrata malo privzdigniti. O, tako, zdaj ja. Ključavnica lepo škrtne in sem že notri. Raj na zemlji, pivo, vino, suhe salame, celo zapakiran in že narezan kruh, pa kumarice, paprike, olive, gobice, njamsi ...! Spravna daritev, dragi Viktor, naj bo to spravna daritev, ker je moj nonič tudi bil partizan, pa še kakšen! Dragi Viktor, ne zameri, vzel ti bom nekaj pločevink piva, suho salamico, pol zavoja kruha, ne, kar celega, pa, no, pa še mineralno vodo, eno steklenico, pa še kos sira si bom odrezal. Hitro vse tlačim v svoj nahrbtnik. Tako, vse je zabasano. Zavežem nahrbtnik in napeto prislušujem. Agregat enakomerno ropota. To bi me lahko zafrknilo, ne bi slišal avta. Na hitro še enkrat pregledam koč, na levi nekakšna soba, na desni pa štedilnik na plin, pomivalno korito, omare, velika miza. Gremo, dovolj razgledovanja. Stopim ven. Sonce me udarja, kakor da me opominja, da sem pravkar grešil. Hvala ti, argentinski Viktor, hvala ti, za to spravno daritev. Zaklenem, pokljukam in ključ zataknem, kjer je bil. Skokoma

grem med debla in se izogibam stezi, ki pelje povprek hriba. Potnina se mi kar lepi na noge in na hrbet. Nenehno se oziram nazaj. Za menoj teče strah, to vem. Končno najdem globoko senčnino pod mogočnimi bukovimi drevesi. Na sever se razpira dolina, to zdaj že lahko vidim. Tu bom do večera, potem ... !?

Nazadnje sem pivo pil, ja, na morju, v baru z Ariano. Ona je pila sok z vodko. Zapravil sem kar nekaj, da sem se potem lahko izdihal z njo v njeni sobi. Zdi se mi, da zdaj na ta način preživlja dneve in potem noči, čeprav dela tudi kot natakara. Dragi Viktor, takole bova rekla, ti nimaš nič s temi gozdovniškimi sranji, sicer ne vem, kaj bi moj dedek na to rekel, če bi se z vsemi medaljami in z brzostrelko prikazal med drevjem. Še ko sem bil otrok, mi je kazal vse tiste medalje, vse tiste rdeče zvezde, ki jih je imel v posebni škatli. Povedal mi je, da jih je spravljaj, ker so to žlahtne kaplje krvi, ki nam je dala svobodo. Kakšno? Takšno, da smo zijali čez mejo, kako je v kapitalizmu super, sami pa smo živeli na tej strani in potem ... kapitalizem tudi pri nas. In zdaj, nič. Pivo pijem v gozdu in v glavi premetavam te blesave zgodbe. Prva pločevinka, na dušek jo ... Kako teče. Druga, še dve imam, ravno prav. Tudi z drugo se ne ukvarjam prav dolgo. Uležem se nazaj in gledam ogrinjalo listja nad seboj. Mir, listje in pivo prijemlje. Ej, Viktor, prijetna je tale sprava, prijetna. Zdaj naj kar pridejo vsi tisti obešenci in tudi oni iz jam naj pridejo in zaplešejo med drevesi. Lahko bi se oglasil bratu, obljubil sem, da se bom javljal. Že pet sporočil mi je poslal, jaz pa nič. Vidiš, zdaj bom pa razredčen z alkoholom in bom lastno veselje. Hrana, mmm. Iz nahrbtnika potegnem dober večnamenski nož in začnem počasi uživaško rezati salamo, odprem kumarice, gobice, pa še eno pločevinko. Kradel si, me strese. Pa kaj, saj ukradejo cele firme, pa nič. Celotno državo so nam ukradli, jaz pa se sekiram, ker sem prišel do spravne daritve. Kaj se grede ti politiki, kakšna sprava, kakšne kosti, hej!?! Starci, ki so se pobijali, so več ali manj že onkraj luči, mi pa se gremo netolerantno prikazovanje rudniških jaškov in jam in ... Saj bom še ob apetit prišel, če bom te stvari razmišljal. Nič, Viktor, ti si faca. Elegan pa še večja. Če to ni bilo zgodovinsko, ej. Oba enako stara, otroka bojevnikov, sredi gozda pijeta pravno pivo. Evo vam sprave, kravatarji, evo vam! Očitno se me alkohol poloteva in me peha v neko vzhičenje. Elegan se mi zdi malce zagreben starajoči deček, malo podoben mojemu staremu, ki misli, da bo kar naprej nekaj delal in delal. Zadnje čase si da mir, ker mu je zdravnica dala kar nekaj diagnoz in je še vedno v zdravilišču, mama pa sama doma. Baj bo tam kar pol leta, da si pozdravi trzavico v nogah in okrepi jetra. Ja, pa ne vem, če si bo uspel zapomniti vse znanstveno napisane diagnoze in se držati vseh tistih namigov, sploh pa alkohol, ne, tega mu pa nihče ne bo mogel prepovedati. Njegov vinograd je njegov sakralni svet in vinska klet je posvečena molilnica za njegove prijatelje, ki so čez noč ostali brez tovarne, v katero so nosili svoje mlade sile in so bili prepričani, da bo trajalo in trajalo do neslutnih večnosti. Pa ja, fantje, kapitalizem, to je kapitalizem, ljubčki moji, kjer dobiček opraviči vsakršno smrt. Moj stari je nekaj časa navijal za Ruse, tam do konca osemdesetih, ko je Tito šel, ko so ga odpeljali z vlakom, potem je obrnil ploščo in začel študirati novo ekonomijo. Doma se je pogovarjal samo še o delnicah, o rentah, o svobodnem trgu, o naložbah. Med prvimi je šel v neke finančne transakcije in nekaj tudi zaslužil, zdaj pa ... Nič, v toplicah je in bere časopise in na internetu išče prepoznavo sveta. Pa sem mu že tolikokrat rekel, da je internet samo malo večja oglasna tabla, kamor lahko nalepi vsak svoj listek s poljubno vsebino, ki se je seveda ne da preverjati. Mislim, da je nekaj malega zaslužil tudi z delnicami v neki večji gradbeni firmi, ki ravno zdaj crkuje. Najbrž se mu spet kolca po Rusih, kaj vem. Če se spomnim, kakšen obred je bil, ko je igrala ruska hokejska reprezentanca. Vino na mizi, narezek, prijatelji, pa neke pesmi, kaj vem ... Mama pa tiho in prinaša jedi. Jaz in brat pa v svoji sobi in tišina – igra ruska reprezentanca! Če so zmagali, so pili še pozno v noč, če ne, pa tudi, le da je bil glasbeni repertoar bolj patetičen. In enkrat je oče povabil pravi ruski par, on je bil nek umetnik, ona pa, če se ne motim, je poučevala nek instrument v glasbeni šoli. Pozabil sem. Vem pa, da je imela velike zasanjane oči in dolge noge. Takrat sem ravno lezel v puberteto,

ja. In zanimala me je sosedova Mojca. Prekleta dobra baba je zdaj. Takrat pa ... Hodil sem v njihov vrt, kradel njihove jagode, potem pa sem jo povabil na jagode in smetano ... greh, spet greh. Mama je hotela, da grem k birmi in te fore. In tisto nakladanje okrog greha, okrog božje kazni, kaj pa širjenje vere z mečem in ognjem. *Pogledaj svoj dom ađele*, Riblja čorba. Mojca, Mojca ... Enkrat smo šli na izlet nekam na Gorenjsko, kjer so sosedovi imeli svoje korenine. Takrat mi je bilo štirinajst, Mojci pa petnajst. Tam je bila neka moderna kmetija, pa dve lipi zadaj za hlevom, na eni gugalnica za njihovo mularijo. Mojca je šla gor, jaz pa za njo. Gledal sem jo, kako se je odganjala in mi kazala bele noge vse do modrih majhnih hlačk. Nekaj je nakladala o tem, da se je vpisala na gimnazijo, da bo šla študirat za zobozdravnico in to ... Jaz pa sem tam stal in gledal in gledal. Nikoli mi ni bilo dano kaj več kot nekaj poljubov in enkrat sem ji smel za bluzo. Pa mi je rekla, da sem grobijan. Najbrž sem bil res grob in neučakan, ker mi je po tistem kar prišlo, tako sem bil vznemirjen. Zdaj je res zobozdravnica, pa ne grem k njej, čeprav jo moji hvalijo. Mama se je prismejala domov z novimi zobmi, oče tudi, jaz, za zdaj je zobovje v redu, samo dve plombi, ampak nekaj luknjic je. Na jesen, na jesen bom to urejal. Zdaj imam pivo in gobice v kisu in sem sredi gozda, kjer so duhovi sprave. Skozi črevesje se pretaka neka zgodovina, ki me napenja, končno. Pivo dobro opravlja svojo nalogo, zelo dobro. Moram nekoliko vstran, s pripravljenim mehkim papirjem. Tole bo odlično naravno sranje. Prvi čep je komajda šel ven in mi skoraj raztreščil rit, potem je šlo bolj gladko. Olajšan pridem nazaj, raztegnem spalno vrečo in se uležem. Pregledujem posnetke v fotoaparatu. Skoraj petsto sem jih naredil, nekaj je prav dobrih, recimo, deklica in koze, pa fantek s šopom trave, ki jo ponuja konju. In starka z mačkom ob klopi, pa podrta hiša, kjer je še ostal štedilnik, na njem pa rdeč lonec z belimi pikami. Soča. Gozdne ceste. Potoček in dve puncici na kolesih. Krava, ki mi je hotela oblizniti objektiv, lipa, še ena in še ena, več jih je ... Zadosti! Ležem in se naslonim na bukovo deblo. Kakšna tišina. Čez čas se blag veter sprehodi med drevjem in zgoraj v krošnjah zašumi uspavanko. In res zaprem oči.

Skoraj pet je že. U, sem se naspal. Telo je težko in neogljenjeno. Pospravim ostanke hrane, zgrnem spalno vrečo in se odpravim na hrib in na drugo stran, kjer naj bi bila gozdna cesta, speljana dol do doline, pa potem po ravnini do Logatca. Ne vem, če bom nadaljeval peš do Ljubljane, ne vem. Če pridem nocoj dol do Logatca, potem bom šel kar v Ljubljano, poklical Toneta in se mu ponudil za gosta. Novo hišo ima, ta moj sošolec iz srednje ekonomske. Zdaj ima majhno podjetje, uvaža neke elektronske stvari, kaj vem kaj, neke čipe, nekaj za robotiko in računalniške komponente, nekaj takega. On je bil dostikrat dol pri nas. No ja, če bom v Ljubljani, ga bom poklical. Morda bom pa poklical Branko, morda!? Vročina je popustila. Počasi mi gre. Na GPS-u preverim smer in položaj. Dobro, še malo, pa bi moral zagledati cesto. Po desetih minutah jo že vidim. Olajšanje. Zlezem dol in ves mlahav grem naprej. Nenadoma me zmoti zvok. Takole na hitro ocenim, da je spet nek terenec. In, o sranje, saj to je Viktor, ja, iste registrske. Sranje! Če bi zdajle skočil s ceste in začel bežati, bi bil sumljiv. Naredim se brezbržnega in grem lepo naprej po cesti. V glavi si pripravljam obrambni scenarij. Na hitro si izmislim smer, po kateri sem prišel, ker sem vedel, da cesta pelje severno od Medvedjega Brda, jaz pa sem dopoldan prišel po južni strani, skoraj nad Hotedršico. On nekoliko zmanjša hitrost. Odpre šipo in mi reče: »Kam pa ste namenjeni v tejle divjini?« Nekaj časa se zbiram in rečem: »Dol, potem pa v Logatec. Kar počez jo maham. Prečim sem od Medvedjega Brda.« Prikimuje, da se mu pobliskava pleša na glavi. »Je pa še kar nekaj kilometrov. Veste, jaz mam kočo zad za hribom, sej bi lohč pr men bivakiral, pa bi vas zjutrzategnu v Logatec, k bom šibnu po opravkih.« Popravim si nahrbtnik in se delam sila brezbržnega, čeprav mi nervoza tolče z vseh por na telesu. »Ne, res ne, saj imam spalno s seboj, če bo treba. Veste, imam pač tak načrt, da hodim peš od meje v Goriških brdih pa do Ljubljane. Najraje spim zunaj v naravi.« Viktor pokima in se še bolj oprime volana. »Ja, kor čte, sam n mal pa le paste, ker so dva dni nazaj sledil medveda. Dol do ceste za Logatec je še

osm kilometrov, tam pa itak lohk štopate. Tlele, čez gozd je pa res n mal nevarn, mislm, medved, pa to. Zato bi vam svetoval, da greste kar lepo po cest dol, pa bo.«

Zahvalil sem se mu za vso posvetovalno kramo. Odpeljal se je. Odleglo mi je. Moral sem se nasloniti na bližnje deblo, da sem si oddahnil. Poteptal sem praprot, odložil nahrbtnik in dolgo lovil nasičen zrak, v katerega so se mešali drobci prahu, ki jih je za seboj pustil Viktor z jezljivim speljevanjem. Čutim, kako mi nabija srce, malo od alkohola, še bolj pa od strahu, ki me je objel in me davi. Prekleta reč s tisto kočo. V misli mi seže babica z njenim molitvenikom in pridiganje o grehu. Ko sem bil še čisto majhen, sem se najbolj čudil temu, da se ti roka posuši. In prav isto so pridigali Janezu, ko je bil majhen, roka posuši ...!? In nikoli ne bom pozabil, kako me je mama vozila po Ljubljani, ko smo bili še tam dol na Dolenjskem, in sem videl invalida, šepajočega in s strašno suho levico – kasneje sem izvedel, da je to pač neka distrofija – in takrat sem na glas rekel: »Lej, mami, un ma pa suho roko. A je kradu?« Mama me je takrat zvelkla v neko avlo in me oštela. Preklinjala je laško versko zmešano babo. In točno se spomnim, kako je bilo, ko sem babici prvič ukradel hruške, ki jih je medila v meščanskem stanovanju v Gorici, kasneje so vsi govorili Stara Gorica, kaj vem zakaj, ker je bila na oni strani Nova Gorica. Bil sem na zimskih počitnicah pri njej. Saj me je razvajala, o ja. Govorila mi je o nonotu, ki da je bil velik človek, zaveden Slovec, pa o tem, kako je stregla neki grofici, še ko je bila mladenka. Ja, velikokrat sem slišal tisto zgodbo, kako je morala kontesi popivnati s kruhom mastne obročke na juhi, pa kako ji je morala servirati zajtrke v veliki sobi, kjer se ni nikoli odprlo oken, ker se je bala komarjev in bolezni. In sem splezal na veliko omaro, vzal dve hruški, ne, mislim da tri, kaj vem, tega zdaj res ne vem več. Potem sem si pa cele počitnice ogledoval roko, kdaj se mi bo začela sušiti ... In zdaj bi se sekiral zaradi te majhne in nedolžne kraje. Prepričan sem, če bi šel z njim, bi me bogato pogostil – ne bi se pretirano sekiral, če bi ugotovil, da so mu zmaknili kruh, pivo in salamo pa vse drugo. Verjetno bi prostodušno rekel, da so mimo šli kakšni lovski kameradi in so se malo pokrepčali. Počasi se zbiram. Nad menoj je zavesa gozda, pod ovinkom pa je že senožet. Umirjen še enkrat pregledam GPS in zemljevid, če bi šel nekoliko bolj na jug, se pravi čez greben, spet gor, bi naletel na cesto, ki pelje v Gorenjo vas – tam spodaj je Črni Potok, čez bi moral, ne pa rinem na sever. Tam za robom bi lahko prenočil, še ena noč zunaj v gozdu. Razkadila bi se mi pivska usedlina, ki se tako leno vlači skozi žile. Prav, pa gremo lepo pogumno na vrh. Do noči bom zgoraj. Hrano imam, mineralno vodo tudi, vitaminski napitek je še, nož, svetilka, pamet ... Ne grem še v civilizacijo, nocoj še ne. Kaj pa vremenska napoved? K sreči imam spodoben mobilnik z internetom. No, poglejmo? Hm, jutri znajo biti nevihte od zahoda. Se pravi noč bo še v redu, dopoldan pa ... Odločno se zrinem nazaj med debela in se začnem vzpenjati? Kaj pa medved, nenadoma pomislim in se ustavim. Medved!? Pa naj bo to preizkus usode. Babi Erna bi rekla, angeli varuhi te bodo obvarovali, če boš pridno molil. In spet slišim njen monotoni glas v molitvi, preden me je spanec odjemal tam v Gorici, v tisti veliki sobi, v kateri je bil nekoč nek Avstroogrski oficir, tam so ga oblasti nastanile ... Dolga zgodba. Moj brat je to raziskoval, saj je zgodovinar, knjigožer in pedantnež. Zdaj, zdaj najraje dokazuje razne terorje, rdeče, bele, zelene, kaj vem še kakšne. In hitro se spreva, prehitro. Staro listje pod nogami odšumeva, ko vozlam korake navzgor. Moliti, zdaj ... Že leta nisem. Od birmе sem ne več. Nekje v sencih mi pa še vedno šumi strah. Celo tako bedast je, da si zamišljam Viktorja, da me sredi noči išče po gozdu s puško. Kar zmrazi me, ker sem slišal, da je bil poklicni vojak, taki pa ... Bedasto. Saj sem tudi sam poizkusil vojsko. Bil sem kar navdušen nad drilom; najbrž se je v meni zbudi bojeviti dedek, naš Janko. In zdaj sem jaz spet Janko, spet ... Grem skozi gozd, preganjajo me. Janko sem. Volčje oči sovražnika so vsepovsod. Krulijo, kričijo, sopejo ... Koliko je še do vrha? Ustavim se, odprem nahrbtnik in potegnem ven pregreto radensko. Preveč hitro odvijem pokrovček, da se zapeni in me obrizga. Ampak žeja je spodobna. Mehurčkanje klokoče vame. Pregledam GPS. Hja, še kakšna ura, pa bom zgoraj. Še bo nekaj svetlobe, še. Zdaj mi je že žal, da

hlamudram po svetu v spodnjem delu trenirke, ker je od stalnega potenja tako prekleto lepljiva. Zaradi klopov je to, da. Privoščim si dolgo scanje. Olajšan sem, kot da bi s tistim curkanjem letelo iz mene tudi vse tisto, kar se je naredilo kot usedlina od strahu.

Končno sem zgoraj. Mrak se že plazi med redkimi debli. Na desni je velika bukev in pod njo nekakšna kotanjica. Tja se namenim. Pregledam okolico. Sam gozd. K sreči tu ni veliko podrasti in se mi ni treba bati klopov. Dolgo lovim sapo in si oddihujem. Tole iskanje pračloveka v meni, tole je že malo ... bolno. Sam sebi smrdim. Iščem neko količino samoprevare, da bi znal opisati, koliko strahov premoremo. Počasi začnem z urejanjem počivališča. Nalomim nekaj večjih vej, da naredim nekakšen šotor. Dobro mi gre od rok in žagica, ki je vdelerana v univerzalni vojaški nož, kar dobro opravlja svoje delo. Tako, bivač je pripravljen, zdaj pa večerja. Preostanke sira, vsega zmehčanega in zdrizastega, narežem na drobne kocke in si naredim drobno nabodalo iz vejice. Nabadam sir in gobice in pripivam mlačno radensko. Gledam na jug, kjer se skozi debela še da slutiti svetlobo. Če bi zdajle imel kavo? Ne vem, kadar se napijem piva, mi potlej neznansko pridiši kava. Vidiš, če bi sprejel Viktorjevo povabilo, bi mi zagotovo postregel tudi s kavo. No ja, je že dobro. Mrak se čedalje bolj debeli. Iz žepka na torbici izbežam slušalke, da bi poslušal radio, ki ga premore moj mobilc. Ni še deseta zvečer, pol je šele. Do poročil bom počakal, potlej se bom pa ugnezdil. Četrty julij 2011. Joj, včasih je to bil dan borca. Naš Janko se je dal zapeljati na eno od proslav, dokler je še šlo. Oče je sicer nergal, mama pa mu je zlikala srajco, hlače, mu pristrigla bele brčice, mu okrtala titovko in naš Janko je bil ponosen večni zmagovalec. Lani sem se še potil v pisarni na takle dan, še sem imel službo, letos pa ... Pa bi doštudiral, pa bi ... Nič ne bi. Prav tako bi hodil na zavod za zaposlovanje in se uklanjal birokraciji, ki štiti svoje plače. Najbolj noro je bilo, ko so me hoteli dati na nek računalniški tečaj, še pred leti, ko sem bil tudi še brezposeln. To je bilo noro, mene, ki sem računalnike sam sestavljal in pisal majhne programčke, zato pa tudi ni bilo časa za študij ekonomije. In knjige, da ... Ko pridem domov, se bom takoj spet lotil branja, to mi zdaj manjka, ti tihi pomenki z duhovi, ki so se zakodirali med platnice. Saj bi lahko kaj prebral na internetu, ampak to ni to. Uležem se poleg bivaka in se naslonim na bukev. Zemlja je topla, prijazna. Kako dobro je čutiti to prvinskost, to snovnost, ki nas poveže v eno samo snov, le da smo vsi drugače organizirani. Se bom že znašel. Spet bom delal za firmo, ki servisira računalnike, in bo šlo. Pomembno je, da sem zdaj na posebnem romanju. Molim tišino in postajam pračlovek. Nasmehnem se in si zamišljam, kako so včasih poždevali po gozdovih in oprezali za plenom. Zdaj pa smo v mestnih votlinah in v nakupovalnih centrih udejanjamo nabiralništvo, lovske strasti pa izživimo skozi šport in skozi majhne vojne. Gozdna meditacija. Ja, pa sem bogatejši za en stres – skoraj bi bil zasačen pri kraji. No, to ... to je mimo. Moja Vali bi se zdaj smejala, ona, prava obmorska živahnica. Na živce sta mi šli njena ukazovalnost in prepirljivost. Dve leti v njeni stari hiši in vonj sivke v vzglavniku. Prekrižam roki na prsih in zapletem prste. Namesto pudinga bodo zdaj spomini nanjo, na njene razsežne boke in krepke prsi. Maj, zabava na obali, ona pa parkira svojega starega megana. Z dolgimi nogami zapleše v večer in prinese mimo moje pivske družčine šarm, napudran z neznansko erotično nabitostjo. En sam pogled je bil dovolj, da sem na hitro zvrnil črnino in zapičil pogled v njeno obličje, ki se je zakrilo v cigaretni dim. Potem se je večer odvijal, kot se je. Glasba, povabilo na ples in šla sva še na lignje in potem k njej domov. Vse je bilo tako hitro, vse tako noro. In oba sva imela rada tiste stare skladbe, tiste, ko je neka druga zastava pomenila ponos in se je vstajalo ob himni. Zjutraj je morala v službo na banko, kjer je štela denar upokojencem, pomagala pisati položnice in se nagledala obrazov, ki so utrujeni prišli po miloščino preživetja, po skromne plače, kdor jih je še dobil. Razlagala mi je o tem, o tej stiski, ko ljudje petkrat premislijo, koliko bi dvignili, koliko jim bo še ostalo, koliko limita si bodo nabrali. Zatrdila mi je, da so po večini računi obupno prazni, samo nekaj posameznikov je, ki premetavajo velike številke, ampak tisti se ne oglašajo na njenem okencu, tisti ne. In zakaj sem kar odšel, letošnjega maja ... Hotela me je

spraviti v kalup svojih hotenj. Samo ona bi načrtovala počitnice, kam in kdaj, samo ona bi odločala, kdaj bi popravljala hišo, kdaj bi kupila nov avto in pri dvaintridesetih bi prvič zanosila ... Samo ona bi mi odločala, kolikokrat še smem v Ljubljano do prijateljev, ki so tam ostali še iz časov, ko sem hotel študirati in sem igral v ansamblu, neka garažna verzija, ne ravno uveljavljena skupina. Samo ona bi mi zapovedala, kaj je zame zdravo ... Hej, meni, meni! v katerem živi uporni Janko, ki je jurišal in paradiral po osvobojenem Trstu. Meni se ne ukazuje, jasno! Zdaj, ko ji teče voda v grlo, zdaj bi pa dresirala moškega, da bi bil zvest trosilec semenja in zagotovljen oče otroku, ki bi se zasnoval v divjih nočeh, ko v stari murvi pred hišo divja burja. Zjutraj sem ji omenjal, da bom šel, pa ni verjela. Pustil sem ji listek, ji na mejl napisal, da grem nazaj v svojo garsonjero zadaj za parkom, kjer rastejo lipa ... Šlo je tako daleč, da je hotela organizirati tudi moje finance, opa! Hvala za vse orgazme, za vse špagete na tisoč in en način, za jutro, ko si hitela skozi mrak in me poljubila, za večere, ko si navdušena zrla v nov plazma televizor, ko si mi diktirala, kaj bova gledala, ko si mi igrala pohotnico, čeprav ... saj veš, na pomlad sem se slabo odrezal, češ, da imam probleme v službi, da bom konec maja odletel, ker gre tip v stečaj. Preprosto, hotel sem svojo svobodo, svojo osebnost, svoj svet, v katerem so pajčevine, a je moj. Ko je videla mojo garsonjero, se je zgrozila: Niti pomivalnega korita nimaš, pa same knjige!? Ja, in s knjigami izplaknem dušo, pa je. Moj stari golf pa ji tudi ni ponujal občutka, da mi je všeč biti prestižen. Njej so bili všeč gospodje v kravatah, z velikimi računi, samo, nekako, ni zmogla poguma, da bi jih omrežila. Vedela je, da se zna prav obleči in pokazati dovolj, da si takile gospodje obrusijo oči na pretiranem dekolteju, na odmaknjenem stolu, da se lepo vidijo noge, ampak, gospodje samo plačajo kakšno položnico in ni jih več. Razlagala mi je, kako jo je osvajal majhen direktorček, ki je urejal pri njih kredite, ne pri njej, pri sodelavki, pa jo je spraševal zanjo. Ji pustil vizitko, jo klical, vabil. Pa sta šla enkrat v Devin in še enkrat na jahto in še enkrat v hotel na drugi strani Jadrana, pa se ni več oglasil. Poizkusil je njeno svežost in že ga ni bilo več blizu. Ko je prihajal v banko, se ji je samo nasmihal in enkrat namenoma pripeljal neko svetlolasko s seboj in jo razkazoval kot najnovejšo trofejo. Vsi so vedeli, da to počne, samo njegova žena je trdila, da je veren in zgleden družinski oče ... Pa ja, denar je seme zla, kajne. In Kristus je obračal mize, je že vedel, zakaj, je že vedel. Moja Vali, kaj počne zdaj? Po moje buli v televizijo in telefonari prijateljicam ali pa kakšnemu novemu osvajalcu. Če kaj zares zna, potem je to njeno dolgovozno klepetanje po telefonu. Lahko bi odprla vročo linijo, tako prijetno zna klepetati. Tam naj bo, z vsemi svojimi principi. Ne, špagetov se pa ne kuha tako, ne, copat pa že ne boš puščal tukaj, ne, televizije pa ne boš gledal zdaj, ne, pa se ne pušča časopisov tako razmetanih, zakaj sem pa kupila stojalo. Pa zakaj ne pomiješ skodelic od kave, zakaj jemlješ vedno nove, zakaj rigaš, ko se napiješ radenske, zakaj valjaš po ustih zobotrebec, zakaj daješ nogo na rob fotelja, zakaj ... !? Dobra glasba je na radiju. Čakam na poročila. Moja Vali, no, zdaj ne smem več premišljati na tak način – moja Vali, nič več, samo Vali, da, smo še Vali! Seveda me je potem kot besna puma klicala in klicala, mi pisarila dolga pisma na elektronski naslov, mi poslala celo robček v kuverti, baje prepojen z njenimi solzami, pa da sem jo onesrečil, da bo šla kar v Idrijo. In še je bilo očitano, da sem jo samo izkoristil, da sem prasec pokvarjen, moška svinja in še in še ... Še zdaj dobim kakšno sporočilce, ampak se nanj ne odzovem, če zares hočem pozabiti. Preprosto, ni šlo! Ne rečem, čez čas, kakšna kava, to ja, med njene rjuhe pa najbrž ne več, če sploh še med kakšne, ker me to skakanje ne zanima več. Temu se reče kriza zgodnjih srednjih let, nekaj takega. Če bi ostal pri njej, bi postal njen podaljšek, njena spreobrnjena nečimrnost, to bi bil. No, stari, čestitaj si. Še je Janko v tebi, še, ne pa tvoj oče, ki je bil vzgojen v meščanskem stilu in mami samo kima. Gozd, kako to dobro dene. Verjetno smo bili kar dolgo v gozdovih, zato sem tako prilagodljiv in stopljen vanj. Najbrž je treba dopustiti, da v nas spregovorijo podzavestne usedline, da se potem telo in duh spomnita, kaj vse sta že bila. Gozdni človek, jaz!? Morda, ampak raje bi bil tisti iz travnatih ravnin. Odprtost mi nekako bolj odgovarja in sem bolj

navdušen nad obzorji, ki se razpirajo, ki obljublajo nove daljave. Gozd te zapre vase in te napolni s strahom. Kot mene zdajle. Ne vem, kako bom spal nocoj, res ne vem. Tisto s krajo ... Pa kaj bi zdaj to moraliziral, pa ne že spet ... Sicer bi lahko pobral stvari in se spravil dol v dolino, ampak tudi za to nimam več moči, pa se mi zdi, da tudi poguma ne. Drek, pa tak Janko, drek! In tiste njegove zgodbe ... Poln nahrbtnik krogel, ker ga je odeja rešila, da ga niso Nemci prereševali. In zmrznjene noge in odpadli nohti – no, ne čisto zmrznjene noge, saj je še leta potlej kolovratil naokrog in sejal svoje misli. In dolga leta po vojni, ko je na Bledu spet srečal nemškega oficirja, ne ravno visokega po činu, ki so ga na koncu vojne zajeli in je pomagala graditi na lokalni cesti in kasneje nek most, bil je pač v inženirski enoti, pameten mlad in izobražen mladenič, ki so ga sneli s študija in poslali na Balkan, da bi gradil mostove za umik nemške armade. O, to je večkrat povedal, ja. Sedi naš Janko pred znano gostilno in moči brke v pivsko peno, dve miz naprej pa tolsti belolas Nemec, z ženo, ki je pridno jedla znamenite kremšnite. Pa sta se spogledala in se očitno takoj spoznala. Kako tudi ne, saj ga je naš Janko imel kar dve leti pod svojo komando. Nemec se je celo nekaj slovenskih besed naučil in je Janku voščil grkljivi dober dan. Naš Janko pa na zdravje in potem sta skupaj spila vsaj še nekaj vrčkov piva. Obujala sta spomine, kako je bilo, ko so samokolnice cvilile in je primanjkovalo vsega, tudi žebļjev. Smešno je bilo celo to, da so v četici zajetih Nemcev imeli dva specialista za ravnaje žebļjev. Po cele dneve sta ravnala cele kupe zarjavelih in skrivljenih žebļjev, ki so jih kasneje uporabljali v gradbeništvu, ko so delali zasilne barake in opaže. Se spomnim, rad je obnavljal tisto zgodbo in trdil, da se je zanj takrat končala vojna ... Kaj si tlačim te slušalke v ušesa, če pa sploh ne poslušam radia. Poročila so že zdavnaj mimo, jaz pa razmišljam o Janku in njegovih zgodbah. Kaj vem, morda je gozd kriv, da sem v sebi zbudil njegove zgodbe. Če bi bil še živ, bi preklinjal, to vem. Pustimo ga, naj hodi po gozdu in zbira svoje mrtvake. Tako bo prav. Temno postaja in zatohlo. Razpnem se, da name sede blagodejna hladina, prekvašena z vlago, ki so jo nadihala drevesa. Zdi se mi, da slišim njihovo nočno sopenje, njihovo pomenkovanje o silah, ki so del kozmosa. Mogočne silhuete so zdaj že povsem temne in negibne. Na trenutke potegne veter visoko zgoraj v krošnjah in cefra tišino, ki je nocoj tako mučna, da se mi vpija v vse nevrone, očitno prenapete, nekoliko tudi zaradi utrujenosti. Taka je ta anatomija gozdne noči. Kdaj pa sem prvič spal v gozdu? O, še v osnovni šoli, ko sem se vpisal v tabornike. Med petim in šestim razredom. Šli smo na Pokljuko, na neko jaso. Velik tabor je bil in strog taborovodja, kar prestrog. Mene je imel na piki, ker sem bil povsod zadnji in nisem maral reda. Ja, tista prva noč. Vse je bilo tako strašljivo tiho. V šotoru je bil z menoj še en fant z Novega mesta, očalar, tečen in debel. Dolgo nisva zaspala. Nakladal mi je o glasbi, o glasbenem stolpu, ki da ga ima doma, in o tem, da njegov brat že igra v nekem ansamblu, pa o tem, da tudi sam igra kitaro, še raje bobne. Hvalil se je, da je že večkrat bil na vajah z bratovo skupino in da bo zagotovo bobnar, ko bo šel v srednjo šolo. Potem sva le zaspala. Nekako sredi noči pa so nama starejši taborniki vdrli v šotor in nama spustili zračne blazine. To je bil nekakšen krst, še blag, o ja, še blag, ker sem slišal za prave torture, ki so se dogajale v nekaterih skupinah. Do jutra sem se potem premetaval po tisti gumi in ovohaval stlačeno travo pod seboj. Taka je bila tista prva gozdna noč. Vse ostale so bile, no ja, normalne, če odštejem krajo zastave med stražarjenjem in drobne lumparije. Sva pa čez čas dobila sosedi, v sosednjem majhnem rumenem šotoru, neki frklji, že malo bolj odrasli ... In prav zanimivo je bilo poslušati, kako sta nakladali o rastočih joških, o poraščenosti tam spodaj, o fantih, ki da jim pride tisto ... Pa tudi o nekakšnem zalizovanju in še druge reči, ki jih takrat nisem še dobro razumel. Nekaj je bilo govora tudi o tečkah v šoli, pa o očetu, ki ga žura in je sesul že dva avtomobila in o mami, ki jemlje tablete za živce in je zdaj doma. Moj debelinko je pa zviška gledal nanju. Babe, je on komentiral, so samo zato na svetu, da so v okras ta pravim dedcem. Fina in zanimiva filozofija. Moja Vali se z njo ne bi strinjala, ker je bila na nek način prepričana, da žensko poslanstvo šele prihaja. Enkrat mi je celo napletala nekaj o tem, da bi morale za en sam mandat vladati ženske, pa bi

bil mir v državi in na svetu, ker bi vsi postali ena velika družina in bi skrbne matere že znale prav urediti stvari. Ja, pa ja. Tudi Janko se s tem ne bi strinjal, o, on! On je rekel, da sta za babe kuhalnica in spalnica. No ja, do nonice je imel spoštovanje, to že moram reči, čeprav se je pred nami rad junačil, ampak se je takoj videlo, kdo ima glavno besedo v hiši. In ko je začel zgodbo o ruski telefonistki, o svetlolasi Maši, ki je bila nekakšen oficir za zveze tik pred koncem vojne ... Nosil ji je suho sadje, rutko, celo žensko zapestno uro, pa nič. Speljal mu jo je neki brkati Hrvat in se je celo poročila z njim. Nekaj let po vojni jo je srečal v Puli, debelo s tremi mulci ... Njega pa nikjer, ker so ga premestili nekam v Srbijo. Take je trosil pod latnikom in srebal črnino, naš Janko. Kako se vleče čas, kar gosti se v črno zmes negibnosti. Črna je barva dolgočasje, se mi zdi. Nekaj časa smo bili vsi obsedeni s črno barvo. Nosili smo črne majice, poslušali Pankrte in se delali, da smo strašno uporni. Pa ni bilo nič iz tega. Moj sošolec je bil nor na to razdiralno muziko, on je padel noter, kot se temu reče. Riko, ej ... Organiziral je žure pri njem doma in največja ekstaza je bila, ko je šel po kramp v garažo in razbil kopalnico. Ne vem, kaj je tisti večer spil in kadil, pa še kakšno tabletko najbrž je popapcal, ker je rad preizkušal kemijo. In potem je obredno sesuval novodobni simbol čistosti. Vse je razbil, samo školjko je pustil nedotaknjeno. Potem se je slekel, čisto se je slekel ... Obul si je težke črne bulerje in si zavezal pristrizeno kravato. Tak je potem sedel na školjko in nam govoril, hotel je imeti govor. Še danes ga vem, skoraj v celoti, ker sem tisti večer zelo malo pil. Tovariši, pizde in sekretarji. Mi smo poklicani in odposlani, lansirani smo, pizda, lansirani. Zrušiti moramo obstoječe stanje, da bo nemoteno sranje. Vzpostaviti moramo novo družbo, kjer bo vsak lahko individualist in bo imel pravico biti to, kar je. Postavili bomo nov funkcionalizem. Podrli bomo politične elite in podrli bomo bančne sisteme, ki kradejo denar ... In še je govoril, gol, s krampom v roki in v bulerjih. Kje je zdaj končal ta tip? Ne bi vedel. Vem pa, da ga je po tistem čez nekaj dni iz hiše vrgel njegov oče, sicer bančni uslužbenec, nek višji, se mi zdi. Beda presitosti, tako bi to temu rekel, tako ... In tema mi kapne v zavest. Počasi zaprem oči in začnem z dihalnimi vajami, ki vedno pripomorejo, da se umirim in zaspim. Tega sem se naučil od nekega tipa, ki je bil pet let v Indiji in je preučeval jogo in neke druge prakse nadzora nad telesom. Jaz nisem bil kaj dosti dojemljiv za tiste njegove štose, hoja po žerjavici in to ... Dihanje, umirjanje, meditacijo, to ja, vse ostalo pa me ni prepričalo. Razlagal mi je, da so tam v Indiji neke sekte, ki se gredo obnavljanje lastne energije. Tako strogi so, da moški ne sme zavreči niti kapljice svojega semena. Bajе spijo s posebnimi usnjenimi kondomi, da če bi prišlo do nočnega izliva semena, ga potem vrnejo v sistem, enostavno žrejo svojo spermo. Za kozlat! So pa tudi druge sekte, ki čislajo seks in ga načrtno izvajajo v posebnih templjih. Ja no, skrajnosti, kot povesod. Mene Indija ne vleče, kače, boleznj in to. Kač se itak bojim. Najbrž je to še ena podzavestna stigma. Še kot otrok sem se jih bal, čeprav sem se enkrat igral z mrtvim modrasom, ne da bi to vedel. Bil smo na neki kmetiji, kjer so spravljali seno, jaz pa sem se plazil naokrog in sem naletel na mrtvega modrasa pred neko škarpo. V spominu imam tisto hladno reč, ki sem si jo navijal okrog noge in se smejal. Ko so grabljači videli, kaj počnem, se je začel vik in krik. Tisti, ki je kačo ubil, se je smejal in ostalim razlagal, da je že od zjutraj mrtva, pa da naj pogledajo, kako ji je stolkel glavo. Mama pa histerija in jok. K meni je prišel en tršat možakar, mi vzel kačo in jo vrgel visoko čez leskovino. Mamo so polagoma umirili, mene pa tudi. Od takrat se jih strašno bojim. Takole v gozdu jih bajе ni, ker ljubijo sonce, ampak ... Če bi zdajle katera priplazila do mene, ker gredo na toploto. Daj no, cepec. Saj si hotel imeti preizkus usode, pa ga imej. Ni še končan, kje pa. Še ta noč, morda še katera, potem, potem bodo črne sanje ... Zaprem se v tišino, ki medlo lebdi nad menoj – to so angeli s črnimi krili.

Čudno predjutrenje. Vonj mraka se uteleša v nov dan. Zdi se mi, da se nekje oglašča petelin, torej mora biti spodaj kmetija. Pogledujem skozi krošnjo in si umišljam, da bodo začeli po vejah skakati gozdi škratki, ki so me čuvali celo kratko noč. Izvlečem mobilca, nekaj čez štiri zjutraj – sončna ura, pa se že riše svetloba med debli. Nekaj se mi je spet

sanjalo, čakaj ... Tile drobci, neke luči in krave, da, pasočje krave. Kako dišijo krave? Mimogrede se spomnim nekega poletnega bivakiranja v hlevu na neki planini v tolminskih hribih. Dež je pral cel popoldan, jaz pa sem se tiščal na senu in krave so me ovohavale – ena je tudi trobentasto zamukala, kot da bi me nekaj spraševala. In sem jo gledal v tiste velike oči, v katerih se je zrcalila siva svetloba dne. Takrat sem razumel, zakaj Indijci hočejo, da so to svete živali, ta njihova uporabna krotkost. Mleka pa ne maram, no, jogurt, kislo mleko, to ja, pa sir, o! Izvijem se iz objema tankega ovoja spalne vreče. Spet si nadenem slušalke, da bi poslušal radio. Nekaj govorijo o latinski glasbi in ritmi me zazibljejo v priročen odmislek in v spomin na plesne vaje, kjer je Vanda, učiteljica plesa, tako tiščala vame, da mi je enkrat kar prišlo. Takrat me je to še zanimalo, te družabnosti, to na pol obetavno združevanje teles, kjer je erotika iskrla prostor. In Vanda, vsa prefinjena, natrenirana, izklesana v ritem, ki ga je živela. Bajje je živela eno leto v tujini in se tam učila trebušnih plesov in drugih tudi, najbrž. Imela je svojo skupino plesalk, ki so včasih zadehtevale v isti dvorani in potresale svoje boke in popke, da smo lahko strmeli v njihove gibe, ki so vijugavo risali neko hotnost, težko razumljivo naši lesenosti. Poročila. Popoldan bodo nevihte, vlada bo razpravljala o novem zakonu, minister za okolje in prostor in kmetijski minister si bosta ogledovala posledice toče ... Nekje so spet terorizmu dovolili vznikniti. Kdo bi razumel politiko, to čudno hujskaštvo, to dopovedovanje ljudem, da imajo pravico pobijati druge, še več, da je to njihova legitimna pravica. Ne, preveč grobe misli za ta gozdni mir. Ja, Viktor, res sem se najedel in napil, še zdaj leno prebavljam. In naš hribovski nonič bi rekel: politika je kurba – večkrat je to rekel, večkrat. In pravil je, kako je bilo, ko je kosil v rebri in je mimo prišel lokalni duhovnik, pa ga kar malo netolerantno vprašal, zakaj ga ne vidi v cerkvi. In nonič da mu je odgovoril: ne verjamem ne farjem in ne komisarjem. Moj bog je tam, kjer je, vaš je pa v denarnici. In duhovnik se je pobral po poti naprej. Pa tista zgodba o angelih, ki sedijo na rami in šepetajo. To je pa napletala naša nona, ko je stavila jabolka v pečico in jih potem postregla z medom, češ, da je to najboljše za prehlad in hripavost. No, ne vem, meni je res pomagalo. In je govorila zgodbo: Enkrat se je en mož z avtom peljal po gorski cesti v noči in megli. Ni bil ravno dober šofer, saj so avtomobili komaj začeli nastajati, ker pa je bil lokalni bogataš, si ga je umislil. Ker je bil tudi lovec, se je odpravil v hribe na gamsa. In tisto noč ... Angel da mu je zavpil, naj ustavi. In res ni dosti manjkalo, da ni zgrešil ceste in bi se zvrnil v prepad. Pa še je bilo takih njenih zgodb, še, ampak jih takrat nisem jemal resno. Skušala me je celo naučiti molitvic, neko, kako je že šla – vem, da je bilo veliko ponavljan – *angel varuh moj, bodi vedno ti z menoj*. Hlad me sveži in prebuja. V nahrbtniku poiščem svežo majico, ker je tista na meni vsa lepljiva in potna. Vstanem in se preoblečem. Zdajle bi mi pa že prijala domača kopel, ležanje v banji in novo milo, dišeče po borovcih, nekaj takega. Šele čez nekaj dni. Do Ljubljane bom moral, to pa. Zgodaj je. Potuhnem se za deblo in poslušam ... Globoko spodaj je slišati neko stopicljanje. Napenjam oči, da bi videl, kaj se premika. V svoji zmedenosti vidim Viktorja z baretko in z oprostrelsko puško. Potem jo zagledam, srno. Previdna je in gre počasi naprej. Nenadoma pa jo nekaj zmoti in odskaklja v dolino med debli. Bržkone me je zavohala, kako tudi ne, tisto moje gnilo majico. Nejc, moj sošolec na faksu, je bil nor na gozdno fotografijo in mi je razlagal, da moraš v gozdu dišati po gozdu, ne pa po civilizaciji. Sam se je vedno nadrgnil z zemljo in rastlinjem, da je prekril vonj civilizacije, kadar je šel na čakanje, na primeren fotostrel. Še najbolj so mi bile vseč njegove fotografije risa, tega samotarja, ki se tiho plazi po gozdu. Tudi v vojski so nam razlagali te finte, te kamuflaže. Mrak se redči in v krošnjah je vse manj črnine. Nekoliko potelovadim, da bi si razmahnil ramena in da bi kri pognal po telesu. Dobro mi dene tole miganje, dobro. Spet sem hodec. Sklenem, da se bom ob petih premaknil navzdol.

Hodim že skoraj celo uro in sem še vedno med debli, čeprav se gozd redči in spodaj pobliskuje senožet nad neko osamelostjo, ki jih tu ne manjka. Končno stopim na plano. Pod menoj je hiša in bela makadamska cesta se vije dol v dolino. Očitno je cesta na novo nasuta,

saj se grušč kar blešči v jutranji svetlobi. Ko jo tako gledam, se mi zdi kot velika bela kača, ki se je ulenjeno zapotegnila do hiše. Tišina. Potem nenadoma zaslišim neko pokašljevanje in švist kose v travi. O, poznam ta zvok, saj je naš Janko znal urezati v trave in delati zelene klobase, lepe redi na kmetiji blizu Gornje Trebuše, kamor se je preselil, da bi še malo kmetoval – takrat sem bil še čisto majhen, morda štiri leta, ne več. Spomnim se tistih redi, o ja. Skakal sem čez in lovil metulje, take majhne, bele, ki so se na večer skrivali v travi. Ko je bilo redi dovolj, je moj starejši bratec tekal in skakal čeznje. In kako spretno je nona razmetavala tiste redi z narobe obrnjenimi grabljami; jaz sem ji skušal pomagati kar s palico, pa se je ujezila, da bom puščal debele kupe in se potem ne bo sušilo, kot bi se moralo. Saj je imel Janko tudi že kosilnico, a v tisti odročni gmajni je rad kosil na roke. Sam je rekel, da bi požgal več petroleja, da bi kosilnico spravil tja gor, kot pa za samo košnjo. Čudno! In je raje vstajal že ob treh ponoči in šel tja gor, s skromno malico in z dvema kosama, ki jih je vsak večer tolkel, ravnal, pljuval na kladivo, pa spet udarjal, pa nekakšna smešna očala je imel na robu nosu. Ko je koso dobro stolkel, jo je poizkusil na podlahti in vedno je zadovoljno rekel: brije. Ja, to so bila tista leta, ko sta se selila na nonin dom. Meni je bilo vseč hladno kislo mleko, o, bi ga zdajle ... Še zdaj vidim nono, kako je z veliko zajemalko natakala v skodelico in mi ga podajala z neko posebno lučjo v očeh. Brat se je pa zmrdoval, češ, da ga ne mara, da smrdi ... Tisti tihi večeri, ko smo sedeli na dolgi klopi in gledali v Zeleni rob, kjer da se pasejo gamsi in krožijo orli. Dvakrat sem ga res videl, kako kraljevsko se je zibal nad nami, zakrožil še višje in letel proti strmim stenam na jugu. In eno nedeljo pozno popoldan me je Janko peljal s starim avtom po neki gozdni cesti, da bi šla gledat gamse. Del poti me je kar nesel na močnem hrbtu. Potem sva se utaborila in čakala. Janko je skozi daljnogled gledal v skalovje in trzil. Podal mi ga je. In sem videl tropič na skalah. Čutil sem se, kako lahko tam stojijo in kar gledajo. Janko mi je razložil, da te živalce ne bezljajo po nepotrebem, da hranijo energijo. In res, kar stali so in naju opazovali. Brat pa ni maral tiste narave, on ne. Raje je sedel pod staro hruško in bral neke butaste stripe. Takole me opluskajo spomini, ko zrem v čudovito jutro in dol na samotno domačijo. Zdaj vidim kosca s klobučkom na glavi. Popravim si nahrbtnik in pripravim fotoaparata, da bi ujel ta redek motiv. Pomaknem se bolj desno, da bi imel boljšo svetlobo. Počepnem in nekajkrat sprožim. Pogledam na ekranček in si prikimujem. Vzdignem se in grem proti njemu. Star mož, žilavih rok. Voščim dobro jutro. Mož se ustavi, zravnava se in me negotovo gleda. Najbrž sem zanj prikazen, neka podvrsta ljudi, ki letajo naokrog. Čez nekaj hipov pa se mu le zmehča obraz in navrže.: »Dobro jutro.« Odzdravim mu in vprašam:

»Tista cesta se naveže na ono v dolini, ki pelje v Logatec, ne?« ga vprašam.

»Ja, ja,« mož prikimne in se nasloni na kosišče. »je pa še nekaj kilometrov, dolga je za peš,« še reče in se smehlja, da mu je videti brezzobost. Potne kaplje mu visijo na močnih belih obrveh in na belih brkih.

»Ah, sem že uhojen. Od italijanske meje v Goriških brdih jo maham, že nekaj dni sem čez, pa kaj je potem še teh nekaj kilometrov. Vi pa kar takole s koso,« se mu odsmehnem.

»Ja, saj sem jo vaju. Sedem križev bo drugo leto, pa še zmeraj malo maham. Ostalo pride sin pokosit in spraviti. Dva telička še zmerom imam, pa pujsa. No, ni več prave moči, kaj pa čem počet. Nej kar sedem in čakam, da bo zapel zvon dol v dolini na britofu. Ne, ne dam se. Od kje pa ste?«

»Zdaj živim v Ajdovščini, prej sem v Ljubljani in Kopru, pa v Novem mestu. Moj nono je bil iz idrijskih hribov, nona pa iz Gorenje Trebuše, druga nona iz Stare Gorice, nona po očetovi strani,« se kar razgovorim.

»Aha, Ajdovščina. Tam pa piha ko hudič. Pozimi sem bil tam, ker me je sin peljal po nekkih opravkih. Kupoval sem nek manjši traktor pri vinogradniku v Žabljah, mislim, da so bile Žablje, ne vem več, pač ena vas tam v okolici. In ko sva šla na kosilo v neko gostilno v Ajdovščini, mi je burja vzela klobuk. Še sreča, da ga je zabila v nek kot, pa ga je sin ujel in ga

spravil v avto. Jaz tam ne bi bil, tisto norenje. Najbrž se navadiš, mene bi zmešalo,« se nasmehne in si popravi pas, ker mu ohlapne hlače lezejo po izžetih ledjih.

»So še slabši kraji na svetu. Jaz sem se kar navadil, čeprav je včasih res noro. Vi pa kar takole s koso in v ta breg. Dobri ste še, dobri,« ga pohvalim in se rinem navzdol po stezi, ki se povprek odvijuga v gozd na desni.

»Kaj hočem, tako je v naših Rovtah. Tole obkosujem, da bo sin lažje pokosil s kosilnico. Noben več ne kosi do robov gozda, tisti s traktorji pa samo še lepe kose, ostalo jemlje hudič, grmovje, leska in bukev. Ko sem bil mlad, so bile na oni strani senožeti, zdaj pa pogledjte, grmovje in gozd. Nekaj kmetij je še, a so vsi mnogo vsega opustili, samo še tisto, kar se da obdelat s traktorjem, vse drugo bo hudič vzela. Tako je, narava je božja večnost, tako je,« možakar pojama in si končno zategne pas, da so hlače zažrte v ploski trebuh.

»Tu je videti še kar obdelano. Prehodil sem hribe sem čez Trnovsko planoto – no, tam je še kar obdelano in oživljeno, ampak tam okrog Javornika pa je nekaj domačij, ki so opuščene. V Idrijskem hribovju je pa mnogo samot, ki so se posule,« mu razlagam in si zaželim, da bi smel sestiti in si odpočiti, ker sem kar hitro hodil navzdol.

»O, ja, dosti jih je končalo v grmovju, o ja. Pri nas niti ne, ker so speljali dobre ceste, pa ljudje so hodil na delo tudi v Ljubljano, nekaj v Logatec, pa na Vrhniko. No ja, zdaj jih dosti ostaja doma, ker ni dela, pa se malo matrajo z gozdom in kmetijo. Eni so pa tudi že pozabili, kako to gre. Potem se pa ne čudim, da jih toliko konča pod traktorji ali pa pod drevesi. Ni to noben hobi biti kmet, kje pa,« zamahne z roko, se skloni in vestno obriše koso s travo; prav take gibe je delal moj nono, prav take, potem pa je pljunil na tisti brusilnik in spretno brusil koso. Glej no, možakar počne isto, čeprav je brusilnik moker. Najbrž je to neka prastara gesta, kdo bi vedel. Šifra pradedov.

»Ne bi vas več motil. Bom šel kar dol do hiše, pa po cesti. Je pa na novo nasuta, ne?«

»Spomladi so jo popravili, gozdna uprava, ker zvozijo veliko lesa iz gozdov tod okrog, pa so potegnili še sem gor, do te naše samote. Kar ceste se držite, pa bo prav. Do doline je lepa senca, pa studenčki so, ne bo hudga. Ko pa pridete dol, na tisto, ki pripelje iz Žirov, boste pa že naleteli na koga, ki vas bo pobral. Saj so tudi bližnjice, pa se najbrž ne bi znašel, če bi vam razlagal. Mi jih imamo v petah. Saj včasih ni bilo prevozov, pa smo kar leteli dol pa nazaj. Še v šolo sem hodil peš. No, pa srečno,« reče možakar in že spet zamahne s koso.

In grem po strmini zadaj za hišo, pa na stezo, ki me pripelje na belino ceste. Jutranje sonce je odprlo svoj nasmejani obraz in se mi poklanja. Pod nogami drobim grušč in si umišljam, da stopam po neki čudoviti plaži. Na ovinku se ustavim, da fotografiram domačijo, ker je zdaj v čudoviti jutranji svetlobi. In, jasno, ne manjka stara lipa ob seniku, malo nižje pa dva kostanja, na desni je star sadovnjak, ne vem, menda nekaj jablan in nekaj hrušk, morda tudi kakšna sliva. Nižje je skromen vrt in na levi njiva krompirja. Naša slovenska idila. No, pa sem spet v blagodejni senci. Počasi grem ob robu po narivu grušča. Nekaj odcepov je v gozd. Za ovinkom naletim na tovarnjak, tih in velik v tej samoti. Šofer sedi zgoraj nad kabino v nekakšnem stolu in kadi. Na levi je kup hlodovine. Najbrž jo bo nalagal, pa si je prej privoščil mirno meditativno jutranjo kajo. Zadržal je čik v zraku, ko me je zagledal in srepnil dol name. Najbrž sem se mu zadel prikazen, tak s spetim repom las na tilniku in z opletavim fotoaparatom in še kar velikim nahrbtnikom. Bržkone tu ne hodijo popotniki. Pogledam gor in mu voščim dobro jutro. Možakar pa samo nekaj zabruna in živčno zasesa cigareto. Šele zdaj sem videl, da je v kabini dremal še eden in je kuštravo črno glavo pomolil skozi šipo. »Dobro, dobro, vsaj frišno,« je kuštravec nekoliko bolj živahno odreagirjal in bogato grknil in pljunil v podrast. Nisem se več zmenil za njiju. Zadržal sem mimo in kar čutil, kako se lepita z očmi na moje odhajanje. Tistega na vrhu tovarnjaka sem slišal reči: »Ti, takih pa ni videt u naš goš. Tale se je n mal zgub, se men zdi!« Temu sem se nasmehnil in si mislil: že zdavnaj sem se izgubil v plesu civilizacije, ki priznava samo prestiž, navržen iz reklam. Opazim stezico, ki se vije nekam navzdol. Za vsak primer vzamem mobilca in preverim navigacijo. Najdem

samotno kmetijo in cesto. Aha, dva večja ovinka in tista steza je nekakšna bližnjica. Ko pridem ven, bi moral biti studenec, ki potem teče nekaj časa ob cesti. Popravim si nahrbtnik in tvegam. Skoraj stečem dol po stezi, ki ni več uhojena in jo zagrinja ogromna praprot. Šele zdaj se spomnim, da je praprot odličen dom za klope. To me strezni, da vzamem oklešček in tolčem levo in desno, da se ne bi dotikal praproti. Če bi me zdajle kdo od domačinov gledal, bi si najbrž mislil, da sem nekoliko splašena urbana žival. Končno sem spodaj in že slišim drobno pesem studenca. Odložim nahrbtnik in previdno položim fotoaparata na zvitek spalke. Zlezem do studenca, da si opljuskam jutro na obrazu. Mrzla svežost mi je všeč, poživlja me. Poskusim vodo, no, nekoliko postana se mi zdi. Nima tiste prečiščene svežosti, ki so jo imele vode na Idrijskem, v tistih grapah, tam okrog Trebuše, kjer mi je bil svet najbolj znan. Kakšnih sto metrov spodaj že slišim šum avtomobila in glas nekega traktorja. Torej sem blizu glavne ceste, fino. Tako osvežen se odločim, da bom vendarle štopal. Zadosti je hoje po sencah, čas je da stopim v svetlobo življenja. Za silo umit poiščem novo majico, zadnja, ki je še čista in spodobna, brez napisov, rumenorjava. Celo lase si zmočim in si skušam popraviti strogo prečko in nekoliko zategnem povez repa na tilniku. Poberem prtljago in spravim fotoaparata v manjši obložen nahrbtnik, ki si ga obesim čez ramo. Takole ovešen odločno stopim dol na asfaltno cesto. Čakam. Tam blizu je nekakšno počivališče in korito s staro pumpo. Najbrž je to bilo nekdanje napajališče za furmane. Moram spet izvleči fotoaparata in narediti nekaj posnetkov tistega nenavadnega napajališča. Usedem se na klop za mizo in čakam. Nič. V gozdu se oglašajo ptice. Iz nasprotni smeri se bliža nek počasen tovornjak, potem je spet tišina in vonj po izgoreli nafti. Šele zdaj čutim, kolika smradu je v mestih. En sam tovornjak pušča za sabo tak vonj, tu, v tej naravi. Odkimam. Našpičim ušesa, kajti bliža se mi avto, ki počasi šumi skozi jutro. Takoj vstanem in naredim značilno štoparsko gesto, vajeno še iz študentskih dni. O la, daje smerokaz, mlada dama, rdeč majhen nisan. Oho! Ustavi na pesku počivališča in odpre šipo. »Kam pa ste namenjeni?« vpraša, na poseben način, na šolski, bi rekel. Prav nič ne zavija po tukajšnjih šegah. »Ja, do Logatca najprej, potem se bom pa še odločil,« sem iskriv in kar poživljen od njenih blesketavih oči. Vidim, da je oblečena v preprosto belo majico. Varnostni pas ji je zarisal črno cesto med obljinami, ki sta nekam strašljivo veliki, bogati ustnici pa vestno namazani, kar mi ne gre skupaj s to preprosto majico, kratko poletno krilce, noge pa močne in še povsem bele. »Pa prisedite, do Logatca vas že potegnem, grem naprej do Ljubljane.« Nič, odprem vrata, odmaknem sedež, na zadnje klopi odložim oba nahrbtnika in se usedem. Zdaj sem šele povsem zaprepaden. Taka bližina, take noge, prsi in ta jutranji vonj sveže oprhane mladenke. V laseh ima še vonj šampona in izpod krila se dviguje svežina opranega mednožja. V tej naravi pridejo ti vonji še bolj do izraza. »Pravzaprav, a bi smel z vami do Ljubljane, do prijatelja sem bil namenjen, čeprav je to dolga zgodba,« ves zdobljen navržem. Punca samozavestno prikima in spusti skozi ustnici samo droben aha! Spelje elegantno in počasi. Pogledam na uro, pol sedmih. Všeč mi je, da nima nohtov. Prsti so sicer nekoliko nabrekli in močni, ampak ... ta vonj, ta svežina, jaz pa najbrž smrdim kot merjasec. Potem opletava pomenek o gneči, o parkiriščih, o poletju, pa o tem, koliko sem prehodil. In mi je navrgla zgodbo, kako je bila na nekem pohodu v Španiji, neko romanje, nekaj takega. Šele zdaj opazim, da se ji med prsmi ziblje zlat križec – punca je najbrž zelo verna. V teh hribih je to skorajda zapoved, saj je veliko razpel in Marij. In zaupala mi je, da je še študentka tretjega letnika ekonomije in da je dobila delo na banki za celo poletje. Mlada je še, mlada, premišljam in se nekako zbiram, da bi spet povsem civilizacijsko reagiral. Z neko patetiko gledam, kako beži gozd in kako se studenec ob cesti krepí. Kmalu sva v Logatcu, potem pa na avtocesto in ... Šele zdaj zares čutim, kakšno izkušnjo puščam za seboj. Noči v gozdu in na pozabljenih domačijah. Mnogo vtisov bliska v glavi, poleg mene pa ta divja bujnost, ta svežina, ki ima kontroliran erotizem. Bedasto jo vprašam, če ima že fanta, pa se nasmehne, da je že zaročena, mi reče, na način, ki je ljubko nagajiv. Potem mi na veliko razlaga, da je njen izbravec trenutno v Nemčiji, ker je strojni

inženir in je šel kupovat neke stroje za manjšo lesno tovarno, ki še dela. Ampak, punca, a se zavedaš, kakšno silo razploda ponujaš, a se zavedaš, kako divjaku zadišiš, ko takole sede poleg tebe. Najraje bi položil roko na tisto zaobljeno belino. Potem zaobrneva pogovor na banko, na tabele, na dolgove, ki so si jih nekateri nabrali, na kredite, na osebne tragedije, ker so imeli ljudje kar velike kredite za hiše, pa so ostali brez služb in se dogajajo katastrofe. Nenadoma sem si zaželel, da bi me spustila v gozd. S potlačenim nagonom v sebi sem se spet počutil gozdna žival. Ljubljana, kaj bom tam!/? Dobro, prijatelj je nekaj, to ja, pa Branka tudi, ampak ... Nobenega nisem poklical, nobenemu ne odgovarjam na mejle, zdaj bi pa kar priletel, ej! Spodobno vozi in si nadene masko resnosti, ki ji kvvari mladostno sproščenost. Ne upam si več spuščati pogleda na kolena, na belino ... Raje gledam šope smrek, daleč od ceste. Tam je moj svet, tam je moj duh vesel. Mar me je narava povsem zastrupila. Vrhnika švigne mimo. Kako sva se z Borom smejala, ko sva enkrat pila na Vrhniki in se celo noč potem pogovarjala s Cankarjem, dokler niso prišli policaji in naju spravili za eno noč na hladno. Tisto je res bil šov. Jaz sem Cankarju očital, da je bil prebogat za umetnika, da je preveč drago prodajal patetiko in samoočitjanja. Bor pa mu je nakladal nekaj o tem, da bi bil danes komaj opazen literarni frik. To so bila tista nora leta, ko smo jahali črnega vranca noči in smo se pojili z vso mogočo alkoholno žlobudro. Tisto leto po osamosvojitvi, ko so v maj plapolale nove zastave, jaz pa sem z Mimi iskal na Rožniku senco, kjer bi v miru zaužil belino njenih prsi in bi dodrhtel v sladek nič. Pa sva šla tisto nedeljo pogledat Cankarjevo sobo in sva pila pivo – potem, nič. Imela je menstruacijo in kisel obraz, tak, no, ne vem, obraz razhoda, ker je še v istem tednu naznanila, da gre za nekaj dni nazaj v Maribor, kjer je njen bivši Luka. Meni je ostala njena svilenka rutka, vonj njene kozmetične krame in zbirka neke afriške literature, ki sem jo kasneje zamenjal za druge knjige. Takole se vozijo z menoj spomini, dama poleg mene pa podeželsko sveža, nabita z neko energijo, ki bi še starca premamila in mu dala iluzijo, da je potenten mladec. Kako se šobi, kako jemlje med prste volan, in krilo ... Ne, nič več pogledov! Omenim ji, da me lahko pusti na Viču, ker tam blizu stanuje ena od mojih prijateljic, kar je tudi res. Ampak najbrž je v službi. Jo bom že poklical. Vesela bo, vem. Malce je bila zaljubljena vame, se mi zdi, potem se je poredila in se zaprla med knjige, ki jih je nabutala v svoje kupljeno stanovanje, na katerega je zelo ponosna. Moški ... Ne vem, sumim, da ima raje ženske. Ah, kaj zdaj to premišlujem. Še malo, še malo ... Na prvem avtobusnem postajališču me odloži. Še enkrat pobilisne z očmi in se zašobi v slabo prikrito željo po osvoboditvi plodilnega nagona. Njen nasmeh me pogreje in mi blaži nebrzdljivo hotenje, da bi bil prelit v njo. Kam zdaj. Takle, še ves gozdni, pa tu. Malo naprej stoji neka mlada dama s povešeno desno ramo in s tako kremžo na obrazu, da je ne bi odčaral niti kaj vem kateri filmski igralec. Ta je pa res zakvačkana v skrbi. O, civilizacija! Izvlečem mobilca in dolgo premišlujem, koga bi najprej poklical. Jasno, najprej Branko, ker stanuje tu blizu. Dolgo nič, potem pa zadihanost ...

»Kaj pa ti? A, si v Ljubljani ...?« se čuti presenečenje.

»Ne boš verjela, res sem. In ti, kje sem te ujel?« se delam sproščenega.

»Psa sem peljala dol na Barje, da se znori. Danes imam prosto, ker moram porabiti še lanski dopust, ta velik bo pa šele v avgustu. In kje si zdaj,« še vedno zadihano govori.

»Ja na Viču, blizu tvojega stanovanja. No če te ni doma, potem ...«

»Ne, ne, pridem, hej, čakaj, pridem. Saj sem z avtom. Čez petnajst minut sem tam. Daj, usedi se pred nov bife na vogalu ulice in me počakaj. Rada bi te videla, veš,« reče s tako toplim glasom, da me v trenutku prepriča.

»Prav, bom šel na pivo in te počakal,« rečem in sem v trenutku razbremenjen gozdne sile. Tisti njen topli – rada bi te videla – mi cinglja v ušesu in se mi sladko preliva po krvi. Da bi me nekdo rad videl?

Počasi srebam hladno pivo in gledam po ulici. Nič novega, le avtov, se mi zdi, je več in novejših, pa kakšen terenec, bahavo parkiran, pol na pločnik pol pa na cesti, da kar kriči: pa

kdo mi kaj more, a! Simboli važnjakarstva. In tale bife, pred dvema letoma ga še ni bilo, prej je tu bila cvetličarna, če se ne motim, ja, bila, saj si je Branka tu kupovala cvetje za na balkon, točno! Prej rožice, zdaj si pa lahko spet v rožicah. Soparno je, pa bo res dež. In končno se pripelje še vedno isti majhen fiat, na zadnjem sedežu pa pametno gleda lep volčjak. A, takega si je zdaj umislila, včasih je imela drobne kosmatince, zdaj pa to veliko žival. Pomaha mi in nakaže, da bo parkirala. Prikimam. Potem se skobaca ven, v ohlapnem rožnatem krilu in v črni majici, obuta pa v malomarne superge. Majico si potegne dol, da se ne bi videl obroček sala nad robom krila. Petintrideset jih ima, maja, petega maja je imela rojstni dan, pa ji nisem voščil. Letos itak vse zanemarjam in vse zamujam. Lase si je pobarvala v rahlo rdeč odtенок, in moram priznati, da jo ta frizura naredi mladostno mikavno. Pomaha mi in si vrže torbico čez ramo. Počasi se ziblje proti meni. Zdi se mi, da je kar precej shujšala. Še lani je bila bolj zalita, boki pa so še vedno razsežni in usklajeni, polni sladke melodije mesa. Vse bližje je.

»Nisem ravno v večerni obleki. Bi te motilo, če prisedem, ali greva takoj k meni, vsaj na požirek, a?« se skuša opravičevati, ker vem, da kadar se je odpravila v mesto, je moralo biti vse usklajeno, prav vse.

»Daj no, Branka, ti kar sedi. Kaj boš, malo pivo, kot ponavadi,« sem vljuden in še malo zadržan.

»Pa kje si meni ti. Na mejle nisi že dolgo odgovarjal, zato te tudi nisem nič klicala. Kje si, a?« zadihano reče, potegne stol in se odloži

»Dolga zgodba. No, kaj bova spila, zase vem, da bom še eno točeno, ti pa?«

»Kapučino, to bom,« odločno reče in si popravi še kar dolge lase. Pod majico pa tiste njene jedre prsi, na katerih sem nekoč pozabljal neke druge, manjše, ampak ...

Med prisrki pijač ji povem vse o svojem pešačenju, o gozdovništvu, o baraki, o salami, o lipi.

»Pa kaj te je obsedlo?« se zasmije in ploskne z rokama. »Takole čez gozdove, pa sam, ej, a nisi že zadosti odrasel, da bi se lahko šel civiliziranca,« se še kar smeje.

»Saj veš, spet sem doma v Ajdovščini in trenutno sem spet brez službe,« ne morem skriti patetike.

»Daj no, pa ti niso vseh ladij potopili, ali kaj. In dama na obali, kaj pa je z njo? Nekaj si mi pisal o tem. Kaj je z njo?«

»Ostala je na obali,« sem kratek.

»Sta se razšla?« vpraša in pridrži skodelico pred mesnato spodnjo ustnico.

»No, razšla. Jaz sem šel, ker si ne dopustim ukazovanja, saj me poznaš, ne,« bahaško rečem in prav možato pograbim vrček piva.

»To pa vem, da si svojeglavec. Ja, slab pes bi bil, slab. Moj Roli, tako sem mu dala ime, veš, je pa ubogljiv in prijazen. Saj ga boš spoznal. Revček, v avtu je moral ostati, ker nimam povodca s seboj. Sva se pač malo zdvijala na pokošenih travnikih dol na Barju. In kaj boš počel v Ljubljani, imaš kakšne načrte?« me iskreno vpraša.

Načrte, kaj bi z njimi, pomislim in čutim, da je pivo prekleto hladno, ampak dobro seda na vse tiste gozdne spomine in na vsa lokanja studenčnic.

»Nič posebnega. Mogoče bom šel do brata, pa še malo se bom razgledal, kakšna galerija, knjigarne, ampak najprej se moram kvalitetno civilizirati. Do tu sem prištopal, pa čeprav sem si obljubil, da bom peš prišel do Ljubljane. Vidiš, še vedno sem nedosleden. Tak sem,« zmignem z rameni in se zazrem v njene smehljajoče oči, v katerih je neko davno morje, ki je popivnalo neudejanjeno ljubezen.

»Oh, blagor tebi. Jaz imam popoldan spet sestanek z nekim podjetnikom, za katerega bom prevajala tehnično dokumentacijo. Saj veš, plača v službi je tako tako ... in rada bi kupila nov avto, pa na potovanje me vleče,« iskreno reče.

»Potem imaš še kar veliko dela, a. Ja, pridna punca, tako bi moral človek oženit,« nastopaško rečem in zlijem hladino vase.

»Ne, oženila se pa ne bi, to pa ne. Jaz vidim, kaj se potem zgodi. Vse moje kolegice v službi so na pomirjevalih, ker, familija, mulci, dedci, o ne! Raje imam svoj mir in svojo svobodo,« z nekaj zagnanosti v glasu kar preveč hitro pove, da v hipu pomislim, takole govorijo prav vse, nekoliko odrasle in samske, ker je to njihov obrambni ščit, le spreobrnjena želja, da bi se pranagon po družinici utišal.

»Službo potem le še imaš,« sem prikimal in jo pogledal z novimi očmi, s tistimi izpred let, ko je ležala ob bazenu na hrbtu in se delala, da bere neko revijo, pri tem pa si je gladila takrat ploski trebuh, in tiste rumene kopalke, ki so komaj uspela brzdati kipenje prsi. Tam sva se seznanila, tam sva si naredila obroč hotenja, ki je oba odrešil turobe nedeljskega urbanega popoldneva, ko leno nihajo golobi v zraku in tu in tam zacvilijo zavore mestnega avtobusa.

»Za zdaj še, če se ne bo kaj zgodilo. Šušlja se, da naj bi dobili novega lastnika, pa da bo nov direktor za tujino, potem, kdo bi vedel. Ne belim si glave s tem, ker imam rezervno službo. Našla sem podjetje v Avstriji, ki potrebuje prevajalski kader za cel Balkan, meni pa ti jeziki gredo, nemščina in angleščina pa tudi, saj veš,« nadržra in postaja nekam živčna, pogleduje proti avtu in koketira s psom. »Kaj se bova premaknila?« reče že kar zahtevno, čeprav je v glasu tudi odtенок moledovanja.

»Plačam, pa greva.«

Roli je res prijazen, samo ovoha me in prijateljsko bevske. Takoj sva se ujela. Najbrž je na meni zavohal svoje pradomovanje, vonj gozda, ki ga zagotovo še vlačim s seboj skupaj z umazanimi cunjami. Branka spelje brezhibno. Vedno je bila dobra šoferka, še več, nekaj časa je vozila celo nek majhen športni avtomobil, mislim predelan, neko angleško stvarco, nizko, ampak strupeno okretno in hitro. Neverjetna je bila s tisti svojimi vožnjami po gozdih cestah in divjanjem po opustelih cestah tja dol proti Kočevju. To je bilo, ja, pred petnajstimi leti, moje ljubljansko obdobje ... Kmalu sva pred blokom, najde parkirišče in zlezem ven. Počakam, da tudi Roli izskoči in se prijateljsko dregne ob moje levo stegno. Najbrž je hotel reči: Živijo stari, a jo boš nabrisal? Stanovanje polno vonja po čaju, nekem indijskem kadilu in po knjigah. Opazim, da je vse več neke krame, nekih simbolov, v katerih zdaj najbrž išče drugačnost, da bi našla svojo istovetnost. Ko smo si odveč, iščemo rezervne identitete, tako gre to ... Balkon pa je še vedno poln rož in prijazne senčnosti, ker je neke ovijalke speljala na leseno pregrado in si s tem naredila pravo senčnico. Tam je še ležalnik, revije na tleh, majhna mizica, čajnik, pa spet neka kadila. Neka indijska blaznost jo je prijela, že vidim, karma in te fore. Polagoma se otresam tujstva, ker sem tu doživljal erotiko s priokusom višjega zavedanja telesa. Tako pozorne, tako nežne, tako vdane v nagon preprosto ni. Vse ostale so se ljubile, zato, da so se, Branka ... Zavrti se po kuhinji in mi hiti razlagat, da je neurejeno, da je zdaj veliko s psom v naravi, da pa je nered pravzaprav urejen kaos. Prosim jo, če bi se smel najprej okopati, ker kar čutim luskine na hrbtu in zlimek nogavic na nogah.

»Jasno, kaj sploh sprašuješ. Če hočeš, ti naredim še masažo. Naredila sem tečaj za posebno indijsko masažo, veš. Ti kar pojdi v kopalnico, pa se uredi. Bi masažo?« še enkrat vpraša in v očeh ji zaplapola tisti stari hotniški plamen, ki použije pergament spodobnosti in sramu.

»No ja, po vsem tem gozdomništvu ... bi mi to prekleto dobro delo, se mi zdi,« se odsmehnem in položim nahrbtnik za vrata v predsobi.

»Ej, Bil, tebi se še sanja ne, kaj vse sem počela v teh dveh letih, odkar se nisva videla. Saj vidiš, dom je poln Indije. In resno razmišljam, da bi šla za nekaj časa tja, veš. Spoznala sem Marjeto, ki je bila tam celi dve leti, pa njenega Andreja, ki je zdaj končno očiščen heroina, no, kakšno kajenje se mu primeri, tako kot se je nam v tistih letih za rimskim zidom. Meni te stvari ne gredo več v slast. In ti, ti še kaj eksperimentiraš?« zavrti vame, najbrž vedoč, da sem bil vnet pokuševalec odhodov onkraj kontrolirane zavesti. In kadar mi reče Bil – me ujezi, ker tega vzdevka ne maram, pa se me je v ljubljanskem obdobju prekleto oprijel. Takrat sem se

navduševal nad kavbojskimi filmi in so me vsi klicali divji Bil. Ne vem, enkrat smo pili na nekem vrtu in sem jim razlagal neke fore divjega Bila, pa so mi začeli tako govoriti.

»Ne, nobenih takšnih bedarij, nič več tega. Pred nekaj leti sem poizkusil neko tabletko za norenje, pa sem skoraj končal na psihiatriji. Tisto je res svinjarija, sfuzla te. Pivo, to pa še, se vidi ne,« se zasmejem in se pogladim po trebuščku.

Pride mimo in me pogladi, rekoč: »Čeden buši, ja. Počakaj, najprej skočim jaz pod tuš, potem ti bom pa pripravila pravo odrešujočo kopel. V hladilniku je še nekaj pločevink, pa upam, da jim ni potekel rok uporabe, ker so gostje redki, le Ana včasih pride, ona pa rada zvrne kakšno pivo za živce, ker ima mož mlajšo ljubico in si je uredil mansardo v hiši, kjer ima prijetno gnezdece za pozno ljubljenje. Saj jo poznaš, njen dedec pa jih ima že čez šestdeset. Domišljav star fant, kaj hočeš. No, bodi domač, tam je televizija, daljinec, pa z Rolijem se lahko pogovarjaš, če hočeš,« reče in odšumi v kopalnico. Spomnim se, da si je dala namenoma vgraditi kopalno kad, o! Sesedem se na kavč in vzamem daljinca. Čudno se mi zdi, ko po dolgem času gledam v ekran in poiščem info kanal. Povsem sem izven slikovnih bombardiranj, poročila sem kdaj pa kdaj ujel na mobilcu, ampak te slike. Čuden svet kravat in pravno formuliranega ubijanja. Preložim na kanal, kjer prikazujejo živalstvo. Spet že nekaj videnega, lov levinje in čmurjenje leva pod drevesom. Živalske hierarhije ... Čutim, da sem ves zavozlan, zakrknjen, sam sebi nekoliko tuj. Nad menoj se šibijo police s knjigami. okrog in okrog so knjige, še na tleh so. Vstanem in malo brskam, romani, filozofija, psihologija, jezikovni priročniki ... Pesniške zbirke. Pa vzamem nekega pesnika, sploh ne pogledam naslova. Tu in tam sem imel prebliske, da sem prebiral poezijo, ampak res samo prebliske. Nekateri so mi bili všeč, ne vem, za to moraš pasti v posebno stanje, najbrž v podobno, kot ga je imel pesnik, ko je ustvarjal pesmi. Čisto sem padel v resonance povedanega – obrnem platnico, da bi videl ime avtorja: Elitis. Tako zavzeto sem bral, da nisem slišal, kdaj so se odprla vrata kopalnice in je prinesla za moj hrbet vonj oprane kože in las. Postavila se je ob mojo desno ramo in z dojko – najbrž namerno – dreznila v mojo pesniško zamišljenost.

»Grka bereš?« je nežno rekla in si zategnila pas rumenega kopalnega plašča. Nasplah je imela rada rumeno barvo.

»Kar eno sem vzela, saj veš, knjiga te pokliče, tako kot usoda,« sem nenadoma sila filozofski.

»No ja, morda pa ti pokličeš knjigo, svojemu notranjemu stanju primerno,« se hahlja in se nasloni name, da čutim njeno mehko. Umaknem se ji, ker se zavedam, da sem smrduh. Morda pa prav to hoče, ta vonj, ta divji vonj prasamca. »Kopalnica je prosta, potem sledi masaža, po masaži pa kosilo, špageti in zrezek v naravni omaki, če ti ustreza,« je prijazna.

»Karkoli, ti znaš, ti znaš,« ji pomežiknem. »A, vegetarijanka pa nisi?« me čudi.

»Ne, ne,« se zasmeje. »Saj veš, da imam rada meso, suhe salame, dober zrezek, pršut. Temu se ne bi odrekla, ker je to pač del moje genske opreme. Moji predniki so bili mesojedci, tako pač je. Saj sem tudi to poskusila, pa sem postala šibka in neaktivna. Mene privlači indijski mistični svet, niso mi pa všeč njihove prehranske navade, to pa ne. Ideologija želodca je povsem drugačna od glave, se ti ne zdi?« zasveti vame, polna bleščave, ki obeta odtenke izginjanja.

Dež neusmiljeno tolče v popoldan. Zrhljan, odvet divjini ležim na udobnem kavču in še vedno podočutevam njene mehke prste, njeno masažo in njeno sesljivost. Čisto sem izvotljen, breztežen, lupina nekega telesa, ki ima sposobnost, da se transformira v misel. Poslušam štropot dežja na plastičen nadstrešek, ki ga ima zgornji sosed. Voda pada dol, kot da bi bil tam zgoraj nek slap. Pretegnem se in poskušam ujeti vse občutke, ki so zavreli v meni v tistem galopu pred kosilom, ko sva trudna obležala na preprogi, dišala je po nekem čistilu, ampak ona, ona je dišala po smoli večnosti. Zdaj je na sestanku, novo delo. Tale Branka!? Če bi z njo živel? Joj, ne! Se mi kar zdi, kako bi se vse zapletlo, kako bi hotela, da sprehajam njenega psa, kako bi moral to in ono. Nisem družinski človek, to pa ne. Da bi imel otroka v tem svetu,

Izbrisano: ki je

v tej bedi, ko je človek zgolj dobičkonosni primat, ne, ne, ne! Cvet mladosti mi je uvenel, se zapenil v tistih divjih nočeh, ko smo korakali skozi megle omame, da bi skoraj dohiteli naš konec. Še zdaj se spomnim Lana, kako je bil zaskrbljen zaradi pijače. On se je trudil na višji medicinski in nam je vsak večer pridigal: fantje, jetra, jetra, kaj pa jetra. Pa smo se mu smejali in ga hoteli povabiti v prvo gostilno, kjer bi naleteli na jetrca. O, pa res, za večerjo bi jih lahko pripravil. Mmm, tole pa ni slaba ideja. No, naš Lan in njegova jetra. Tisto svojo fobijo je prignal tako daleč, da si je dal narediti komplet jetrne teste. In še zdaj se spomnim junijskega večera, ko je prišel dol k Ljubljani s tistim papirjem in nam razlagal, kaj vse piše na njem. Vsi parametri so bili v normalnih mejah. In takoj je bil za to, da se ga tisto noč napijemo na visoki ravni. In smo se ga res, zgoraj na Gradu, potem pa smo šli nekam dol do nekih vrtov, kjer smo kar tam pulili solato in jo kar tako jedli. Lan nam je razlagal, da jetra potrebujejo vitamine in lahko hrano in take neumnosti. Smeha je bilo, joj. Karin je bila z nami in se je na hrbet vrgla v gredico solate. Še zdaj jo vidim. V črnem mini krilu je bila in v vijola majici. Ona je bila zaljubljena v Nirvano, se mi zdi. Tam je ležala v tisti solati, se smejala in izjavila: Fantje, vrtiček je pripravljen za setev, no. Mi pa v pijanski smeh – zanimivo, nihče iz naše klape ni spal z njo, ker je imela nekega zateženega ljubosumnega tipa z Jesenic, ki je študiral ekonomijo in je bil preresen za naše norije. Razkrečeno je ležala tam, si slekla hlačke in jih vrgla na naslednjo gredico in moledovala, da bi jo kdo nategnil tam v solati. In potem je spet rekla: Ja, pizda, rada bi solato z jajci, ne! Mi pa nič, le smeh in smeh. Mislim, da je Ivo potem le pokleknil k njej in ji pomagal, da je vstala in se očistila. Ivo ji je govoril, da bi nas vse pobil njen alpinist, ker je bil tiste dni nekje v Italiji, šel je pač na nekakšno plezalno turo. Jutro nas je zalotilo globoko v predmestju, kjer smo lajali na pse, ki so se zaganjali v ograje. Polni vonja po zemlji smo prišli do mesta, kjer smo se razšli v svoje jazbine. In še je bilo takih izletov, še. Pa tisti, ko smo se ponoči vozili s čolnom po Ljubljani. Hoteli smo vse do Vrhnike, ampak nihče od nas ni bil več upravljanja takega plovila. Prišli smo sicer daleč ven, a smo se zapletli v neke veje in ni šlo ne naprej ne nazaj. Kar lep čas smo se izmotavali, dokler nismo prišli na breg in zlezli v travo. Tam smo počakali na dan, kadili slabo travo in se smejali. V mesto smo se vrnili, kot da bi bili izkušeni veslači. Zapeljali smo se do Tromostovja in še malo naprej, pa spet malo nazaj, vse dol do Špice, kjer sem jaz telebnil v tisto smrdljivo vodo in sem se potem sušil na toplem marmorju pod Prešernovim spomenikom; tudi takrat je bil julij, tik preden so vsi odšli na morje. In kje so danes ti ljudje, za dva vem, da sta v službah, eden na občini, drugi na kemijski fakulteti, Karin je poročena s tistim njenim, nekje v Kranjski gori je. Lan je v kliničnem centru, jaz, jaz sem popotnik skozi čas. Če hočem narediti večerjo, bo treba ven, pa do prve mesnice, samo kdo se zdaj znajde, kdo ve, kje dobiti jetrca. O, moj bratec bi to vedel, on ima rad te mesene stvari, požeruh je, debel, najbrž je podedoval obilnost goriškega nonota, sicer smo ga poznali samo s fotografij, ampak je bil res zajeten. Čakaj, ga pokličem, sicer se bom jutri oglasil pri njih, nocoj še ne. No, zdaj vem, kam moram, njegova žena mi je natanko razložila, kje bi tudi še ob tej uri dobil jetrca. Joj, na trolu in v tisti konec in dež je. Nič, pokonci lenoba, pokonci! Iz pralno – sušilnega stroja vzamem svežo majico in spodnjice, oprane poletne hlače in nogavice. Obujem se, si sposodim rdeč dežnik in grem. Dež je nekoliko odjenjal, naliv je mimo. Pol petih, dovolj časa bo, pomislim. Branka je rekla, da pride okrog devetih, ne prej. Psa je vzela s seboj, ker je tako navajen, da jo potem čaka v avtu in spotoma bo z njim šla skozi park, da ji ne bo treba opravljati večernega sprehoda.

Očitno sem jo res presenetil. Kar razganja jo od naphanosti, bržkone pa tudi zaradi vina, ki ga rada mlaskaje povalja po ustih in ga ovohava. Meni vino ne tekne, jaz pijem pivo, že nekaj let. Ona je doma z vinskih gričev tam okrog Ormoža in je navajena vina, o ja. Še ko smo se spoznavali, je edina pila brizgance.

»Ti, Bil, a mi pokažeš fotografije, saj bi jih lahko kar na televizorju prikazoval«? pride z idejo in tleskne kozarec med krožnika.

»Nisem še naredil selekcije, čez petsto jih je,« se skušam izvleči, ker me zaspanost jemlje.

»Daj no, ti si imel vedno zanimive, daj, prosim. Me prav zanima, kaj vse si slikal na tem tvojem klatenju. Joj, ti si mi res ... Vzameš nahrbtnik, fotoaparata in greš sem čez. Daj, prosim,« že kar po otročje moleduje. In si jo v hipu predstavljam, majhno črnolasko v krilcu, kako tečnari za sladkarije, ko mama že stoji pri blagajni.

»Nimam kabla s seboj,« se domislim.

»Mislim, da imam jaz, saj imam isto znamko fotoaparata, ne tako zmogljivega. Čakaj, imam še originalno škatlo in papirje in tiste kable. Čakaj, takoj bom poiskala. Veš, jaz take stvari spravim, ker nikoli ne veš, kdaj mi bo ta tehnična šara prišla prav,« razživiljeno reče in se odrine. Še dobro, da ni opazila težkega vzdihla, ki sem ga izpustil v kuhinjski niši za majhno zložljivo mizico. S kruhom pomažem maščobo na krožniku. To sem vedno rad počel. Grižljaj zalijem s požirkom postanega piva, ki se mi zdaj že pošteno upira. Svojo merico sem očitno že spil in sem vrtinčasto ulenjen. Kmalu pride nazaj in predme postavi škatlo. Pobrskam. CD, aha, kabel je, originalen je, predstava mi torej ne uide, pomislim.

»Je pravi?«

»Je,« zmrdnjeno rečem.

Šele zdaj vidim, da sem naredil kar nekaj zares zanimivih posnetkov, predvsem vode, mahu, pokrajine in, jasno, lipe in osamljene domačije.

»Zakaj imaš toliko lip?« vpraša in se zvrne name.

»Ne vem, kar privlačile so me, in to zdaj, ko v njih lahko slišiš brenčet čebel,« ji pojasnujem in v mislih že videvam, kako in kaj bom popravljaj, ko bom enkrat spet doma za domačim računalnikom.

»Lipe, lipe. Zdaj sem se spomnila,« povsem zdramljeno reče in se dvigne »Pri nas doma jo tudi imamo pred hišo, pa dol v vasi pred cerkvijo je tudi ena velika, stara. Pa še so, zdaj vem. Dol na ravnini, ob mali beli kapelici z Marijo je tudi ena. Tam da se je obesil nek pijanček. Mama mi je o tem pravila. Takrat sem se s kolesom vozila k verouku v sosednjo vas, pa me je dobila nevihta in sem morala počakati pod tisto lipo. Kakšen strah, joj, če se spomnim. Treskalo je, jaz pa desetletna tam pod tisto lipo, v preprosti trenirki, vsa drhteča in jokajoča. Ti ne veš, kako sem takrat prosila Marijo, naj me obvaruje, res, iskreno sem jo prosila, na glas. Domov sem prišla mokra in objokana. Oče se mi je smejal, ko sem mu razlagala, da sem na glas prosila Marijo, naj ne treskne vame, mama me je pobožala in mi skuhalo čaj z malo žganja. Potem, ob čaju, mi je razlagala, da ko je bila ona še majhna, je sedela pod tisto lipo, ko je njena mama žela tam na njivah, hodila je služiti, kot so takrat temu rekli. In žanjice so potem malicale pod tisto lipo. Kruh, ocvirki, malo vina, čebula, včasih suha klobasa, to so jedli. No, pa tisti pijanec. Joj, groza. Mama je šla že s fičkom v službo, pa je zjutraj zagledala neke noge v polmraku, ki so se še zibale sem in tja. Ustavila je in pogledala gor v krošnjo, kjer je visel znani vaški pijanec. Jasno, da je potem šla na policijo, ampak groza jo je pa bilo, to pa vem, ker je tisti popoldan potem vzela tiste rumene tabletko, mislim, da apaurin, nekaj takega,« dokonča in se spet zlecne na mojo ramo.

Popravim jo in predenem daljinca v drugo roko. Če sem iskren, mi njena toplota kar prija, še več, udomačuje me. To najbrž ve tudi Roli, ki špiči ušesa in me simpatično pogleduje z nagnjeno glavo.

»Nimajo vse lipe žalostnih zgodb,« izdihnem v njeno vonljivo lasišče. Takole ostati, takole preživljati večere, gledati filme in se dogovarjati, kam za vikend. In takole počakati, da potrka starost in se začne zadnji krog teka do dokončne svetlobe. Programiran sem tudi za tako življenje, saj so brezštevne generacije poparčkano živele in mi to nedvomno vtisnile v genski program. NE! se mi blodnjavi.

»Seveda ne,« se zasmije. »Jaz vem za eno drugačno.«

»No, da slišim,« rečem in ustavim sliko neke samotne kmetije, kjer pa raste spredaj kostanj.

»Veš, ko sem bila smrklja, tam dvanajst, trinajst, čakaj, ja trinajst sem jih imela, trapa ... No, pa sem hodila s kolesom v drugo vas, na vzhod, kjer je bila tudi neka lipa ob nekem znamenju in tam, tam sva se dobivala s sinom gostilničarja, ki je že takrat imel dober motor. Tam sem se naučila poljubljanja in potem tiste divje vožnje po ostalih krajih, vse gor do Murske Sobote, včasih samo do Ormoža, pa tudi do Ptuja, pa v Maribor me je včasih peljal. Sošolke so mi rekle, da me bo toliko časa vozil naokrog, dokler mi ne bo vzela, saj se ve kaj, ne,« je zamolknila.

»No, in?« sem postal radoveden.

»Ja, no, nek večer je prišel z očetovim avtom in sva ... tam pod lipo, pod tisto no, ob kapelici, ker sva bila tisti večer tam zmenjena, v poletni noči, prvič sem tam ....« se lušči iz nje, da kar malo potrzne, ko to pove.

»No, vidiš, življenje in smrt, vse to so lipe, pa ne samo naše slovenske, še zdaleč ne. Mislim, da je pretirano govoriti, da so lipe na nek način naš simbol, samo eden od simbolov. V nemških deželah je tudi bila navada, da so se veljaki zbirali pod lipami, celo vsak je imel svoj kamen in so tam modrovali kako in kaj. In ta naša slovenska patetika, da so se fantje zbirali pod lipico domačo in peli, ej. In kaj je bilo potem s frajerjem. So se napovedi sošolk uresničile?« sem že kar pretirano in neokusno radoveden.

»Še dvakrat sva se dobila in vajo ponovila, potem ... Potem, je bilo drugo kolo prislono ob tisto lipo,« melanholično zamrmra in se zmehčano razleze ob meni.

»In lipa je zelenela naprej, ja. Veš, da je bila ena do mojih sošolk na srednji ekonomski tudi razdevičena pod lipo, ej, pa saj ne moreš verjeti,« sem se kar nenadoma domislil krhke Gretice, ki je pisala pesmi in je hodila poslušat trave.

»A res? Kako pa, da ti je to zaupala?« jo vžiga zanimanje.

»Ne vem, potreboval sem neke zapiske, mislim, da neke rešene naloge iz statistike, pa mi je obljubila, da mi jih bo posodila in tudi razložila nekatere stvari, ker sem bil len in nezainteresiran za tisto sranje. Bil sem pri njej doma, v njeni sobi in slučajno ji je padel dnevnik na tla, se razprl, pa ravno na straneh, med katerimi je bil stisnjen list lipe. Potem, kaj vem, pokadila sva malo travice, poslušala glasbo in se mi je punca izpovedala, ker je sovražila tipa, ki jo je na nekem žuru povabil nekam dol na Barje, do neke samotne lipe in sta tam stoje, ob deblu, v majski noči. Tip je bil nek mehanik in je lovil punčke po lokalih, kjer je vedel, da se zbirajo dijakinje. In naša Greti, fascinirana nad njegovim pogledom in njegovimi čvekarijami se je dala zapeljati z rohnečim avtom. Celó pred šolo jo je prišel enkrat iskat, spomnim se, ja, kako je pritiskal na gas, da je mašina rohnela. In tudi glasbo je navil, pa prav nek jugo rok, *lipe cvatu*, spomnim se,« sem nenadoma ves v ognju pripovedovalca.

»List lipe v dnevniku, slaba romantika,« se zasmije.

»Vsi imamo kakšne spominske predmete, se mi zdi. Jaz, recimo, imam še zdaj majhnega plastičnega motorista, ki sem ga dobil v čokoladnem jajcu, ki mi ga je kupila nona v Stari Gorici. Tistega nosim s seboj, v žepu nahrbtnika je, povsod je z menoj, ker, ja, to je pa druga zgodba,« zavzdihnem.

»Povej, če si že začel, daj, povej,« rine vame.

»Ja, no, mulc sem še bil, na poletnih počitnicah pri noni v Stari Gorici. In moj bratranec je včasih prišel mimo. On je bil ves nor na motorje. Kar naprej jih je kupoval, popravljaj, menjaj in oponašal slavne dirkače. Nek dopoldan je povabil tudi mene na vožnjo, mene, desetletnega mulca. V ta namen mi je prinesel čelado in jopič, res da nekoliko prevelik, no. Pa sva šla. Takrat sem prvič doživel, kaj to pomeni, če drviš skoraj dvesto kilometrov na uro, kakšno sikanje ti gre mimo ušes, kako te dobesedno zalepi na motor. In na nekem ovinku bi se kmalu zgodilo, da bi odšla onkraj. Nek avto je pripeljal po najini strani, svetlomoder je bil, športna zverina, ravno tako hitra kot midva – centimetri so odločali, dobesedno centimetri. Po kakšnih sto metrih se je bratranec ustavil, snel čelado in rekel: angeli naju imajo radi. Tudi njega je nona pripravljala s temi zgodbami o angelih. Takrat sem že imel v žepu tega plastičnega

motorista in sem ga pokazal tudi bratrancu, on pa je imel okrog vratu obešen križec, ki mu ga je kupila ene od njegovih punc, tudi te je menjaval, tako kot motorje. Vidiš, od takrat sem prepričan, da je tisti plastični motorist moj angel varuh,« že kar naveličano povem in čutim neko lepljivo utrujenost.

»A si ti malo vraževeren, a?« vpraša in se vzdigne, da poišče moje čemerne zaspane oči. Najbrž je pričakovala, da bova ponovila dopoldansko vajo, da je v meni večja sla po njej. Nič od tega, običajnosti, utrujenost, naveličanost ...

»Ne vem, neke stvari imajo usodnost, to zagotovo, neke energije nas definirajo in smo zakodirani v prakrog. Kaj vem, veliko je še neodkritega. Vraževeren, ma, ne vem, neki simboli me zagotovo obvladujejo. Tebe ne?« polagoma lezem v ulenjen večerni pomenek.

»Simboli in dedci. A veš, da ste dedci res obsedeni s simboli. Kar poglej po mestu, pa boš videl, kako radi nosijo simbole česarkoli, naj bo to dobra avtomobilska znamka, nogometni klub, pa majice z napisi. Da se vidi, da so v nekem klanu. No ja, jaz imam majhnega medvedka, ki sem ga dobila še v osnovni šoli, tega pa res vlačim povsod. Mislim, povsod, ko grem na potovanja, to sem mislila. Joj, enkrat, ko sem šla na Portugalsko, sem ga pozabila doma. A veš, da sem z Brnika prišibala nazaj, pa potem komaj še ujela letalo, trapa, ne,« se zasmije.

»Vidiš, tudi ti imaš neke svoje simbole, ki te obsedajo. Eni pa res pretiravajo s to simboliko; jaz temu rečem rezervna identiteta. Jaz nikoli nisem nosil kakšnih posebnih oznak, res ne. Za nogomet se nisem zanimal, za glasbo, saj veš, to pa. Ampak suknjič sem pa nosil, popisan z imeni vseh pomembnejših glasbenih rok skupin, ki so bile takrat aktualne, čeprav sem bil sam še mulc in smešen v tistem suknjiču, nekakšna mešanica vetrovke in kavbojskega jopiča. Sam sem gor pisal imena z debelim flomastrom. In ko je mama to videla, cela štala, da o očetu niti ne govorim. Kakšno pridigo mi je naredil, o vljudnosti, o nuji, da se človek obnaša civilizacijsko, da se podreja večini, da se oblači primerno, da ... In to je bilo leto, ko je umrl Tito, ja, maj. Moj oče je bil ves iz sebe, mama pa ne. Naš dedi Janko pa je jokal, res je jokal, ko je prišel dol k nam in je sedel na kavču in poslušal in gledal dolge govorce na barvnem televizorju. Ti si takrat bila še otrok, kako bi ti vedela, kaj je bilo. Kakšen čas, čas zastav in parad – to, vidiš, so bili močni simboli, to,« se nenadoma prebujam.

»Malo pa se že spomnim, ja. Naša stara mama je molila in jamrala, da so Titeja vzeli angeli, da bo zdaj hudič vzel veselje, tako je jamrala, ja, ko je ob starem televizorju kinkala in malo posmrkala in spet na glas molila. Pazila me je, ker sta bila oče in mama na šihitu, pa največkrat tudi v popoldanski izmeni, pa v nočno sta tudi šla. Kje je že to. Sem pa res bila smrklja, še v šolo nisem hodila, imaš prav,« se zasmije in mi da poljub na lice, tak, ne ravno nevaren. Ostanem hladen, skrit v svoji lenobi, ki si je dobila udobno počivališče.

»In potem je Branka zrasla in iskala ljubezen pod lipo,« zaobrnem pogovor.

»A, zdaj boš pa izrabljaj mojo zaupljivost, a? Nič ti ne povem, prav nič več,« se kar namrdne in vstane, da ji lahko krilo zapeše in da od nje zadiši po sladki potnjavi.

»Jezica ženskam koristi. Adrenalin lepo odpre žile, da se koža kvalitetno prekrvavi in postane mladeniško napeta, ampak samo občasno, na dolgi rok to škodi koži,« sem že kar malo preveč pameten.

»Ti, veš kaj,« skozi smeh reče in se vrže name kot da sem bazen.

Ugasneva v objemih, ki niso več tako togi in strogo odmerjeni. Zdaj niso potrebne misli, zdaj se mora telo organizirati v vibracije užitka, ki ni razumsko definiran.

Melanholiija jutra se sprehaja z menoj, ko sem spet oluščten neke nežnosti in poskusa, da bi bil udomačen. Kaj še, ne pride mi na misel, da bi ostal pri Branki. Teden dni je bilo povsem dovolj, celo preveč. Obljubil sem ji, da se na jesen vrnem, ampak jesen v meni zaredi megle lenobe. In neka sila me žene k gostilni, kjer imajo spredaj staro lipo, spet lipe ... Rahlo mi pozvanja v ušesih, najbrž od premočne trave, ki jo je Branka prinesla od neke prijateljice. Ampak sinoči, joj ... Tista Liza, ali kako ji je že ime. Njena zgodba – Amsterdam, pa London,

in potem mož, ki je bil nek ukrajinski novodobni tajkun, ki je vozil dol mlade punce, plesalke in še vse kaj drugega, z njo pa se je poročil, da je tu dobil državljanstvo. Ona pa polna solz in modric, klasika. Noče ga pa zapustiti, ker je tak moški, ker je prasamec, renčeč, težak, zahteven in surov. Mi pa ratujemo krotki in neplodni. Do brata bom stopil popoldan, če bom, zdaj si moram ogledati mesto, ki sem ga tako ljubil, pravzaprav ga še. Ima me, da bi si spet najel stanovanje v Ljubljani, da bi si omislil staro kolo in bi vohal stare ulice, kjer je življenje povsem drugačno, kot med trtami in vonji škropiv. Ne vem, bom videl. Vse je še možno, najprej pa bo treba poskrbeti za denar, novo službo. Mislim, da ne bo problem z mojim znanjem računalništva. Nekaj sem se dogovarjal s tipom v Novi Gorici, bom videl. Glej no, a ni tam Bor, ej, pa je. Dober saksofonist je, tak, ki vpihuje dušo v medenino, le sogovornik je bolj slab, ker je kar naprej nekam zapotegnjen, mislim, da tudi zaradi prevelikih odmerkov kaj, ki si jo sam vzgaja dol nekje na Dolenjskem. Glej no, on je. Najbrž še dela v tistem uradu, čakaj, čez grem. Madonca, saj ima že kar nekaj sivih las, pa rep je krajši kot ponavadi in brije se tudi ne več, lica pa udrta. Hudiča, kaj se je pa z njim zgodilo, glej no. Previdno grem k njemu. Poletno jutro, kar hladno, se mi zdi. Bor pa v beli kratki majici in neke smešne kratke hlače in čisto običajni natikači, skorajda hišni. Pa se je res spremenil, in to on, ki je vedno ljubil eleganco, celo metuljčka je nosil na kakšnem nastopu. O ja, rad je imel rdeč brezrokavnik, belo srajco in metuljčka. Zdaj pa takle. Pridem do njega. Njegove globoke črne oči zrejo nekam na tla, pokašljuje. »Bor, hej!« rečem in mu zaprem pot. Ustavi se, dvigne pogled in se zastrmi vame. »O, Bil, kaj pa ti, ej,« se zdrzne in trzne z rameni. V njegovih očeh je plitvina nekdanjih nabreklih dni, je noč brez juter, ko smo počakali, da se odpre naša priljubljena kavarna, kamor smo šli po njegovih nastopih s tistimi džez glasbeniki. Njegova žena je vedno bila z nami, lepa, nekoliko razbrzdana, bi rekel. »Nič, padel sem malo v mesto, da najdem energije, ki so nas osrečile. Na drugi strani ulice sem bil, pa sem te zagledal, ampak, ej, stari, shujšal si, pa siv ratuješ. Kaj se dogaja, ej!« sem morda nekoliko preveč vsiljiv za to poletno jutro, ki diši po mestni dopustniški samoti, popoldan jo zmotijo potočki turistov. »Dolga zgodba, Bil, dolga! A si za kavo? Jaz sem se namenil tjale,« pokaže s prstom. Znan mi je bil tisti lokalček, precej priljubljen pri glasbenikih. Pa greva. Zunaj najdeva mizico in se usedeva.

»No, kaj je, kaj se dogaja s tabo? Dve leti nazaj si bil še dedec in pol in koncerti in to. Kaj je zdaj, ej?«

»Ja,« zavzdihne in si pritegne naročeno kavo, »časi so čudni stari moj, čudni. Brez službe sem, pa bend se je raztepel. Kakšen angažma že ulovim, ampak od tega ni cvenka, pa še, ja, saj ni važno,« zamahne s koščeno kosmato roko.

»Težave z ženo?« sem direkten.

»Zdaj ne več,« se posiljeno nasmehne in se zašobi v trpečo elipso, ki pove več, kot bi bil sam pripravljen povedati.

»Še dela na občini?« vprašam, da bi iz njega izvlekel tisto, kar je njegova strupenost.

»Še,« odgovori in se odkašlja. Počasi izvleče iz žepa cigarete in si eno prižge. »Še, veš da še, saj je ta pravemu dala,« je ciničen in skozi dim vidim, da se mu je obraz napel v pravadno masko samca, ki so mu ukradli samico.

»A sta se ločila?« kar rečem in odpijem kavo z mlekom.

»Ločila, no ja, formalno pravno še ne, živi pa s tistim, ja, pa Nejko je vzela. To je najhuje, to,« končno le izpljune strupeno želo.

»Res ne razume, zdela sta se mi tako popolna, zaupljiva, nežna, skratka, par za v učbenike. En vzrok je pa le moral biti, si ga skušal najti?« me prime, da bi zganjal psihologijo na tako čudovito hladno poletno jutro.

»Vzrok, ja, vse ima svoj vzrok, kjer so posledice,« čemerno reče in divje sesne dim vase. Iz majhne torbice, privezane na pas, vleče zavitek trave in mi namigne, da bi šla lahko enega terapevtskega zvit. Odkimam mu. Užaljeno potlači zavitek nazaj v torbico in reče: »A, ti nisi

več v tem štosu!? Saj je dol pri vas tega kolikor hočeš, je boljša klima, je večja ponudba, sem slišal,« nacedi skozi orumenele zobe.

»Tu in tam, ampak ne tako kot včasih. Ti pa najbrž še vedno prakticiraš kontrolirano zbiranje prave meditativne moči v sebi, kajne. Pa nasad, je še, mislim tvoje skrivno gojišče, tam dol, kjer je živela tvoje babi, kot si ji ljubkovalno govoril,« ga skušam pripraviti do tega, da bi se odpletel, ker se mu kar vidi, da se je zavozlal v vse mogoče odmisleke, da bi v sebi ubil smisel, za katerega najbrž ni nikoli vedel, da ga ima.

»Ja, še, in v tem je problem, v tem,« reče in spet potegne vase cigaretni dim.

»Res? Ne razumem, saj je Mojca tudi kadila, če prav vem. V čem je potem problem, ej!?!«

»Ne, ne, ona je samo tu in tam, ker jo daje ambicija. Zdaj hoče biti načelnica oddelka, zato ti pravim, da je pravemu dala in šla z njim, on se pa ni ločil, štekaš. Kupil je stanovanje, lepo, dvosobno, da ima ljubico pri roki, v Šiški, pa še Nejka ima blizu šolo, to je kul, samo, kaj vem, tip je robavs, ni je vreden,« se polagoma lušči iz njega.

»A, taka je ta stvar. No ja, boš že zmogel, saj si bil vedno velik borec. Dvomim, da bi ti do kraja obupal, ker si bil v mladih letih vnet planinec, tabornik in te fore. Daj, no, glavo pokonci. Kdaj pa je šla?«

»Lansko poletje, po tistem,« mrko reče in zatlači potlevek v steklen pepelnik.

»No, kaj je bilo, no!?!« me vrže v radovednost.

»Bedarija,« zamahne z roko in se popraska po dolgi stegenici, polni nekih starih ran in kosmatosti.

»Kakšna?« še kar ne neham vrtati.

»Nejko sem peljal dol na vikend in, jasno, šel sem porihtavat nasad. Pa sva se zadržala cel dan, jaz sem tudi malo cukal pri sosedu, Nejka pa se je igrala z otročaji, se lovila s psom in podobne štorije. Ko sva šla nazaj, sem prehiteval traktor tako neumno, da sem se moral umikati nasproti vozečemu avtu. Zabil sem se v neko butasto lipo, ne ravno z veliko hitrostjo. Počilo je, to pa. Meni ni bilo nič, Nejka se je malo udarila v ramo, ampak nič resnega. Jasno, potem pa policija, pihanje in te fore. Še dobro, da tisti dan nisem vozil robe. Morala je priti po naju, ker so mi prepovedali nadaljnjo vožnjo, sem pač konkretno napihal, pa kazen. Takrat je pa povsem znorela in čez teden dni je že spokala z Nejko. Ostal sem sam v našem velikem meščanskem stanovanju, mislim sam, dve mački, pet kanarčkov in želva, ki jo bo Nejka vzela s seboj, takoj ko pridejo z morja. Evo stari, to je štorija. Vsi iz klape jo že vejo, tebe pa ni bilo naokrog, da bi bil informiran. Zdaj veš, in se ne čudi, če nisem urejen, kot nekoč. Resno razmišljam, da bi se konkretno otrešel vseh jebениh opiatov. Hodim k neki psihiatrinji, tudi to je novo, evo!« energično reče in se tleskne po golem stegnu.

»Vidiš, hočeš iz sebe narediti sebe,« mu polaskam.

»A ja, tako to, iz sebe sebe,« se zamisli. »No ja, v meni ni mene, to bo res,« se zasmeje.

»Pa tudi službo boš dobil, ne skrbi, preveč znancev imaš, da bi te pustili na ulici. Znaš marsikaj, nekaj se bo že našlo. Jaz sem v provinci bolj mrzel, kar se tega tiče. Nisem navezal pravih poznanstev, da bi lahko vskočil v kakšno resnejšo delo. No, na jesen se mi nekaj obeta, do takrat pa se nosim naokrog, da bi se na novo prepoznal,« sem posiljeno iskren.

»Ja, ja, nikoli ne bomo veliki in odgovorni, taki smo pač. Ne spadamo v elitno kravatarsko združbo, ki krade in si nabira kapital. Na bruhanje mi gre, ko me nekateri vabijo v svoje nove domove in se mi hvalijo, kje vse so bili, pa kakšne naložbe, pa procenti. Upirajo se mi. To s službo, to ne bo problem, vem da ne, samo zdaj imam meditativni dopust. Nekaj časa sem bil v Parizu, malo sem igral, pa poskušal to in ono, ampak sem dobil neko prav težko gripo in sem prišel nazaj. Saj nisem čisto brez dela. Evo, zdajle bom šibal v nek studijo, kjer jim pomagam z nasnemavanji saksofonov in trobent, pa še tehniko jim porihtavam, to še znam,« optimistično reče in postaja živčen.

»Brez glasbe ne gre, a ne,« se nasmehnem in spijem preostanek postane kave.

»Ne gre, jasno, samo, čakanje na cvenk je butasto. Noben nobenemu ne plačuje, pizda, smo en Teksas. Oprosti, šel bom, ob devetih začnejo, ker so cel julij razprodani za te male ritolizniške bende, ki slučajno niso dobili angažmajev drugje. Ajde, večkrat se oglasi, pa kakšen mejl, ne!«

Ostanem kimajoč in sprijaznjen s tem, da smo se razšli že takrat, ko smo presahnili v svoja razselišča. Gledam za njim, kako vleče svojo slokost nekam proti senčnosti starih ulic. Počakam natarja, da mu plačam, potem pa – kam pa naj grem, me zgrabi zdvojljivost, ki se mi zadnja leta tako preklete obeša v zavestnost. Tole z Branko, me grabi nekakšna moralna žaga, tole z Branko – pridem, se muckava in grem. Ampak v njenih očeh nisem prebral resničnega hotenja, da bi ostala skupaj, da bi se začutila kot celota. Ne, nisem prebral tega. Ko sem zjutraj šel, me je Roli obliznil in cvileče zalajal, bržkone je rekel: O, še pridi, še. Ona pa nič. Stala je tam, se urejala, ker gre gor v Avstrijo. Sločila se je pred zrcalom in si urejala tudi obrvi, pa pazljivo šminkanje ustnic. Dama, zasijala je kot dama, ki odhaja na Dunaj, sama ... Čeprav me je imelo, da bi se ji pridružil, Avstrija, ah, in Gretl ... Pa sem padel v drugo zgodbo. No, Branka se zdaj že vozi proti Mariboru. Nič ni omenjala, da bi lahko ostal še nekaj časa, da bi lahko bila par ... Ne, saj nisem resen, ne več. Zdaj pa naj nosim te spomine skozi mestne sence, ki se bodo kmalu spremenile v sparino in bo iz asfalta odžarjala vročina. Nič drugega mi tudi ne preostane. Brata sem klical, a je šel v Beograd, kjer so mu dovolili, da si bo ogledal nek arhiv. Bajе zdaj preučuje neke migracije, nekaj takega, kaj vem. Kar naprej nekaj preučuje. Šele jutri pride, ampak vmes bo še ena noč in Ljubljana ni gozd, da bi lahko bivakiral kjerkoli. Domov? Še ne! Zdaj bom šel lepo na tržnico, da si ogledam, kaj vse je tam zadehljivega, vabljivega. Take obrede sem imel včasih, ko sem bil mačkast in sem rad poizkušal kisló zelje in repo; kako dobro je delo, tista kislost, ki je ustom odvzela nočno pretiravanje s tobakom in alkoholom, včasih še s travo. Še prej si kupim burek. Usedem se na nek betonski zid blizu tržnice in v miru prežvekujem. V misli mi stopa Gretl, v modrem kratkem krilu in s povsem slamnatimi lasmi, zvitimi v eno samo kito. Lahko bi bila reklama za pravo avstrijsko hribovko – saj je tudi bila. Srečal sem jo v Solkanu, ko je na vse mogoče načine fotografirala solkanski most, pa ne ta nov, tistega, po katerem je speljana železnica in je bil, no, saj je še, evropska znamenitost. Študirala je tehnično zgodovino infrastrukture in prometnih naprav stare Avstrije. Poznala je mojega brata, pravzaprav jo je on napotil tja; kakšna naključja so bila v tisti jeseni. In še pred zimo me je povabila k njim domov. Takrat sem mislil, da bova kar nek par, nekaj takega. Potem pa sem šel tja gor in tista hribovska kmetija, na oni strani Ljubelja. Trdi, tihi ljudje, z molitvijo in tradicijo. Nek hlad je bil v tisti stari hiši, neka zaverovanost v lastno večvrednost. Njen oče me je gledal podcenjevalno, to sem čutil. Vihal si je brke in preklinjal združeno Evropo. Večkrat je omenjal balkanski drek in govoril podobne zaničevalne izraze. Ko sva bila z Gretl sama pod visokimi smrekami, sem jo kar naravnost vprašal, če je njen stari nekakšen preostanek nacizma, če tako preklete sovraži vse, kar ni nemškega. Pa se je smejala in mi rekla, da je pač tak, ker je bil dedek nek oficir in se je takoj po vojni sam ustrelil, ko je prišel domov, na seniku se je ustrelil, potem ko je pustil dolgo pismo. Oče ji ga ni nikoli pokazal, mama pa ji je samo namignila, da je bil Johanes zvest vojak, ampak ga je polom Nemčije preveč bolel, pa tudi iz Rusije je prišel ves drugačen, tako so govorili po vasi, mi je pripovedovala. Njihova kmetija je bila standardno moderna, skoraj sto krav molznic, joj. Vse tako pedantno, vse tako načrtovano, le čustva so bila odveč v tistih hribih. Gretl je sicer študirala na Dunaju, a je pripravljala magisterij in je raje delala kar doma, saj, internet in to. Preživel sem noč v gorski brunarici, kamor sva se namenila na izlet, da ne bi skrunila zapovedi njihove hiše, češ da je nespodobno, da bi hči bila omadeževana pred poroko; no ja, nedolžna ni bila, se razume. Ampak tista tesnobnost njihove velike sobe, kjer je za mizo kraljeval brkati oče in je zapovedal molitev pred jedjo, tista me je odvrnila od Gretl, ki si je samo zame razpletla kito in me zasula s tistimi nežnimi lasmi, ko sva v koči poslušala jesensko tišino, visoko zgoraj, pod neko goro pač. Naslednji dan sva šla v neko

drugo dolino k jezeru, okrog katerega je jesen naredila obroč zlatorjave barve. Romantično je bilo, res. Veslala sva, se smejala, pila doma zvarjeno pivo, jedla v lovski restavraciji, pa šla spet na jezero in pozno poldan še v neko gostilno, kjer sva igrala pikado z domačini, potem pa nazaj gor v njihovo veliko hišo. Seveda sem moral spati v sobi za goste. In me je imelo, da bi ponoči šel do nje, ampak njen brat je imel sobo poleg njene, tih hribovec, ki je komaj kaj odgovarjal – študiral je gozdarstvo in se je namenil prevzeti kmetijo. In leseni pod na hodniku bi tudi najbrž naznanjal, v katero smer sem bil namenjen. Opustil sem željo, da bi se ljubil z njo v njeni sobi. Zjutraj sem se poslovil. Gretl me je peljala nazaj do Jesenic, kjer sem sedel na vlak za Novo Gorico. Ostala so njena sporočila na medmrežju, vabila k jezeru, v brunarico, jaz pa nič. Vabil sem jo sicer dol, ampak se je izgovarjala, da ima preveč dela, ker da je začela delati tudi v nekem manjšem muzeju v Salzburgu, da preprosto nima časa. Verjetno pa ji je oče zabičal, da naj ne hodi čez, ker je tam balkanski drek. Ko sem se poslavljaj, mi je mama podala roko, stari pa je možato sedel v traktorju in samo pokimal. Zima je zagrnila spomin na Gretl. Nekajkrat mi je še pisala, da bo šla na smučanje, da bi se ji lahko pridružil, pa da bodo vesela klapa. Potem mi je za božič pisala, da ima novega prijatelja in da bodo čakali novo leto v tisti brunarici. Ja, v tisti, kjer je Gretl razpletala zlato kito in dišala po redki gorski svežini. Alpska ljubezen, najbrž je zato tako sunkovita in divja, ker so tam poletja kratka in narava zahteva drugačen ritem. Na pomlad je bil samo še kakšen mejl, poleti pa že pozdrav iz Španije, kamor je šla s tistim novim, z nekim geologom. Adijo, Gretl z zlato kito in z nasmehom gorske lepote. Žvečim in žvečim, ampak stvar je precej mastna in slana. Nekaj bo treba spiti. Nič, v bife na kokakolo. Alkohola nič več, prekleto da ne. Zadosti je bilo vseh tistih buteljč, pa piva. Takole stari, en mesec popolnoma nič. Odplaknil sem burek in spomine s hladno mehurčkasto sladkobo. S seboj tovorim težak nahrbtnik z vsemi opranimi cunjami in sem spet na začetku neke poti, za katero še ne vem, da mi je usojena. Najraje bi ga nekam deponiral, da bi se prosto sprehajal. Pa sem se spomnil majhnega bifejčka, kjer je lastnik nek Albanec; velikokrat sva se pogovarjala, ker je tip včasih študiral književnost in filozofijo, ampak je raje odprl lokalček v Ljubljani, seveda s pomočjo širšega družinskega klana. Treba bo nekaj ovinkov, pa bom tam. Upam, da ima še tisti lokalček in dopoldan je ponavadi tam. Pridem tja. O, pa je, tu je. Gostov je že nekaj, kavice, sokovi. Opa, celo sladoleđ ima. Ves eleganten, v beli srajci s kratkimi rokavi, z metuljčkom daje vtis, da streže v kakšni pariški kavarni. Zamišljeno se ukvarja z računalnikom in blagajno in se mršči. Ne vidi me še. Potem dvigne glavo in se mu ovalni obraz razleže v nasmeh. »O, Bil, zdaj si pa turist, vidim. Lani te ni bilo tod mimo. Boš, sedu, kavo, ne?« Izberem si majhen rdečkast separe in se odložim. »Ne, ne, sok, naravni pomarančni sok mi daj. Tvoj je najboljši. Biznis, kako biznis, gre?« se trudim biti zgovoren. »Ja, saj veš, zdaj je tako, bolj tako, pa personal, pa to. Delam po deset ur, ker je šel eden mojih dol domov za deset dni, potem bom šel jaz, tako to gre. Za preživet je. Malo smo poštimali, pa še sladoleđ sem uvalijo, saj vidiš. Moj bratranec ga dela v eni večji slaščičarni, pa eto, je še meni dal, da malo širim biznis. To gre, veš, zdaj ko hodijo turisti mimo, gre. Dela se, živi se,« klepetajo in naliva sok iz trebušaste posode, ki jo je imel nekje pod pultom. Z vajenimi kretnjami mi prinese sok na majhnem srebrnem pladnju in prisede. Zunaj je mirno, gostje kadijo in klepetajo v balkanskih jezikih. »In ti, kje mi ti hodiš, da te ni. Pa da nisi spet šel kam po svetu, a?« me iskreno vpraša.

»Ne, samo malo sem taboril v gozdu, pa bom šel danes domov. Brata ni doma, dol je šel, v Beograd, v neke arhive. Kar naprej nekaj brska. Jaz bom šel na jesen spet v drugo službo, če Bog da,« rečem in si pritegnem ohlajen sok.

»Beograd, a,« mi pomežikne. »Ej, mladosti moja,« pojoče reče. »Vidiš, če bi lepo ostal v Beogradu in bi doštudiral, bi danes plesen pobiral iz starih knjižurin, tu pa imam filozofijo v živo, vsak dan. Največ se naučiš o ljudeh, če si med njimi vsak dan.«

»Najbrž res. Ti, a bi smel pustiti tukaj tale moj ta velik nahrbtnik. Malo bom šel naokrog, potem bo soparno,« ga poprosim.

»Jasno, zadaj ga bom dal, da ne bo napote. Ajde, pridi, do šestih delam, potem pride neka študentka. Delo imam, moram pošilhat papirje, saj veš inšpekcije in to. Jebemti birokratsku državu!« sikne in prožno vstane. Še vedno je poln moči, čeprav jih ima že šestdeset. Lani me pa res ni bilo, lani ne, sicer pa po večkrat na leto, ko sem prihajal k bratu, pa tudi sicer. Spet gre za računalnik in k blagajni. Na vrata stopi velik črnolasec v trenirki in beli majici. Naroči kavo in vpraša, če ima Sportske novosti. Ima jih in mu jih poda čez pult, se zasuče in nastavi skodelico za kavo. Vse je taka rutina, da lahko samo gledaš. Pustim mu zapitek. Vstanem, si navesim manjši nahrbtnik in si popravim fotoaparata, ki me že kar reže v levo ramo. Presneta reč, pomislim, dovolj bo tega poskusa, da bi bil še fotograf. Je že res, da me estetika obvladuje, ampak to terja potrpežljivost in kondicijo. Odpravim se v ogreto dopoldne. Pogledam v nebo. Na severu je nekaj oblakov. Ni še tiste betežne sparine, ki ti ubije duha. Lahkotno grem in se zapredem med stojnice. Globoko vdihujem vonjave. Od ribarnice sem se vali težak in omamen vonj rib, pa tudi ocvrtih lignjev. Bi zdajle pojedel porcijo lignjev, premišlujem. Zakaj pa ne, pa dva deci malvazije. O, kaj pa alkohol, stari, a si nisi obljubil, da ne boš več pil. K vragu, pa še to. Ne bo se več ponovilo tisto s skrivanjem slivovke in s tresočimi jutri, ne! Zdaj obvladam te stvari. Samo kadar pade mrak ne smem piti, pa je. To je res smešno, ko sem prvič šel k psihiatru zaradi alkohola, je bilo vse skupaj dramatično smešno. Začel me je spraševati stvari, ki bi jih težko izpovedal. Pa sva se odločila, da se bom skušal sam izgrebsti iz jame, ki se ji reče alkoholizem; če bi bilo samo to!? Moje ljubljansko obdobje, metaksa in pivo in stolpnica, v kateri sem bruhal iz sedmega nadstropja ... Če se spomnim tistega norega jutra, ko sem šel v svojo drugo službo ... Stopim v pisarno in vse je bilo tako nemirno, vse se je zibalo, potilo me je, na jok mi je šlo, srce pa je norelo. Šel sem v toaleta, kjer sem imel ponavadi skrito steklenico vodke, pa je ni bilo tam. Ni mi preostalo drugega, kot da sem odigral nekakšen srčni napad in je kolegica v pisarni poklicala reševalce. Na urgenci je bilo zdravnici hitro jasno, da sem v alkoholni krizi. Potem se je začelo laganje doma, opuščanje prijateljev, samotni sprehodi v predmestje, s kolesom do Save in tisti stari psihiater, ki se mi je čudno nasmihal in si kar naprej nekaj pisal na prazne liste. Predpisal mi je neka pomirjevala, ki jih seveda nisem redno jemal. Štiri leta nisem pil, štiri leta ... In takrat sem se navdušil nad kavo in sem hodil k Albancu na dobro kavo. V klapi so se mi smejali, ko sem naročal kokto in drugo mehurčasto sranje. Tista leta ... Zaljubljen, ej ... Kaj mi je, da spet dovoljujem spominom, da tako prekleto povrevajo v meni. Nič, tja! Stopim na lignje in kozarec malvazije, spomin na Vali, na vonj Istre, na oslička, ki je rigal v večer, ko sva šla v neko vas in sva se smejala kresnicam. Malvazija je postana, lignji pa so super, le kruha je premalo. Počasi jem, čeprav sem prej že pospravil en burek, mi stvar kar tekne. In kje so se ustavili spomini. Minka ...!? Njen stari je imel neko uspešno malo podjetje, ona pa se je silila v našo klapo, kaj vem, zakaj. Enkrat je prišla k meni v najeto garsonjero v stolpnici, prinesla mi je neko lončnico, neko brezvezno rožo, zakaj le? Takrat se med nama ni zgodilo nič in tudi kasneje ne, le ... Če temu rečejo platonska ljubezen, potem je to bilo to. Samo gledal sem jo, samo to, ona pa mene. Klicala me je v nočnih urah in z menoj klepetala po celo uro in še več; njen glas je bil vedno tako, hja, vznemirjen, kaj pa drugega. In prepričan sem bil, da včasih masturbira, ko govori z menoj, saj sem razločno slišal njeno globoko dihanje in ... Fantazija. Vsi so vedeli, da me obvladuje, da sem se zaljubil. Ko je začela preko študentskega servisa delati v nekem bifeju, sem tam visel vsak popoldan in se nalival s kavo in radensko, to je bilo v treznem obdobju. Potem mi je ena od prijateljic, nežna Majda, prišla povedati, da je Minka z moškim, da ima tipa, da ju je videla na bazenu, kako sta se zalizovala in skakala v vodo. Jaz, tepec, pa sem grulil okrog nje! Ah, mladost. In kako je Majda to povedala!? Prišla je z akademije, z nekimi risbami pod pazduho, prav tam mimo lokala pri Albancu. Usedla se je k mizi, si počasi spravila lase za ušesa, ki so ji malenkost štrlela, in izdahnila, da mi ima nekaj zelo pomembnega povedati. Naša Majda, vse nas je portretirala, narisala tudi kakšen detajl, bingeljna, nos. Samo moda, prsi, osramje. Zdaj pa baje dela v nekem vrtcu in je poročena. In

tisto poletje je nanoslo, da se mi je Minka sama ponudila, da me potegne dol na Primorsko. Sedeli smo na zidu in vlekli kratke travce, ona pa je prišla mimo. Usedla se je k meni in mi ponujala vse, kar je premogla, v kratkem črnem krilu je bila, v črni majici, že zagorela in vsa v ognju strasti. Z nami je potegnila nekaj dimov, potem sva šla zadaj za rimski zid in sva se dolgo pogovarjala o filmih, o knjigah, o umetnosti. Omenil sem ji, da grem naslednji dan dol do babice v Staro Gorico, pa da bom spotoma kupil svojo najljubšo kavo, ker sem zdaj kavoman, mislim, da sem ji tako rekel. Ponudila se je, da me zapelje, ker da gre tudi ona v Italijo, da se mora oglasiti pri sestrični, poročeni v bližini Gorice, dol nekje ob Soči na italijanski strani. Domenila sva se, da bova šla že ob šestih zjutraj, da ne bo vročine in gneče. In res, že pred šesto je bila spodaj na parkirišču, spet črno krilo in temnomodra majica. Ko sem prišel dol, sem hitro ugotovil, da je brez modrca in vsa žareča. Sedeva v njen reno in se odpeljeva. Odločila sva se, da bova šla po stari cesti, ker da je bolj romantično. In v tistih ovinkih pred Postojno je zapeljala na neko stransko cesto, češ da mora nujno odtočiti, ker da je spila preveč soka ... In potem je pokašljevala, iskala neko glasbo, CD ji je padel na tla, sklonila se je čezme in mi v naročje usula težke prsi. Kako je dišala, o Bog, kako je dišala, jaz pa nič, tog in odločen, na nek način maščevalen, pa čeprav me je razganjalo in sem bil tako silno napet. In potem je še nekaj čarala z vžigom, češ, kakor da avto ne vžge ... Hotela mi je pač dati tisto, po čemer sem hrepenel, ampak ... Ne vem, če je bilo prav, da sem jo takrat na tak način zavrnil. Verjetno pa je bilo v meni preveč čutne energije in bi bilo vse skupaj ponesrečen poskus ljubljenja, ker bi takoj brizgnil, to sem takrat čutil. Preveč sem si jo želel, preveč, pa še užaljen sem bil, ker je z drugim delila tisto, kar bi morala z menoj. Jezno je šla iz avta, zaloputnila vrata in si prižgala cigaret. Popravila si je naramnico ozke majice, iz katere ji skorajda zlezla desna dojka, polna hotljive magme; videl sem, da ji bradavica bode v jutro, v katerem je ugotovila, da so samci sicer hotni, a da se zna zgoditi, da jo kateri zavrne – to pa je najbrž za žensko huda žalitev, kajti še vedno velja, da moški izbira, ženska izbere. In potem je vozila kot pobežljana, šobila se je, se delala, da se ji naenkrat zelo mudi. V Gorici sem šel ven, samo pokimala je v pozdrav in oddrvela. Ni več dvigovala telefona, izogibala se je naši družbi. Celo v Anglijo je šla za nekaj časa. Šele čez nekaj let sem jo srečal na neki razstavi, kamor je prinesla svoj šarm in se je držala starejšega gospoda z metuljčkom. Seveda, denar, denar ... Poberem drobtinice na plastičnem pladnju in zvrnem preostanek ogretega vina. Vročina je začela udarjati in v glavi so mi odzvanjali spomini. Prenažrt sem se usedel na ograjo in gledal mimoidoče. In tako gredo ti spomini, ob bureku Gretl, ob lignjih pa Minka, bedasto. Stari, mar se res staraš, da se ukvarjaš s spomini, ej! Zasučem glavo in bogato pljunem dol v Ljubljano. Šele zdaj sem začutil, kako sem zares sam, med vsemi temi golobi in ljudmi. Starejša gospa vleče za sabo bel voziček, vsa je v belem, pa tudi nakupovalno torbo na vozičku ima belo. Zazre se vame. Dolgo odpočiva oči na moji skrknjeni samoti, ki mi spreminja obraz v masko izgubljenca. Najbrž mi hoče reči: sinko, vse je še možno, le časa ne izgubljaš. Pa gre naprej. Naj mi dajo mir. In spet se mi hoče gozdne tišine in miru. Ne vem, kaj bi sam s seboj, to bo. V zvezo nočem, žensk si želim. Ja, precej čudno. Ženske pa, recimo Branka, ona bi imela moškega, ampak na njen način, enako kot Vali. Naj se uklonim in grem nazaj k njej, dol na morje, naj se ponižam. Mar sem res tak obupanec, da bom iskal rezervno mamo, dokler ne bom toliko ukročen in izrabljen, da bom goden za copate, haljo in protezo ...

Odnaša me nazaj proti tržnici. Kar posrkalo me je med nakupovalke in nakupovalce, teh je sicer manj, a so bolj radovedni. Krožim med stojnicami, ovohavam, gledam in uživam ob kupih lepo zloženih sadežev. Nenadoma me zajame močan vonj gozdih jagod. Samotna stojnica. Gozdne jagode. Senčnik je premajhen, da bi pokrtil rjavolasko, ki stoji in čaka na morebitne kupce. Poleg jagod je še nekaj borovnic, domače žganje z borovnicami, pa še nekaj drugih drobnarij. Kar prineslo me je tja. Gledam tiste jagode, ne da bi si dobro ogledal dekle, ki jih prodaja. Kar raznežim se, ko vidim tiste drobne temnordeče jagode, ki tako zelo dišijo –

imajo svojo gozdno dušo. Pa tudi kupček borovnic je čeden, in glej, celo brusnic. Ker sem tako dolgo strmel, me mlada prodajalka nagovori:

»Bi kaj želeli, gospod?«

Njen čist in nežen glas me ponese nekam v otroške dni, ko sem z mojo drugo nono, s tisto tršato iz Trebuše, šel nabirat prav takšne gozdne jagode in se nama je pridružila neka mladenka iz vasi z bogatimi kitami in v kratkem krilcu. Nona je rekla, da bo morala prej domov, pa me je zaupala tistemu dekletu, ki mi je kazalo, kje rastejo jagode in kako se jih nabira. S seboj sem imel neko majhno plehnato vedro, ona pa kar navadno vazo. Meni ni šlo najbolje, njena posoda pa je bila hitro polna ... ampak ta glas.

»Pa bi merico tehle jagod. Kje pa so bile nabrane?« vprašam in se zbistreno zazrem v njen nežen obraz, poln peg in še tako neponarejen, da sem jo takoj prosil, če jo lahko fotografiram.

»Na Gorjancih smo jih nabirali,« mi pojasni in se zamakne v senčnino pod neroden vegast senčnik. »Joj, ne bi se fotografirala, res ne,« zapoje v mehki dolenjščini.

»Dajte, no, gospodična, samo en škljoc. Vaš obraz je svež in lep, lepi ste,« sem verjetno osladno vsiljiv.

»Ne, ne,« se brani in skozi slabo zatajen smeh skriva del obraza v dlani; njeni prsti so obarvani od borovnic – ne vem, če se tega zaveda. Najbrž jih kar naprej čisti in popravlja.

»Res ne, tudi če vam prinesem kepico sladoleda ali kaj drugega. Samo zame bo ta fotografija, res; in če boste želeli, vam jo pošljem po mejlu, seveda, če mi ga boste pripravljene zaupati. Najbrž še srednješolka, kaj?« kar vrtam vanjo, z neko moško ošabnostjo.

»Joj, ne, nisem fotogenična,« se brani skozi trzajoč zdrav smeh, ki ji potresa mlade prsi pod sivo majico.

»Pa še kako. Saj ne morete vedeti, dokler se ne vidite. Veste, zelo pomembno je, pod kakšnim kotom vas fotografirajo. No, a poskusiva. Če vam ne bo fotografija všeč, jo bova takoj zbrisal, saj z digitalcem to gre. To najbrž veste, ne,« sem še kar vztrajen in že poten od prizadevanja, da bi zajel v objektiv to resnično lepoto.

»No ja,« skomigne in strese z lasmi. Na hitro si jih privzdigne in si jih zrahlja. Ko vzdigne roki, vidim, da ima majico v pazduhah povsem premočeno – sladek dekliški znoj. Prosim jo, da se zamakne iz sence. Grem okrog stojnice, pripravim fotoaparatus in ji rečem, naj malo nagne glavo v desno. Pritisnem, še enkrat. Potem jo prosim, da počepne, da bi slikal kupček jagod, v ozadju pa njen lep obraz. Ona se smeji in vpraša: »Zakaj pa to?« Jaz pa bebasto rečem, da bo to pač umetniški posnetek, ki bo govoril o svežosti, o naravni lepoti. Moral sem tudi sam počepniti in hitro opraviiti, ker se je že nabralo nekaj zija. Ko so videli, da fotografiram, so se kar odmaknili, hvala Bogu. Končano. Pogledam na ekranček, o, lepota! Grem okrog nje in ji pokažem fotografije. Približala se mi je in zdaj sem res lahko ujel njen vonj, vonj njene sladke zadrege. Bila si je všeč. V mobilca sem si zapisal njen elektronski naslov in ji obljubil, da ji pošljem fotografije, takoj ko bom doma, čez dan, dva. In potem sem ji moral razlagati svojo gozdovniško avanturo. Ona mi je zaupala, da hodi v tretji letnik gimnazije v Novem mestu, da pa bo šla potem študirat medicino. In sva še nekaj rekla o Gorjancih, o gozdu, o Trdini, pa tudi o škrtoosti in barantanju nekaterih, ki hodijo mimo stojnice in nočejo razumeti, da je potrebno veliko potrpljenja, da nabereš take količine jagod in borovnic, ki šele začenjajo zgoraj na Gorjancih. Hotela mi je podariti kadico jagod, pa sem ji plačal še več, kot je bila napisana cena. Šel sem po obljubljeni sladoled. Poslovil sem se in s seboj odnesel tisti pristen nasmeh, tisto pravo čutnost, ki jo danes tako redko srečaš.

Našel sem primerno senco in čisto počasi zobljem jagode. In skozi možgane mi teče film, ki se mi je že prej nakazal. Tisto nabiranje z dekletom tam okrog Trebuše. Lezla sva visoko gor na obronke in stikala pod grmi. Ker nisem nabral skoraj nič, je dekle pretreslo svoje jagode v moje vedro in se mi nasmihalo. Ne vem, takrat še nisem vedel, kaj je ženska lepota, a tisti obraz je bil lep, sicer nekoliko debeluškast in zardel, ampak iskreno lep. Potem je hitela nabirati, da bi še sama napolnila svojo posodo. Kar dolgo je trajalo, da se je to zgodilo. Vmes

mi je pripovedovala pravljico o gozdnem škratu, ki krade vevericam lešnike in so ga potem kaznovale gozdne vile. Kako je že šla tista pravljica? Gozdne vile so mu ponoči namazale tatinske dlani s posebnim lepilom. In ko je naslednje jutro šel spet v jesensko skrivališče stare veverice, da bi ji ukradel še kakšen lešnik, se je zgodilo to, kar se je moralo. Dlani so se mu zalepile na deblo, pa ni mogel do skrivališča. Tam ga je najprej zagledala sraka in oznanila celemu gozdu, da imajo tatu. Pa so prišli vsi gozdni prebivalci in si ga ogledali. Škrata so kaznovali tako, da je moral stari veverici prinašati hrano in ji kazati, kje rastejo lešniki. Sam da je bil prelen, da bi plezal na veje in si jih nabiral, raje jih je kradel in se redil. Tako se je tista pravljica končala. Nerodno mi je bilo, ko me je tista punčara, no ja, saj je bila že kar poštena najstnica, mislim tam pri petnajstih, prijela za roko in me pripeljala domov. Nona se ji je zahvalila in ji dala lep kos čokolade. V spominu mi je ostal njen mehak čisti glas, s katerim mi je pravila pravljico. Kasneje sem izvedel, da je postala profesorica in uči v srednji šoli. Prijetno dekletko iz tistih rovt. Nikoli več je nisem srečal, pa bi jo rad. In tiste jagode zvečer, z domačo smetano in sladkorjem. In zdaj sem spet otrok, ki se naslaja z jagodami.

Turobno sparino sem že sprejel za svojo. Potegnem mobilca in se odločam, koga naj zdaj pokličem. Najprej Vali. Zadosti je te vojne, ki traja že od maja. Na nek način sem jo vzljubil, to bo že res, pa tudi vonj morja in murve v tisti vasi, kamor sva hodila, da bi našla staro dušo Istre. Kar šel sem, bil na morju, vmes sem se povaljal z Branko in zdaj naj bi se ji spet ponudil. Kaj pa je potem ljubezen, je to morda ... Morda sva z Vali potrebovala premor. Ona me je res začela preveč masirati in mi ukazovati. Kot sem zvedel, je njena mama prav tako dresirala očeta, ki je bil premehak in se ji je potem umikal v gostilno. Podedovani vzorci, vem. In ženske vedno iščejo očeta v moškem. Bedarije. Kaj mi pa manjka? Najedel sem se, jagode so bile odlične, kaj bi hotel še več. Denarja je še nekaj, Ljubljana je poletno prazna in svoboden sem. Ne, zdajle je ne bom še poklical, zdaj je še v službi. Njeno zadnje daljše elektronsko pismo: Pisala mi je, da se z njo nekaj dogaja, da ima neke probleme v službi, da ... Ideja, do prvega barčka bom šel, kjer imajo internetne možnosti za goste, kar nekaj jih je tukaj v centru. In napisal ji bom dolgo elektronsko pismo. Priznal ji bom, da sem bil z Branko, ker je vedela zanjo – z Branko, sva si velikokrat dopisovala in obdelovala neke splošne psihološke teme, kar je bil najbrž običajen skrivaški maneuver, da bi potišala strasti, ki so v nama povrevale, četudi na daljavo. Nekateri se pač samo seksualno privlačimo, z ostalimi pa ... Očitno mi rojevajoča se vročina mehča možgane v sluzasto gmoto nostalgije in samoočitanja, ki je itak zaščitni znak vseh potencialnih pijancev. Zdaj bi res raje bil sredi gozda, na mehki praproti in gledal vrhove smrek. Očitno nisem več mestna žival. Sedim in sanjarim: če bi z Vali popravila tisto hišico ... Računalnike bi lahko popravljali tudi doma, prodajal programe, popravljali programe ... Pristati na njen ukazovalni stegnen prst Vali, ko pokaže na nogavice na tleh, na zasipek časopisov ob kavču, na puščene kavne skodelice, na kozarec, na ... Pravzaprav bi to moral sprejeti kot ljubko gesto in si jo počasi diplomatsko podrediti. Pa kaj mi je. V vinu je resnica, pa ne samo v enem kozarcu malvazije. Če sem že enkrat možato odkorakal, ne bi bilo prav, da bi zdaj izpadel kot slabič, ki išče usmiljenje in uteho. Mar sem res taka, taka pizda, da bi najprej kar šel, potem pa potrkal na vrata in jokaje rekel: ženska, sprejmi me. Ne, pa tudi pisal ji ne bom več, prekleto da ne. Tokrat moram biti karakter, tokrat pa res! Na to se pije, stari, na to pa ja. In malvazijo, ej. Kar privzdigne me in grem do majhne trgovine, ki je še ostala. Ja, ja vem, moj stari psihiater bi rekel, da sem nagnjen k hitrim menjavam počutja in k hitrim odločitvam. Prav je imel, tak sem, Janko sem!

Julijska sparina in vino, to pa ni posrečena kombinacija. Kaj pa potlej, me odnaša v dvom, ki je iz mene naredil razdražljivca in nezadovoljneža, ki razvajeno ubija čas in se ima za heroja. Spotoma pokličem mamo, da ji vendar povem, da je z menoj vse v redu, da sem v Ljubljani, pa da Ivana ni doma, da pa se bom najbrž vseeno oglasil pri njih. Naša mama, zdajle zagotovo sedi na veliki verandi in si skuša masirati boleči kolk – levega so ji že operirali, desni pa še čaka, če bo dočakala, me zmrazi. Majhna trgovina blizu univerze je

skoraj prazna. Kupim mineralno vodo, misel na vino sem opustil, ker kar slutim, kako bi se končalo. Začeli bi se ponavljati vzorci veseljačenja, tako tipičnega za te parke in veže. Zunaj odvijem pokrovček in naredim dolge požirke, da se mi spodobno rigne. In ravno v tistem trenutku sta mimo šla dva Japonca, mislim, da sta bila Japonca, ovešena z malimi torbami in s fotoaparatom in kamero. Nasmehnila sta se mi in pokimala. Vseeno me nese nazaj dol do Ljubljane. Iščem prazno klop, da bi odložil svojo nečimrnost. Na jok mi gre od togote, od neke notranje ihtje, ki je ne znam prav izraziti. Zdaj morda razumem Milana, ki je poskušal s samomorom v bolnici, ko se mu je po neki preprosti operaciji zakompliciralo. Dobil je vročino, nobena zdravila niso prijela. Tisti večer prej me je klical in mi zagotavljal, da se bo odrešil, ker ga zdravniki nočejo. Ko je prišel iz bolnice, sva se sprehajala ob neki drugi reki v drugem mestu. Natančno mi je opisal tisto jutro. Komaj se je izvlekel iz postelje, ker je že nekaj dni nepremično ležal, zaradi rane pač. In potem je z veliko muko iz omare izvlekel hlače in prav počasi pas. Po tem opravi je moral počivati in čakati, da je sestra šla iz sobe. Sosed na levi je bil obrnjen proč. Vzel je toaletno torbico, brisačo in pas. Šel je z oddelka do dvigala, tam nasproti pa je bil wc za obiskovalce. Vse si je ogledal že prvič, ko je moral na tisti oddelek zaradi predoperativnih preiskav. Privlekel se je nekako do tja in stiskal zobe zaradi bolečin. Potem se je zaprl v ozko kabino, naredil zanko na pasu in ga zavezal na litoželezno cev. Pas si je potem dal okrog vratu in se spustil. Ni šlo, samo davil se je in globoko dihal, pa še v pižamo se je podelal, najbrž zaradi izredne stiske. Potem se je mukoma vzravnal, razvezal pas in dolgo globoko dihal. Nekako se je le zbral, se za silo obrisal, skrnil pas v brisačo in se splazil ob steni nazaj na oddelek. Počakal je, da so šle sestre postiljati v sosednjo sobo, da je lahko prišel do sobe. Spravil je pas in se komaj vlekel proti kopalnici, da bi se opral. Tehnika je prosil za svežo pižamo, ta pa mu je rekel, naj si jo kar izbere na vozičku, ki je stal nekoliko naprej. In potem se je za silo opral, se dolgo gledal v zrcalo in ni mogel verjeti, da se je hotel kar obesiti. Čez pet dni se mu je vendarle obrnilo na bolje, ampak tista maska v zrcalu, tista ga je še dolgo potem plašila. Jaz sem ga razumel, res sem ga. Ko prideš do nekega roba, kjer se nakazuje samo še trpljenje, je res najbolje, da te ni. Kaj vem, kriza srednjih let. Ne bi rekel, prej naveličanost in čustvena izpraznjenost, to bo. Oddihujem si in gledam mimoidoče, ki so zdaj, ko je že skoraj poldan, redki. Bratova žena je v službi, njuna hči Mija je najbrž doma, ta razbrzdana najstnica, ki je trmasta in odločna. Tudi v njej je košček Janka, saj se je vpisala na karate in ima dolg jezik. Menda bo letos šla že v drugi letnik gimnazije, seveda drugi, drugi ... Če bi se naslikal pri njih, bi me najbrž bila vesela, ker se zelo razumeva – z mano se lahko odprto pogovarja o vsem, še najraje pa o fotografiji in glasbi, nekajkrat pa sva se pogovarjala tudi o drogi, kajti njena mama je ortodoksno proti vsem razvadam, ker je bila vzgojena v meščanskem duhu spodobnosti, oče pa nima časa, da bi se ji posvečal, ker je večino dni v kabinetu, kadar je doma. Nostalgija me obliva, ko takole čemerim in lepim spomine. Vendarle, nekaj sem dosegel to poletje; bil sem na morju, pešočil sem in očistil sem se. Zdaj vem, da je Istra pozabljena, da ne bo več vonja sivke v vzglavniku in tistega koščatega prsta, ki bi ukazovalno prebadal jutra. Še malo prej sem mislil, da bi skozi vino dosegel nek kompromis, zdaj pa sem padel v neko novo dojemljivost. In na tem obrežju je tako mirno, spokojno. Saj res, tu blizu stanuje Jože, naš interni ideolog in filozof. Nekaj časa je delal na nekem inštitutu kot arhivar, potem na upravni enoti, zdaj je baje doma, uradno na čakanju, neuradno pa še zmeraj dela za neko vladno službo, nekakšne analize, kaj vem, kaj. Piševa si, izmenjava mnenja, vedno me vabi, jaz pa ... Dokler smo še imeli bend, je igral bas kitaro, najstarejši je bil, zdaj jih ima, ja, letos jih bo dvainpetdeset. Ponavadi dela doma do ene ure, potem gre nekam ven na kosilo, na morje ne hodi, le v Bohinj gre za dva tedna, in to redno, vsako leto konec avgusta in potem še enkrat v oktobru, ker pravi, da bi lahko ure in ure gledal jesenske barve, ki se zrcalijo na jezeru. Enkrat smo bili v tisti hiški v Bohinju. Smešna majhna počitniška reč, vsa v lesu. Njegov oče je bil za te reči mojster, to pa. Nič, k njemu se

odpravim. Namenoma ga ne bom poklical, kar pozvonil bom. Zdajle je dvajset do poldan, torej bi moral biti doma.

Zvonim. V domofonu zaškrtla grob glas starajočega se kadilca. Nimam občutka, da bi bil ravno navdušen nad mojim obiskom in mi je zdaj že nekako žal, da sem se mu takole vsilil. Vendarle me povabi gor. Upam, da ni njegove žene doma, črnogleda birokratska moč v časopisni hiši Delo, nekoliko nagnjena k pitju, ampak izobražena, pa brez ambicij, tako kot jaz. V stari hiš je prijetno hladno in temačno. Od nekod podiši po goveji juhi. Zlizane sive stopnice me vodijo v prvo nadstropje, do starih masivnih belih vrat. Jože jih je že odprl in se v stežaju sveti njegov obrasel obraz in vidim, da si je pustil še daljše siveče lase, nič več spete v čop. Imel je obdobje, ko si je bril glavo, potem pa je spremenil idejo o estetiki moškega in si spet pustil rasti lase, mislim, da kmalu po tistem, ko se je poročil.

»Kaj je ti zguba zgubarska,« renčavo reče in na stežaj odpre vrata, da mu svetloba zalije močno čokato telo. Vidim, da je še v domači lahki halji. Brez pipe pa ne gre. Dol do mene priplava značilen vonj tobaka, ki ga je skrbno izbiral in mešal, včasih še malo trave vmes, ampak res samo včasih, ker je bil strog nasprotnik pretiravanja z vsem, kar dela zavest motno.

»Malo me je prineslo naokrog. Ker sem že tu, pa sem se ti hotel fizično pojaviti, hotel sem, no, da se fizično udejanjam v tvojem okolju, to je pač tvoj jezik, Janez,« skozi smeh rečem in sem hitro zgoraj. Pospremi me v veliko dnevno sobo, bogato opremljeno in klimatizirano. Usedem se pod neko veliko sliko, nekakšno abstrakcijo. Ponudi mi pivo, pa ... Popraskam se po tilniku in rečem, da bi raje kozarec belega vina, če ga ima. Ima ga, neko štajersko buteljko. Odpreva jo. Usede se in mi predlaga, da bi naročila pico, pa sem mu povedal, da sem že sit.

»Bom pa sam jedel, ker se mi ne da preoblačiti in laziti po tej sparini. Žena je na morju, pa še mulca z njo. Vidiš, imam dobro porcijo miru in delam na nekem novem gradivu, tokrat zase. Prijelo me je, da bi napisal resno študijo o tranziciji. Ne morem več poslušati teh sprenevedanj, res ne. In ti, kaj pa ti počneš?« me vpraša in si pritegne mobilca.

»Malo več kot nič. Zdaj sem na daljšem dopustu, no, novo službo iščem, na pol jo že imam. In danes sem prišel iskat niti melanholičnega spominjanja. Najbrž staranje zahteva čiščenje spominskega diska, kaj?« padem v njegov način govorjenja.

»Hja, Bil, vsako trajanje ima omejitve. Res ne bi pice?«

»Ne. Ti si jo kar naroči.«

»Prav,« skomigne in pokliče.

Vino je brez tiste prave duše, neka medla reč. Vidim, da se je kar precej zredil; trebušast je in težje diha. Pipo ima zdaj ugasnjeno, pa jo vendarle valja med orumenelimi zobmi, da se mu slina oveša na belkasto ščetinje, nek začetek brade najbrž.

»Projekt, a? Kar ne moreš brez znanstvene kregarije. Ti se sploh ne zavedaš, koliko si nam dal v tistih nočnih debatah. Vpeljeval si nas v filozofijo, v širši pogled na družbena in politična dogajanja. Ni bila samo glasba, ki nas je zvezala, predvsem ti ... s svojimi debatami, ki smo jih vrteli, največkrat pod lipo pred tisto znamenito gostilno, ponoči pa, kjer je že nanoslo, včasih kar v najetem skladišču, kjer smo vadili, včasih dol ob Ljubljani, enkrat pa kar v opuščnem vagonu. Ti si bil naša univerza,« mu polaskam.

Popravi si haljo in se zasmeje: »Gobčen si, kot zmeraj. Upam, da ste začeli drugače misliti, gumbci. Vsaj to sem vas naučil, da znate razmišljati z lastno glavo, no, vsaj mislim. Razen Miha, on, a veš, kje je končal on?« zasrepi v mene.

»Kje?«

»Hja, kje neki, v politiki, na ministrstvu za promet, prej je bil na nekem drugem, skratka, rotira, kot so to včasih rekli. Saj se spomniš tega izraza, rotiranje kadrov, kajne?« se pohahlja.

»On, naš drugi kitarist in včasih klaviature, on!? Ja, nekaj se je matral z višjo upravno in tudi na občini je že delal, to sem vedel, pa o politiki je rad nakladal, to pa. Klinca, vsi so se nekam zašleпали, samo jaz sem obtičal na prepihu province. Če bi ostal v Ljubljani, bi najbrž

našel vertikalne in horizontalne povezave in bi se zabubil v kakšnem uradu, da bi v miru počakal na boljše čase. Nekateri smo radi brez ukazov,« cinično rečem in splaknem vino, preveč ogreto. Kar čudi me, da ima Jože tako slabo vino. Velikokrat nam je prinesel kakšno izbrano buteljko, ki jo je imel v skupni kleti te stare častitljive meščanske hiše – njegovi predniki so bili ugledni meščani, menda odvetniki, nekaj takega.

»Njemu so betico oprali in jo programirali, da papagaji, tako kot oni hočejo. Jasno, da je vpisan v ta pravo stranko, ki pobira glasove na volitvah, ampak revček ne ve, da je izgubil sebe, ker se je dal njim. Pred nekaj meseci sem ga srečal tam blizu parlamenta, slučajno je imel pol ure časa in nisem mogel verjeti, kako se je trudil, da bi me prepričal s konstruktom njegove resnice, ki je le uporabni slogan za dnevno politiko. Totalno je v stvari, ne vidi, da so zmanipulirani, da jih ljubljene vodja pelje v luč lastne pozabe. Bil, se tebi sanja, da je pred dvajsetimi leti šlo za revolucijo, a se ti?« zabolšči vame in se ploskne po golih stegnih.

»Meni, ja, saj sva si že pisala o tem, a ne. Res, nategnili so nas z opijem: imeti državo. Koliko solz je bilo tisti večer, ko je zaplapolala enormna zastava na trgu pred skupščino. Bil sem tam, srh mi je šel po koži, mravljinca so mi gomazeli po drobovju, na jok mi je šlo. Imeti državo. In ne boš verjel, ko sem dobil nov potni list, sem ga poljubil, res sem ga. Danes ga ne bi več, verjemi,« se razvezujem in padam v minulost, ki nas je tako zelo zaznamovala.

»Patetika, dragi moj, patetika, to je še en trik politike. Takrat je bila na delu velika režija, to menda veš. Jaz zdaj pišem prav o tem, o režiji, ki je bila skrbno pripravljena in je imela več scenarijev za razpad naše Juge. Tudi sam sem bil takrat na trgu, bolje rečeno, blizu tam, ampak tako pijan, da ne vem dobro, kako je delovalo. Vem pa, da sem se naslednji dan zbudil in je naša spodnja sosedka, ki je imela dva sinova, oficirja pri ta belih, tisto jutro prišla ven, ko sem se odpravljal na kavo, in mi rekla: Gospod Jože, zdaj ste zares gospod in nič več tovariš, ste videli, pa jo imamo, vidite, zato so se borili naši, zato, pa za boga. Bog se nas je usmilil in nam dal pravico do lastne države. On je tako dobrotljiv, le potrpljenja nam manjka. No, ste veseli, gospod Jože. Veste, ne bo še konca zdrava, o ne, zdaj se bo šele začelo, vam povem, pa bomo zdržali, ker je Bog z nami, bomo, kajne. Cel govor je bil – zapisal sem si ga, ko sem prišel nazaj. Uboga ženička. Jaz sicer nisem nikoli bil za nobeno partijo in tudi bivši sistem mi ni bil ukrojen po meri, pa vendar se mi zdi, da smo ga usrali, ko smo dovolili, da se je zaredila grabežljivost v celotno telo naroda. Jaz sem že takrat opozarjal, da nam dajejo nov opij, pa so se mi smejali, češ, da sem večni upornik brez razloga. Pa ni tako, ti veš, da ni,« se razgreva in premetava pipo po zobeh – zgornja vrsta zob je najbrž umetna, saj je bolj rumena kot spodnja.

»Ni, jasno, da ni. Mi smo se takrat skušali upirati tiraniji malih sekretarjev, ki so odredili, kdo sme biti elita in kdo ne, čeprav izrazite elite ni bilo, vsaj ne v takem smislu, kot se jo danes proklamira. Bilo je nekaj direktorjev in nekaj funkcionarjev, pa iznajdljivih privatnikov, vse ostalo je pa žuralo. Delavski razred, a, kolikokrat smo slišali to besedo. Kaj je danes z njim. Ponižani crkujejo na gradbiščih in v tovarnah delajo kot nori v strahu, da jutri ne bodo imeli bednega nadomestila za čisto biološko reprodukcijo. Zdajšnjemu kapitalu gre samo za to, da drži delavce na minimalni obnovi moči in reprodukcije, pa so lepo tihi. Na kozlanje mi gre, ko poslušam, kako nekaterim ne plačujejo prispevkov, kako ne dobijo plače, tajkuni pa nič. Tu in tam katerega pokažejo na televiziji, ko ga peljejo na sodišče, ampak to je samo farsa, prekleta farsa. Pa kje ves tisti folk, ki je stal na Metelkovi in prepeval narodne pesmi, kje so vsi tisti, ki so s solzami v očeh nosili nove zastave. Če bi folk vedel, v kaj jih peljejo politični avanturisti, ki so kreirali novo državo, če bi vedel, kakšen politično gospodarski sistem jim vsiljujejo, bi klinca uspel tisti referendum. V to sem prepričan. Ampak magija – imeti državo, ta je pa res delovala. In o tem boš pisal?« se povsem razgrejem in zdaj se mi hoče vina, veliko vina. O, že vem, kako se bo to končalo. Pijana bova in poslušala bova stare plošče, ki jih ima v posebni sobi, v fonografskem kabinetu. Zmoti naju zvonec domofona. Najbrž pica. Tako je, tu je.

»Ti kar sedi, grem iskat futer, pa še v klet grem. Imam pravo mostarsko žilavko. Dve leti nazaj jo je prinesel Bane, se ga spomniš?«

»Bane, jasno, rezervni Kristus. Baje spet predava v Sarajevu, ženo je imel iz Mostarja, to vem. Ko je bila tam dol vojna, sta z malo Anđelko prišli k tebi. Imel si nekakšen begunski center za vrhunske intelektualce, kar menjavali so se, ampak Bane je bil res faca.«

»Ja, ja, zdaj obnavljata hišo v Mostarju, preselil se bo dol. Predava na filozofski fakulteti v Sarajevu, dobro si informiran,« se zasmije si zategne haljo in gre.

»Saj si mi o tem pisal, ej,« mu vržem v hrbet.

»EMŠO, stari, EMŠO,« se smeje na stopnišču.

Vino mu je dalo apetit. Velike kose si tlači v usta in me prosi, da odprem prvo buteljko primerno ohlajene žilavke. Počasi nama natočim. Ovoham, ja, to je pa druga pesem. Okus, mmm, to je sok kamenja.

»Se spomniš, kako smo igrali v Domu svobode, a, ko smo bili predskupina Pankrtom. To so bili časi. In Pankrti so bili takrat res neka iskra, ki pa ni zanetila požara. Kasneje so se začeli razprodajati in so pozabili na upornost. Postali so snobi, to jim zamerim. In tudi z neko navijaško strastjo so manipulirali, tudi to Lovšinu zamerim. Nič niso boljši od politikov, ki izrabljajo ljudski patos, da se jim potem plačujeta udobje in nekomplcirano življenje. Na, boš košček, slastna je, na,« mi ponuja trikotnik pice. Iz vljudnosti ga vzamem in ga pomeljem. Zdaj je vino še boljše.

»Denar, to je edin opoj, ki deluje in nima stranskih učinkov,« sem patetičen in že nekoliko zmehčan. Ta reč je močna, polna južnega sonca in pregreta je od kamenja.

»Denar in ideologija. Ena je zamenjala drugo. Fantje so nas speljali v neko pravljico, da bomo ljubka mala uspešna država, pa kaj smo danes. Kurnik, v katerem kokodakajo stranke, jaje pa ni. Ne bi bil tako ogorčen, če bi v dvajsetih letih opazil napredek, ampak napredek je samo na ravni nekaterih steklenih urbanističnih stvaritev, na večjih pokopališčih, na obnovljenih cerkvah in kapelicah, narod pa čedalje bolj brezposeln in pritisnjen ob zid kapitala. Ti si hotel biti ekonomist in razumeš logiko profita, meni gre bolj za družbeno juho, mene zanimajo skupna dinamika in vzorci družbenih stigem. Ampak ... naliž mi, no!« ukazovalno reče in mi pomoli kozarec. »Ampak norija je v tem, da se resnih političnih tem lotevajo zgolj na medijski ravni, potem pa se zgodijo cenzure in stvari dobijo drugačen pomen, ljudem pa se ponudi nov trač. Demokracija je v bistvu sla po zavajanju in zaslužnjevanju na povsem legalen način, le da se ljudje tega ne zavedajo, dokler imajo minimalno ugodje. Kruha in iger, star recept, star. Dobra tale vinčina, dobra, a ne. Na zdravje,« slovesno reče in trčiva.

»Si pa res zagrizel v stvarnost,« se zasmajem in čedalje lažje mi je.

»Ko sem delal analize družbenih ekscesov za vladne službe, sem moral stvari tudi prirejati. In potem sem nekega dne popizdil, šel sem k šefu kabineta in mu rekel, da je tehnologija laži šla čez etično sprejemljivo mero. Pa mi je rekel, da pes nikoli ne ugrizne roke, ki mu daje jesti. Šel sem. Zdaj naredim še kaj za njih, kadar je nuja, kadar ne morejo brez mene, ampak se dobro zavedajo, da bo stvar realno kritična tudi na njihov račun. In v bistvu jim dajem vetra samo zato, da bodo vendarle doumeli, da je dvajset let demokracije dovolj velik čas, da bi lahko šlo realno na boljše, ker ljudje imajo tudi kolektivni spomin, na to pozabljajo, na to. Primerjal sem dvajset let socializma in dvajset let demokracije. Koliko šol je zgradil socializem, koliko tovarn je odprl, koliko stanovanjskih sosek je zgradil, koliko je narasla univerza, koliko zdravstvenih domov. In demokracija, koliko delovnih mest so uničili, koliko!? In te številke jim bom napisal, tranzicija, jebena tranzicija,« jezno reče in tleskne kozarec ob karton, v katerem se valjajo ožgani okrajki pice.

Tega pa jaha virus nostalgije. Še eden, ki je imel mladost pod zastavami in skupno himno. Vse je bilo odprto in možno, le sistemu si moral biti lojaln, pa te je sistem varoval.

»Mnogo dobrega je bilo, samo, no ja, mladi smo bili in polni energije,« kar tako rečem, da bi obdržal nitko pogovora, ki se v meni že trže, kajti vino mi zdaj ponuja dovolj velik razlog, da bi leno legel v senco pozabe.

»Misliš, da današnja mularija ni. Ja, pa mi povej, kakšno bodočnost imajo, no, povej. Kar veliko jih študira, mnogo več kot v naših časih, pa kaj. Pojdi v okoliške bifeje, sama študentska populacija, za šanki in pred šanki. In kaj jim je ponujeno, nič. Elita si je že zagotovila dovolj denarja, vsaj za tri rodove, ostali pa, lepo prosim, korakajte pod zastavo in jokajte v veter sprememb, za katere ste bili pripravljeni celo umirati, ko se je začela tista režirana avantura. Če bi armada želela masaker, bi ga imela. In bili bi grobovi in molk za naslednjih nekaj sto let, dokler se ne bi našel spet kakšen Trubar, da bi preostankom plemena povedal, kako naj blebečejo, da bi našli svojo identiteto. Kriza, dragi Bil, kriza ima globlje korenine, kot se zdi tebi in politikom. Ni samo eksistenca tista, ki ljudi ubija, je tudi kriza identitete, ta je hujša,« kar bruha iz njega in sega po kozarcu. Spet je stari Jože, ki je znal piti in metati cele eseje na pamet.

»Kriza, jasno, folk nima več toliko keša, da bi zapravljaj, kot ga učijo reklame. Kapital najbrž še ni uvidel, da če se bo samo kopičil in koncentriral, bo zgubil svojo oplojevalno sposobnost. Identiteta, ne vem, največkrat jo iščejo spet skozi reklame. Nacionalna identiteta pa, kaj vem, morda samo še skozi šport. Ne vem, ni mi všeč ta globalna latovščina. Ko sem bil še dol na obali, sem redno hodil v nek letni vrt na kavo, kjer so prav tako stregle samo študentke. In zmrzilo me je, ko mi je ena od njih razlagala, da se lažje izrazi v angleščini, kot v slovenščini. A veš, da sem puncu rekel, naj gre in naj poskusi s svojo angleščino preživeti nekje zunaj, če je tako hudo govoriti slovensko in biti tu, kjer smo definirani skozi čas in zgodovino. Mislim, ej. Pa napisi na lokalih. Ne, ne, izumiramo navznoter in navzven,« še mene potegne v debaterstvo, ki se bo očitno razvleklo, saj je na mizi že tretja buteljka, vsa rosna, jokajoča.

»Jaz to drugače razumem, te mlade ljudi, ki se spakujejo v angleščini. Na ta način iščejo novo identiteto z nečim, kar je močno in trdno in ima ugled. To je pa naša delikatesa. Stoletja smo se jezikovno prilagajali, zdaj temu, zdaj onemu, zasebno pa smo preživeli, kar je na nek način fenomen. Kar naprej so nas oblivala mogočna morja tujih jezikov, pa smo vendarle ostali otoček. Mnoge jezikovne skupine, ki so bile manj preparirane s tujimi jezikovnimi vplivi, so že izginile. Torej je nek vitalizem, je, pa ne vem, kam se je potuhnil. V tej splošni krizi, ko so ljudje resnično zbegani in prestrašeni, jim je figo mar za nacionalni ponos. Kar poglej, kako je z obešanjem zastav, ko so državni prazniki, kar poglej. Na uradnih ustanovah visijo, pa še tam včasih pozabijo, na hišah pa ... katastrofa. Ni prave državljanske identitete, ker ni prave državljanske vzgoje. A veš, da sem že pisal predlog, da bi vsak polnoletni državljani dobil navodila za uporabo države,« zresnjeno reče in zavrti kozarec v roki.

»Navodila za uporabo države, pa ti si, joj, navodila za uporabo države,« se zasmejem.

»Ti se kar smeji, ti se kar daj, ampak to so resne stvari. Poglej,« se še bolj zresni in počasi odloži kozarec, »koliko veš o ustroju državne birokracije, a, koliko? Bolj malo, bi rekel. Veš za vse svoje pravice, za vse brezplačne pravne poti, za vse inštitucije, na katere se lahko obrneš, a veš? Dvomim,« roteče reče in svetniško privzdigne prst.

»Prav imaš. Ne spoznam se na birokracijo in mi je zoprna.«

»Večina ima še vedno strah pred uradniki, ker ne vedo, da so v bistvu državni uradniki v njihovi službi, v službi davkoplačevalcev. In ta strah je preveč splošen, da bi se ga dalo odpraviti. Zato si prizadevam, da bi prišlo do kvalitetnega ozaveščanja že v srednji šoli in potem naprej. Seveda upravne strukture bi bile proti takšni informiranosti, ker bi se rušila njihov udoben položaj in strahospoštovanje. Menda si že kdaj bil, recimo, na davkariji, a? Aja, saj je tvoj oče bil ekspert na tem področju, visoka avtoriteta; vidiš, kar doma imaš zgled,« predahnjeno reče in si dotoči vino, meni pa tudi.

»Kaj mi je to pomagalo. Enkrat sem zamočil z nekimi napovedmi, pred leti še. Ja, ko sem prišel v urad, me uradnica ni niti pogledala, samo prst je stegnila in mi ukazovalno rekla, naj izpolnim formular, pa naj napišem, po kaj sem prišel. No, pa sem tisti gospodični lepo razložil, da je vljudno stranki odvrniti dober dan in jo vsaj vprašati, zakaj si je drznila vstopiti v njihov posvečeni prostor. Mislim, ej, ti uradniki. Da o zavodu za zaposlovanje ne govorim, pa o upravni enoti, kjer so me ujezili z nekimi soglasji, pa s formularji. Pojma nisem imel, kaj še morem dostaviti, ker nisem nikjer zasledil navodil, kako in kaj je potrebno za tak postopek. Ko pa si enkrat tam, ti povedo pa še to, pa ta izjava, pa to potrdilo, pa zahtevek za ... Ne, ne zmeša se ti od njihovih nerazumnih birokratskih zahtev. In ti praviš, da bi napisal priročnik za uporabo države. Debela knjiga bi to bila, zelo debela, se ti ne zdi?«

»Ne, ne štekaš. Glej, v brošurici bi bile osnovne stvari, izvlečki iz ustave, seznam uradov z vsemi kontakti, osnovne državljske pravice in osnovni napotki, kam se lahko državljan obrne v določeni situaciji, recimo socialna stiska, pravne zagate, kršenje človekovih pravic in podobno. Seveda pa bi počasi zahtevali tudi posodobitev državnega informacijskega centra, kjer bi bilo moč dobiti navodila za določene postopke, pridobivanja soglasij, pa vse druge upravne zgodbe. Tako si to zamišljam in na tem bom tudi delal, čeprav se zavedam, da se bom moral obesiti na katerega od poslancev, da bo stvar polagoma prišla v parlament. Dva imam že v paci, tretja je pa mlada poslanka, ampak njej ne zaupam, ker bi ji lahko kdo mimogrede zamašil usta tako ali drugače,« se prostaško zasmije.

»Pa se ti ne zdi, da se greš velikega odreševalca, da ni to spet ena tvojih sanjarij, ki jih zdaj skušaš znanstveno podpreti in udejanjiti,« sem kar odkrito skeptičen in že ves težak od vina.

»Dvomiš vame, kaj? Ja, tokrat nisem sam. Naj ti zaupam, no, ker sva že odprta, tudi s tem,« reče in prime buteljko za bel vrat in spet toči, »ti lahko zaupam, da tokrat nisem sam in da se ustvarja spodobna organizacija, katere član boš, upam, sčasoma tudi ti,« ledeno resno reče in si začne polniti pipo.

»Organizacija, kakšna?« me zdrami.

»Organizacija zdravega razuma,« se zasmije in tlači tobak v pipo.

»A ni to že plod vina, a?« me resno zaskrbi.

»Bil, daj, no, saj nisi več dolgolasi mulc. Zrel sem in vem, kaj mislim, tudi če nekoliko popijem. Pa ja ne dvomiš v mojo pivsko kondicijo. Veš, vino te sprejme za sogovornika, če mu zaupaš in ga znaš piti. Midva zdaj lepo cucljava, povsem spodobno, ne prehitro in vino je odlično. Dol stopim še po eno, saj boš?«

»No, samo še to, potem bo dovolj. Mene se prijemlje, težak postajam,« mu priznam.

»Vsaj veš, da obstaja gravitacija,« se divje zasmije in vstane. »Če te grabi lakota, kar v kuhinjo. V hladilniku so pršut, olive, salama, sir in podoben futr.«

Pokimam in začutavam, da se spreminjam v težko leno žival, ki bo samo še prebavljala smrdljivi razgret čas, ki neusmiljeno udarja zunaj na ulicah, tu notri pa je prijetno hladno, ker klima pridno brenči. Organizacija, kakšna le, mi pljunka v možganih. On je vedno imel neke klanovske tendence in rad bi kar naprej nekakšne lige in organizacije. Že takrat nas je skušal organizirati v nove revolucionarje, pa ga je neka druga politika prehitela in začeli so pisati novo ustavo, narisali novo zastavo in grb in oborožili neke fante, ki naj bi bili naša vojska, vojska za častno parado! V kaj sem se spet zapletel. Če bi lepo šel do bratove hiše, bi lahko počival v senčnem vrtu, če ne bi bilo nobenega doma. Bil bi trezen in spočit, tako pa!? Cel teden sem pil, vsak dan, pa še trava. Upam, da se mi ne bo spet trgalo in bom letal k zdravniku; joj, doktor, srce, veste. srce mi nagaja, pa živci, veste, živci, pa ne spim ...

»Takole je s to stvarjo, z našo novo intelektualno držo,« reče in naliva vino, tokrat neko drugo buteljko. Zdaj je tako že vseeno, kaj bova stočila vase, ker sva že oba odprta za alkoholno nakladanje.

»Spet kakšen forum?« Pomislim, tip ima prebogato fantazijo in bo skušal sestaviti neko organizacijo, da bi lahko polemiziral. Poznam ga, poznam.

»Ne, ne, ne vem, če si že goden za zaupanje. Naj ti samo povem, da se dobivamo dol na Kočevskem. Ne boš verjel, pod staro lipo, ne tako staro, kot so ostale slavne slovenske lipe, ampak ta je ena redkih, ki ima posebno usodo, ker slučajno poznam gospodarja kmetije, kjer je zdaj vikend. Moja ideja je bila, da bi se nov steber slovenstva vzpostavil, kjer se je zrušil, razumeš, poboji in to. O tem sva si že večkrat pisala, časa pa ni bilo, da bi kaj več rekla. Jaz ne gledam na to s politično optiko, še zdaleč ne, saj veš. Mene zanima fenomen besa, ki rodi take zločine, to, vidiš, to je tisto, kar mi ni povsem jasno, čeprav so mehanizmi znani in jih je zgodovina že večkrat potrdila. Tam se najdemo, kritični intelektualci, vse je konspirativno in za zdaj v globoki tajnosti. Pod tisto lipo se domenimo in si razdelimo naloge, kdo bo kaj pokrival, kdo bo delal to in ono. O tem ti, jasno, za zdaj ne morem govoriti, ker si šele pripravnik, če boš seveda na to pristal. Gre zato, da skušamo duhovno obnoviti nacionalni naboj, ki je bil v devetdesetih privzdignjen, a se je hitro raztopil v kapitalistični krotilnici duhov. No, zdaj veš, kaj se mi plete in kaj pripravljam,« kar bruha iz njega. Zaripel postaja, govorniško naelektrjen; v očeh mu gorijo davni kresovi uporništva in neka idejna blodnjava. Spet postaja tisti stari Jože, ki je sanjal Vegove topove na vseh pomembnejših točkah in nova orožja v rokah ideološko programiranih mladcev, ki bi jih vzgajali v poletnih taborih v globoki skrivnosti gozdov.

»Še ena intelektualna avantura,« sem ciničen.

»Motiš se, ker ne poznaš ljudi, ki sem jih nabral skozi kritična pisanja na nekaterih forumih. O tem si nisva pisala, ker nočem, da bi stvari postale banalno prepoznavne. In dvomim, da bi ti znal zadovoljivo molčati, zato bom še premislil, če bi te resno privabil v to, sicer, tvoje računalniško znanje, no ja, no ja ...« kima, in se resno zagleduje v kozarec. Očitno se mu je motnjava splazila v vse predele možganov. To vino je bolj blago. Ogledam si nalepko. Ah, seveda, spet nekaj štajerskega.

»Saj sam veš, da se mi upira vsakršna organizacija, klubi, forumi in podobna sranja. Če bom lahko, ti bom pomagal s svojimi vedenji in znanji, sicer pa, tole z lipo. Hja, ne vem, ne vem, zdi se mi kot neka regresija v iskanju prabiti. Pa ravno na Kočevskem, kjer je bilo dosti nemškega življa, ravno tam bi ti postavljali nove stebre slovenstva. Brat mi je razlagal, kako so deportirali cele vasi, izpraznili celo pokrajino, kjer so živeli Nemci. Sploh je tale moj brat zadnje čase mahnjen na migracije, samo še to preučuje. Zadnjič mi je razlagal, kako so v ZDA imeli že v devetnajstem stoletju nekakšne kvote za priseljence, pa kako so skušali narediti selekcijo med kvalitetno doseljenko populacijo, pismenost in te fore. No, oddaljujem se od tvoje teze, oprosti,« rečem in ne kaj preveč zavzeto odpijem sicer hladno vino, ampak zdaj sem že tako narkotiziran, da bi najraje kar legel, zaprl oči in sanjal stare lipe, ki me zeleno zagrinjajo in od nekod bi zaplavala tista patetična Lipa zelenela je tam v dišečem gaju. Pa prav pod staro lipo se dobivajo, če to ni neka magija!

»Čakaj, čakaj, mešaš stvari. Tam, kjer je ta vikend, je bila vseskozi slovenska vas, sosednja pa ja, tista pa že, tista je bila nemška, požgana, razseljena; to so pa Italijani načeli in deloma požgali. To zdaj nima zveze s tem, kar se mi gremo. Tega ti danes ne bom razlagal. No, če bo treba, računalniki, mreža in to, internetna stran, lahko računam nate,« reče in me pogleda s pijanimi očmi. Zazdi se mi, da se v njih taja neka razumskost. Verjamem, da je našel nekaj naveličancev in obupancev, ki premorejo intelektualni presežek, ampak, kdaj bo razumel, da je edina ideologija, ki kaj velja, in res edina, ta prekleti denar in vse v zvezi njim. Tega mu ne morem dopovedati.

»Jasno, vse bom poštilal, kar znam. Ja, samo, ko bo stvar enkrat na internetu, ne bo več skrita. Kaj boš potem s tem?« sem še bolj provokativen. Začnem uživati v tej provokaciji.

»Ne, ne, internetna stran bo samo vaba za firbce, štekaš!«

»Manever pa tak. Štekam, jasno. Fino!«

»Tam bodo samo polemike, kreganja, nastavki. Tudi če bi se kdo resno zapičil v to, nas ne bi odkril, ker bi bila identiteta dvojna, ena virtualna, druga pa fizična. Vse smo že domislili. Nihče ne bi sodeloval s svojega osebnega računalnika, to bo prvo pravilo,« reče in spet zarotniško vzdigne prst.

»Pametno,« naveličano rečem in komaj še lovim nit pogovora, ker se je vino že udomačilo tudi v moji glavi in mi dela zastor na oči.

»Smo šele v prvi fazi, v obdobju, ko moramo drug drugemu dati zaupanje in šele potem se bomo lotili resnega dela. Ni dovolj, da se ljudje poznajo in imajo ista mnenja, kar je sicer slabo; mnenja se morajo križati, da se razvija kvalitetna debata, no, saj do tega prihaja tam dol, prihaja. To bi moral doživeti, to. In prejle si omenjal ZDA. Tudi od tam prihaja briljanten intelektualec, Slovenec, pa vendar. Lani je bil z nami tam dol, jaz pa lansko jesen pri njemu v New Yorku.«

»In!? Že pred leti si bil v ZDA, večkrat že, ne. Se kaj novega dogaja, je kaj bistveno drugače?« ga vprašam, da bi se obdržal v toku pogovora.

»Ne bi rekel. Razen, kaj vem, večja nestrpnost, previdnost, kontrole. Ni več tiste sproščenosti, ni več duha, ki je delal Ameriko za Ameriko. Tokrat sem imel priliko videti, kaj pomeni urbana beda. Moj prijatelj je sicer sociolog, komunikolog in dela za dve radijski hiši, pa me je peljal v predele, kjer sem lahko videl, kako to zgleda, ko ljudje vlečejo travo, se tudi drugače drogirajo, in tam lahko vidiš, kako se najstnice prodajajo na ulici in kako oče lovi sina s pasom in kako pljuvajo z balkonov in mečejo olupke banan na policaje, ki se rutinirano peljejo skozi predel, kjer je beda edini zakon. Spoznal sem se z neko Mehičanko, ki je vozila avtobus, pa še v neki restavraciji je delala, da je omogočila hčerki nadaljnje šolanje. Klepetala sva na nočni vožnji. In to je Amerika, to, garaj, garaj, če hočeš imeti zagotovljeno garanje in ga boš zagotovil tudi potomcem. Tam tudi intelektualci garajo, drugače kot v Evropi. Kar me je pa najbolj pretreslo, mislim ... Videl sem starko na vozičku in prosila je za denar, pa so prišli neki mulci in jo spustili dol po nekih stopnicah in se blazno smejali in si tleskali z rokami. Nihče se ni zmenil za to, ljudje so šli svojo pot. Samo strmel sem in gledal in čakal na taksi, ki mi je kmalu potrobil. Niti toliko nisem bil pogumen, da bi poklical policijo. To sem omenjal prijatelju, ki mi je odsvetoval, da bi v podobnih primerih klical policijo, ker bi me dolgo zasliševali, kot tujca pa sploh. In tam, kjer je stanoval moj prijatelj z družino, v neki stari soseski, sem se nasmejal staremu Ircu, ki je vsak dan igral na smešno majhno harmoniko, vmes seveda pridno vlekel ceneno žganje in včasih pojedel paradižnikovo juho iz konzerve. Ko je bil mlad, je bil zaposlen pri podzemni železnici, tako kot njegov oče. Rad sem z njim poklepetal, ker je bil tak odprt duh. Pojma ni imel, kje je Slovenija, vedel je za Jugoslavijo in za vojno, drugega pa nič. In ko sem mu sam ocvrl krompir, sem ga neznansko razveseli. Ganljivo je zaigral na tisti mali harmoniki, zame in za dve črnski deklici, ki sta prav takrat prišli iz šolskega avtobusa in sta se ustavili. Starček je igral, se spakoval in pobliskaval s ceneno protezo; njegove solze so bile iskrene, mislim da redke v tistem norem mestu. Njegova pokojnina je komaj zadoščala za sprotno odplačevanje stroškov. Vsak dan sva se videla, dokler sem bil tam, in vsak večer sem mu ocvrl krompir. Dva dni preden sem šel domov, pa je revček umrl, baje ciroza ... Vidiš, taka je bleščeča Amerika, vse imajo, samo iskrenih solz malo,« je dokončal dolgo izpoved, ki mu je iskreno obvisela na robu ustnic, zdaj povešenih in zarobljenih v neko stisko.

»Meni ni do Amerike. Samo dvakrat sem bil tam, hvala, ne bi. Čeprav kalifornijsko belo vino prav tako zadeva kot tole, ne, hvala. Imam raje naše gozdove. Mene je bolj nosilo po Evropi, pred leti,« sem že povsem zatlačen v omamo in to zadnje sem že kar nekako fecljavo povedal.

»Ja, okusi so različni, percepcije pa tudi. Jaz pa tam vidim neko obliko, neko družbeno shemo, ki se lahko v trenutku preoblikuje, kar je v Evropi nemogoče, ker je preveč tradicionalna, preveč povezana z zgodovino svoje moči. Če ti tam uspe zgraditi eksistenco, si

lahko močan, ampak moraš imeti tudi nekaj sreče. Veš, v tisti soseski so bili tudi nekateri upokojeni intelektualci, ki so zjutraj tavalali skozi bližnji park, eni s cucki, drugi samo tako. In med njimi je bil tudi upokojeni profesor filozofije, sicer Indijec, prefinjen, s strogo odmerjenimi gibi, zamišljen. Ni mi dalo miru, pa sem ga neko jutro ogovoril, kar ni bila navada v tistem parku. Začuden me je pogledal skozi debele leče očal in se popraskal po ostru sivi bradi. Sedla sva na klop in sem mu moral povedati, od kod sem, kaj počnem in take banalnosti. Potem mi je začel praviti, kako je zašel v ta mestni Babilon – preprosto, najprej na univerzo, potem magisterij in doktorat in seveda je dobil delo na srednji šoli za tujce, predvsem za vzhodnjake. Napisal je tudi dve knjigi, obe mi je poklonil. In on je rekel: Amerika je navzven obrnjena duša človeštva; vse, česar si duša želi v materialnem smislu, si Amerika izmisli in naredi, Amerika je razumsko nagonski del duše. Razodel mi je, da se je veliko ukvarjal s primerjavo vzhodnih filozofij. Vidiš, in zdaj možakar piše knjigo z naslovom: pohlep, kot še en nagon. No boš verjel, celo domov me je povabil. Pila sva čaj, ki ga je pripravil tako, kot so ga pri njih doma - on je bil sin bogatega odvetnika v New Delhiju. Zelo malo je potoval. V Evropi je bil samo v Švici, pa seveda Francija, Pariz, ostalo mu ni znano. In on je predstavljal tisto drugo Ameriko, kreativno, duhovno bogato. Možnosti so, če imaš zmožnosti,« napezljivo reče in se omotično zaziblje, ves obilen, zardečen v nabuhlost lic.

»Možnosti za zmožnosti,« postanem še sam filozof.

»Ti si cinik, takih pa ne bi rad videl pod našo lipo. Ja, pa še nekaj, tam dol imamo tudi mesečne debatne poletne večer, tam pa bi lahko gofljal. Vsako tretjo soboto v poletnih mesecih se tam dobimo. Večina jih pride z motorji, da zgleda kot nek zbor motoristov. Saj veš, ti stari fantje v usnju z neko posebno filozofijo v glavi, čeprav jaz mislim, da šele zdaj izživljajo svoja najstniška fantaziranja. V globalu so fajn fantje, pa še kakšno lepo punčko pripeljejo s seboj, da imaš občutek, da si še vedno zaželen, čeprav so te punčare le nekakšen okras motorjem in iščejo v sivolasih gospodih očka, ki jih je pripravljen razvajati – tako to gre. Merica samoljubja se tam dol prileže. Ti, ti nimaš več motorja, ne?« me vpraša in prevrne kozarec. Aha, počasi bo dovolj tega intelektualnega pitja.

»Ne, že dve leti ne. Mislim, da sem to obdobje prerasel. Ne rečem, je kul v taki vročini, da si na motorju in v neki odprti pokrajini in šibneš skozi čas. Preprosto sem prelen. Tak stroj zahteva kondicijo, čez petdeset tisoč kilometrov sem naredil, dovolj je bilo. Ti pa še imaš tisto hondo, ne?«

»Še, jasno. Servisiral sem jo, prebarval, da zdaj sije ta moja stara mašinca, ki me vsako pomlad odnese nekam na zahod. Lani sem šel dol do Sicilije. Super, veš, res, pizda, vino po tepihu, e,« reče in zamahne z roko. Zabrlizgne njegov mobilc poleg skoraj prazne steklenice. Pograbi ga in se komaj vzdigne, da bi šel v kuhinjo in v miru opravil, očitno zaupni pogovor. Nazaj pride ves raznihan, v razpeti halji, da se mu vidi črne spodnjice in debele kosmate noge in črne nogavice; čemu nogavice v tej vročini? mi pade v razgreto glavo. Vino, oh, vino, kaj si mi storilo!?

»Oprosti, ampak, no, ven bom moral, do neke dame, ker mi rihta nek prevod, pa še spotoma moram nabavit neko klinčevo komponento za računalnik, da bom lahko v miru gledal v delovni sobi televizijo, ko se moja zalega vrne z morja. Saj veš, kaj imam v mislih, ne. Vidiš, če bi jo imel zdaj tukaj, bi mi kar ti porihntal, ah, no. Saj Jol tudi obvlada, Jol, veš, oni tip, ki dela v Leku, računalniški center, te fore. Pa studijo ima doma, se spomniš, ne, tudi on je motorist,« Jože zdrdra in se oprijemlje podbojev.

»Takle pa nisi za na motor, še za v avto ne,« se zasmejem.

»Ne, stari, ne, prijelo se me je. Taksi, stari, taksi bom poklical, nazaj me bo pa dama pripeljala.«

»Je mlada?« sem cinično radoveden.

»Ja, no, mlajša, malo mlajša od tebe, od naju. Ni ravno atraktivna, je pa ekspert za nemščino, to pa. Oprosti, no, zdajle bom skočil pod tuš, da se malo otreznim. Kam pa ti v tej pripeki, kam si zdaj namenjen, pa še peš? Ej, huda bo ta. Ne bi kar tu malo oddremal, pa potem odšel. Saj če mene ne bo, ti samo zatrleskni vrata, pa bodo zaprta, nimajo kljuge. Ključe bom pa vzel. Pa v glasbeno sobo lahko greš, samo pazi na plošče, ne, saj veš. Saj so tudi CD-ji, se boš že znašel.«

»Malo počitka sem potreben, jasno. Nič ne skrbi, kar tu bi se zleknil. Klima dela in bo čisto v redu. Bodi brez skrbi, pred nočjo bom izginil.«

»Ni problema stari, ti se kar razkomi, pa bo kul. Zunaj je trideset stopinj, noro, pa še ubijalska sopara. Grem pod tuš, ajde,« reče in se odcincari proti kopalnici.

Ostal sem sam v dobro ohlajeni dnevni sobi. Šum klimatske naprave me dodatno uspava. Ostanek vina se mi smeje tam na mizi in kozarec je še vedno zvrnjen. Lužica na tepihu se suši, moja zavest pa tudi. Nobenega drugega šuma ni, nič. Stegnem se po kavču, prepletam roki v kotanji trebuha in sem na poti v pijansko spanje. Še prej si zamišljam tistega filozofa z debelimi očali. Sedi na veji lipe in pridiga, njim pridiga, tam na Kočevskem. Govori jim: Brat je brata v jamo vrgel, da bi zadostil gonu neke ideje, ker je oni prej prisegal tuji uniformi in si je skušal na svoj način rešiti življenje. Naj jočejo smreke in krokarji, naj zaplešejo zadnjo elipso tega bednega spominjanja. Premalo vas je, da bi bili veliki; lahko ste veliki v duhu, pa ne takem, ki hlasta, ampak v takem, kjer je ljubezen začetek in konec razprav. Kanček sovraštva je dovolj, da postanete spet gozdne zveri in kažete čekane in svojo kosmatost. Poselili ste dežele, ki imajo harmonijo, zakaj se ni preselila tudi v vas, zakaj? Ker se ji niste odprli in je ona vas zaprla vase. Ne morem reči, da niste vredni zavedanja božjega, prej pa boste morali udejanjiti v sebi tisto, kar vaši pridigarji nikoli ne bodo izrekli. Ne morete do svojega bistva, ker ste sestavljeni iz laži in trapastega tekmovanja. Ko boste sedli v sence in si odkrili srca, boste morda razumeli, da je vsako drevo navezano na sosednje in ga nima namena uničiti, ne, še pomaga mu pri rasti, ker dobro ve, da bodo skupaj mogočni gozd; vi pa!? Bodi dovolj za nocoj, odhajam, odhajam v hlače, med oblake, do edine luči ... Še mi ne daste miru, da bi odklenil svoj spanec, ki sem ga za tisočletje zaklenil v vsa drevesa, tako radostno se ponavljajoča, da se čudim, čemu ste se skozi stoletja pripenjali na neke tuje kulture, ko pa so vam drevesa ponujala zavetje in učljivost. Vi pa še kar naprej nosite prapor nekega nesmisla, umišljate si nove junake in nove simbole, ki da so vam dali povsem novo zgodovino. Kako ste smešni, ko iz svoje majhnosti skušate narediti veličino. Radi bi slišali, da ste nekaj posebnega, kaj? Pa niste, res niste, morda samo v tem, da ste genska zmes vseh prostorov, ki vas oblivajo. Tu pa ste posebni, da, tu ste. Zgodovina vseh ste, ki so pojili s krvjo vašo domovino, ki nima mej, ker se lepi na ostale in se z njimi pretaplja. Pa še to bi vam povedal, da ste preveč samoubijalski; skušali ste se skrčiti, ker niste prepoznali lastnega rodu v drugače mislečem, v drugače govorečem. In še danes bi se klali med seboj, če ne bi imeli neke nove civilizacijske sobivanjskosti – lahko ji rečete tudi Evropa. Mrličiči, ki so zamolčani, danes govorijo skozi usta tistih, ki ste jih posvečeno postavili za stvaritelje nove države. Usta noči so spregovorila in vam povedala resnico o vas samih, te ste se bali, ker ste imeli napuh in grabežljivost za nekaj, kar naj odreši vašo majhnost. S tem, ko si nekateri skušajo nagrabiti čim več, samo dokazujejo, da so potomci majhnosti in nimajo širjave duha, ki se zmore sprehoditi skozi tisočletja, ne da bi tak duh iskal v materialnem svetu svojo veličino. Ko boste začeli ceniti resnično solidarnost in boste doumeli, da ste velika družina, kjer vsak vozla svoj jezik, boste morda deležni nasmeha višje veličine, ki vam dovoljuje, da se imenujete narod. Gospodje, zdaj pa bi res legel v krošnjo in odšumel v blago poletno noč. Vi pa še kar naprej skozi vino govorite stvari, ki bodo že jutraj meglica nad deteljo, in pasočiči konji onkraj potoka bodo pogrizli vse vaše puhlice, ki se bodo spremenile v konjsko prdenje. Količina razuma je na svetu pravično razdeljena, samo zdi se mi, da ste ga vi že zdavnaj razprodali. No, gospodje, noč naj zastre vaše plehkobne misli in naj skrije nove simbole, za katere so

umirali nedolžni ljudje, na račun katerih zdaj delate proslave in ploskate eliti, ki je elita samo po zunanjem blišču, navznoter je pa ena sama misel – biti in imeti. Vino res da včasih premore modrost, ki je zakodirana in poslana od kozmičnih energij, vendar očitno ste slabi prevodniki teh energij in vas samo omamlja. Pa lahko noč gospodje ... In potem je tišina. Kakšna kletvica poleti med veje, prazni kozarci obležijo na mizi, samo eden je še pokončen, napolnjen s postanim vinom. Mrmrnanja ni več, pesmi ni več, vizije ni več ... Noč se plazi sem čez iz tistih jam in debela luna odlizuje težko utrujeno temo, ki je prejojkana čakala, da se zgodovina dokončno umakne v zakotje zavesti vseh tistih, ki bi jo kar naprej obešali na svoje zastave in generacijam dokazovali, da je ena sama resnica že dovolj, da se doseže zadoščenje za vse. Mrtvi korakajo v plaščih noči in šklepečejo proti parlamentu, kjer so vsi tisti, ki s prsti kažejo, kaj so naredili, kaj so naredili – samo da jim ni treba govoriti, kaj bodo naredili, da bo ljudem domovina v srcih, ne le na preštevilnih formularjih, ki jih morajo izpolnjevati, kadar od domovine terjajo svoje pravice. In ene same ustnice se bodo dotaknile še tistega kozarca. Požirek vina in noč bo sklenjena. Potem bo tišina lila skozi veje in drhtela v težkih listih, ki vedo, da je njihova jesenska smrt nuja, da so na pomlad spet zeleni in vredni sonca. Jutro bo preresno, da bi se še slišale besede, ki so spletle nekaj, česar ni mogoče imenovati. Pogledi bodo otožno težki in misli bodo spet vsakdanje. Okornost duha bo velika, komajda zadostna za prepoznavo okolice in nesmisla opoja, ki bo še nekaj časa črvičil bedna telesa, nepripravna za karkoli. Dorečena je bila še ena noč, ki ni rodila nič drugega razen novih senc, vrženih čez pokrajino, ki sanja svoje mrtve in noče odkleniti vseh svojih zgodb.

Bunkanje v glavi je sila konkretno in ima posebno frekvenco; kako tudi ne, vsa tista mešanica vin – preštejem prazne buteljke, šest jih je. No, saj še ni tako hudo, ena je še polna, ena na pol prazna. Stopim v kuhinjo in odprem hladilnik. Hladna voda me sveži in meče v realnost. Pogledam na uro, pol petih. Ravno prav, da se odzibljem do Albanca po nahrbtnik pa nazaj, kam? Nekam že. Drobcu pomenka z Jožetom se lomijo in se izgublajo v drobovju, ki je nemirno in splaknjeno s hladno vodo. Veliko vode, to je pomembno. Znan vinar mi je rekel, da je to nuja po napornih poizkušnih vin ... veliko vode. Z vodo ubiješ vino, z vinom duha ... Pograbit opravo, majhen nahrbtnik in fotoaparati, in grem. Ko stopim na ulico, je še vedno vroče. Grem in se držim sence. Mudi se mi do Albanca, da dvignem nahrbtnik. Šele zdaj občutim, kako me je vino posvojilo. Svet se ziblje in v glavi je obrat kovinsko predelovalne industrije. Albančeva kava bo bržkone pomagala. Nekaj turistov še opleta z nahrbtniki in si ogleduje stavbe in izložbe. Od nekod brni glasba dveh kitar. Zdaj me to ne briga, kava, kava!

Nenavadna otožnost me pregrinja. Srebam kavo, dvojno, močno in začinjeno s kepico sladoleda. Popravim težak nahrbtnik in še enkrat zavežem spalno vrečo na vrhu. Mali nahrbtnik sem uspel stlačiti v večjega, samo še fotoaparati je zunaj. Albanec je že šel, punca za šankom pa nič, povprečje. Bajje študira novinarstvo in je že v četrtem letniku, toliko mi je le zaupala, ampak prijaznost ni njena odlika. Plačam in se vzdignem. Nekoliko sem predramljen, le noge so vozlaste in nič kaj ubogljive. Kam zdaj? Pokličem bratovo ženo, če bi lahko prenočil pri njih, in povem, da bom z jutranjim vlakom šel nazaj na Primorsko. Strinjala se je, krasno. Povedal sem ji, da bom okrog desete tam, da bom še malo v mestu. Vsekakor moram do rimskega zidu, da si nekoliko oddahnem od vsega, da si ogledam sceno. Nič posebnega, mladci, zaviti v znan vonj slabe trave ugašajo dan, punce ob njih medlijo v hrepenenju, da bi bile odčarane v oboževane ženske. Ne, ne, punčke moje, dvorjenje je mimo in seks je samo družabna komunikacija. Usedem se v zakrajek, kjer bom imel mir. Levo in desno ni nikogar, po peščenih stezi se sicer premika nekaj hodcev v prednočje, pa se ne ozirajo name. Potem za kratek čas zaprem oči in si zamišljam rimske stražarje na obzidju. Tam čez ni nič, je megla, iz katere prihaja nova zgodovina, ki jo nobena sulica ne more ubiti. Močvirje zeha in razseljuje sluzaste megle, ki obliznejo vse mestne kamne, da iztisnejo mastne solze. Mrak bo vstal iz zatohlih kleti, kamor so spravili vse nepotrebne ideologije in zgodovinske smeti. Prišel je čas, ko se baranta zgolj za oblast in denar. In ta zid je skrtil vase vedenje, da so tu včasih jezidili

vojščaki, pregrnjeni s škrlatom in polni tuje krvi so trudno legli, da bi sanjali oljčne gaje in sveže mladenke, ki plešejo, ko se mlada luna razcveti in nosi milo belino na obraze, zakrknjene v nemost, ker se ne da večkrat umreti kot roditi. Pepel vseh, ki so zvesto lizali dlani svojih gospodarjev, se je že zdavnaj spremenil v skupno snov, iz katere so sestavljene nove ure mladih src, ki v hrepenenju plapolajo kot šibki ognji, ki so včasih cveteli tam zunaj obzidja in naznanjali, da se nove sablje bliskajo v daljnih zarjah vzhoda, od koder so novi vojščaki prinesli vonj revnih pokrajin, kjer kamenje žari kot kri na snegu. In vse to je pelod nas samih, ki smo si vzeli pravico, da smo narod, tako bedno skupaj natolčen, tako silno grizoč lasten rep, da se nas je zgodovina usmilila in nam podelila status administrativne organiziranosti, ki se ji reče država. In tu se začne skupinska paranoja politikov, da bodo ob moč in veljavo, če ne zaslužnijo tega ubogega ljudstva in mu nadenejo črnih trakov čez oči, da ne bi videli čez svoj prag in bi imeli dovolj snovi za majhna obrekovanja, ki so od nekdanj hranila vsakršno civilno osredinjenje, vsakršno vas. Pohabili so nam dušo s temi svojimi parolami, s temi mitingi, z vsemi obljubami o pravičnosti, ki je zgolj namen dnevne politike. Pogled jih, vse tiste tam na obzidju, mar imajo vizijo. Skozi opoj si najbrž želijo priklicati lepoto, ki je že zdavnaj mrtva. Večer za večerom bodo hodili sem in dimili svojo zavest, da bo krotka in nesposobna uvida, da jim je nekdo zaklenil bodočnost. Sami nimajo te moči, da bi skušali podreti vrata, za katerimi so njihove bodočnosti. Opoj je še edino loščilo, ki duše praznično zlošči, da se svetijo v temi vseh dni, ko se tihe limuzine zmuznejo mimo in se nekje dogaja seja, ki bo spet določila nov način družbene oblike. Kako smo zajebali vse skupaj. V mojem mestu, kjer sem zdaj ... Steklo in marmor in rdeče preproge – teh se ne sramujejo, če se rdečih zastav, prav tistih, ki so mnogim odrešile existenco in jim dale veljavo. Zdaj pa pridejo na oder zgodovine tisti, ki so s kramarsko filozofijo vzeli ljudem nasmeh in vizijo. Saj je stvar sila preprosta, vzameš kredit, kupiš tovarno, dve, kupiš podjetje in še eno in potem nastanejo veliki računi in stvar gre v nič, dolgovi, brezposelnost ... tipi pa nič, kot da ni bilo nič, samo neka prijetna igra za denar, nekakšen poker. Mislim, da je vonj časa tak, da bo spet zadišalo po dimu sprememb. Ko je količina besa dovolj velika, se zna zgoditi sprememba, ampak tisti tam zgoraj na zidu je ne bodo znali udejanjiti, tisti ne, prav tako ne vsi tihi in pohlevni podeželani, ki krpajo svoje življenje s pomočjo zemlje. Slava teh kamnov za menoj ne more oprati tega časa, ki so ga prekvasili grabežljivci vseh stopenj. In mrak počasi sede čez zid, v moj mir, v mojo glavo, v kateri je sejem besed. Skupinica zakajencev odhaja, malo naprej sedijo starejši ljudje, bržkone upokojenci, in žvečijo večerne pomenke, ki se verjetno nanašajo na višino pokojnin in na politiko. Ne zanimajo me njihove besede. Nek pes pridihla mimo, mi ovoha noge in me nepremično gleda. Jezik mu visi iz gobca in hlastaje hitro diha. Revček, vroče mu je, pomislim. Za njim pride elegantna dama, že povsem zagorela, slokih nog, s spetimi črnimi lasmi, vsa v belem, kot nekakšen star duh je, ki je prišel oživljat tiste dni, ko so za obzidjem trajali prazniki in so take dame padale v objeme robotim vojščakom, ki so, polni grobe ljubezni, izsemenili vse tiste smrti, vse tiste krike in vse rane. Kako ziblje boke in binglja s povodcem. Še malo, še malo, pa bo tu. In zdaj je kar prav, da sem na tleh, da lahko iz tega gledišča gledam sloki nogi, kako plešeta po pesku in drobita mrak v iskre, ki bodo zanetile erotiko v neki klimatizirani sobi in bo dama skrila krike v lahke rjuhe. Morda pa je samo osamljena in iščoča svojo drugo dušo, ker je svojo zabarantala za drobiž udobja in ugleda. Pes me pa kar gleda. Stegnem roko, da bi ga pobožal, pa se oglasi dama in mu ostro zaukaže, naj se že premakne. In res, pes sklepne s čeljustjo, se obrne in steče nazaj na peščeno stezo, za njim pa gredo koraki dame, ki še vedno vozla neko zapeljivost, najbrž tudi njej ne povsem razumljivo. Nasproti nje gre druga izgubljen duša, otovorjena z nahrbtnikom, s platenko vode in s skodranimi svetlimi lasmi. Zanimivo, izogne se dami na stezi in stopi na pokošeno travo. Jaz se ji ne bi, saj je steza ravno tako moja. Nahrbtnik ji poskoči. Ustavi se in naredi nekaj požirkov. Samo kakšna dva metra je od mene. Skozi mrak prisije njen obraz in potem se sliši utrujen glas, ki me sprašuje, če sem tudi jaz turist, če je tam zadaj Aškerčeva

ulica ... Pojasnim ji, da nisem turist, čeprav sem tak videti, da sem domačin, ki ima pač ta privilegij, da je neke vrste turist v lastni domovini. Potem ženska okleva, takole, na hitro oceno jih mora imeti že blizu trideset, malce nenavadno ... In zdaj sem jaz tisti, ki zažene obrat radovednosti.

»Od kod pa prihajate?« jo v angleščini, ki, to si že moram priznati, zveni mnogo bolj od njene, vsaj kar sem slišal, tisto vprašanje.

»A, ja, iz Danske,« odgovori z neko rutinirano lagodnostjo.

»Pa kar sami, takole, nahrbtnik in gremo. Ja, lepo, lepo,« sem povsem zvođenel, vem.

»Čakam, da se mi pridruži prijateljica. Jutri pride iz Budimpešte, potem pa naprej, dol do Romunije,« mi pojasni in se spet naliva s pregreto vodo.

»Aha, fajn,« rečem, da sploh kaj rečem, kajti ves sem še mačkast in zabit v tla. Vino te tako čudno ukorenini.

»Hotela sem videti ta zid. Tu je bilo nekoč rimsko mesto Emona, ne?« se poznama.

»Ja, to je to,« povsem brezbrizno rečem.

»Pa še eno staro mesto, ne čakajte, dve ne, so imeli Rimljani. Brala sem to, preden sem z vlakom začela potovanje, da bi videla nekaj od te južne Evrope. Slabo jo poznam, priznam. Med študijem sem bila v Indiji in Južni Ameriki, sem dol pa nisem prišla, do Španije, ja, sem pa ne. Moj mož je bil tu dol, v Bosni, mirovne sile in to,« je še dodala in energično zamašila plastenko.

»Aha, in boste tudi vi šli v Bosno?« jo vprašam.

»O, ja, namen imava s prijateljico, ki je hotela videti Budimpešto. Jaz jo čakam kar tu, v Sloveniji, ki mi paše, res. Vse je tako dostopno, majhno in lepo. Včeraj sem bila na Bledu, danes pa v Portorožu. Ne moreš verjet, da je na tako malem prostoru toliko geografije,« energično pove s tisto severnjaško ponosnostjo, ki je mi ne premoremo.

»Majhen prostor nam je odmerjen, to pa res, ampak ga ljubimo,« sem nedostojno patetičen.

»Lepa država, neverjetno lepa, res. Škoda, da je nisem že prej poznala, prej bi moral priti, ko je bilo več časa, zdaj pa, dopust hitro mine,« nekoliko bolj potlačeno reče.

»Ja, mine,« sem brezbrizen.

»No, grem tam skozi in pridem na Aškerčevo, ne?« vpraša in si popravi nahrbtnik.

»Ja, kar tam, ja,« prikimujem in si pretegujem nogi.

Tista njena obrabljena angleška zahvala je obležala na zidu za menoj kot star plakat, ki ga je dež na pol izpral. Rinemo se skozi čas, da bi bili prepoznavni v drugih. Kje je tisti moj čas, ko sem šel celo do Portugalske, kje je zdaj. To je bilo leto, ko sem odlično zaslužil in sem si to lahko privoščil. To je bilo leto, ko sem veliko pisal, bloge vsak dan in celo krajšo prozo, zanimivo. Potem me je to minilo, ker sem raje igral šah na računalniku, kot pa da bi si umišljal vzporedno življenje in ga zapisoval. Tista zgodba, tista je še vedno doma v računalniku. Jutri zjutraj jo bom spet prebral, kava, računalnik, mir. Kaj pa Vali, kaj pa Branka, kaj pa ...? Spet sem na nekem pustem otoku samote, ki si jo sam izberem. In nisem kos tem valovom hotenj, ki pljuskajo na otok, nisem. Rad bi bil gospodar svojih hotenj, pa še sranje me ne uboga. Imam obdobja, ko ga ne morem iztisniti, in ko komaj utegnem priti do stranišč. Oj, če se spomnim Škofje Loke, pred leti. S prijateljem sva šla fotografirat stari del mesta. Že v avtu me je napenjalo. Mislil sem si pač, da bom že nekako, pa ... Ko sva prišla tja, najdeva parkirni prostor, in potem sem se izstrelil kot puščica. Nisem takoj našel lokala in stranišča. Ko sem ga, je bilo že prepozno, krepko prepozno. Polne gate so bile. Slekem se, za silo umil in gate pustil za školjko. Seveda sem potem šel v najbližji market in si kupil dezodorant. Prijatelj je ta čas že skakal naokrog in veselo škljocal, jaz pa beden in jezen sam nase, na svojo prebavo, ves potuhnjen, nisem imel volje za nič. Sedel sem v parku in gojil rožo togote, ki je presenetljivo hitro zahtevala konkretno zalivanje. Stopil sem v bife in si naročil grenčico. Pomagalo je, stopil sem v sence ulic in sem začel z ogledi. Nekaj posnetkov

je nastalo, bolj povprečnih, ker sem bil ves zavrt v tuhtanje, kako bi bilo dolgočasno v tem mestu živeti. Paranoja pred sranjem me je potem prikovala na dom vsaj za dva meseca. Čudili so se, da me niso mogli nikamor spraviti. Očitno nisem posvetil dovolj časa vzgoji svojega telesa. Kaj vem, obstajajo tehnike za nadzor nad telesom, joga in to. Ampak tudi tam je potrebna vztrajnost, te pa jaz nimam, za nobeno stvar. Naslonim glavo na ogret zid in pogledam v blagost mračine, v kateri se kopljejo mestne luči. In nenadoma mi pade slika v glavo: tamle zgoraj stoji Vali, da, na obzidju. V beli tuniki je in z mečem – ne, ona pa z mečem. Pa je, zdaj je. In namesto ukazovanja samo s prstom, ukazuje z mečem. Govori mi, naj se poberem iz tega mesta in naj grem poslušat škržate in naj glavo naslonim na vzglavje, ki diši po ljubezni, pred katero sem zbežal. Morda pa res, draga Vali, morda res. Prvo pomlad, ko sva bila skupaj, sva šla nabirat regrat, s kolesi sva šla in se poljubljala pod hrasti. Ležala sva tam, se prepletala, dokler ni mrzel veter odnesel te romantike nekam za vse tiste hribčke, tam nekje pod Marezigami. In tisto jutro, ko sta me čakali kava in firtalja z nekimi cvetovi, ne vem, morda bezeg, akacija, kaj vem. Tako jo je pripravljala tudi naša goriška nona, da ... Tista iz Trebuše, tista ne, tista je znala narediti močno, tako s slanino, da se ti je rigalo celo noč in ti ni bilo do hrane še dolgo ne. In zdaj Vali maha tam gor in seka nevidne sence mojih strahov, ki v divjem navalu jezdi do obzidja. Njen pogum, da se spopada z mojimi strahovi, je naravnost nadnaraven. Morda bi res lahko zgradila nekaj, kar bi imenovala družina, v kateri bi se našlo mesto tudi za gensko replikacijo. Maj, junij, zdaj je julij ... Vali in murva. Najbrž so zdaj že zrele, padajo na tla in se katera zalepi na podplat. Bog ne daj, da si potem šel v hišo. Nazadnje mi je pisala, da se z njo nekaj dogaja. Zdravje in to. Mislim, da sem ji takrat napisal: Ne hodi mi več v sanje. Prekletost sem zbežal, od vina, od noči, ki si je že odmerila čas in moč. Ona je še vedno na zidu in razsekuje medlo luno v krljce, ki jih bo potlej dala v hladilnik za dni, ko bo tema pregrinjala usodo otekajočih dni. Naj jo kar zdaj pokličem!? Že drugič danes tak napad, napad nostalgije in ponižnega hlapca lastnim hormonom. Včasih se sploh ne zavedamo, kako hormoni zahtevajo, da smo v njihovi službi. In v najbolj vitalni dobi je to kar običajno. Takle naj bi se prikazal pred bratovo ženo, takle, s tem voščenim obrazom, ki kar kriči: gospod se ga je spet napil in zdaj nosi svojo mesečino na prodaj. Ne! Očitno je danes dan hitrih odločitev, zelo hitrih. Nič, pokličem bratovo ženo in odjavim prenočevanje. Tako, zdaj bo mir in samo moja samotna noč. Ima me, da bi spal kar tu za obzidjem, ampak ni varno, vem da ne. Spomnim se, da zadnji vlak odpelje nekaj čez polnoč. Pa bom šel s tistim domov, v svojo garsonjero, kjer sem najbrž zares varno doma, med knjigami in tremi računalniki. Kaj bi zdaj dal za gozdno tišino. In Vali izgine. Tam zgoraj je samo odblesk avtomobilskih žarometov, ki se premikajo mimo. Vali mi le še zakliče: Vrnil se boš, vem, da se boš, ko bo tvoj zadnji strah umrl. Čas je, da si natovorim novo bodočnost na ramena in grem skozi sparino mesta, počasi, mimo gostilne, kjer bom sedel pod lipo in spil nekaj mehurčkastega. Pod Prešernovim spomenikom je živo; v noč plahuta glasba, mislim, da so neki Romi, etno scena. Ne zanimajo me, zdaj ne. In če bi si spet omislil motor, enduro. Ej, to je ideja. Motorček, lahek, pa vendar močan, enduro, in bi se potepal po gozdovih. Joj, kako se nisem tega že prej spomnil. Janku sem obljubil, da bom nekoč nesel svečo, kjer je padel njegov sobojevnik v tistem jutru, ko so se Nemci kar znašli nad tistimi grapami. Peljal me je tja in mi natančno razlagal, kako je skočil kar dol med grmovje, prijatelj za njim, ampak je dobil preveč krogel. Tisti skok ga je rešil, prav tam, v tistih robah, do katerih je speljana slaba gozdna cesta. Z endurom bi šlo, o ja. Že jutri bom pobrskal po internetu in si ga kupil, pa še spodobne škornje, rokavice, čelado. Ej, gozdni vitez. To, stari, to! me preplavi novo upanje in nova vzradostitev.

Nočni peroni so povsod enaki, v vseh mestih. Komaj čakam, da se odložim na sedež in da odkotalim svojo trudnost dol proti primorskim krajem. Še malo, še malo. Vlak je že tam, ves razsvetljen. Vrata so se odprla. Grem kar čez tire, da si najdem primerno sanjališče. Redki smo, nočni razseljenci, ki nosimo na prodaj svojo pojavnost, da bi našli zatočišče v gibanju,

ki je itak zakon veselja. Ko mi je sprevodnik pregledal vozovnico, se zalezem v kokon sanj. Nič več me ne moti, vse je tako prav in mirno, vse se mi odpira in neke nove sanje bodo odplaknile stare, ki so trudne in se lepijo na umazano šipo vagona. In zdaj se spomnim, kako sem se z goriško nono peljal z vlakom k nekemu jezeru in k tamkajšnji cerkvi. Bil sem še majhen, kakšnih šest let mi je bilo, v kratkih hlačah in z veliko belo svečo v roki, ki da jo bova prižgala v čast nekega svetnika v tisti cerkvi. Spotoma mi je pridigala o tem svetniku, kako težko otroštvo je imel in kako je potem postal svetnik. To zgodbo sem že pozabil, ampak tiste vožnje pa ne, saj sem kar naprej lezel na kolena in na sedež, se oprijemal na pol odprtega okna in se čudil bežeči pokrajini; najprej je bila sama koruza, že visoka, šele po dolgi vožnji so se pokazali hribi. In sveča je kar naprej padala na tla, dokler je ni nona privezala k svoji košari, v kateri je nosila malico in molitvenik, še tak star, v debelem grobem črnem usnju. Na neki postaji je vstopila ženska z deklico mojih let. Tudi ona je nosila veliko svečo in mamica je bila še mlada, lepa ženska, svetlih las in v beli obleki, deklica pa tudi in z belimi nogavičkami, kodraste svetle lase je imela, da ... Res je bila podobna naslikanim angelom na številnih nabožnih slikah, ki sem jih videval po cerkvah. Še moja nona je zavzdihnila in v spevni italijanščini rekla: kakšen lep angel. A jaz pa nisem bil angel? Najbrž ne, ker sem imel srep in trmast pogled in sem se vedno šobil v nekakšno nečimrnost. Deklica me je ves čas gledala in pestovala tisto veliko svečo, večja je bila od moje in celo z neko vtisnjeno podobico in z zlatimi črkami je nekaj pisalo. In mlada mamica mi je ponudila marelice, me pobožala po laseh. Z nono sta klepetali, deklica pa se je samo nasmihala; nasmihala se je na način, ki ni tuzemski, nekaj je bilo na njej, kar ni dano razumu, da bi razumel. Kljub trmi, ki je omahovala mojo mlado dušico, sem se ob njej počutil lebdečega in pomirjenega. Nenadoma sem dal mir in čisto mirno gledal ven, kjer se je ob progi plazila reka in so se vrstili kraji. Morda sem se takrat res vozil v družbi resničnega angela, kdo bi vedel. Zdaj naj me zagrne z belimi perutmi sanj in naj me zbudi, ko bo vlak v Sežani.

Vonj doma. Zatočnost se je zažrla med knjige in prah lebdi, ker sem najbrž grobo spustil nahrbtnik na tepihe. Skozi navojnice pribode sonce, ki se potem kmalu skrije za lipe, tako dobrohotno senčljive balkon, da poleti zjutraj sedim tam in sakralno zbran poslušam ptice, ki razvrščajo svoje tone v vejah. Zdaj šele čutim, kako sem utrujen in izlit v čas. Ja, dober izraz, prelival sem se v čas, tako nekako. Hm, mar nisem enkrat nesramno rekel sodelavki, ko sem delal še v Ljubljani, da bi se rad prelil vanjo. In tista dama ni imela smisla za romantiko – samo bebasto me je gledala in si najbrž mislila: butec, kaj pa govoriš. Kaj bi? Če sem prav razumela, bi seksal z mano. Pa ne boš, ti že ne, ker imam občutek, da bi se hotel samo izprazniti, potem pa ... Vem, tako kot vsi, ki v meni vidijo čedno miško za tiste stvari. Stopim do balkonskih vrat, dvignem navojnice in v prostor spustim svežino jutra in ves hrup ptic. Za trenutek sedem in razmišljam: Danes bom poklical Vali, danes ... Nenadoma me je gozd predrugačil in sem poln neke osladne nostalgije, neke nove pohlevnosti, ki bi prenesla ukazovalni prst v zameno za drobne nežnosti in pozornosti. Počasi bi se že diplomatsko zasukalo, da bi se tudi ona prilagajala meni, o ja, bi ... Ko bi enkrat zaslutila, da me lahko izgubi za vedno, bi verjetno tudi ona drugače razumela mojo občasno lenivost, ki je neka spremljevalka moškega, ki se bliža petdesetim. Čutim, da blago poteguje prepah in mi kar prija, čeprav sem sila občutljiv na prepah, to pa. In verjetno je to spet zasluga moje goriške none in očeta, da, tudi njega. Bog ne daj, da je v hiši kdaj vleklo; takoj se je razjezil in hitel zapirati vrata. Nona je kar naprej govorila, da prepah dela revmatizem, da te bolijo zobje, glava, kaj vem, kaj še. In ne vem, v čem je pravzaprav resnica. Enkrat sem se pogovarjal s Tinetom, ki je šel študirat za doktorja. Razlagal mi je, da na lokalna vnetja lahko vpliva prepah, ker jih dodatno podhladi, ampak šele takrat, če je prepah dolgotrajnejši, sicer pa da ne. Ah, kako dobro dene ta vonj, ta mir. Poiščem daljinca in vključim glasbeni stolp. Preden sem šel, tisti večer, sem poslušal nek dober džez. Zgoščenka je še zdaj notri, spet poslušam. Razlezem se in poslušam. Toni saksofona so tako žametni, da padem v sanjarijo, kako bi letel

kot golob in bi se usedel na okno, tam v Istri, na okno stare hišice, na okno z luskinasto zeleno barvo, pod katero sivi star les in vegaste polknice čakajo, da jih burja vzame s seboj na romanje. Tam bi jutro zdaj dišalo po najinem hotništvu in v murvi bi prav tako pele ptice, vse naokrog pa škržati. Branka, kaj pa ona!? Pograbim mobilca. Seveda, Branka mi je poslala sporočilo. Napisala je, da je dobila delno zaposlitev, da bo delala za dunajskega podjetnika, da bo vsa v delu celo leto najbrž, potem pa Indija. Nobenih strastnih besed, nobenega pogrešanja, samo občasno ovohavanje, mečkanje, slinjenje in dihanje v noč, kjer kresnice zarišejo svetlobne elipse strasti; in potem jutra majhnih pozab, vljudne fraze, kava, in nasvidenje, oprostidelam ... Kam je padel ta svet, kam? In Vali, o! Sporočilce!? *Dragi B. Mar res misliš, da je med nama še kaj? Včeraj sem dolgo sedela pod murvo in čistila stročji fižol. Oprala sem ga s solzami, da boš vedel. Lahko bi se mi vsaj kaj oglasil, pisal. Nič. Če si se odločil, da me boš pozabil, bo težko, veš! Poljub.*

Stročji fižol s solzami, kakšna romantika je pa to? Ej? Pa bi ga jedel, o ja. Veliko skledo, s česnom, olivnim oljem in pošten kos kruha. In če bi ji to napisal. Ne, ne še zdaj. Najprej moram posesati stanovanje, obrisati prah, prebrati elektronsko pošto, kopalnica, zajtrk, kava. Mar se danes dogaja smrt mojega egoizma? Saj vsak dan umiramo, vsak dan smo manj večni. Saksofon utihne, prekrijejo ga trobente in ritmično bobnanje. Čas je, da se zmigam.

Vse je tako prav. Knjige se bleščijo, računalniški ekran je kot nov, celo tipkovnico sem očistil, tepihe sem posesal, časopise odnesel, pojedel in zdaj se začne nova vijuga skozi gozd življenja. Med srki kave pregledam elektronsko pošto, nič posebnega, Le Jože mi je očitno že ponoči poslal program njihovih debat tam pod tisto lipo in moral bi mu potrditi udeležbo, pa mi ni do tega, danes ne. Nekaj pisanj je še od drugih prijateljev, od dveh zmedenk, pa še od neke firme, ki hoče moje usluge, ampak vem, da tam ne plačujejo. O, tudi Vali mi je pisala, dvakrat. Sama patetika, ej! Ta ženska, ja ne vem, zdaj pa res ne vem. Od maja pa do danes bi si že lahko omislila novega moškega, pa ne in ne. Čutim, da se mi potnjava zbira v podpazdušju, srce spet rine v nov ritem in prsti postajajo nemirni. Naj ji pišem, da, ne, da, ne ... Da! Spijem preostanek kave z neko ihto, da posrkam še nekaj težke sladke gošče, ki me žgečka po grlu. Globoko vdihnem in se lotim pisanja:

Vali.

Morda res ni bilo prav, da sem kar šel v maj, ampak nek čuden nagon me je gnal naokrog. Nisem še povsem razumel, kaj zares je med nama, čeprav vem, da je bilo več, kot sva si bila pripravljena priznati. Ampak moraš razumeti, da sem vseskozi živel samotarsko življenje in tak sem se sam vzgojil. O tem, kaj me je pri tebi motilo, o tem je nevljudno pisati, o tem se bova pogovorila, če seveda še smem dol k tebi, vsaj na obisk. Malo staromodno bi bilo, če bi se ti v tem kratkem pismu opravičeval; to bi rad storil v živo, tam pod murvo, kjer si čistila fižol. Ne boš verjela, zaželel sem si ga, res. Za začetek bi predlagal luštkan izlet do stare lipe v vasici Rut nad Baško grapo. Enkrat sva se že menila, da bi šla tja gor, zdaj pa bi bil že čas. Te dni bom peljal mojega starega golfa na tehnični pregled in bo veselo brundal, ta moj dobri stari dizlaš. Če si za, mi odpiši. Dopust najbrž še imaš, a ne? Omenila si mi, da boš imela dopust do dvajsetega julija. No, če si za spravnim izlet, mi odpiši, da se pripravim.

Bil.

En klik in je. Potem sem, trese me in srce mi divje razbija. Koliko energije je bilo potrebne za teh nekaj vrstic. In zdaj lahko samo čakam, da mi Vali odpiše. Kolikor poznam njene navade, je ob tej uri za računalnikom, če je doma, ker si zjutraj privošči dolgo kavčkanje in brskanje za filmi, ki si jih potegne z interneta, vmes seveda še klepeta, pa še glasbo posluša. Nestrpnost me trže v delce, ki jih bom težko sestavil. In že spet mi roji po glavi, da bi se moral umiriti vsaj z enim pivom. Ne, prekleto, da ne! Danes ne in naslednje dni tudi ne. Ona pa stročji fižol, čakaj!? Saj ga ni nikoli marala, nikoli, zdaj pa ...!? Ženske rola za neko hrano v zgodnji fazi

nosečnosti!? Ej!? Ne, ne, to se med nama ni moglo zgoditi, saj, saj je jemala tablete in ... Kaj pa če vendarle!? Ne!? Med nama, ne!? Menda bi mi pisala. Nekaj njene pošte sem spravil. Prebiram, nič takega. Najprej je izlivala ogorčenje, jezo, potem, od sredine junija naprej pa je začela pisati, da se z njo nekaj dogaja ... In mene ni pretirano zanimalo, kaj se dogaja. Se bo že razjasnilo, bo! Se skušam utolažiti, ker bi očetovstvo težko prenesel, vsaj zdaj, če sploh kdaj, ker so najboljša leta za ta štos že za menoj. Naslonim se in skušam podoživeti zadnje noči z Vali. Dobro, bilo je, kar je bilo, ampak kolikor se spomnim, je res jemala tablete, tam so bile na nočni omarici ali pa v kopalnici, kakor kdaj. In če ni katere vzela, maj, junij, ja ...!? Ne, ne vem, res ne. In še mi ni odpisala, če mi sploh bo. Čistila je fižol in jokala, za kaj le? Minute se počasi redčijo. Brskam po glasbi in si naredim mešanico, ki mi bo lajšala čakanje. Počasi prelagam fotografije v računalnik. Tu in tam se nasmehnem. Nisem še dovolj zbran, da bi jih sortiral in urejal. In potem nenadoma kratek pisk, elektronska pošta. Opa! Vali!

Oj, B.

Si se le naklatil, fino. Zamerim ti, jasno da ti zamerim, da si me tako pustil v času, ko bi ljubezen najbolj zorela. Kar šel si, čisto po moško, šovinistično moško. Zdaj so stvari drugačne, veš, vse je tako drugače. O vsem se morava pogovoriti, o vsem, dragi B. Če ti je prav, bi pa res šla na tisti izlet, ki sva si ga že aprila obljubila, pa si potem šel svoji usodi naproti. V petek imam čas, prej ne, ker imam neke obveznosti, pa še sosedom pazim mularijo, ker so šli v Dalmacijo, saj veš tisti dve majhni punčki, tako živi, in njihovega psa. V četrtek zvečer pridejo nazaj in bom prosta. Če si za, me pokliči.

Vali

Sporočilo mi deluje nekako hladno, ne preveč vročično. Nekaj se res dogaja s to žensko, in zanimivo, ni me povabila tja dol. No, če to ni ohladitev.!? Ja, princ, kaj si pa pričakoval, a!? A zdaj smo pa majčkeno užaljeni? O la, velika porcija egoizma! Pograbim telefon ob računalniku, odtipkam njeno številko in ves razdrt čakam, da slišim njen raskav kadilski glas.

Povsem iztrošen odložim slušalko. Zaprem oči in zbiram vtise. V nje je nekaj, kar mi bo uganka. Ni več takšna, kot je bila prej, ne ... To ni več Vali, ki globoko diha v slušalko, ki me pregovarja, naj pridem dol k njej, ne, to ni več ona. Več kot eno uro sva klepetala, pa vendar ... Med nama je zdaj neka tišina, nek značilen molk, ki je tako zgovoren. V petek pride s svojim avtom, šla bova tja gor. V njej ni več dosti mene, v to sem zdaj prepričan. No, bom videl. Leno preklikam mape z zapisi, da bi našel tisto zgodbo, ki se mi je zdela vredna, da jo še enkrat preberem. Tu je.

PORTUGALSKE SOLZE

Frenk mi je rekel, da to vasico preprosto moram videti, če bom že tam. Faro je bil za menoj in z lokalnim avtobusom sem prišel v vasico in iskal majhno gostilno, ki je oddajala tudi sobe, pravzaprav samo ležišča v skupni sobi, zgoraj nad veliko gostinsko sobo. Vasica je slovela po ribiški tradiciji in po naselbini slikarjev, ki so si uredili stare hiše v strmi ulici, ki je peljala dol do morja. Mene sta zanimali kulinarika in originalno vino. Še poln prahu, ki sem si ga nabral na potovanju, sem z nahrbtnikom opletal v večerno molčečnost vasice. Presenetila me je nenavadna tišina. Kot da bi se čas navil okrog starega zvonika na moji levi. Vse je bilo tako, kot mi je opisal Frenk, polkrog jajčastih korit z rožami, lokalčki, nanizani vzdolž elipse, stare luči in vonj po ribah, kakšnih dvajset metrov nižje pa ledvičast zaliv, ves poln majhnih in poslikanih čolničev. Tu so domačini kar tekmovali, kdo bo imel lepše poslikan čoln, kdo bo naredil bolj mavričnega. Kajpak sem se najprej odpravil dol do zaliva in še naprej, kjer so

bile nanizane ribiške ladje, ne ravno nove, nekatere že precej zarjavele, ampak tišina, povsod tišina. Še morje je le malo zazvanjalo med tolstimi trupi ladjic, ki so čakale, da v noč nesejo mrke ribiče, tako kot povsod, kjer morje slano poljublja obale. Odložil sem nahrbtnik in se usedel na kamnit privez. Opazoval sem dva starejša ribiča, ki sta raztegovala mrežo in v svojstvenem jeziku govorila, se smejala in pljuvala v morje. Ne vem, zakaj sta tako vestno pljuvala, morda je tu tak običaj, bržkone pa ste se pogovarjala o nogometu, saj sem ujel imena klubov, ki so znani. Najbrž pa sta imela v precepu tudi politiko, ker je v septembrski predvečer večkrat padla zategnjena beseda »demokrasija ...«, tako sem jaz slišal. Eden je imel modre hlače, vse popacane z barvo – očitno je obnavljal čoln. Frenk mi je razlagal, da je tu tako, ker so to vas namenili za ohranitev etnološke dediščine teh majhnih ribiških naselji. In tako je pisalo tudi v turističnem priročniku. Že ob avtobusnem postajališču je velika tabla, ki te seznanja z vsem, kar se da tu videti: šivanje mrež, stara ribiška gostilna, muzej ribiškega pribora, muzej mornarskih oblačil še iz časov, ko je Portugalska iskala svojo slavo na vseh morjih sveta. Toliko sem si le prebral, preden sem svojo popotno trudnost prinesel sem dol. Iz nahrbtnika sem potegnil platenko pregrete vode, da bi splaknil žejo, ker sem se cel dan vozil z avtobusi. Slikarska kolonija je nastala z denarjem bogatih mecenov, ki omogočajo bivanje slikarjem, za zameno pa jim ti pustijo nekaj slik. Tudi Frenk je bil tu, skoraj dve leti – pošiljal mi je fotografije, mi pisal, me vabil ... Odžejan sem se zazrl čez majhne valove, ki so zdaj že dobivali bakrene hrbte, ker se je sonce umikalo v morje. Domačina sta le spravila mreže v red in odšla. Neki drugi, mlajši, je prikolesaril mimo in pozvanjal s kanglicami barv. Ozrl sem se na desno in videl, da je čoln na suhem, narobe obrnjen in le na pol prebarvan, na nekakšnem stojalu. Tam se je ustavil, naslonil kolo na sosednji čoln, najbrž tudi v pripravi za pleskanje. In šele zdaj sem opazil, da je tam blizu tudi dvigalo, s katerim najbrž dvigujejo čolne iz morja. Nisem se zmenil zanj, pač pa me je zmotila deklica, ki je kolesarila okrog luči in si nekaj prepevala. Tudi ona je bila močno zagorela, že skoraj afriško. Črni nakodrani lasje so ji rahlo poskakovali po hrbtu in močne noge so z neko ihto pritiskale pedala. Potem se je nenadoma ustavila in se zagledala naravnost vame. Našobila se je in se hitro odpeljala proti možakarju, ki je barval čoln. Nekaj sta si povedala, očitno je bil njen oče. Radovednost mi ni dala miru, ozrl sem se čez ramo in videl, da je punčka počepnila in mešala barvo v plastičnem vedru, možakar pa si je prižgal cigareto, si popravil zelenomodre hlače, vzel čopič in ga namočil v barvo. Odtenek zelene se je pocedil in potem je možakar potegnil črto pod rumenim predelom, počasi in sila previdno, s trpko zbranostjo na obrazu. Nisem se več zmenil zanju. Skozi mrak se je vzdignil nenaden veter, ki se je privlekel nekje iznad morja, in kar nenadoma vzvalovil prej tako mirno vodo. Mar je to tisti večerni veter, ki se pred polnočjo poleže? Frenk mi je razlagal fenomen te vasi. Vsak večer se začne z vetrom, ki tleska s polknicami, šumi v limonovcih in oleandrih, stresa mastne liste figovca in trt na dvoriščih, da se tam gosti senca. Ko sonce zaide, se pojavi ta veter. Pa se res, sem ugotavljal. Kar zmrzilo me je, ker sem imel ves hrbet moker od potu. V strogem jedru vasi ni prostora za avtomobile, samo ob moderni ribji restavraciji, tik pred vhodom v vas, je nekaj avtomobilov, po sami vasi pa so prepovedani. In nič nenavadnega ni, če srečaš domačina z majhnim drdrajočim vozičkom, kajti njivice imajo na vzhodni strani, pa tudi vinograde. Veter mi je posušil hrbet. Spet sem si navesil težak nahrbtnik, spravil platenko z vodo in se namenil nazaj do table ob avtobusnem postajališču. Še enkrat sem pogledal proti domačinu, ki je bil ves v barvanju, dekletce pa je kar čepelo, prepevalo in mešalo barvo. Tu se je čas res ustavil in si oddihuje od norije sveta, sem pomislil in šel med korita z rožami. Pred lokalčki je bilo nekaj ščebljanja, tudi nekaj mladih ljudi. Zveneča portugalščina je pljuskala v nastajajoči mrak. Ustavil sem se, da bi ujel kakšno besedo, pa sem takoj uvidel, da bom tu slabo opletal s svojo španščino. K sreči veliko ljudi razume angleško, vsaj tako mi je pripovedoval Frenk. Na tabli sem še enkrat prebral, kaj vse si je vredno ogledati in kje je tista gostilna s prenočišči. Septembra tu ni več gneče, na začetku še morda, ampak po dvajsetem pa ne več. Zavil sem v ozko uličico, ki naj

bi me pripeljala do gostilne. Imel sem kaj videti. Odprta vrata, prislonjena kolesa na fasade belih hišic, pa nekakšna ovalna dvorišča, kjer so sedeli domačini, se pretegovale mačke, psov pa nikjer, kar me je čudilo. Globoko sem vdihnil, da sem zajel ves spreplet vonjav. Ujel sem vonj česna in še nečesa, ne vem, kaj je tako dišalo. Veter je kar lezel za mano in v sunkih stresal limonovce, ki so bili skorajda pri vsaki hiši. Nekje je treskoma zaprl zeleno polknico. Na nekih vratih je slonela starka in se mi smehljala in mi kimala: toliko sem le razumel, da mi je voščila dober večer, pa si ji nisem upal odgovoriti v španščini, ker mi je Frenk rekel, da jo tu ne čislajo preveč. Čez pot se mi je postavil črn pes, nek mešanec. Gledal me je postrani in mahal z repom. Psov se bojim, zato si nisem drznil naprej. Kar stal sem in čakal, kaj se bo zgodilo. Pes pa nič, pokimal je z glavo in se primuzal do mene. Ovohal me je in se očitno sprijaznil z menoj. Potem se je obrnil, mahal z repom in gledal, če grem za njim. Nenavadno, kot da bi me vodil nekam ... In sva prišla na drugi konec vasi, kjer je stala stara gostilna, obkrožena z vencem belega peska. Dve stari murvi sta bili na dvorišču, na desno so stopnice vodile dol do morje, na levi je bila cesta, ampak nikjer nobenega avtomobila. V turističnem opisu je pisalo, da je tista cesta namenjena le nujnim prevozom. In potem sem videl, da je onkraj žive meje parkirišče, spotegnjeno daleč dol ob morju, ki se je še bolj rdečilo, pa tudi veter je bil še kar močan, saj je šumel v murvah in stresal neko grmičje na koncu dvorišča. Zanimivost te gostilne je, da nima elektrike, namenoma ne. Na drugi strani dvorišča je še ena hišica, kjer je recepcija in vse drugo, kar zahteva sodobno življenje. Ležišče sem rezerviral po internetu, čeprav zdaj to ne bi bilo potrebno. Kar stal sem in gledal čudno dvonadstropno hišo, vso belo, le streha je siva, najbrž stara kamnita kritina. Pes pa je počasi šel do vrat in dvakrat kratko bevsnil. No, lepa reč, sem takrat pomislil. Tu imajo psa, da hodi po turiste na drugi konec vasi, do avtobusnega postajališča. Nobene luči ni nad vrati, nič, me je plašilo. Potem se vrata na stežaj odprejo in v okvirju zasije dekle v dolgem črnem krilu, bela bluza z napihnjnimi rokavi in smešni črni čevlji, pa bele nogavice. V izšolani angleščini me vpraša, če sem namenjen k njim, če sem jaz tisti, ki je rezerviral posteljo. Uspel sem se zbrati in počasi odgovoriti, da je ugotovitev prava. Mehko je zaokročila z roko, kar naj bi pomenilo, da naj grem naprej. Snel sem nahrbtnik in šel mimo psa, ki me je z vlažnim smrčkom dreznil v stegno. Moral sem se ustaviti in ga pobožati po glavi. V njegovem pogledu sem videl posebno vlažno hvaležnost. Notranjščina je bila razsvetljena z nekakšnimi baklami in svečami. Tudi gostinska soba je bila vsa v starem stilu, masivne mize, stoli, pa nekakšen sod v kotu. Vse je bilo prepojeno z vonjem tlečega voska sveč, ki so bile na mizah. Ob mizi ob oknih sta sedeli dve plavalaski, ena je bila debela in starejša, druga pa mlada, še skoraj smrklja. No, vsaj ne bom sam, sem oddihljivo pomislil. Na točilni mizi je svetila velika debela sveča; ob njej je bil velik staromodni zvezek, poleg pa lepo oblikovan črnilnik, notri pa pravo pero, ne vem kakšno, neko živalsko pač. Kakšna zgodovina, me je vzhičilo. Dama se mi je končno predstavila, povsem domačinsko ime, Luiza. Povabila me je k tistem velikem zvezku, pravzaprav knjigi gostov, in me naprosila, da bi čitljivo vpisal svoje ime in od kod prihajam, pa koliko dni nameravam ostati. V trenutku je prepoznala mojo zadrego. Ponudila mi je velik list, pivnik in mi v skrbni angleščini razložila, da je to pisalo res malce nenavadno, da pa so tako pisali pred stoletji, ko je to gostilno imel v lasti pomorščak Nunjo, ki je bil potomec znanih pomorščakov še iz časov, ko je Portugalska nekaj pomenila kot pomorska sila. In navrgla je še, da je edina modernizacija sodobna posteljina in sanitarni prostori. In mimogrede mi je še navrgla, da bom v veliki desetposteljni sobi sam, ker ni gostov, za zdaj ne, morda v soboto kdo pride, prej pa ne, vsaj po najavah sodeč. Z veliko spoštljivostjo sem vzela tisto pero in takoj je na list kapnila velika črna kaplja. Luiza je odkimavala in bila v trenutku tako zelo lepa v soju tiste posebne mehke svetlobe. Škoda, ker je njena staromodna bluza skrivala obilje pod njo, ki se je dvigovalo v ritmu dihanja. Šele zdaj sem videl, da ima čudovite modre oči in bogate ustnice brez ličila, lica pa napeta in z neko posebno razžarjenostjo obarvana. Vzela mi je pero iz roke in se me povsem na lahno dotaknila.

Obrisala je konico v pripravljen pivnik, mi pokazala, kako ga moram namočiti, čisto malo, pa ga nad črnilnikom na rahlo otresti in šele potem je godno za pisanje. Poskusil sem. Ponavljal sem njene gibe. Na pripravljenem listu sem napisal: Imate lepe oči, kajpak v angleščini, in v španščini pripisal, pa nasmeh tudi. Najbrž je bila vajena teh in takšnih namigovanj, saj se je samo zašobila in potresla z bogatimi črnimi lasmi in v portugalščini sladko rekla preprost hvala. Potem se je vzravnala in izginila v temotnini, ki je bila onkraj luči, le njena bela bluza je boleče sijala od vseh svetlob na pultu. Predme je potisnila vpisno knjigo. Nekaj časa sem jo samo gledala. Pred mano je bil vpisan nek Američan, fotograf, vsaj tako je navajal, iz Portlanda. Da bi se otresele treme, sem na list za vadbo napisal še, da prihajam iz Ljubljane, iz Slovenije. Ni mi gledala pod prste. Dala si je oprava z velikimi vrči za pivo in s kozarci za vino. Prelagala je drobne sveče med kozarci. Zbral sem se in napisal, kar je bilo pač treba. Še dobro, da sem se včasih učil lepopisja. Zadovoljen z obliko in vsebino sem odrinil knjigo in vprašal, kdaj bo večerja v majhni jedilnici, kjer so bile že pripravljene sveče. »Ob devetih,« mi je suho pojasnila in se za spoznanje nasmehnila, na način, ki je dovolj zvito profesionalen, da da moškemu vedeti, koliko je zanimanja zanj – torej, skoraj nič. Odgrnila je težko črno zaveso in poklicala postaranega gospoda, ki je dremal v nekem gugalniku in gledal majhen baterijski televizor. Kakšno nasprotje! sem pomislil. Nenadoma sem padel za nekaj stoletji nazaj, potlej pa tisti televizor, ki je kar kričal tam v tistem majhnem prostoru. Možakar je zakašljaj, vzela večjo petrolejko in mi pomignil, naj mu sledim. Vprašal me je, če znam francosko, ker da sam ne zna angleško, italijansko da pa še kar razume, le govori bolj slabo. No, pa sva shajala z mojo površno italijanščino. Razložil mi je, da če bi želel sodobno kopalnico, je v paviljonu onkraj, ključ se dobi spodaj, sicer je pa v sobi na voljo kositrna kopalna kad in škaf vrele vode, tako kot je bilo to namenjeno popotnikom v sedemnajstem stoletju. Nujne sanitarije da so na koncu hodnika in tam je baterijska razsvetljava, ki se prižge, ko vstopiš, in se ugasne, ko greš ven. Ko sva prišla v sobo, je gorela ena večja sveča na steni in manjša na staromodni nočni omarici. Postelje so bile velike in visoke, okna odprta, stene bele in dve razpeli, na vsaki strani nad posteljami, pet jih je bilo na levi in pet na desni. Na zahodni strani je bila nekakšna pregradna lesena stena. Možakar mi je razložil, da je tam zadaj prostor za preoblačenje in umivanje po starem. Peljal me je tja in mi pokazal stojalo z nekakšno skledo in staro kositrno kad. Vprašal me je, če si želim takšnega kopanja, da mi prinesejo vodo in nekaj dišav, pa da se to potem doplača. Prikimal sem, ker me je dajala radovednost, kako bo to, kako so se včasih umivali popotniki. Možakar je čemerno prikimal in odšel. Odložil sem nahrbtnik na sosednjo posteljo in stopil do oken. Mrak nad morjem se je barval v vijoličast odtenek in daleč za valovi je še bilo moč videti rdečo črto. Veter je še kar blaznel čez grme in se sunkoma zaganjal v razrasle murve. Sklonil sem se skozi okno in videl, da črn pes leži ob murvi in se igra s kostjo. Iz kuhinje je prijetno dišalo, pa tudi lakota me je že dajala, saj sem nazadnje jedel dopoldan neko ne ravno posrečeno jed, nekakšno omleto s pikantno omako in mletim mesom. Frenk mi je pripovedoval, da na večerje hodijo tudi nekateri iz slikarske kolonije, ker uživajo v tej stari kuhinji, v jedeh, ki so še iz tistih časov, kajpak je cena temu primerna. Lahko si pa izbereš tudi povsem običajne jedi, tako kot povsod. Nisem prav dolgo užival miru. Možakar si je žvižgal in prinašal vodo v lesenem vedru. Na pručki mi je pustil neke dišavnice in mi razložil, da se jih nadrobi v vodo, preden se spravim noter, pa da naj počakam pet minut, da se zelišča navlečejo vode. No, se bomo kopali v čaju, sem pomislil in si začel iz nahrbtnika vleči sveže perilo in nogavice. Ko sem zelišča nadrobil v primerno mlačnost vode, sem bil v trenutku ovit v vonjave. Še najbolj se je sukljal vonj sivke, prepoznal sem ga.

Kopel me je spravila v posebno stanje. Tako spočito in zbrano že dolgo nisem bil. Po mobilcu sem sporočil Frenku, kje sem in kako je. Smejal se je in mi naročil, naj pozdravim starega Ernesta, ki je legenda tiste gostilne in se rad zapije z gosti. Polno zgodb ima, tudi takšnih, ki jim ni verjeti. Menda je rad prebiral kriminalke, pa si potem še sam izmišljal

grozljivke, ki so se dogajale v gostilni. Da ne bi trčila dragega satelitskega telefoniranja, mi je Frenk obljubil, da mi bo poslal nekaj teh zgodb, ki si jih je zabeležil, ko bom doma. In napisal sem še nekaj kratkih sporočil, vsaj tistim, ki sem jim moral. Še teden dni in bom spet doma, v zatohli sobi polni knjig in položnic, me je kar malo užalostilo. V sveži majici in novih popotnih hlačah sem se kar dobro počutil. Kaj pa varnost? Pa ja ne bom pustil nahrbtnika kar tako na postelji in fotoaparata, ni ravno drag, ampak ... Vidiš, to se pa nisem pozanimal. Nobenega ključa mi niso dali, tudi v vratih ga ni, me je poskrbevalo. Vprašal bom Luizo, vprašal bom, sem si zamrmral in šel dol. Kar malo strašljivo je bilo škripanje lesenih stopnic. In dolge sence ograje so padale na steno, ker je bilo le malo svetlobe v temni notranjščini. Luiza se mi je smejala, ko sem ji omenil varnost. Počasi in razločno mi je razložila, da je v tej vasi najvišji greh kraja in jemanje žen tujega ... Vprašala me je, če nisem videl odprtih vrat in brezskrbnosti, ki je tu očitna. Res me je čudilo, ko sem videl tudi odprte avtomobile dol na parkirišču in domačine, ki so jih očitno zračili in se sprehajali po dolgem pomolu. In navrgla mi je še, da če mi kaj izgine, bo to krila zavarovalnica, ker je v ceni tudi zavarovalnina proti kraji, čeprav se ni še zgodila, vsaj v zadnjih dveh letih, odkar ona prihaja v sezoni sem, ker še študira, turistično organizacijo, nekaj takega, nisem dobro razumel. Potešen sem pokimal in se usedel v majhno jedilnico. Starejša gospa v čudnem krilu in v figo spetimi lasmi je stopila k mizi in mi v polomljeni italijanščini razložila, da imam na voljo hišno večerjo ali pa po naročilu. Odločil sem se za hišno večerjo. Naročil sem si še pol litra rdečega domačega vina in za predjed ovčji sir z malo olivnega olja in popra.

Napokan res odlične hrane, meso in popečena zelenjava, pa neke riževe kroglice, vse je bilo odlično, morda s preveč česna, ampak odlično in obilno, le več kruha bi si želel, sem se odpravil ven, dol do morja. Temno je že bilo in na drugem koncu se je slišala kitara, ne prav posrečeni toni in neko angleško zavijanje. Skozi temo se ni videlo, kdo bi bil tam, domneval pa sem, da je to skupinica iz slikarske kolonije, ki si ob vonju kanabisa lajša dolgočasje, ki se mu ni moč upreti, če nimaš trdnega cilja in namena. Vonj kanabisa je razkošno butal prav do mene, ker je iz tiste smeri še vedno vlekel veter, čeprav so bili sunki že milejši. Nad menoj se je izčistilo nekaj zvezd. Na odprtem morju so se že zibale luči ribiških ladjic, ki so se pripravljale na nočni lov. Po dolgih dneh potepanja me je prvič prijela neka osamljenost, neka čudna izpraznjenost. Začel sem se spraševati, zakaj sem sploh šel na to pot in zmetal toliko denarja za prevoze, za spanje v cenениh hotelih, le tole bo nek nadstandard. Vino me je naredilo potrtega in lenega. Portugalski jug. Tam čez je Afrika, sem premišljal, so sipine peska, so palme, so sanje nje, ona je hotel tja nesti svojo mladost, a je končala v hladu severa, v Berlinu. Nič, ta zgodba nima vrednosti. Bogato sem pljunil v vodo. Če se ne bi prej tako imenitno okopal, bi zdajle kar zlezal v vodo, ker sem se je dotaknil in ugotovil, da je še topla. Ulegel sem se na neko desko in gledal zvezde. Zaprl sem oči in poslušal imitacijo neke pesmi, ki sem jo poznal, seveda, klasika vseh hipuzlov sveta – hiša vzhajajočega sonca. Veter jo je mešal v občasni brenčet avtomobilov. Dolgo sem kar ležal in poslušal izmenjavo petja in vetra. Potem se mi je zazdelo, da slišim neko dihanje nad seboj. Počasi sem se vzdignil in tik nad mojo glavo je bila glava tistega črnega psa. Iz gobca mu je obupno smrdelo, široko je dihal in motal jezik. Zdaj se ga nisem več bal. Vzravnaval sem se in si objel kolena. Pes se je usedel poleg mene in se prav tako oziral na morje. Stegnil sem roko in ga gladko pobožal. Iz otroštva se mi je izvila slika, kako me je spremljal nek pes na poti v šolo. Tisti se je klatil po našem zamestju in iskal prijateljstvo. V šoli se je vsem priljubil, razvajali smo ga in po pouku me je spremljal domov do hišnih vrat. Nekega jutra ga preprosto ni bilo. Šele čez kakšen mesec se je spet prikazal iz megle, ves drugačen, z nacufano dlako, shujšan. Mami sem takrat predlagal, da bi ga imeli doma, pa ga je gladko odklonila. Oče me je takrat razumel. Poskrbel je za psa in ga vsilil nekemu prijatelju na podeželju. Še pet let je pes veselo živel na kmetiji ... Ura je že kazala krepko čez enajsto in sem se odpravil nazaj proti lokalu. Pes pred mano, počasi in vdano, kot da bi bila že stara prijateljca. Ne vem, zakaj me je poiskal, kdo bi razumel

te sile, ki obvladujejo vse nerazumljeno v nas. Uradno so gostinski del lokala zaprli ob enajstih zvečer, ampak iz majhnih oken je še lila mehka rumena svetloba. In prav taka je nekdanj vabila popotnike, ki so na konjih prijezdili do morja in iskali prenočišča. V mislih sem videval jezdece v težki viteški opravi ali pa trgovce, ki so imeli na konje navezane tovarne mule. Gostilna da je bila namenjena prav tem, ki so trgovali ob južni obali, pa seveda ribičem, ki so za nekaj dni zapuščali barke, in ostalim mornarjem tudi. Pes je spet šel pod murvo, kjer je imel skledo z vodo. V temi sem slišal, kako mlaskaje pije. Dva moška sta prišla ven, očitno domačina v preprostih oblačilih, in sta živahno govorila. Iz zvonika je ravno nadrobilo poldvanajsto. V kosteh se mi je zbirala teža vseh avtobusnih voženj. Samo še posteljo sem videval. Vendarle me je še gnalo v pivnico, med tiste čarobne kroge luči in k Luizi, jasno. Na njej je bilo nekaj, kar me je vleklo, pa ne kot do ženske, bolj tista njena posebna izsanjanost v očeh, neka posebna uročenost. Morda so bile krive luči, ki so se plazile po njih. Nič erotičnega ni bilo v njeni ohlapni bluzi in v dolgem nagubanem krilu. Vstopil sem in jo zagledal v slapu luči za točilno mizo. Rahel žvenket kozarcev je utonil v rumeni trepetajoči svetlobi, ker je bil v sobi preprih, kljub temu, da se je veter zunaj že skoraj povsem potišal. V levici je držala mobilitel in se z nekom očitno prepirala, saj je kar drhtela in trzala in tako živahno mlela portugalsčino, da sem kar obstal in si nisem upal naprej. Počakal sem, da se ta besedna viharnost unese, kajti neutolažljivo se mi je zahotelo še nekaj kozarcev vina, da bi v posteljo legel povsem omotičen in oddan posebnim energijam zemlje. Vsako vino ima svojo govorico. Končno se je ploha besed unesla. Trdo je odložila mobilca nekam pod pult in odrinila pletenko. Dvignila je pogled in me skrhano vprašala, če sem še kaj želel. Nekako zadržano sem rekel, da bi spil še nekaj kozarcev dobrega vina, tistega iz pletenke, domačega. Pokimala je in poiskala čist kozarec. Privzdignila ga je in pogledala proti sveči, če je res čist. Prišel sem bliže in videl, da ima obraz zakrknjen, ustnici pa poveznjeni navzdol. Zdaj sem doumel, da je na robu joka. In res so ji solze drsele po licih, kar same, nič zadržane. Dobro sem videl, ko se je sklonila naprej, nad svečo in na pult postavila kozarec, ji je ena debela in zreła ušla čez nabreklo ličnico in padla v vino. Očitno ni tega opazila saj je ravno takrat malo zamižala in posmrknila. Od nekod je privlekla papirnato brisačo in si začela otirati solznino na obrazu. »Oprostite,« je skozi smrkanje navrgla. Jaz pa sem samo prikimal v grozni zadregi. Nevljudno se mi je zdelo, da bi zdaj vino zavrnil in ji očital tisto solzo. Kaj pa je ena solza v kozarcu vina? Vzel sem kozarec, ga privzdignil, ovohal vino in ga okušal. Bilo je malo bolj trpko kot tisto pri večerji, a polno neke tolažljive opojnosti. Nagnil sem in počasi pil. Luiza je za trenutek šla za težko zaveso in slišal sam drobne vzdihne in nekomu je spet telefonirala. Ni trajalo dolgo. Prišla je nazaj, v očeh je prinesla neko novo trmo in nov blesket, ki me je zgrozil. Zdelo se mi je, da se je v njej nakalilo sovraštvu. Ni bilo več tiste mehke, tiste prijetnosti. Še enkrat se mi je opravičila in mi razložila, da jo je pač nekaj presenetilo in jo zlomilo. S povsem mirno roko je pospravila preostale kozarce na polico. Kako se znajde v tej temoti, sem se spraševal in spil vino. Naročil sem še enega in vprašal, do kdaj je uradno tukaj. Obrnila se je, si popravila lase in rekla, da okrog polnoči ponavadi gre domov, če je vse mirno in ni nikjer gostov, da se pa je že primerilo, da je morala ostati do jutra, ker so pač prišleki pili in se zabavali. Za zunanje goste je lokal odprt samo do enajste, za notranje ni urnika. Potolažil sem jo, da jo jaz ne mislim zadrževati, da bom spil še kakšen kozarec in šel gor.

Skoraj do pol enih sva klepetala. Povedala mi je, da se je malo prej razšla s fantom, ker je zvedela, da ima res drugo in da jo je to zlomilo, zato tiste solze in bes. Povedala mi je tudi, da je že bila v Ljubljani, da je videla kip našega pesnika, da je bila na Bledu pa v Postojnski jami in na obali. Še najbolj jo je navdušil Bled in venček zasneženih gora. Udeležila se je nekkih predavanj na visoki turistični šoli in našla dve prijateljici. Seveda sem ji omenjal tudi psa, ki me je zasledoval. Razložila mi je, da je hišni pes pametna žival in da točno ve, kdaj bodo novi gostje, pa se jim posveča. Zanimivo, samo tistim, ki pridejo z avtobusom ali pa priplujejo. Avtomobilistov preprosto ne mara. Skozi blodnjavost vina sem zgledoval Luizo povsem golo,

tam med svečami, golo na mizi, ovito samo v soj sveč. Pleše in nekje igrajo kitare, ona pa pleše. Skozi priprte oknice lije mesečina in notri pogleda velika konjska glava. Povsod so vitezi in ploskajo, ona pa pleše in se joče. S črnimi lasmi riše elipse strasti in miga z boki. Prelepa je v zvoku noči, v medenini luči, ki ji krožijo okrog glave. Pokinkoval sem tam med svečami in vzdigoval oči, da bi se topil v njeni modrini. Prižgala si je cigareto in se usedla na stol ob oknu. Počasi je kadila in gledal ven, kjer je veter pustil psa in tihe murve. Kako je bilo nenadoma vse strašljivo tiho. Slišal sem droban presket ognja velike sveče na koncu pulta. Počakal sem, da je pokadila, potem sem plačal in se nekako le odmajal do vrat in gor v sobo. Mimogrede sem pomisli, kdo bo vse te sveče pogasil, saj se ponoči lahko zgodi marsikaj. Pa sem šel nazaj v prostor, kjer je Luiza zrinila nekaj stolov k mizam in to vprašal. Mirno mi je odgovorila, da to okrog enih, če ni gostov, naredi Ernesto, ki spi v spodnji sobi na desni in je tudi nekakšen nočni čuvaj poleg psa na dvorišču. In ko sem jo takole gledal, sem si zaželel, da bi preprosto šla z mano gor. In kaj bi potem; zaspal bi na njenih dojkah, tako kot se mi je to enkrat primerilo v Mehiki, kjer sem si to dovoli z neko natakario. Prav beden sem bil, popotni vitez spolne nemoči.

Zgoraj sem najprej pregledal, če je vse tam. In bilo je tako, kot sem pustil. Veliko svečo sem kar sam ugasil in se prepustil polni temi. Oblečen sem legel na posteljo in se v trenutku odločil, da dopoldan odpotujem. Ko sem si oddihoval od vina in poti, sem v drobovju čutil njeno solzo. Rasla je in rasla in začela svojo pot. Koliko takih solz je bilo v obmorskih ženskah, ko so ladje prinesle samo nekaj ljudi nazaj, ko so zaman čakale, da pridejo njihovi možje ... Ta obmorska večna patetika. In ta posebna razpraskana žalost, ki se je obešala na jadra starih jadrnic, s katerimi se je vozila okrutnost v nove svetove onkraj morja. Kmalu sem zaslišal Ernestovo pokašljevanje, najbrž je ugašal sveče na hodniku. Zanimivo, vodo, v kateri sem se okopal, je najbrž odnesel, medtem ko sem bil na večerji, in mi prinesel vedro sveže in dve brisači. Čutil sem, da me je vino zasukalo v nek čuden svet in mi vrtelo slike v glavi. Spomnil sem se, da mi je Frenk pravil, da imajo v vasi tudi čudnega pridigarja, ki se ima za drugega Kristusa in mu je celo zelo podoben. Vsako jutro da hodi po vasi z razpelom in na glas moli. Včasih se ustavi tudi v gostilni in dolgo moli pod murvo, pes pa da cvili ob njem in žalostno zavija. Nenadoma mi ni bilo več do raziskovanja vasi in spoznavanja slikark in slikarjev, ki iščejo samo neko snovnost izven sebe, da bi upravičili svoj obstoj. Čutil sem, da se Luizina solza presnavlja, da se množi in bom tudi sam točil portugalske solze, kar tako, ker sem pijan in tako daleč od doma, samo zato, da bi spil kozarec vina in kapljico solze. Jutri grem nazaj domov, sem se odločil in pogledal na drugo stran, kjer je v temi nihala silhueta razpela – tako se mi je zdelo. Nenadoma je bila hiša polna tišine. Na dvorišču so škripali koraki in slišal sem, da je Luiza voščila Ernestu lahko noč. Odšla je. Le komu nese svoje solze nocoj, le komu, te portugalske solze ...

Pred kom bežim, sem premišljal zjutraj ob močni kavi, ki mi jo je postregel mlad natak, tudi opravljen v stilu tistih davnih stoletij, smešne hlače, bela bluza in še bolj smešni čevlji. Dobro, to me ne zanima več, nekdanja slava te države. Čudna melanholija se mi je zalepila nekam pod lobanjo in nisem se je mogel otresti. Če so me prejšnja leta potovanja razbremenjevala monotonije, sem v tistem jutru zahrepenel prav po umirjenem dnevnem ritmu. Pes je spet prišel k meni, mi naslonil glavo na stegno in me mežikaje gledal. Moral sem ga pobožati. Gospodinja, ki je imela v rokah kuhinjo, je zacepetala z ного in ga zapodila ven. Natak se je pozanimal, če bom ostal na kosilu, pa sem mu pojasnil, da odhajam. Pogledal je v knjigo in si pri tem svaljkal še kar košate brke. Nekoliko začudeno me je pogledal in mi povedal, da moram zabeležiti svoj odhod, če nameravam oditi. Rekel sem mu, da bom to opravil v dopoldnevu, ko se nekoliko spravim k sebi, češ da je bilo sinoči kozarček vina preveč. Saj ga je res bilo, ker mi je v glavi pel težak zvon. Spet sem šel dol do morja, še prej pa vse fotografiral. In med čolni je hodil človek, ki se je imel za Kristusa. V beli tuniki, plavolas in bos je hodil s preprostim križem v roki in nekaj mrmral. Zdelo se je, kot da

blagoslavlja čolne. Prihajal je naravnost proti meni. Frenk mi je povedal, da tip obvlada vsaj pet jezikov, da je študiral umetnost v Italiji, da pa je baje malce nenavaden Pakistanec iz neke doline, kjer so svetlolasci z modrimi očmi, bržkone ostanek nekih davnih vojaških misiji, kdo ve katere vojske. Jasno, da je v meni takoj videl tujca. Voščil mi je dober dan in me vprašal od kod sem. Dolgo je premišljal, potem pa prikimal. Najbrž mu ni bilo povsem jasno, kaj in kje je ta država. In ne vem, zakaj je rekel: »Težko je nositi tuje solze v sebi, ampak te očistijo.« Potem je kar šel. Pes se mu je umaknil in počepnil. Gledal sem za njim, za tisto belo tuniko, kako izginja na drugi konec plaže, kjer se je sončilo nekaj turistk, najbrž tiste od sinoči, tam je bilo slišati pesem in kitaro – tu je poletje še kar vztrajalo. Nisem več vzdržal. Mudilo se mi je iz tega kraja. Še preden sem šel v paviljon, da bi se tudi uradno odjavil in da bi poravnal račun, sem srečal Luizo. Prišla je peš gor od parkirišča, v kratkem črnem krilu, v oranžni majici, vsa drugačna kot sinoči, s spetimi lasmi. Na kratko se mi je nasmehnila in me vprašala, če odhajam. Prikimal sem. Nekaj časa je stala in me gledala, kakor da bi hotela reči: niso vsi za tista stoletja rojeni, niso.

S težkim nahrbtnikom sem se odlepil od murve in se napotil v ozko ulico, po kateri sem sinoči prišel. Pes je šel za menoj, leno in poklapano. Ko sva prišla na trgec, kjer sem se namenil počakati na avtobus, se je še enkrat stisnil obme in bevsknil, kar naj bi bil pozdrav. Potem se je kar odlepil in počasi šel nazaj v ozko ulico. Zdaj sem dokončno spoznal, da se mi je življenje prevesilo v jesen, zdaj pa res ...

Doma sem. Na zaslonu si ogledujem posnetke. Dolgo iščem murve, psa, majhna okna, staro gostilno ... Vse je tu in v glavi. Frenk se bo na pomlad vrnil tja, jaz pa nikoli več, zagotovo ne. Zdaj sem prepoln nekih solz, kaj vem čigavih. Na jok mi gre. Samota me je zaobjela in ... Nič, odlikam tiste slike in kar sedim. Kričal bi, če bi zmogel. Nenadoma se mi uderejo solze, derejo iz mene in tečejo. Najprej sem presenečen, potem pa olajšan. Že leta nisem jokal, že leta ... Morda iz mene vrejo portugalske solze lepe Luize ...

Pa sem res doma. Zaprem oči in poslušam klenkavico stare ure, ki sem jo prinesel iz Trebuše. Janko jo je vsak drugi dan obredno navijal z vlačanjem majhne verige, nanjo je obešena črna utež. Ko sem jo prinesel sem dol, ni delovala, ampak potem sem zvedel za dobrega urarja in sem jo peljal tja. Možakar je kar zažvižgal, ko je videl ta primerek. Ura ima že sto dvajset let, ja, tu nekje. Te dni je stala, zdaj pa spet tako glasno kleplje, da mi je to ena ljubših pesmi. Zdi se mi, da ponazarja nek pradavni kozmični ritem, ki te polagoma vsrka vase in ti da prepotrebno ravnovesje. Dol sem prinesel tudi stare fotografije in zapiske našega Janka, tiste iz partizanščine je pa brat vzel. Te, ki jih imam jaz, ti so novejši, kajti naš Janko je imel neko veselje s tem. Zaprl se je v svoj štab, kot je on temu rekel, in tam je imel nekaj knjig, odlikovanja, dve pištoli, staro uniformo, polno naftalina, in seveda nekaj zvezkov, v katere je pisal, ponavadi v zimah, ko je sneg naredil posebno tišino. V ta namen si je umislil poseben sistem ogrevanja. Dimnik, ki je bil speljan v zidu, je navrtal in del dima speljal skozi dodatno cev, ki je ogrevala to majhno podstrešnico s smešnim majhnim oknom, pod katerega je Janko postavil črno mizo. Tam je zapisoval do 1995, potem sta se z nono preselila dol k nam v veliko hišo, ker je mama že šla v invalidski pokoj in je imela čas zanju. Kar vidim ga, s starim nalivnim peresom, na katerega se je dostikrat jezil, ker ni hotelo pisati. Ko sem mu svetoval, naj ga spere z alkoholom, ker da se črnilo zasuši, me je nadrl, da nimam pojma, da sem smrkavec, ki zna pisati samo še s tistimi kemičnimi svinčniki. On pa da se je učil pisanja še s peresnikom in so italijanski učitelji topli po rokah, če si kakšno črko narobe napisal. Potem sem mu kupil res dobro nalivno pero, ki je delovalo brezhibno; tistega je čistil po pravilih in ga skrbno shranjeval. Starega je imel še spravljenega, a je bilo nerabno, ker se je konica preveč razcepila in je črnilo prevečkrat kapnilo na papir. Spomnim se neke nedelje, ko smo šli na obisk. Jesen je bila, oče bi rad nabiral gobe, da ... Pa se pripeljemo in megle so visele na jugu, v tistih robih. Janko pa tih in mrk, ker se je jezil zaradi nekega novega

prispevka v njihovi občini, mislim, da je šlo za posodobitev električnega omrežja in cest, nekaj takega. Pridemo tja, Janko je bil nedeljsko opravljen, bela srajca, črn brezrokavnik in lepo pristriženi brki. V zasoparjeni kuhinji je dišalo po juhi in krompirju. Nona je bila pri maši in ni še prišla iz vasi. Oče se je odločil, da jo gre iskat z avtom, da ne bo pešačila, kajti kar lep del poti je bil do cerkve. Janko pa siten in besen na oblast. Vedel sem, da je siten še bolj, ker ne more takoj vsega zapisati, ker ne more gor v svoj štab. Ko je prišla nona, se je stvar pomirila. Mama ji je pomagala pri pripravi kosila, jaz in oče sva se namenila v gozd, da bi pobrskala za gobami. Nekaj sva jih našla, a glavnino sva pričakovala popoldan. In prideva nazaj v hišo. Dol po stopicah je prirohnel Janko, ves rdeč v obraz in je preklinjal vse, kar mu je padlo na pamet. Šele zdaj sem videl, da ima na levem rokavu veliko packo od črnila. Kot ponavadi je otresal staro nalivno pero, da bi začelo svojo tlako in si je debela kaplja pač našla mesto na belem rokavu. Nona ga je okarala in ga zmerjala z nerodo, pa da kaj mu je treba tistega šrajbanja, ja, tako je ona rekla pisanju, šrajbanje, in kako sočno je zavila to besedo. Oče mu je ponujal kemične svinčnike, pa jih Janko ni maral, ker da so pretrdi za pisanje. Novo nalivno pero pa je sprejel, da ... nedelja je bila, mislim, da velika noč. Prišli smo spet tja v dolino in prvi telohi so že bili, se mi zdi. Janko je sedel na klopi in nekam pobito gledal gor v rebri. Takrat se je že šušljalo, da bomo najbrž imeli nekakšno demokracijo, leto devetdeset prejšnjega stoletja. Takrat sem prvič smel z njim v njegov štab, da bi preizkusila tisto nalivno pero, ki sem ga kupil v Nemčiji, original pelikan, tak, res nekaj posebnega, črn in z zlato konico, pa prava platina, skratka, vrhunsko nalivno pero. Razkazal mi je nekaj odlikovanj in fotografij še iz dni, ko je bil mlad, takoj po vojni. Kajpak niso manjkale tudi tiste, ko se je ponosno koračil v partizanski uniformi. Pokazal sem mu, kako se iz črnilnika, ki sem mu ga tudi kupil, natoči črnilo v nalivno pero; povsem preprosto, nalivno pero vtakneš v črnilo in počasi odvijajš vijak na vrhu, ki ga potem pokriješ s posebno kapico. In stvar deluje. Vzel je zvezek, ga razgrnil in se podpisal na zadnjo stran, ne enkrat, večkrat se je. Videl sem, da zadovoljno kima, da mu je všeč. In še zdaj ga slišim, kako je rekel: Ta pa teče. S tem bi pa lahko ministri pisali in se podpisovali, o ja! Škoda, ker ga nisem takrat fotografiral: sonce na konici peresa, majhna bleščeča zvezdica, Janko sklonjen, pravzaprav usločen nad zvezek in žilnata starčevska roka preizkuša nalivno pero. Pokazal mi je tudi obe pištoli, ena je bila nemška, druga pa iz bivše armade. Nemško je dobil od nega soborca – zabarantala sta jo za nove škornje. Tudi tisto pero sem vzela jaz, tamle v predalu je poleg vseh ostalih pisal, ki sem jih skozi leta nabiral, kar lepa zbirka nalivnih peres. No ja, zdaj je doba tipkovnic in niso več potrebna, čeprav se meni zdi romantično takole drseti po papirju in pisati. In moj oče je tudi rad pisal z nalivniki, mama tudi, da o goriški noni niti ne govorim. Imela je celo zbirko posebnih peres in litrski črnilnik, pa majhno mizo za pisanje. Tudi ona je pisala nekakšne dnevnike, pisma prijateljicam, eni v Ameriki, drugi v Argentini, pa še nekemu sorodstvu. Ja, tudi ona je imela poseben obred, kadar se je spravila k pisanju. Zanimivo, preden je sedla za pisalno mizo, si je lase spravila v figo na zatilju, si skrbno umila roke in šele potem sedla k papirjem in peresom. Ja, ja, in kako sem se jaz mučil s peresom na Portugalskem ... Tista zgodba je mimo, še več jih je, samo ni časa, da bi vse te popotne utrinke zapisal. Ves sem nekam zdruzgan, nemočen. Nenadoma ne vem, kaj naj bi počel. Kar sedim in zrem na zaslon računalnika, kjer se nič ne dogaja. Spravim besedilo zgodbe. Preletim novice. Nič posebnega, običajna poletna scena, vročina bo v naslednjih dneh, pa zastoji in podobne reči. Aja, motor! V hipu sem v akciji. Začenjam brskati in iskati ugodno ceno. Končno najdem nekaj primernega, honda, enduro. Takoj pokličem na telefonsko številko poleg oglasa. Dolgo zvoni, potem pa le. Domenjeno. Jutri grem v Celje in si kupim to pohlevno živinče. Jutri bom že prišel z motorjem, ampak kje ga bom imel, ej. Joj, sem jaz ena buča zaribana. Ni druge, k Marjanu bo treba, on ima veliko hišo, dve lopi, dve garaži, nekje se bo le našel prostor. Takoj ga pokličem. Klinca, na morju je, ampak je njegova mama doma in zaliva rože. Rekel mi je, da se bo že on zmenil z njo. Tako, tudi to je urejeno. Zdaj lahko sanjam naprej. Videvam se na

tisti domačiji v Trebuši. Z nahrbtno kosilnico bi trebil okolico, potem bi na klopi pil pivo in mir bi imel. Morda bi pisal zgoraj v štabu in gledal v skalnat rob onkraj doline. Imel sem možnost, da bi bilo tako, pa sem bil premevžast za kaj takega. Zdaj je tam bratranec, ta pa ima smisel za te reči. Hišo je prenovil in poleti so kar naprej tam. O, ko bo motorček, jih obiščem. Čez Trnovsko planoto bom šel in dol po tisti nevarni cesti, ki ima tak lep razgled. Kako že rečejo, ja, čez Kobilco, ja! Ko sem šel prvič tam s svojim starim golfom, sem bil pa res prestrašen; ozka makadamska reč, pa še brez vsakršnih ograj in visoke škarpe. Na vrhu sem se ustavil in sem se ves tresel. No, to bo prava adrenalinska pogača, to. Premoti me tanek brlzig mobilca. Ja, kdo pa zdaj, ej. O, firma, kjer imam možnost. Ja! Ja! Po petnajstem avgustu bom začel z delom, prodaja računalniških programov, njihova inštalacija in popravila računalnikov na domu, fino! Še več kot mesec dni imam časa, ej! Tole je pa treba nekako proslaviti, s pivom že ne. Že vem, jagode bom kupil in smetano. O, to. Preoblečem se in se namenim ven. Že dolgo me ni tako vlekelo v stari del mesta in mimo prijaznega zelenjadarja, s katerim včasih zganjava nostalgijo, kako je bilo v stari Jugi, ko je služil, o la la. V lokalu, kjer sem običajno spil kozarec vina, spijem kozarec soka z vodo. Žene me skozi labirint starih ulic, da bi čim prej kupil še smetano v majhni trgovini, kje je sicer vse dražje kot v velikem marketu, a do tja se mi ne da. Mimogrede naletim na Manco, vso poletno, vso v zaletu iskanja sreče ob brkatih samcih, ki premorejo moč ploditve in ji ponujajo uteho. Včasih sva odhajala na trate za mestom, dokler nisem staknil klopa ... Danes se mi zdi še posebej radovedna in čedna v lahkem poletnem krilu, ki tako lepo izriše njeno vabljenost. Če bi jo povabil na jagode in smetano, bi se vse skupaj zagotovo končalo med rjuhami – ne, hvala! Moral sem se ji zlagati, da se mi mudi domov, da imam nujno delo. Samo pokimala mi je in izginila v sosednji uličici, kjer je lebdel vonj po kanalizaciji – dež bo.

Jok večera udarja s težkimi solzami na okna. Kar slonim in gledam. Debeli curki se nitijo dol po steklu, za hrbtno pa se mirna glasba kosa s šklepetom težke ure. Šele zdaj čutim, kako sem zares zdelan od vseh teh popivanj in kaje trave. Poznam ta nemir, poznam. Najprej se začne s težkim in sunkovitim dihanjem, potem se v prsih nekaj zgane, nekaj se premakne in srce začne divje nabijati. Gledam curke in si želim, da bi bilo enkrat konec teh nemirov, ki se mi pripetijo po takih potepanjih in pitju. Pa zakaj, zakaj!? Kdo me kaznuje, in zakaj, prekleto! Ej, če si Bog, če si res Bog, potem mi povej, kje sem naredil napako, da me tako kaznuješ. Misliš, da sem še eden od blaznežev, ki trdijo, da so se že pogovarjali s teboj. O, ne, jaz nisem blazen, le iz ravnotežja me je spet vrglo. Saj sem vedel, da bo tako. Kaj pa, če je to samo še ena nora samoprevara; ker sem to pričakoval, se mi je zgodilo. Dež pa še kar udarja in tudi zagrmí. Vijoličasta svetloba se razkroji nad krošnjami lip, pa spet. Težak tresk utihne za sosednjim blokovskim naseljem. Odprem balkonska vrata, da hladna vlaga mirno leže v notranjost in se zrak spremeša. V meni pa rastejo ostrí zublji nemira. Joj, kaj bo zdaj, kaj bo zdaj!? Od nekod privlečem sodoben merilec krvnega tlaka. Jasno, visok tlak in pulz kar nori. In če bom umrl, kar tako? Joj! Joj! Kje imam zdravstveno izkaznico. V torbici, jasno, pa sveže spodnjice ... Joj! Spet treskne. V kopalnici vidim spako, ki se mi smeji. Poškropim si obraz s hladno vodo, a napad ne mine, nasprotno, še bolj nori, še bolj me stiska in zdi se mi, da mi tudi zraku zmanjkuje. K sreči do zdravstvenega doma ni daleč. V glavi že delam scenarij, kako bom šel tja dol. Z avtom ... ne! Počakal bom, če bom dočakal, da naliv mine, potem bom pa šel v dežurno ambulanto.

Noč je oprana, malo do polnoči je. Z neznansko razdražljivostjo v sebi počasi lezem čez ulico, ki je zdaj samotna v vsej svoji svetlobi in se blešči v lužah. Ob neki izložbi se za trenutek ustavim, da bi videl svojo bledoto v šipi. Res sem podoben neki strašljivi pojavi, ki nosi svoj strah skozi mesto. Zdaj se sprašujem, če je to prav, kar sem naredil, ta odhod. Ne bi mogel leči in počakati, da panika mine? Mar nimam doma nekíh tabletk za umirjanje. Ja, pa niti veljavnosti nisem preveril. Pred dvema letoma sem jih nekaj vzel, takrat, ko je v meni vrelo, tako kot zdaj. Mar se ne bom osmešil, ko bom takle prišel v ordinacijo in ... Nič, zdaj

grem tja, pa naj se zgodi, kar se mora. Ponovno se ustavim in v naramni torbici preverim, če imam vse, kar je treba, kartico zavarovanja, nekaj denarja, polnilec za telefon, ključi, beležnica, pisalo, osvežilni robčki, navadni ... Vse je, kar bom rabil, če bom moral v bolnico, ostalo mi bodo že prinesli. Pa ne bi raje zavil v še odprt lokal tam ob igralnici in nekaj močnega spil – to bi me zagotovo pomirilo, ampak potem, hej! Odločno zavijem na levo stran, zdaj sem zares namenjen v zdravstveni dom.

Čakalnica je tiha, le neonska luč pomežikuje, kakor da se mi posmehuje. In neka klavna roža s povešenimi listi je v kotu. Ves sem zaprepaden in zavil v neko togoto; kaj mi je tega treba, kaj!? S tresočim prstom pozvonim. V notranjosti se zvonec razblini in takoj nato se oglasi neko moško pokašljevanje. Medicinski tehnik v rdečih hlačah z belimi progami pod koleno se prikaže na vratih in vpraša: »Kaj je?«

»Ja, ja ... veste, mislim, da je srce, kaj vem, nori mi, ne vem ... pa pritisk imam visok, ne vem, no,« jecljam in kar lezem nekam v skrivnost zemlje, se mi zdi.

»Stopite naprej, pa kartico, prosim,« reče tehnik in do kraja odpre vrata.

S tresočo roko izbežam kartico in pri tem mi telefon skoraj pade po tleh. Ujel sem ga za slušalke. Vrata v ordinacijo so priprta. Od tam lije močna neonska luč. Počakam, da me tehnik najde v računalniku, vmes me še vpraša, če je to že dolgo. Pa sem komajda uspel odgovoriti, da že kakšno uro. Napoti me v ordinacijo. Za mizo sedi mlada zdravnica z ovalnim obrazom, polnim umetne luči. Povabi me, naj sedem. Njen glas je še mlad in mehak. Živčno sedem in si torbico položim v naročje.

»No, kakšne težave imate? Kaj je tako nujnega?« vpraša, to zadnje skorajda očitajoče.

»Ne vem, srce, visok tlak imam, pa živčen sem, trese me,« zmedeno odgovorjam.

»Pa ste to že kdaj doživljali?« me vpraša in zapiči vame lepe oči, malce hladne in prepričevalno umirjene.

»Ja, pred leti, nekakšen živčni zlom, samo zdaj je hujše, pritisk je višji, kar 210 in spodnji 105, pa utrip mi nori, ne vem, strah me je,« rečem in se spačim v nemočno spako, ki je polna prastrahu.

»EKG bova naredila, pa bova videla, če je kaj resnejšega. Kar slecite se do pasu, pa ven stopite, da vam tehnik posname EKG, potem bova videla. Kar mirno, no,« vzpodbudno reče in si nekaj zapiše na papir.

Šel sem ven in se ulegel na visoko ležišče. Tehnik me je oblepil z elektrodami, v meni pa se nenadoma zabliska neka nova strašljiva podoba, kako bo, če zares umrem, kar tu. Kaj če se bo zmotil in bo elektriko poslal v moje srce, če se aparat pokvari, če ... Joj, mar odhajam! Vsega je bilo hitro konec. Tehnik odtrga papir in ga nese zdravnici na mizo. Jaz pa ves mehak v kolenih komaj zlezem na tla in me kar zanese. Tehnik me poprime in vpraša, če bo šlo. Samo prikimam mu. Zdravnica si pozorno ogleduje list, se odkašlja in reče:

»S srcem ni nič bistveno narobe, morda imate levo stran nekoliko razširjeno in utrip je res malo nor. No, zmeriva še pritisk, kar sem sedite,« me povabi na posteljo. Nadene mi manšeto in natisne zrak. Počaka in odkimuje. »Ja, pritisk je res visok. Rekla bi, da ste v stanju hude panike. Se vam je kaj zgodilo, ste kaj doživeli?« me sočutno vpraša.

»Ne, ne,« odjecljam.

»Ste veliko popivali zadnje dni?«

»Ja, ja, reklo bi se, da ja, cel teden po malem, ne ravno patološko, pa še malo travčkanja, priznam,« rečem in se zgrbim.

Zdravnica vstane in zavzdihne:

»Ja, to je lahko vzrok, ampak v bistvu imate neko latentno zmožnost doživljanja paničnih napadov. Ste že bili psihiatrično obravnavani zaradi tega?« je povsem hladna.

»Ne, imel pa sem pred leti depresijo, to ja, samo se nisem resno zdravil. Tak napad sem tudi že imel. Takrat je bil bolj blag. Nocoj pa sem prepričan, da bi lahko kar umrl,« izgubljeno rečem

»Mislite, da gre to kar tako. Če bi doživeli kap, bi se lahko tragično končalo, to ja, ampak tu je očitna slika hudega vznemirjenja, ki lahko poslabša simptome kardiovaskularnih obolenj, ki pa so pri vas komaj zaznavni, se mi zdi. Najbrž o tem ve več vaš izbrani zdravnik. Za nocoj bova pač morala ukrepati na način, ki je v takih primerih nujen. Dala vam bom močno pomirjevalo in nekaj za zbijanje pritiska, pa še srčni ritem se vam bo po tem umiril. Svetovala vam bi, da se z zdravnikom večkrat vidita, da si začnete redno meriti krvni tlak, naredita krvno sliko in, ja, alkohol, veste, ni ravno vaš zaveznik, če ste nagnjeni k paničnim napadom: lahko jih ublaži, lahko pa se zgodi ravno nasprotno, pospeši jih in potem pritečete sem. No, prepričana sem, da vam bo odleglo, saj kažete dobro telesno kondicijo. Malce strahu ne škodi, rahel opomin ste dobili, nekakšen ukorček. No, kako, se strinjate z injekcijo?« blago reče in se končno tudi malo zapotegne v nasmeh, ki ni več strogo zdravniški, pač samo običajen nasmeh mlade ženske, ki ve, da zmore tolažbo, to prastaro univerzalno zdravilo.

»Nimam kaj razmišljat. Saj sami vidite, da sem razsuti tovor,« se malo pošalim že vsaj malo razbremenjen.

»Prav, počakajte,« reče, vstane in gre do omare. Tehniku naroči, kaj naj ji pripravi, katero injekcijo. Najprej mi tehnik očisti roko, zdravnica pa se skloni in čisto počasi vbode. Malo me zapeče, ampak vse poteka gladko in mehko. Potem mi da še dve tableti in reče, naj jih spijem. Tehnik mi poda plastičen kozarec z vodo. Vse se dogaja z neko slovesno tišino.

»Lahko grem?« rečem in zmedeno gledam v zdravnico.

»Ne, malo vas bomo še gledali, da bomo videli, kako zdravila prijemljejo. Kar zunaj se boste ulegli in mirovali, kakšno urico boste že potrneli,« mi reče in se mi vzpodbudno nasmehe.

Odnemem svojo nemoč ven in majico in torbico tudi. Tehnik mi popravi vzglavje, da mi je udobno. V glavi se začne ples misli. Kaj sem spet naredil, paničar!? Takih pa Janko ne bi maral, on ne. On je zmeraj rekel, da je smrt metla, pa nič drugega. Če te pomete, prav, si pač smet. In tole, s to kemijo, joj. Te dni bom moral do svojega zdravnika. Ga že vidim, kako dviguje prst in pravi: Pa sem vam rekel, da je mladeniško popivanje mimo, in trava, Bog se usmili, kaj vam je tega treba, ko pa ste tako bistri in se znate organizirati, da ste kar naprej dejavni. Ne mečite se proč na tak način, ni potrebe. In mama, kaj bi rekla mama, če bi se zdajle sklanjala nadme, kot takrat, ko so me zelo pijanega privlekli sošolci domov. Skozi pijanost sem videl njen togotni obraz in name so letele jezljive besede: A, tako, a, tako si si zamislil zrelost. Biti heroj v bifeju, kaj, biti prvi v klapi, ki si upa spiti več kot kdor koli. Boš videl, jutri boš videl, kaj je alkohol. Ti se kar igraš s tem demonom, kar daj. Vem, da sem takrat samo nekaj bevsknil, naj mi neha pridigati, da je itak bilo samo enkrat in podobne pijanske fraze. Zdaj pa sem tukaj in belina stene hladno odseva majhno lučko nad pultom, kjer tehnik brklja po računalniku. Mlada zdravnica medtem nekemu telefonira. Samo drobci besed pikljajo skozi vrata in nežno osmislijo noč. Zdi se mi, da me zaliva neka tolažba. Nenadoma so mišice bolj sproščene. Minute se nizajo, dihanje je vse bolj mirno. Mine skoraj četrt ure. Zdravnica pride ven, si zrahljal nerodno haljo in se postavi čisto k meni. Nekaj časa me samo gleda. Kakšna zadostitev pleše v njenih očeh, za trenutek se ujamejo z mojo zblodnjavostjo, ki verjetno še tli v mojih. Premakne se še bliže, me prime za zapestje, privzdigne svojo desnico in gleda na uro.

»Pulz se je že nekoliko umiril, saj bo,« mehko reče in se odvrtil nazaj v ordinacijo. Samotna belina pa kar lije čezme in mi daje občutek odrešenja. Saj umreti ni nobena težava, bedasto pomislim. Umreti, za kaj le, pa ne zdaj, ko je zunaj ohlajena poletna noč, sveža ... jaz pa tukaj z zrelim sadežem panike, ki bo obležal v jutru kot gnila melona. Kako noro, skrajno noro. Še sam si tipljem pulz. Meni se ne zdi, da se je komaj kaj umirilo, ne vem. Zdravnica to mojo kretnjo opazi in mi kar od tam reče:

»Kar pustite roko. Ni si treba preverjati pulza, ker vas to lahko dodatno prestraši, pa tudi merjenje tlaka bi vam za dan, dva odsvetovala, dokler se ne sprijaznite z dejstvom, da ste

samo malo nevrotični. No, kar mirno počivajte, preden boste šli, bova še enkrat zmerila tlak, zdaj pa kar mirno. Mislite na kaj lepega, saj je poletje.«

Misliti na kaj lepega? Na belo ladjo, ki vozi črne sužnje v odročne pokrajine in med njimi je tudi nekaj prav lepih črnk. Misliti na skladje ženskega telesa, misliti na kavo na terasi v starem delu Dubrovnika, kjer je stanovala Josipina, baje potomka znane pomorske družine. Ja, kazala je uniforme svojih obeh dedkov, pa očeta in različne spomine na pomorsko tradicijo v njihovi družini. Pisala je pesmi, igrala na harfo in bila dvakrat srečno ločena in enkrat vdova; zdaj ima moža iz Gorice, sosedu moje goriške none, brkatega trgovca z nepremičninami, pravzaprav samo agenta za nekoga drugega. In tako sva se spoznala. Povabila me je dol, šel sem, pred petimi leti ... Vonj tiste terase, vonj tistega jutra, ko je v marcu jugo vlekel in so bila skorajda vsa polkna zaprta. Josipina je trdila, da tak veter nosi neka semena depresije. Bogato sva zajtrkovala; bil sem res samo njen gost, ker je hotela, da sem poslušalec njenih pesmi. Nič ni bilo med nama, prav nič. Moral sem jo fotografirati, medtem ko je ona prebirala svoje pesmi ob svečah, na pol gola, v izbrani črnini. Pesmi, kaj vem, o morju, o hrepenenju, o mrtvih, ki se mečejo na obalo skozi pene in rišejo čipkaste vzorce svojih duš. Ampak vendarle je bil to lep teden. Razkazala mi je Dubrovnik. V veliki cerkvi je prižigala sveče, pokleknila na majhen stolček, tapeciran z rdečim žametom, pod nekim svetnikom in dolgo molila. Kako čuten obraz je takrat imela. Pri svojih štirideset, ja, ne, skoraj petdesetih, je bila še vedno lepa, čutna, zamaknjena v molitev, ki se ji je potihlo zlivala čez ustnici. Njen šepet se je čisto nalahno izgubljal v trepetu sveč in v težkih oblazinjenih sedalih tam naokrog. Kajpak sem jo fotografiral. Ena mojih najboljših portretnih fotografij – ženska, ki moli. Najbrž je molila za prvim možem, ki je padel v tistih norih vojnah. Nikoli nisva govorila, na kateri strani in za katero idejo; vedel sem samo to o njem, da je bil že prej oficir, pa da je zbiral mornariške pištole. Vonj tistega jutra na razkošni terasi: vonj kave, vonj njenega parfuma, vonj vetra, vonj morja, vonj starega mesta, ki je premoglo toliko ponosa in v kamne spremenjenih zatajevanih solz. Sedela je tam, zavita v volnen rdeč plašček, spodaj pa črna oprijeta obleka. Dovolj je že bilo toplo, da sva lahko pila kavo zunaj. In jugo je res nosil v sebi neko posebno melanholijo in zibal limonovce na zahodnem robu terase. Nekaj pozabljenih limon je še viselo na njih, kot da bi kdo tja gor navezal otrple kanarčke. Govorila mi je o svoji tretji knjigi pesmi, ki jo pripravlja, pa da jo bo prevedla v italijanščino. Zanimivo, Slovencev ni marala; meni je rekla, da sem itak skoraj Italijan – to me je sicer užalilo, a sem prebolel. O Slovencih je rekla, da so samo mali pohlepni trgovčiči in lakaji tuje gospode, pa da se ji zdi smešno, da imamo za eno banjo morja in svojo državo. Seveda sem ji takrat oporekal in ji skušal dokazovati, da nima pojma o resničnosti, o naši stvarnosti. Nekaj mi je navrgla, da je bila enkrat na Bledu, pa da ji ni bilo všeč tisto posiljeno gostoljubje, pa da so itak bili natakarni z juga. Poznala da je še direktorja, ki je hodil dol na morje v Dubrovnik, pred leti, skopuški debeluh, ki je preveč pil in hotel tudi njim vsiliti pohištvo, ki ga je izdelovala njihova tovarna. Eh, Josipina, njen slabo prikrit šovinizem. Saj tudi ostalih ni marala, najbrž sploh nikogar, ker je bila zaljubljena v svoj ponos, kaljen z nemirom, ker ni mogla imeti otrok. Ampak ob njej mi je bilo lepo; kljub vsemu je od nje plala neka posebna toplota, ki me je napolnila z mirom. Obljubil sem ji, da bom poskrbel za prevod njenih pesmi, saj je Branka bila pripravljena to narediti. In kasneje smo jih res prevedli, celo knjigo ji je uspelo izdati pri nas. Svojega ponosa ni razlomila, kje pa! Na uradno predstavitev je sicer prišla, a bila je hladna in redkobesedna – le dobro založeni modni butiki so jo prepričali, da Ljubljana ni le neko zaspano mesto, nek zanikrn predpražnik Evrope. Hvalila je izbor oblek, kreacijo, pa tudi način prodaje. Kako so že šli njeni verzi o mokri smrti: *Ko jutro zazveni skozi steklovino očesa velike ribe, pridejo majhne lovkaste roke in te vzamejo v globino pravadne mokre teme. Ti veš, da je mokra smrt samo prha večnosti in veter te bo vrgel na skale mojega joka ...* In njeni ljubezenski cikli: *Oleandri šilijo dan, da bi ti mogel srkniti iz moje dlani šampanjec mojih vzdihov, ko boš snel dlako morja in boš*

jambor, na katerem bom sušila svoje mokre rjuhe, prepojene s solzami čakanja. Lej no, zdajle se spominjam njenih verzov, ko v meni odzvanja ta bedasti strah. Pa še so bili, še ... Recimo tisti o vetru v duši, tisti mi je bil všeč: Ko padem na tvoje prsi, slišim veter v tvoji duši, ki nori, tja med čeri najinega prepira, ko sva zbirala sončne sledi za rast magnolije in sva težka padla v vihar, ki nama je razbil ladjo upanja. Ti pa si se obril, zazelhal in šel z vetrom v duši v nove puste pokrajine, kjer ni mojih sanj ... In o ulicah: Stare luči narišejo moje korake, ko po kamnu tolčejo ritem vseh src, ki so me ljubila, a sem se skrila v kot in pod stopnice bega. Labirinti vseh teh mojih ulic me pripeljejo na tržnico, kjer ribe zehajo v jutro, ko sem pozabila bel robec pozdrava, da bi šla na pomol in pričakala svoje naslednje sanje. Zakaj prav zdaj, zakaj prav zdaj v črno oblečena Josipina s tisto južnjaško melanholijo v očeh, z ustnicami, ki mrmrajo molitev v hladni cerkvi, in zakaj prav zdaj verzi v tej umetni belini, kjer se vračam iz minevanja.

»No, zmeriva tlak,« me vrže na čeri realnosti zdravnica.

Še poln vonja po tisti terasi obrnem glavo in se ji prepustim. Sede na ležišče in na roko pritisne tudi hladen stetoskop. Pokima in reče:

»Se uravnava, 150/88. No, zdaj pa se usedite in globoko dihanje, da slišiva, kaj se dogaja v pljučih in kako srce tolče.«

Molče jo ubogam, ves majav. Globoko vdihnem in izdihnem in čutim, kako mi stetoskop pleše po hrbtu. Potem se postavi predme, se skloni in mi posluša srce. Spravi stetoskop v velik žep ohlapne halje.

»No, takole, srce ima pravi ritem, brez šuma, pljuča so pa čista. Prej bi bilo to poslušanje morda nekoliko neverodostojno, ker ste bili preveč vznemirjeni. Zdaj pa lahko greste, počasi, ker ste še vedno malo omotični, doma pa boste takoj zaspali, v to bodite prepričani, ker zdravila prijemljejo tako, kot se predvideva. Jutri pa takoj k svojemu zdravniku, da se dogovorita, kako naprej. Kdo pa je vaš zdravnik?« me vpraša in sveti dol name s tistimi očmi, ki bi v drugačnih okoliščinah bile celo zapeljive.

»Doktor Brin,« ji povem in se razmajem na trdem ležišču.

»No, potem ste v dobrih rokah. Napisala bom obvestilo zanj, oblecite se in zunaj počakajte še nekaj minut, da vam napišem izvid. Pa srečno. In bolj pazite nase, ker se bližate letom, ko vas bo medicina nekoliko bolj zanimala.«

Samo prikimam in se postavim na noge. Tehnik je v pripravljenosti, če bi se mi zamajalo. Pa kar gre, le da čutim neko posebno težo in obupno zaspanost. Zunaj sedem in čakam. Glavo zakopljem v dlani in sem poln samoočitanja. Ni dolgo trajalo, pa mi tehnik prinese zdravstveno kartico in popisan list papirja – obvestilo zdravniku. Grem. Zunaj je ohlajena noč, še polna vlage in poletne mrmrvice, čeprav je poletno mrtvilo tako depresivno, da bi najraje sedel v oblak in se dal zapeljati v ničnost daljav. Na parkirišču pred blokom se ustavim in žalostno gledam svojega rumenega starega golfa, zgubil je lesk, zgubil je gizdavost, a v duši, v njegovi trdi nemški jekleni duši je še moč, čeprav godrnjava, a je. Jutri, jutri poskrbim zate, si v mislih rečem in ga pobožam po pokrovu motorja. V glavi so težke megle, tiste sive, ki so bile tako goste v Trebuši, ko sem nek september bil za vikend pri Janku. Tista težka megla, ki je skrivala celo drevesa pred hišo. Nič se ni videlo, prav nič in tako sluzasto je bilo vse. Smešno, takrat je Janko rekel, da je takšno vreme dobro samo za to, da raste mah. Kemija očitno deluje, saj sem povsem izgubljen in komaj čakam, da se zlekнем na posteljo. Čar življenja je v strahu, je bila zadnja misel, potem, potem sem bil rastoči mah na skali večnosti.

Zdi se, da se je nekaj dokončalo, neko obdobje, ko sem jezdil na valovih stihije in sem bil pripravljen pozabiti, da sem na več načinov. Zdaj bodo podobe življenja drugačne. Tablete, vsak dan dve, eno zjutraj, eno zvečer, in pazite na prehrano, da ne bo holesterola in sladkor ... Nihče ni bil sladkorni bolnik v družini, visok tlak pa, da, ta pa ja. Oče je imel celo leseno škatlo s predalčki, kjer je imel sistematsko, prav po birokratsko urejene svoje terapije, pa je kljub temu imel občasno povišan tlak, najbrž nevroze, računi, sitne stvari v odgovorni službi.

Zdaj ima za ta namen plastične okrogle bele škatlice z listki. Koliko stresa zmoremo, za koliko smo programirani – nihče ne ve. In teorija, da ima vsak določeno število udarcev srca? Potem bi se moral začeti ukvarjati z jogo, da bi lahko nadzoroval udarce srca s posebnim dihanjem in vajami. Vem, da to nekateri zmorejo, o tem mi je razlagala Branka, ampak jaz nimam volje za to. Te tablete, ki mi jih je danes predpisal dr. Brin, te bom jemal, ker baje znižujejo tudi frekvenco srca. No ja, alkohol pa za zdaj adijo. Žalostno pogledam dve buteljki na polici. Zdaj ne bo več posedanj na balkonu in dolgih filozofskih zapijanj s Tonetom, ki je baje šel za nekaj časa nazaj k svoji ženi v Kranj. Kaj vem, čuden tič. Malo bi imel še druge, malo bi se šel podjetnika, malo bi preučeval filozofijo, še najraje pa bi sedel in pil. Pa tudi z ostalimi ne bo več običajnih srečanj ob vrčku piva – drugačne socialne relacije bodo. Doktor Brin mi je lepo razložil, da sem pač nagnjen k neravnovesju vegetativnega živčevja, pa da ga je pametno malo krotiti, vsaj zdaj, na začetku, ko ni še očitnih simptomov resnejših kardiovaskularnih zapletov. Mar tudi mene čakajo lesena škatla in predalčki za zdravila ...? Če se spomnim očeta, takole zvečer, sede pred televizor, si nadene očala, ukaže mami, da mu prinese kozarec vode in znamenito priročno ambulanto, kot je on temu rekel. In potem skrbno jemanje zdravil, ena rumena, dve modri in polovico bele. Opoldan je isto, zjutraj pa samo ena modra in bela, takoj po kavi in lahkem sirnem namazu, ali pa samo kruh in med. Janko pa ni imel takega redu, kje pa. On je rad pozabljam na tiste preklete bonbone, kot jim je rekel, Cilka, naša nona iz Trebuše, pa ne. Ona je imela celo listke in si je vestno zapisala, kdaj ima Janko kakšno tableto, pa tudi sama jih je nekaj jedla, največkrat nekaj proti bolečinam, revmatizem in to, pa nekaj za srce se mi zdi, in za odvajanje vode, da, tudi tiste. Če ne bi imel Janko Cilke, ne bi vedel, da tablete sploh so pri hiši – ona mu jih je dala na majhen krožniček. Godrnjaje je požrl, kar mu je pač dala, in vse poplaknil s kompotom ali vodo. Če je pil kje zunaj, če je naletel na družčino, jih je pa stresel v pepel v štedilniku in bentil, da ga doktorji namenoma zastrupljajo, samo da bi država prišparala pri njegovi penziji. To so bili časi, ko je lokalni zdravnik še obiskoval ljudi na domu. Pripeljal se je s starim zelenim mercedesom in s seboj tovoril veliko rjavo usnjeno torbo. Ponavadi je obema izmeril tlak, se pozanimal to in ono in jima predpisal zdravila, dal recepte in šel, seveda z denarno nagradico, ki ga je vedno čakala v modri kuverti. Včasih je napisal tudi kakšno napotnico za pregled v bolnišnici in stvar je bila opravljena. Kakšni časi so to bili!? Poštar jima je na mopedu prinesel pokojnini. Slučajno smo bili enkrat tam na obisku, ko je bil dan za pokojnino. Janko je sedel zunaj na klopi in gledal na klanec, po katerih je imel pribrenčati poštar. Mama in nona sta modrovali ob vrtu in imeli debato o presajanju rož, pa o redčenju solate; jaz in brat sva jo mahnila dol do studenca, da bi videla, če je majhen jez še tam in mlin, ki sva ga v maju naredila. In potem se je res slišalo brenčanje mopeđa, ki se je zaganjal po slabi makadamski cesti navzgor, od spodnjega sosedu – nova cesta je šla nad domačijo. Brat je ostal ob studencu, mene pa je zanimal moped in sem šel nazaj gor. Poštar je bil precej debelušast, majhen mož, črnih las, v smešni uniformi, s postrani poveznjeno kapo in rdeč v obraz. Od tu naprej ni bilo nobene hiše, zadnja v tem delu raztrošenih zaselkov, ali pa prva, kakor se vzame. Moped je bil svetlomoder, z belim krmilom in z nekakšnimi gumijastimi pregrinjali za noge, pa zaprašeno vetrobransko steklo je imel. Ko se je ustavil, je prasketalo v izpušniku. Poštar ga je postavil na vilice in voščil dober dan. Janko ga je povabil v kuhinjo. Jaz pa sem obkrožal moped in zlezal nanj. Ko je nona to videla, je prišla do mene s koprivo v roki in mi rekla, da jih bom dobil po nagi riti, če ne zlezem takoj dol. Previdno sem zlezal dol in se umaknil v kuhinjo. Tam sem imel kaj videti. Poštar je v naročju držal razprto torbo, še polno bankovcev, pa cel kup drobiža, v drugem razdelku je imel pisma, neke papirje in še nekaj časopisov se mi zdi, vsaj dva, tri. Potem je poiskal ustrezne rumene papirje, odtrgal dva lista in rekel Janku, naj podpiše. Na mizi sta že bila dva kupčka denarja in nekaj drobiža. Poštar je odtrgal del formularja, odrinil podpisano listka, dal formular v poseben predalček v torbi in velik gobec torbe zaprl, jo prepasal z močnim jermenom in si jo potegnil na bok. Prijel je ponujen šilček

žganja in ga na hitro zvrnil vase. Povedal je, da je danes začel tu, pa da bo do popoldneva vse raznesel. Ura je bila res šele okrog devetih dopoldan. In toliko denarja pa kar v torbi in na mopedu? Če bi danes takole vozili denar, o joj! Seveda ga je potem Janko skrbno preštel, tudi drugi kupček, pokojnino naše Cilke, ki je v mladosti delala v Idriji kot kuharica v nekem obratu, ki je pripadal rudniku. In spet slišim Janka: »Mulo, si videl, a, to ti je oblast, takole sediš pred hišo, denar ti pa pripeljejo kar lepo domov. Za kaj smo se pa borili, a! Motor, saj res. Poklical bom tipa, da danes ne morem, ker nisem vozno sposoben. Potegnem mobilca iz žepa in poiščem številko, ki sem jo klical včeraj, ko sem se dogovarjal za nakup motorja. Urejeno. V ponedeljek bom šel gor z avtobusom, ki direktno pelje do Maribora, pa bom v Celju izstopil. Tip bo z motorjem prišel na avtobusno, tam bova vse uredila. Fino. Še vedno je malce nelagodja zaradi nočnih strahov. Nehote si tipljem pulz, v redu je, miren je. Potegnem predse vrečko z zdravili, ki jih bom moral zdaj jesti, da bi prebral navodila za njihovo uporabo; prvo bom vzela šele zvečer, ker me nočna kemija še drži. Nisem še povsem zbrihtan, kje pa. Ne, tokrat teh sranj ne bom bral, ker bom potem v glavi delal scenarij, kaj vse lahko bo, kaj vse lahko je, kakšni so stranski učinki. Naj hudič vzame bedno počutje po tedenski zabavi z vinom, z Branko, s travo, za konec pa še filozofiranje pri Jožetu in vinska bera. Jebi ga, zdaj vse to odpade. Nekaj bo treba jesti, čez poldan je že. Odločim se, da bom kupil paradižnike in si skuhal špagete, pa malo sira in bo. Same banalnosti in dolgčas.

Zbujanje je naporno. Jutra so motnjava in zavita v haljo novih stanj s kemijo v glavi. Takole naj bi krotil svojo pretirano dejavnost nekih vzpodbud, ki jih pamet ne more krotiti. Zeham, se pretegujem in ovohavam zrak, prekvašen z vlago, ki jo je te dni bilo kar preveč, vsak dan kakšna ploha in hudi nalivi. Za danes pa je napovedano lepo, jasno. Petek. Vali pride, me privzdigne, da si živčno popraskam zatilje in sem takoj buden. Kavi se pa ne bom odpovedal, temu pa ne. Ne morem se spomniti, kaj sem sanjal; vem samo to, da je bilo nekaj sila prijetnega. Nekaj, kar me je odpeljalo v svet, kjer je bilo tako zelo prijetno, da je zdaj tole kruto prebujanje prav mora. Takole te vrže v svet, ki je poln groženj – življenje je nevarna reč. Preverim na telefonu, če je kakšno novo sporočilo. Ah, Branka sporoča, da je doma in da si želi piti kavo z menoj. To žensko je začelo nekaj rolati, bi rekel. Predolgo sem se zadržal pri njej in preveč sva pila in kadila, zdaj pa imam, ta nesrečni concor in še ene druge tablete. No ja, prijetna punca, le da, pa ne da bom zdaj nesramno pomislil, da je pri teh letih stara, ej. Še vedno bi lahko bila mamica, lepa, debeluškasta mamica v ohlapni obleki z vozičkom in psom. Kaj mi je, kaj mi je! Vali pride. Zmenjena sva za deseto, hudiča! Zdaj je pa že osem in še nekaj. Nič, vzdigni svojo smrtnost in jo pošlji v dir.

Obrtit, nadišavljen, spodobno oblečen živčno čakam, da zabrlizga telefonček in ... že zvonil, že... Vali! O, je že na parkirišču pred hotelom. Tja bom moral. Pogledam, če sem vse vzela, kondomi, žvečilni, sončna očala, fotoaparati, robčki, tablete, avtomobilski ključi, vse je v torbici. Gremo. Nestrpno vozim skozi malo ozko ulico, ki je nekakšna bližnjica do platoja pred hotelom. Končno mi le uspe, da nekako najdem parkirišče. Oziram se naokrog, da bi zagledal njen bel fiat. Ne vidim ga. V črevesju mi vre, moral bom v bife in na stranišče. A so za to krive tablete? pomislim in skoraj stečem čez plato in smuknem mimo recepcije v bife pa takoj na toaleta. Olajšan pridem ven in si popravim sončna očala na čelu. Ni je, kje je? Me draži? Izbežam mobilca, da bi jo poklical, pa jo potem zagledam na drugem koncu – nekomu telefonira in se smeji. Zdaj vidim, da si je pobarvala lase, da ima nek bakreno rdeč odtенок. Huda baba, res, glej no. Pa kako je oblečena, kakšno lepo modro krilce in majica z nekimi napisi – takšnih pa ni nikoli nosila. Kaj se dogaja z njo? Ves zvedav si popravim torbico in se napotim proti njej med zgoščeno pločevino. Sem že skoraj tam. Zdaj jo lahko vidim, kako je naslonjena na svoj novi beli fiat, kako z razprtimi dolgimi prsti objema trebuh in se nekomu smeji, kar priklanja jo od smeha. In, a ni tole celo odposlan poljub, to šobljenje v telefon, opa! Končala je, si spravila telefon v torbico, si popravila sončna očala visoko zgoraj v laseh, se končno vzravnila in ... »Oj, živjo!« zapotegne in se povsem vzravna. Zdaj sem jaz na vrsti,

da kaj rečem. Kaj pa naj, kaj? Te njene poteze, ta njen podolgovat smehljiv obraz, ki je zagotovo drugemu ponudil uteho in drugi išče sled solza, ki so taki čudni zvarki togote in ljubezni. Drugačna je, prepojena z drugo svetlobo, polna nekega novega navdušenja, ki zagotovo ni namenjeno meni. »O, la,« kratko rečem in obidem avto in grem proti njej. Ko sem čisto pred njo, mi je strašansko nerodno, trpko ... Taka ženska, lepa, ti pa ... Smodnik je v njenih bokih, glej jo. In v tem krilu, pa ta nova barva las, ki tako zelo poudari njene zelene oči, njena dva tolmana, v katerih je doma zmaj odpuščanja ali pa tudi ne, bom videl. Morda pa so se tja notri naselili krokodili, ki ob polni luni lezejo v uho in drobijo misli. Kako je lepa, ah ... »No, sva pripravljena na avanturo, a sva?« jecnem, da bi nekaj rekel, da bi razbil to silno elektriko, ki lomi vse strahove v meni. Ob njej me vedno nekaj zgane, kaj vem, tako silna erotika kot ob Branki, to ne, pač pa nekaj drugega, kaj vem. »Jaz sem. Pa me ne bi prej povabil na kavo. Doma sem jo sicer spila, bolj vodeno, no ... Daj, greva nekaj spit, potem pa lahko naprej,« veselo reče in se odlepi od bleščeče beline avta.

Gledam, kako z dolgimi prsti objema veliko skodelico, kako se ji krčijo in kako šobi ustnici, ki sta včasih srhljivo lezli po meni in mi trosili milost čutnosti. Čudna namreženost je med nama. Čas nama je ukradel tisto sproščenost, ki sva si jo v dveh letih privzgojila in sem jo odvrigel v majskem jutru, ko sem šel, da bi imel nekaj svobode, ki se mi je spremenila v ječo. Pogleduje levo in desno in nikakor noče svojih lepih oči ponuditi samo meni. Živčna je, razdražljiva, najbrž na način, ki je težko krotljiv, a njen ponos je močan gospodar, kos tudi temu. Odloži skodelico in prekriža roki na prsih. Aha, to naj bi pomenilo, da se zaklepa pred menoj, pomislim, ker se spomnim poglavij iz psihologije, da je govorica telesa zelo izrazita, še posebej takrat, ko smo vznemirjeni in slabo razumsko krotimo pravadno mehaniko naših udov.

»Glej, Vali, tisto spomladi, kako naj ti razložim,« se zadregno zaganjam v pogovor, »tisto res ni bilo pošteno, ampak, kaj vem, premetava me, čeprav bi moral pokazati že malo zrelosti. Te dni se mi je sama nakazala. Moral sem k doktorju, pritisk in to. Celo tablete žrem, si misliš?«

»Te te ne bodo naredile zrelega in odgovornega, ne ... Tablete, ja ... Meni jih ni več treba ne takih in ne takih. No ja, včasih, ja. Glavobol, migrena, takrat ja. Veš, ko si šel,« dolgo pomolči in preplete prste pod brado, da kar zapoklja v členkih. »Ko si šel, me je lomilo, a zlomilo me ni. Morda je tako prav za oba, ker sem te jaz že preveč posvojila. Tega sem se potem zavedala. Kar za svojega sem te vzela in priznam, igrala sem hišno diktatorko, ampak taka sem, očitno. Ti pa si mehak kot putr, ki ga pozabimo dati v hladilnik. So stvari, ki jih ne boš zmogel, to najbrž veš. Na ta izlet sem pristala predvsem zato, da nekatere stvari razčistiva, da ne bo potem nepotrebnih telefonov in pisanj. Dobro nama je šlo, dokler je šlo. Potem, kaj vem, tako se pač zgodi. Leta sem živela sama v hiši, ti si se priselil, in, saj veš, človek ima svoj red, če pride drugi, mu ga pa poruši. Na začetku si pijan od ljubezni, potem ... Ti si pač šel, ti si se tako odločil in ti veš, zakaj si se tako odločil,« žarno reče, še vedno vsa zakrčena s spletom prstov pod brado. Mimogrede se spomnim, kako sem prvič privzdignil tisto bradico na pomolu, kako ji je nočni veter opletal skozi lase in kako sva spletla venec poljuba, ki ga je morje blagoslovilo z grobim udarcem vala, ker je močan veter gnal črno vodovje na betonski jezik pomola.

»Ja, vso pravico imaš, da me obsojaš,« sem zmehčan.

»Nisem prišla zato, da bi te obsojala, Bil, ne. Preprosto, nekatere stvari morava počistiti, ampak imava še cel dan čas. Jaz bi raje šla, se naužila Soče, pa Baške grape, od koder je bil naš nonko. Saj sem ti pravila o njem, ne,« se nasmehne čez skodelico. V njenih očeh je spet tista prijazna svetloba, ki tako silno plodi radovednost mojih čutil za lepoto razploda.

»Če želiš, pa greva,« povsem vdano rečem in pripravim denar, da bi plačal zapitek.

Dobro vozi. Se mi kar zdi, zakaj je hotela, da ona vozi, da greva z njenim avtom. Jasno, da bo imela ona glavno besedo, da bo ona odrejala, kje se bova ustavila in koliko časa, pa še

resnejši konflikt na ta način odpade, ker bo imela možnost umika. Naznani mi, da bo prvi daljši postanek šele ob umetnem jezeru, kjer bova imela kosilo, in potem gor v Rut, kjer je tista stara lipa, tolikokrat fotografirana in res močno razrasla. Tiho sem in potopljen v mlačne vode spomina, kako je bilo, ko sem jo enkrat mahnil na Črno prst skozi tiste kraje in sem naletel na posebnega človeka, ki je spal zgoraj v seniku kar z nekakšnimi derezami na nogah in s kosami ob sebi. Razlagal mi je, da je tam zgoraj celo poletje, da je še edini, ki te strmine kosi s koso. Nevihta je bila, pa sem tam vedril. Govoril mi je o časih, ko so tod pasli in kosili, pa kako je nosil sir kar čez hribe tudi v Italijo in kako je s konjem večkrat šel v Bohinj, kjer je imel ljubico, pa ga ni marala. Kar na konju da je sedel in jo gledal, kako streže tam v tisti gostilni blizu slapa. Na posebnem pasu je imel obešen starinski tranzistor, ki je za čuda še deloval. Povedal mi je, da med košnjo rad posluša glasbo, še najraje slovenske pevke, najboljša med vsemi se mu še vedno zdi Ditka. Presenečal me je s poznavanjem glasbe. Zaupal mi je, da ima šestdeset let in da je včasih delal na Jesenicah v železarni, zdaj pa da se udinja kot kosec teh zapuščenih senožetih, bolj tako, za kondicijo. Kar tam sem prenočil. Pogostil me je z domačim sirom in salamo, jaz pa sem prispeval kokakolo. Dolgo v noč sva še klepetala in predme je razgrnil zanimivo življenjsko filozofijo. Razlagal je, da so te kraje naselili avstrijski grofje, da so sem gor kazensko poslali nekaj ljudi; v bistvu so bile te rebri nekakšna kazenska kolonija. In nič čudnega ni, če srečaš čudake; nekaj je pa tudi bilo križanja v sorodstvenih linijah in zato so se dogajale neposrečene kombinacije. Še bolj me je presenetil z razlago ljubezni. Trdil je, da je nagon nuja, da človeštvo preživi, vse ostalo je pa lišp in izmišljotina mestne gospode. In razlagal mi je, kako so včasih trdni gospodarji trgovali z nevestami. Ko so bila dekleta narejena, so se šli dogovarjat, s kom jo bodo vezali, da so utrdili posesti in jih širili. Tako da je bilo vse do italijanske okupacije, potem pa so Italijani prinesli nekaj svoje vročekrvnosti tudi v te hribe, ker je bila tu kasarna, in so seveda dekletom pokazali mesečino v poletnih nočeh. Pa je še zdaj kje kakšen črnolas kuštravec, plod tistih noči. In ženske da ljubijo svoje dedce iz strahu, da ne bi imele življenja pustega in da bi imele dodatno moč ob sebi. Strah jih žene v poroko, ne pa ljubezen, ker da je itak vsaka ženska sposobna več ljubezni hkrati, kar je nujno, če hoče ljubiti ves svoj zarod. Take mi je nametaval tam na dišečem senu in skozi odlomljeno desko so na naju padali žarki mesečine. Zjutraj nama je na špirtnem gorilniku skuhal kavo, pustil sem mu čokolado. Svetoval mi je lažjo pot in mi voščil srečo. Zanimiv Bogdan, zanimiv. Bog ve, če je še živ; to je bilo ... pred petindvajsetimi leti. In s tistega senika sem naredil eno najlepših jutranjih fotografij v hribih. V dolini je še lebdela megla, nad vzhodnim hribi pa je zakipevala vijoličasta svetloba.

Za trenutek se spet ozrem po njenem strogem profilu. Brado drži visoko, volan pa je trdno ujet v njene krčevite prste, ki se včasih malenkost prepletejo. Dela se, da je zatopljena v vožnjo, zagotovo pa bi hotela z menoj razbijati tišino. Predlagam ji, da bi si omislila malo glasbe, ki jo imam s seboj, kar na USB ključu, ker vidim, da ima sodoben MP3 predvajalnik. Strinja se in se mi odsmezne na tisti stari način, ko sva se oba strinjala, da je tako prav. Glasba med naju naredi nov zid, neko novo molčečnost, vendarle pretkano z usodno povezanostjo, ki se trže kot ribiška mreža, če vanjo pade težka agresivna riba. Sva že mimo Solkana. Na levi je Soča. Ne vem, zakaj me tista barva vedno umiri, zakaj postanem ob tisti vodi molčeč in tih. Nikakor si ne morem predstavljati pripovedi Janka, da je v prvi svetovni vojni tekla krvava; tako da mu je pravil oče, ki da je sam s konji odvažal mrtvece. Ne morem in ne morem povezati rdeče barve s turkizno zeleno, ki dela še slikarjem probleme. Enkrat sem ujel spodaj ob produ neko beograjsko slikarko, že vso belih las, ko je vztrajno hotela ujeti barvo tiste reke. Ampak tudi to je bilo še takrat, ko smo bili skupna država. Z Marjanom sva šla, da bi preizkusila nov kanu. On je šel v vodo, jaz pa sem brcal kamenje na produ. Šel sem okrog grmovja in potem sem jo zagledal, nahrbtnik, trinožno stojalo, še en stolček, slikarsko stojalo, barve, pa še nekaj drugih reči. Zaupala mi je, da se je na stara leta spet zaljubila, tokrat v Sočo. Vsako pomlad da pride sem, v majhne hotel v Mostu na Soči. Pogledal sem

njeno sliko – barva je bila res blizu tisti v vodi. In razlagala mi je, da je ta voda takšna, ker so v njej kristali solz vseh tistih mater, ki so jokale za tisoči, ki so končali v nesmiselni klavnici prve svetovne vojne. V vodi da je še vedno vse polno duš in ob vodi tudi, v celi tej pokrajini, samo da jim je treba znati prisluhnuti, ker govorijo res samo tistim, ki so zanje odprti. In takrat je izrekla pretresljiv stavek: Sine, kad ljudi ubijaju zbog careva, Bog zaplače, i ova reka, to su njegove večite suze. Mistika te reke me res osupne. Še kot deček sem jo rad gledal, kadar smo sem gor hodili na izlete. Oče mi je razlagal, koliko časa so gradili železnico, kakšen pomen je imela, pa umetno jezero. Vse je vedel, vse je rad ponavljal.

»Se ne bi malo ustavila,« predlagam. »Rad bi se nagledal te reke, glej, na tem mestu je tako lepa, tako intenzivno barvo ima. Nekaj bi spila, potem pa naprej, saj imava cel dan čas,« sem diplomatski.

»Če že hočeš,« zamrmra, otrese z lasmi, si popravi očala, se na hitro pogleda v zrcalo, vključi smerokaz, zmanjša hitrost in zavije na parkirišče.

Sloniva ob leseni ograji in gledava na gladino turkiza. Obrnem se k njej in rečem:

»Ta barva. Malo spominja na tvoje oči, lepše so.«

»Ja, so opazili in mi dali podoben kompliment,« se zasmeje.

Tole me pa sune, prekleto, da res. Kar odbije me od ograje. Ves se naprožim. Torej ima novega osvajačca, zato te spremembe. Ja, stari, bitko si izgubil, soška fronta je padla.

»Kar je lepega, je vredno pohvaliti,« navržem frazo, da bi utišal tigra v meni, ki renči in si ne upa napasti. Če bi zdajle rekel: ej, punca, ne me jebat, a imaš drugega, bi zagotovo pokvaril dan in bi se najbrž izlet končal že kar tukaj. Potrpljenje stari, potrpljenje.

»Ali pa celo fotografirati, kaj,« je navihano razigrana. Kolikokrat sem jo zajemal v fotoaparatu, koliko različnih portretov, ob sveči, na plaži, v travah, med borovci, v žitu ... To bodo zdaj samo hladni digitalni spomini, bolj pomembni bodo tisti v možganih in v srcu. Zakaj, hudiča, si vedno rečemo, da si nekaj zapišemo v srce. Tako se reče, tako je. Srce, ja!? Nehote si potipam utrip. V redu je, ne divja, tablete delajo svoje.

»Saj res, tukaj bi lahko naredila en portret, ker je v ozadju taka lepa voda. Hočeš?«

»Joj, ne vem, če sem razpoložena. Če že vztrajaš, pa daj, no. A, kar tukaj?«

»Ja, samo še malo naprej. Čakaj, po aparat skočim.«

Postavim jo tako, da ne bo grmovja v ozadju, da bosta samo njena glava in voda. Čudovito ujemanje, barva njenih oči in ta voda in bakrenordeč odtенок las. Kakšna kombinacija!

»Nagni se v desno, tako, še, še, še malo, pa ustnice čisto rahlo razpri, ja. To, to,« se napanjam, da bi ujel resnico, ki je presežek razumskega dojemanja stvarnosti.

»Pokaži,« reče in prinese k meni svojo bližino. Če bi bilo kot včasih, bi se mi s prsi naslonila na roko in dihala vame, tokrat pa je dala roki v boka, se sklonila strogo nad fotoaparatu in se mi dovolj spretno odmaknila, da nisem čutil njene telesne presežnosti, ki je vendarle v valovih butala v moje skale zlaganih pričakovanj. Z nasmeškom je povedala, da je v njej še veliko samovšečnosti in zrele želje, da bi bila kar naprej občudovana, ne pa tudi vzeta.

Betonska steza ob jezeru je že razgreta, ko nosiva svoji postavi v milejše sence, tam na koncu sprehajališča. Spotoma mi je razlagala o službi, kjer se dogajajo majhne vojne za dopuste, za drugačen urnik, za male usluge, ki jih je treba narediti, če nočeš, da si plod zamere. Povedala mi je, da so dobili novega šefa, ki nima pojma o delu, ki naj bi ga opravil; je pač sin nekoga, ki ima vpliven položaj. Mladič z magisterijem iz ekonomije. Vse, kar zna, je, da trosi fraze in osvaja mlade študentke na praksi, dve sta prišli. Z dobro mero moškega ljubosumja jo ošvrknem z očmi, na način, ki ne more prikriti, da sem vznemirjen, če mi govori o drugih – kako moško sebično. Zagotovo ji je tisti mladec fizično privlačen, če nosi kravato pa ... Morda pa pretiravam in vidim sence tam, kjer ni dreves. Usedeva se na klop, kjer je znosna senca. Prekriža zagoreli nogi in pogleda na mobilnik. Kaj hudiča danes pogleduje na mobilnik. Včasih ga je odložila, pa konec. Kolikokrat ga je celo založila, da sem

ga moral priklicati, in to ona, ki je meni očitala nered. Tole pa nekaj ni v njenem stilu. Če bi jo vprašal, bi izpadel bedak in netoleranten dedec, ki je neupravičeno radoveden, potem ko je za seboj zaloputnil vrata in si iskal utehe drugje. Kakšna prečudna utrudljiva posestniška žilica je v nas. Moj avto, moja bajta, moja baba ... Mlinčiva vsakdanjosti, obrekujeva postaran par, ki se leno ziblje mimo naju in govori strastno italijanščino. Potem sva vsa navdušena, ko se mimo pripelje skupinica mladine v čolnu. Nekateri poskačejo v vodo in škropijo tiste v čolnu. Mladost, ki se vozi mimo, me zagreni, da s petama drgnem po pesku in delam nekakšne kroge, v katere sem nedvomno ujet. Vali se vzdigne in gre dol do vode. Namочи dolge prste in odfrncne nekaj vode gor proti meni, da bi posnemala tiste v vodi, morebiti hoče ujeti nekaj mladostne razživljenosti, ki se bo tudi v njej unesla, ko bodo leta stala tam za vrati in zehala v jutra, ko si nočeš priznati, da si dobršen del že odmineval. Umikam se ji in pokrivam fotoaparatus, ljubečo črno živalco. Rečem ji, naj neha, pa da greva raje na sladoleđ in potem naprej v grapo. Prismeje se in obraz se ji razleze v lepoto, ki ima drugačno dimenzijo; neka posvečenost je na njej, neka pijana svetloba sonca, ki je izgubila običajno tirnico večnosti. Zanimivo, kako ženske znajo narediti več obrazov – evolucija vabljenja samcev.

»Si že naveličan? Bi rad šel nazaj domov? Izvoli, tam je avtobusna postaja, morda pa tudi vlak še ujameš,« reče na način, ki mi ni všeč. Zaradi te pikavosti mi ni všeč, čeprav me njena lepota opaja s hotenjtem; če bi le bila tiho, ves čas tiho.

»Ne, samo ... daleč je še do tja gor.«

»Saj greva, saj greva,« pokima.

Baška grapa je obupno zapuščena. Ob cesti videvaš krušeče se hiše, vegaste plotove in v rebreh klecajo seniki in majhni kozolci. Ponekod je še nekaj življenja, celo kakšna strmina je pokošena, ampak v celoti gledano je opustelost na smelem pohodu. Vali reče, da jo ta dolina utesnjuje, da je depresivna. Pa še prav ima, res je nekaj tesnobe, ko si ogleduješ kipenje senožeti ob cesti. Končno le prideva do odcepa in se zaženeva v hrib. Ko njen ubogljivi in močan fiat pride na vrh, osupneva od lepote, ki se ponuja. Ustaviva kar na pokošenem travniku blizu dveh kozolcev. Pod kuliso gora je vasica, nanizana okrog cerkve. Nekatero hišo so vidno obnovljene in sijejo z vedro belino izza bogate rašče drevja – tega je več kot pred leti, se mi zdi.

»Kakšna idila,« vzdihne Vali in si močno potisne sončna očala v razfrfotec las vrhu čela.

»Lepo, kaj?« se odsmehnem in globoko vdihnem svežost, ki lije dol z gora.

»Jo, kaj vse imamo, pa ne vemo, da imamo. Kakšen lep košček. Glej to, te gore in ta vasica. Kot da bi nekdo narisal, res,« je resnično ganjena. Jaz sem kar tiho in se posvetim fotografiji. Naredim nekaj posnetkov, potem pa me zaobjame neka otožnost, ki ji ne vem vzroka. Kar nenadoma sem utrujen, razbit, kaj vem, neke nevihte se zbirajo v meni, ki bodo udarile ob nepravem času. Vali prepozna veliko lipo ob cerkvi in nanjo kaže z znamenito gesto, z njenim dolgim, malce ukrivljenim prstom. V trenutku sem slikal to gesto. Zdaj sitnari, da morava čimprej tja. In se zapeljeva gor proti vasi.

Potišanost me navdaja z nemiro. Postaran domačin si naju nasmehljano ogleduje, ko sediva na zidu pod lipo. Senca pada na bližnje hiše in na del pokopališča ob cerkvi. Med nama je nevidna naelektrenost, ki je pri njej nisem vajen. Prej je tako žuborelo iz nje, zdaj pa je nenadoma tiho in si navija jermen torbice na desno podlaket in z lahkimi sandali tleska po tleh. Kaj jo muči? pomislim in odložim fotoaparatus poleg sebe, stegnem nogi in ju pozibavam na petah.

»Bil, nekaj ti moram zaupati, tu, pod to staro lipo, ki bo to razumela,« reče. Osupnem, takega govorjenja pri njej pa še ne!

»Ja, kaj pa?« se naredim brezbriznega in se naslonim na deblo lipe.

»Bil, upam, da nimaš več iluzije, da bi med nama še kaj bilo,« pade iz nje. Glas je tresoč in nalomljen.

»Morda vakuum, pa še ta bo izginil,« sem nedopustno ciničen.

»Bil, resne stvari se hočem pogovarjati,« zapoje in si še bolj zategne pas torbice, da se ji zažre v koščato zagorelo roko.

»No, poslušam,« mirno rečem in se ripsnem ob deblo, ker me srbi hrbet.

»Bil, poglej me, v oči me poglej! Ne bodi tako prekleto ciničen!« proseče reče in zavrti proti meni stogoten obraz; ustnici ji drhtita, nekaj sline je v koticčkih. Z jezikom na lahko oplazi spodnjo, globoko vdihne in nadaljuje. »Rada bi ti povedala resnico, ker si jo vreden.«

»Resnico, kakšno resnico!? Ja, vem, šel sem, naredil sem te nesrečno, prasec sem, prav, to sva razčistila, mislim,« butne iz mene, a še na dovolj umirjen način.

»To, to nisem rekla, šel si, ja ... Ampak Bil, zdaj, zdaj je drugi z mano,« se strese iz nje in pri tem vsa drhti. Zavije se v šal trpečega molka.

»Drugi, kaj,« posmehljivo rečem. »Saj ti ga privoščim, vredna si ga, lepa si,« še zamrmram s pelinom v sebi. Grenkoba me povsem zalije, in zdaj vem, da je med nama resnično vse mrtvo, vsaj tako mrtvo, kot vsi tisti tam na pokopališču, ki se jim obetajo sveče spomina, nama pa ... !? O, mogočna lipa, si slišala to, a, si. Drugega ima, še ni dolgo nazaj, ko mi je pisala, da me pogreša, zdaj pa tole. Babe! Saj ji ga privoščim, res. Ej, stari, zdaj pa imaš sanje o barvanju oken, o vonju pod murvo, o čričkih in o borovcih, o tihih sprehodih ob morju. Zdaj pa imaš!

»Se je kar zgodilo,« mrmra in mi odtegne oči, ki ne bodo več sijale v najina skupna jutra.

»In kdo je, ta drugi?« me zanima in živčno trznem z levo nogo, pokrčim jo.

»Slavko mu je ime, ločen, iz Celja. Dol je bil na morju, sam. Prepričal me je s svojo eleganco. Ima majhno podjetje in mu gre. Še med dopustom je delal na prenosniku, kar tam na odmaknjeni plaži. Začelo se je s povabilom na sladoled, končalo pa pri meni doma. In še nekaj je,« zadržati, še enkrat navije jermen, potegne vase smrkelj od nabreklih zatajenih solz.

»Slavko, gospod Slavko. Stavim, da ima dober avto in da je vajen kravate,« sem bedno plehek.

»Ima, saj sem ti rekla, da je uspešen štiridesetletnik, ločen ... Rada bi ti še nekaj zaupala, Bil,« reče na robu joka in me pogleda kot kakšna oltarska Marija.

»No!?!«

»Noseča sem,« zadihano reče in se vzravna.

»Noseča!? Z njim, jasno.« me razpeni.

»Ja, z njim. Na začetku, že kar na začetku se je zgodilo, v tisti noči, ko sva oba veliko pila in plesala, potem, ja ... Ko si ti šel, sem prenehala s tabletami in zdaj ... zdaj je že skoraj mesec dni v meni nekdo drug, Bil,« plahutavo odfrčijo besede nekam v staro krošnjo, ki to sprejme, ne da bi se ji en sam list zganil.

»Noseča,« me spet strese. Po novem letu me je nagovarjal, da bi ... No, zdaj pa je res noseča, mamica bo. Lepa mamica na pomolu in voziček. Morda je hotela, da bi kravatarja ujela, morda pa se je tip zatreskal vanjo, kdo bi vedel. Če je ločen, je poiskal nadomestno samico, da bi dražil tisto, od katere je šel ali pa ona od njega. Se dogaja, se.

»Ja, noseča,« pokimuje in pusti solzam, da trkljajo bolečino, ki to ni več. Gledam progo solz, gledam sklonjen obraz in šobljenje, ki skriva v sebi tajitev hotenja; zdaj pa, ko se je hotenje razcvetelo, obeta grenak sadež. Kar tiho sem in gledam gor med veje, kjer so najbrž skriti tudi ljubezenski klepeti in vse kletvice, ki so se v stoletjih nabrale tam zgoraj. Trpežno drevo pa je vse spremenilo v blagodejnost sence, ki mi ohlaja rdečico, najbrž napojeno s srdom, ki je že od pradavnine v samcih, kadar začetijo, da jim je nekdo ukradel samico.

»Potem boš srečna mamica,« le rečem, da bi to mučno natezanje zapeljal v zmernejši pomenek.

»Srečna? Saj ne vem, no. Za zdaj je še vse v redu, samo on je v Celju, jaz pa ... Misliš, da bi on kar pustil svojo hišo, bazen in to. Ne bi, vem, da ne bi, zaradi mene že ne. Meni pa tam

ni vseč,« se usiplje iz nje in jo dela prelomljeno. Skrči se in si s prsti popravi lase. Posmrka in si oblizne slano težko solzo, ki ji je obvisela na zašobljeni zgornji ustnici.

»Si bila že pri njem, v Celju?

»Bila, ja,«

»No, stvari se ugodno razvijajo. Vidiš, da je koristilo, da sem šel. Neka višja previdnost me je odgnala, da si ti lahko postala srečna. Mene to še čaka, samo ne vem še, v katerem življenju,« sem zopet nizkotno ciničen.

»Bil, med nama je bilo več kot si ti misliš, pa si vse zasral.«

»Priznam,« vzdihnem.

»Oh, Bil,« vzdihuje in spet odtrklja bolečinske bisere.

Sežem v torbico in ji kavalirsko ponudim robček. Za trenutek se najini prsti dotaknejo. Ni več elektrike v njih, nič več. Kalnina v njenih tolmunih je skrila mlad pomladni mesec in cvetoče marelice, ki sva jih prinesla v stanovanje lansko pomlad, ko sva namigovala na to, da bi bilo dobro začeti razmišljati o naraščaju, samo takrat sem jaz dobil drugo službo in ... Gledam jo, kako si briše solze in kako zatajeno diha. Na nek način se mi zdajle smili, ko mora zavrniti nekaj, kar je najbrž res ljubila, a njeni principi so veliki kot slon, ki gazi vse pred seboj, tudi porcelanaste skledice ljubezni, v katere nataka bistre solze nekega dokončnega slovesa.

»No, olajšanje,« vzdihnem. »Zdaj veva, pri čem sva, in upam, da bova ostala vsaj prijatelja. Ne vem, če se bo spodobilo, da bi te kdaj obiskal, ko bom nosil svojo betežnost na obalo,« sem teatraličen.

»Bil, ne nakladaj. Vrata ti bodo odprta, srce pa ...« vzdihne in se usekne.

»Ja, ja, saj je vse kul,« čemerno rečem.

»Morala sem ti povedati,« čez čas oddahnjeno reče in zrahlja vezi na roki.

»Če kaj, potem cenim to iskrenost. Prav, zdaj veva vse in nima smisla, da o tem debatirava v nedogled. Jaz bi šel,« trdo rečem in jo pogledam z mokrimi očmi, v katerih so lastovke, ki razpeljujejo jesensko otožnjava.

Dolgo sva samo tiho in vsak v svojem zapredku mučnosti, ki se iztrza z gibi. Ona popravlja jermen torbice, jaz pregledujem slike v fotoaparatu.

»Vidiš, pošteno sem ti povedala in upam, da bo to za oba lažje, ker, Bil, dve čudoviti leti sva si darovala,« skozi vzdihne reče in sproščeno obesi torbico na levo rame.

»Ja. A greva?« že kar proseče rečem in pogledam na tla, kjer je nekaj ogorkov.

»Če hočeš,« je spravljljiva, mislim, da prvič in zadnjič. Nikoli ni rekla, če hočeš, nikoli. Vzdigne se in opotekaje gre dol do avtomobila. Jaz pa se dotaknem starega lubja, naslonim čelo na deblo in si zašepetam: Ljubezen je samo pravljica in vse pravljice naj bi imele srečen konec. Lipa, pomagaj mi, da bom zmogel dovolj ponosa in jo bom pozabil. Pravljice lažejo, kajne, stara lipa. Adijo. Še te obiščem, ti, babica, še.

Mrak se mi smeje. Namenoma ne prižgem nobene luči in samo sedim. Drobna modra lučka zori v nastajajoči temi in zelena na računalniku se tudi že zavrtva v mrak, ki ga lomi mestna razsvetljava. Torej, tu smo, Vali je noseča in ima podjetnika, ki – ne, nič, ne bom ugibal, kaj se bo zgodilo. Sam sem hotel to, pa bi zdaj jadikoval. Ne! Naj jo nosi val nove sreče, jaz pa nič, tiho v mrak. Nocoj sem žejen temne tišine. Poiščem mehko glasbo in sprožim predvajalnik. Mehki toni saksofona se zalepijo za ničnost namesto sten, ki so mi ogradile brezmejnost nedoumljivih prostorov onkraj vseh zavesti. Skozi spominske labirinte se mi smeje spomin na zimske počitnice v Trebuši, tik pred koncem osnovne šole. Dva dni je že tiho snežilo in belilo pokrajino, jaz pa sem se na peči trudil z neko knjigo o vitezih, ki so umirali za svojo čast. In potem je nenadoma zmanjkalo elektrike. Tišina. Cilka je prižgala svečo in z njo kot duh hodila po hiši, da bi našla petrolejko, pa je ni bilo nikjer. Jaz in Janko sva se preselila v kuhinjo. Cilka nama je prinesla še eno svečo in jo postavila na narobe obrnjen kozarec. Uročen sem gledal sence ognja, ki je še živel v štedilniku in so rdečkasti

zublji silili skozi železne obroče. Ko je Janko vstal in določil drva, to je storil tako, da je odmaknil nekaj obročev, so iskre zaplesale nekam pod strop. Nemo sem strmel in gledal, ker sem pač bil mestni otrok, navajen na stalno razsvetljava. Potem sem odprl vratca štedilnika, da sem gledal ogenj. Nenavadna lepota je to bila. Janko se mi je samo nasmihal in začel pripoved o ognju, ki ni vedno lep. Bilo da je sredi vojnih dni, tam nekje na Trnovski planoti. Italijani so zažgali neko domačijo skupaj z nosečo žensko in z ostalimi prebivalci – noseča ženska v ognju, baje so ji prej z bajonetom odprli trebuh ... Žena njihovega soborca, ki je tisto noč nemirno hodil okrog tabora in se ni hotel greti pri ognju. Zjutraj je na vsak način hotel domov, ker so taborili tam zgoraj nad zaselki, na Kozjih stenah. In je šel. Našel je samo pepel in domačine, ki so zbirali preostanke ožganih trupel. Šel je nazaj v gozd, na raztrgano škatlico cigaret napisal poslovilno pismo in se ustrelil. Noseča ženska v ognju ... Skozi plamene bi plesala Vali. NE! Preženem težko kopreno tega spominjanja. Če bi zdajle bil v tisti samiji, bi najbrž gledal zvezde. Zunaj je že zasevek teme, ki se navija na mestne luči, tako agresivno zavrtane v blažilnost črnine, ki pregrne bolečino svetlobe; to za seboj pušča neka trhlina ljubezni. Je to bila ljubezen? Je to ljubezen, če spiš z neko žensko dve leti in se ti potem upre njen iztegnjeni ukazovalni prst? Je ljubezen res samo še neka fraza, ki jo komercializirajo na vse mogoče načine? Zakaj sva sploh bila skupaj? Kaj nama je bilo odmerjeno in usojeno? Komu je zdaj potrebna romantika, če nima veljavnosti v ljubezenski igri. Biti zaljubljen, ej ... !? Morda sem bil samo nekajkrat, prvič, v Neli, tam na koncu osmega razreda. Vedno je imela lepe kitke, smrklja. Pa jezikava je bila in ... Na športnem dnevu sva se izgubila v grmovju in se poljubljala, prvič ... Opraskan od trnja sem prišel domov in vonjal njen robec, ki mi ga je dala, da sem si za silo obrisal kri, ki je primezela tudi skozi majico. Neli je nekega dne sedla na zadnji sedež motorja, ki ga je vozil nekoliko starejši frajer. Gledal sem za njo, kako sta svetli kiti zaplapolali v junijski popoldan, tik pred koncertem šole. Tisti dan je imela rumeno kratko krilo in mi je v glavnem odmoru rekla, da sem fazan – ne vem, kaj je s tem mislila, tako mi je rekla. Ja, ženske ... Kasneje me sentimentalnost ni nikoli več napadla; ne rečem, zagledanost, iluzije, žuri, naključna slinjenja, otipavanja, to ja ... Pa vendar, da z nekom ležeš, je najbrž kaj več kot nagon, ali pa tudi ne. Prej bi rekel, da je nagon najprej, potem je vse ostalo. S tem naj si glavo razbijajo filozofi in dežurni moralisti, zame je ženska neudejanjeno hrepenenje po svetlih kitah, ki so izginile v junijsko svetlobo. Pa če bi vendarle sedel za računalnik in ... Ne, dva dni ne bom sedel, ne in ne! Zdaj se začenja velika šola samodiscipline, če hočem iz sebe narediti moškega in ne več čenčavega dedca, ki mu ukazujejo hormoni. Kar obsedim in se utapljam v glasbi, ki je zamenjala ritem in sloje zvokov. Zdaj so na vrsti piščali. To me spominja na dni, ko sem hotel oditi v Ande, da bi na kraju samem poslušal to glasbo, pa ni bilo denarja. Jože je bil tam dol, pa ga niso prepričali, ker da je vse že ena sama trgovina in preračunljivost. Najbolj da ga je šokiralo, ko je ob nekih ostalinah davnih civilizacij naletel na majhen šotor, nekakšen kiosk, kjer si lahko kupil pivo in kokakolo. Takrat da se mu je vse zagabilo in zdelo neumno. Ja, takrat sva veliko govorila o tem, zakaj nekatere civilizacije kar izginejo; in zakaj so se dali nekateri narodi tako trapasto zaslužjiti drugim. Pa ravno zdajle mi je treba tega tuhtanja, zdajle, ko se noč oblači v črn kostim in bo odplesala samotni valček tamle za travniki, kjer se začenjajo hribčki in vsi tisti vinogradi, v katerih se kotijo pozaba, bolečina, bes in solze. Koliko smrti vzbrsti vsako leto, koliko radosti ... Narkoza časa ... Kojoti noči bodo odpeljali najini senci, draga Vali, da ... odpeljali v odčarane pokrajine pozab. Vidiš, hotela si otroka in zdaj ... Ne boš verjela, sanjal sem tudi o tem, da ... Kar nekako sem videl otroški voziček pod murvo in morda katera zrela pade na modro odejico in drobne ročice stisnejo sadež, da je potem vse umazano in lepljivo ... Droban jok se vplete v prepirljivo ptičjo ščebetnjava zgoraj v krošnji, ker se najbrž na ta način prepirajo za gostijo. In ko je otrok že večji, se igra z rdečo žogo. Meče jo v zid stare hiše in se podi za njo, ko pade na pesek, si odrgne kolena in joče. Ti prideš ven, se skloniš, mu pihaš na ranice, jaz pa ... jaz pa sem zgoraj v krošnji samo kot duh, samo kot

opazovalec tvoje sreče, ki nikoli ne bo najina. Pa zakaj ravno z rdečo žogo? Ah, seveda, ko sem bil še majhen, mi je goriška nona kupila rdečo žogo, da sem jo lahko metal in se igral z njo, kadar sem bil pri njej. Še zdaj vidim njeno temno naročje in v njem rdečo žogo, ki mi jo podaja v parku, kamor sva hodila popoldan. Podajala mi je žogo, da sem jo lovil in sem nekajkrat padel čez betonski rob, ki je zamejeval zelenico od poti. Nona je imela rada šport, o ja. Strastno je gledala atletiko in gimnastiko. Ko je bila še dekle, je rada igrala badminton; celo nekaj starih fotografij je imela, kjer je bila v smešni beli obleki z loparjem in v divjem zamahu. Najbrž sem moral tudi zato vsako jutro malo potelovaditi pred odprtim oknom, potem umivanje in šele nato zajtrk. Moj brat je ni nikoli ubogal, zato ga tudi ni marala; jaz sem smel k njej na poletne počitnice, tiste pozne v avgustu, ko smo že prišli z morja in je Gorica dišala po praznini. Seveda pa sem moral pomagati pri čiščenju knjig, ki jih je nona vsako leto, pa prav v avgustu, prelagala in na novo urejala. Čedna zbirka, okrog dva tisoč jih je bilo; nekatere že prav častitljivo stare in težke. Največ jih je bilo v nemškem jeziku, še nekaj v italijanskem, pa tudi slovenskih je bilo kar veliko. Mene so navduševali stari pomorski atlasi in vojaška enciklopedija, kajpak tudi reprodukcije umetniških del in nekaj o tehniki. Nona je prav vsako obrisala, jo polistala in spet dala na mesto. Moral sem ji podajati lažje knjige. Učila me je, kako se knjigo potegne s police; nikoli za vrhnji rob, pač pa druge nekoliko razmakneš, da jo lahko krepko primeš in jo počasi izvlečeš ven. In tudi, kako se knjigo pravilno lista, tudi to mi je razlagala. Bog ne daj, da bi se mi knjiga prepognila na nogi, ali pa da bi mi padla celo na tla. To sva ponavadi počela popoldan, ko je bilo zunaj prevroče, v tisti veliki sobi, kjer so bile knjige, pa je bilo prijetno, saj je bila temotna in v pritličju. Ponavadi sva se potem umila in odšla ven na sladoled in limonado. Ja, spomini ... Nocoj jih zbiram, da bi si naredil ogrlico in bi se z njo pokazal dnevu, ki mi bo nadel drugačne zanke. Kako trapasto je vse skupaj. Zdajle se mi zdi, da se mi je zgodila krivica, ker je Vali zanosila z drugim, jaz pa kraljujem v zvesti temi in si polnim čas z zvoki, ki ne morejo odpahnuti neke užaljenosti. Mar sem zrel za svobodo, ki sem si jo izbral, morda tudi zato, da bi pozabil, da sem suženj samega sebe, in to na način, ki sem ga predvidel, še preden mi je bilo zares usojeno, da postanem odrasel in odgovoren. Prepozno je za veter v trstičju, za murne med vinogradi, za vonj borovcev, za tek v valove, za ležanje na skalah, za galebe, ki režejo modrino v trakove, za vročo noč med kamni stare hiše, kjer škorpioni napovedujejo dež, za tresk starih polken, za vonj soli na njeni koži, ko leži na mivki in sanja kravate ... Prepozno je za skupne solate, za tleskanje z vilicami po veliki porcelanasti skledi, v kateri potem ostane tisti žlahten sok paradižnika in mešanica olivnega olja s kisom, prepozno je za drobljenje kruha v tisto zmes in za trenutke, ko s kruhom počistim skledo, ona pa me gleda in milo reče: požeruh. Prepozno je za odprta vrata, da preprih premetava časopise in za številne muhe, ki sedajo na koščice breskev na papirju v kuhinji. Prepozno je za pozabljene spodnjice, obešene čez stol, in prepozno je za jutranje poljube, ki odklenejo dan. Mavrica togote se polagoma razmaže čez temo in neka notranja svetloba prebarva to samošepetanje v belino nujne pozabe. Če bi se odločil, da bom delal zarod, bi to moral storiti bolj zgodaj, tam do tridesetega leta. Jože, on, joj, kako je izgubljal glavo, ko je njegova ženska zanosila. Pili smo nekaj dni, dokler ni bruhal na Tromostovju in kričal sredi noči, da bo fotr, fotr edini bodočnosti, ki se ji ne da dokazati, da lahko mine, še preden se začne. Potem je obsedel na stopnicah, ki so peljale dol do stranišč in jokal, jokal je. Ne vem točno zakaj, a jaz sem šel dol do njega in mu skušal dopovedati, da je to nekaj najlepšega, kar se mu je v življenju zgodilo. Najbrž ga je takrat sunilo spoznanje, da je zdaj konec brezskrbnih dni, da je konec neodgovornega nihanja med nočmi in dnevi, da bo svet mnogo bolj realen, kot pa je bil v naših nočeh, ki smo jih razobešali na prazne stojnice. Nihče ni takrat razmišljal o tem, da si je treba omisliti stalno žensko in družino. Vse je bilo zabava, vse je bilo hitro odvijanje življenja; nekakšen prazen tek skozi tunnel resničnosti. Vsi smo gojili neko paranojo pred družino, pred skrbjo za kruh in mleko, za mir v hiši, za tradicijo, ki je preseгла naše nore ideje, da bi oblikovali povsem nov

tip človeka; kar so sicer že poskušali mnogi pred nami, vse od tistih komun pa do nove scene urbanih nergačev, ki so s krikom hoteli utišati vibracije betona in pohlepa. Kar nekaj punc je bilo z nami, ampak nobena ni hotela otroka, prav nobena; morda samo Liz, ona, trapa razvajena, ki je videla šablono svoje skrbne mamice treh otrok, dve deklici in fantek, no vsi že nekoliko odrasli, ampak Liz. Zapeljala je našega bobnarja, mu lagala, da jemlje tablete, potem pa je prišel neko soboto na vaje in skoraj razbil bobne, preklinjal je, pil, vlekel travo, se butal z glavo ob zid in kričal, da bo neumno gos zadavil, da bo dokončno crknilo njegovo seme v njej – tako je rekel. Komaj smo ga potolažili, da obstaja alternativa, da lahko gre splavit, pa take reči. Ampak Liz in njena mama, pa versko prepričanje in to ... Liz je študirala sociologijo in nam je pridigala, da je vera tudi del notranje civiliziranosti in da smo mi siromašnejši za mir, ki ga prinaša verovanje. Jasno, da se je Jože kar naprej prerekal z njo. Kakšne debate so to bile, ko smo sedeli ob Ljubljani in zvižali povprečne črvičke odmisleka. Naš bobnar se je potem lepo uredil, nehal kaditi travo, se prepisal na strojno fakulteto in začel hoditi k maši. Dobila sta stanovanje in sina. Ja, kar dobro smo ga zalili, kar dobro. Zmagal je ženski princip. Jože je bil poročna priča, z metuljčkom ... Pa imata tudi ona dva že tri otroke, glej no ... Zdaj živi nekje v oklici Kamnika, kupila sta staro kmetijo in se gresta nekakšno ljubiteljsko kmetovanje. In pred hišo je velika mogočna stara lipa ... Nekaj let nazaj nas je stare bendovce povabil na ročno žetev njegove prve pšenice. To je bil žur. Nihče ni prav znal. Dve starejši domačinki in en sosed so bili zraven, da so nam kazali, kako se to dela. Joj, koliko trpljenja je bilo včasih, da je kruh zadišal na mizi. In kako ponosni smo bili na lepo zložene snope na ne ravno veliki njivi. Bilo je res lepo videti tiste zlatorumen piramidice, med katerimi so tekali njegovi trije otroci in cvlili, ker jih je ostrost odžete slame zbadala v noge. Vse se je končalo pod lipo, ob kitari in domačem žganju. Jutro sem dočakal na njivi, dremajoč ob snopih. Vem, da je Jože kričal name, da sem res umetnik, potreben zemlji ... Bobnarjev oče je bil zobozdravnik in mu je seveda lahko pomagal, da je shajal s tako družino, žena pa je delala pri nekem odvetniku, mislim, da ni končala študija. Ne, seveda ne, ker je na hitro zanosila in, ja ... Vsi so se nekam zavozlali v to razplodnost, jaz pa nosim svojo nečimrnost naokrog in si domišljam, da bom vsem dokazal, kako sem svoboden, kako sem nek nov tip človeka, s katerim se končuje era razploda in sem takorekoč predstavnik zadnje garniture ljudi. Nekaj se bo moralo spremeniti, nekaj, kaj vem ... Dva dni bom preživel v tišini in razmisleku. Iskal bom pot brez kompasa hotenj in brez prišepetov nekih vil, ki plešejo skozi čas in zapredejo samce v krotke igrače nagona. Moja goriška nona bi rekla, da je poslušnost Bogu najprej poslušnost samemu sebi. Ona in njeno iskanje boga v cerkvah severne Italije. Vse znamenite je obiskala, še na jug je šla. Pisala nam je kartice z vseh svojih romanj. Če je le utegnila, me je vzela s seboj, da sem klečal in se delal, da molim. In tole moje križarjenje, kako bi ona temu rekla. Verjetno bi zateglo rekla: »E, izgubil si Boga v sebi, ampak on te ni zapustil, le pokliči ga, skozi molitev ga pokliči!« Če je pa našem Janku omenjala cerkev in Boga, jo je takoj utišal in ji enkrat rekel, da je videl dovolj mrtvih, ki so imeli križec okrog vratu, pa jih Bog ni hotel obvarovati, pa tudi dovolj tistih da je videl, ki so poljubljali križ, preden so se lotili ubijanja. Zanj je bil Bog mrtev takrat, ko je zvedel, da so bajoneti razparali trebuh noseči ženski ... To je enkrat omenjal pri nekem skupnem kosilu, katastrofa ... Pa tudi zgodbo o mladem duhovniku, ki je prešel k braniteljem vasi in je imel na prižnici pripravljeno puško in šlem, potem pa je odšel med partizane, pa spet med domobrance, dokler ga niso Nemci ujeli in je končal v neki grapi, potem pa se je govorilo, da so ga ubili partizani – to so prebrisani Nemci tudi hoteli. In take je trosil Janko, take. Kar ni mogel iz teh svojih vojnih štren, ne ... No, v njegovem pisanju pa je bilo tudi nekaj moralizma o porokah in o ... saj zvezek še imam. Tole bo pravo nočno branje, to ... Grem in poiščem zvezke, ki jih je popisal Janko. Škoda, tiste iz vojne je pobral moj brat, pravzaprav sem mu jih odstopil, saj sem jih šel jaz iskat z mamo, tisto leto, ko smo Janka pokopali v Idriji, ker je tam tudi njegova Cilka, taka je bila njena želja, da bosta skupaj v mestu, kjer so njeni starši, pa njuna prva hči, ki je umrla

takoj, ko sta se spoznala, v prvem letu življenja, nekakšna pljučnica. To, to bo pravo branje. Jezik je starinski in tako samo njegov. Cela škatla zvezkov je. Branja, kolikor hočeš. Vstanem in jih poiščem. Dišijo po tisti sobi, pa naftalinu in po suhem sadju, ki je bilo spravljeno na časopisnem papirju ob steni. Naključno vzamem enega. Debel črn zvezek. Odprem in vidim, letnica: 90/91. Polistam in si izberem nek datum. December. Drugi december:

Na, zdej pa imamo svojo državo, samo kaj bomo z njo? Meni se zdijo tile kravatarji nevarni prekucuhi. Kaj niso znali ljudem povedati, da bodo zdaj kapitalisti talali milost in nemilost. E, moje stare kosti vejo, kaj je trpljenje, ti bodo pa samo komandirali in kradli. Ta mladi se pa ne brigajo, kaj bo jutri, prav nič. Ne vem, če bo ta ta prava, ne vem. Ljudje bodo še jokali, ko bodo vidli, da je bilo hudo, a se je obetalo boljše, ma ne vem. Otroci bodo še stokali, ja. In včeraj sem bil v Ljubljani. Joj, tisti kinč, pa razmetavnje denarja. Ko so ta zadnega vojaka skupne države ukrcvali, sem si zmislu tistih dni, ko smo svobodno korakali z rdečo zvezdo na kapi, na, zdaj pa ti naženejo tiste uboge mehote in Jovote. Ja ne vem, če bo ta ta prava, ne vem. Jutri moram začeti pisat božične kartoline. Ja, tega se pa držim, tega pa ja. Rajnki Jonc bi rekel, na nobeno vižo ni moč videt Boga, a je gvišn u vsaki živ stvari in ima svojo računico. Močno me skrbi, zdej kokodakajo tudi tisti, ki so nas enkrat že izdajali in prodajali, zdej se bo vsa ta golazen razkokodakala. Malo se je že začelo. Včeraj je bil pri meni Jakob, ta hudič, je bil med vojno neki časa pr ta belih, potem pa petinštiridesetega pr naših. Pa mi je začel nekaj flancart, da so se ta beli morali tako obnašat, če ne bi bilo še več Slovencev mrtvih. V enoti, kjer je bil on, so samo ob železnici špansirali in nosili betice na nišan namesto Nemcev, ki jih je na jesen 44 že bilo nekaj manj za borbo sposobnih. Pa še je trabezljal, da tistih ne bi bilo treba kar ratatata ... Rinil je vame, če sem vedel. O tem sem že slišal, od Drnulca, on je bil za šoferja takrat, pa mi je enkrat pijan pravil te stvari. Kaj bom jaz vedel, jaz sem bil v Trstu do konca, dokler nas politika ni zagnala nazaj, jebemti. Kaj hudič ve, kako si jezen, če vidiš nekoga, ki je izdajal. Jez sem tudi iskal Mirka, tega hudiča, ki je nosil v farovž podatke, pa je hudič ušel v Argentino. Če bi ga dobil, bi ga pok, pa amen. Zaradi njega so pobili pet ljudi, pa nekaj so jih odvedli v taborišče. Sam, da bi se mi prikazal, še danes bi ga. Bi že on videl spravo, hudič. Vsi niso bili taki, ne, to bo že držalo, samo, kako bi pa človek vedel, kdo je kdo, preveč cajta bi izgubili s temi procedurami. Prav razjezil me je, ta Jakob, prav res, pa še šnopc mu hudiču dobro leze dol v goltanc. Ja no, dve leti je starejši od mene, bomo vidli, kdo bo komu držu prapor, bomo vidli. Pustimo vojno, pustimo ... Ujasnjeno je, snega pa malo. Gor na rebreh se beli, tu ga pa ni. Pa sosedova ta mlada, od ta spodnjega sosedu, da ima novega, jo je prinesla Cilka. Ja, mladina danes res ne ve več, kaj bi. Kar hop, pa drugemu v objem. Pa je že prav tako, naj si privoščijo, saj mi smo si nadedli jarem še mladi, potem pa ajde, vozi. In da bo najbrž šla nekam v Italijo v neko komuno, da žre mumilje, ali kaj že. Zdej da sesajo neko reč, da si potem vesela mona. Sem slišal to že ja, ma kaj jim pa ostane, če zdej država ne jamči več za šiht, za pravice, za penzijo. Zdej bodo vidli, kaj so si skuhal, zdej. Na, na, zdaj že švedram, in pišem, kot da ne bi prebral niti ene strani v knjigi. Jej, premalo se bere, pa po angleško čvekajo ta mladi. Ne, to ni dobro. Pod Italijo smo ljubeče prebiral slovenske knjige, zato še znamo in zato smo ostali, ta mladi pa, briga njih, tudi če bi bila na Ljubljanskem gradu ameriška zastava. Po moje, enkrat bo, Ruska najbrž ne, Ameriška pa, tako daleč bodo tile kravatarji pahnili ta ubogi narod, ki crkuje že stoletja, ma crknil ne bo, dokler bodo taki za nami, kot smo bili mi. Alo, grem dol, Cilka kuha danes češpljeve cmoke. Sem že lačen.

Priprem zvezek in v mislih vidim Janka, kako sloni na mizi, si privihne brke, pa spet zastavi pero, da bi pisal. To je bila njegova spovednica, čeprav je njegov drugi brat bil župnik in je končal nekje na Dolenjskem. Mislim, da je bilo na tisti hribovski kmetiji pet otrok, vsi so se razselili, dva sta umrla v taboriščih, ta stara dva so Nemci odpeljali pa se ni nikoli več slišalo, kje da sta, Janko pa je našel Cilko in preprosto pozabil na tisto samoto, ki jo zagotovo

že obrašča grmovje. Enkrat sem že naletel na to njegovo bolečino, mislim, da je bil rjav zvezek iz let, ko sem se jaz rodil, tam v sedemdesetih. Nekateri zvezki imajo več letnic, ker je Janko včasih pisal manj, včasih pa več, kakor ga je pač držalo. Edino vojne zgodbe so bile po letnicah v debelih starih zvezkih. Rad bi našel tistega, kjer je pisal o poroki in o tem, da je slišal, da se dobijo tablete, da ženska ne zanosi. Enkrat sem o tem bežno bral. No, zdaj ga zagotovo ne bom našel, drugič ... Prišel bo čas, ko bom prebral vse od začetka in si najboljše stvari podčrtal in označil. Tole, kar sem zdaj prebral. Pa ne bi bil že čas, da bi vsi nehali s temi jamami in s temi kostmi. Še vedno se najde kakšen koristoljub in to spravi v politiko. Kaj klinca ima moja generacija s tem, nič! In ko sem pri tisti koči poslušal on dva ... Naključje, zdajle pa berem to. Kako naj jaz gojim usmiljenje do tistih, ki so jim pobili sorodnike, če pa so njihovi sorodniki pobijali in izdajali moje. Skušam odpahnniti te misli in spet vidim Vali. Vsa je ogrnjena z jutranjim soncem, zavita v zastavo ljubezni čaka, da ji valovi prinesejo njeno hrepenenje. Stoji na starem pomolu in je polna molitve, ki ji je izmolila otroka, ta sad nadaljevanja. Kakšna bo s trebuhom? Ne vem, če bom zadosti zrel, da jo bom šel pogledat, ne vem. Vali, Vali ... Spet zlezem z roko v veliko škatlo in potegnem ven naslednji zvezek, ta je zelen, ne prav debel, s tankimi platnicami – letnice 81/83. Odprem kar nekje in berem:

5. marec 1983

Včeraj me je Bogdan peljal tja gor, kjer sem včasih jedel redek močnik. Kako je zdaj vse zaraščeno, nihče ne kosi, naša stara hiša pa je že sesuta – zima je podrta streho in pred hišo, tam, kjer je naš ta star klepal kose, tam je bila velika lipa. Požagali so jo in zdaj iz nje dela eden v Novakih kipce, matere božje in jezuščke, pa tudi kakšnega kmetavza izrezlja, o, lepe reči. Če bi naša mati vedela, da bodo iz naše lipe ratali jezuščki, bi gvišno malo zajokala, kot takrat, ko je Andrej prišel domov, ves zadihan in rekel, da bo šel za župnika. Ja to je bilo še 38. Dol v farovžu je bil, kjer mu je župnik spisal nekakšna priporočila, da je potem lahko šel naprej v šole dol v Gorico. Zdaj bodo pa jezuščki ratali iz lipe. Moral bom k tistemu možaku, pa mu bom rekel, naj zame naredi enega borca s puško, da ga bom imel za spomin ... iz naše lipe. Za Cilko pa le naj naredi eno Marijo. Ja, če bi takoj ko je prišla svoboda šel tja gor, bi mi danes trda predla. Drugi pa, Andrej je župnik, Jernej in Matija sta umrla, Anica pa je oženjena dol v Idriji in se ima fajn, jaz sem pa v Trebuši. O, kolikokrat smo sem čez hajkali, pa gor na Trnovsko planoto. Nekaj časa sem bil dodeljen tudi bolnici Pavli, v tisti zimi 44. In eden od borcev, od ranjencev, je imel na prsih velik lesen križ, kakšnega četr metra velik, da. Ne vem, kje ga je staknil, ampak, ko smo ga nosili, ga je tiščal nase in vseskozi šepetal, da ga bo Jezus peljal v pravo pot. Tisti fant je bil nekje dol iz Vipavske doline, še mlad, komaj osemnajst let. Ranjen je bil v stegno, v rame in v prsni koš. Eden od komisarjev se mu je smejal in rekel, da tam kamor ga nesejo, ne rabijo polen. In tisti komisar je naslednji dan padel, ko smo drocali Nemce, tam nad Čepovanom, ja prav tisti, nekje z Gorenjske je bil in pasji, da je kaj. Tisti je dal počit eno od partizank, ker je njena sestra šla z enim italijanskim oficirjem in jo je imel za špijonko. Prekleti hudiči politični trapasti. A, mene ni spravil v partijo, e, mene ne. Ko me je nagovarjal, sem mu dal puško in mu rekel, naj se pa sam tolče proti Nemcem, da sem se jaz že najedel slabe menaže in da že od 41 nosim betico naprodaj, ker smo gonili Italijane, zdaj pa Nemce. Ja, ma je bila zamera in komandant me je takrat rešil, ja. Kakšna partija, kakšen hudič od partije neki. Še po vojni so delali hudiča ti klinci od funkcionarjev. Če bi pokojni Tito vedel, kakšne so mu špilali, bi jih dal kar pobit. Ti klinci so vrgli slabo luč na našo borbo, ti. Sama propaganda jih je bila in povsod so imeli najboljšo menažo. Pa smo jih preživeli, hvala Bogu. Lojz s Trnovske planote je že imel na muhi enega takega politikanta, pa sem ga komaj prepričal naj ne nori, da bi se lahko razvedelo. Njemu je prepovedal odhod iz čete, ker je neko nedeljsko jutro molil, ko je slišal iz doline zvonove. Ja, s

seboj je nosil podobice Marije, mislim, da prav Svetogorske, tisti komisar pa je stal za njim in mu rekel, da je bolj podoben kakšnemu belčku kot pa partizanu, da ga bo treba preverit, je tam kokodajsals. In v prvi borbi ga je vzel Lojz na nišan – naš najboljši šicmajster je bil ta Lojz. Pravijo, da je še živ, da pa še vedno nosi kroglo v pljučih, ki jo je dobil, ko smo šli nad Trst. Eh, ja, take so, take, zdaj bo pa iz naše lipe ratal Jezus pa tudi Marija. No, tudi majhne Titote da naredi, če ga kdo naroči. Tito ja, on je skupaj zbobnal Balkansko bando, da se ni že takrat med sabo poklala, pa ne vem, če bodo zdaj skupaj držali, ko ni več njegove komande. Balkanska banda ne bo dala miru, jaz sem v to prepričan. Zadosti šrajbanja za danes. Dol bo treba in se lotit pospravljat okrog bajte, pa senožeti začeti čistit. Letos je krtin od hudiča. Cilki pa ne bom nič govoril o Mariji, to bo presenečena. V nedeljo greva z Bogdanom v Novake k tistemu možakarju. On je že govoril po telefonu z njim, on se je zmenil za ceno hloda. No, se bo že uredilo.

Zaprem oči in se skušam spomniti, če je bil v hiši kipec Marije. Ja, bil je v kotu, pod velikim razpelom. Kar velik, lep, lakiran in svetel kip Marije. In zgoraj v štabu je bil na omari res lesen kip borca s puško v akciji, posrečena reč, pa še en kipec, mislim nekega kosca, da ... Vse to je ostalo tam, jaz pa sem odnesel samo staro uro. Mislim, da je Marijo le vzela naša mama, ja, ja ... V naši hiši je. Seveda, tam je, v veliki dnevni sobi se skriva v kotu, kjer je še neka košara. Pa res, tam je. Tisti lesen borec in kosec, kje sta končala? Bratranec ju bo najbrž očistil in na novo lakiral. Pa bom res moral z motorjem v tiste rovte, da vidim, kako je s tem. Naš Janko, ja ... Očitno ni vsega zapisal v vojnih dnevnikih, očitno ne. Morda pa je rad večkrat obujal spomine, pa tudi pozabljal je in nekatere stvari po večkrat zapisal. Tiste vojne dnevnike je imel dolgo skrite, ker se je bal, da bi jih kdo odkril in bi ga naznanil ovaduhom, ki so bdeli nad drugačno resnico, kot je bila zapovedana v politične namene. Naš Janko je bil ljubitelj resnice, zato ga je najbrž toplo, da ni mogel po vojni unovčiti svojih vojnih zaslug, ker ni bil nikoli v partiji. Janko, Janko, takih manjka danes, takih. Zdaj so drugačni komisarji; ti sedijo v bankah in v upravnih svetih. Zaprem zvezek in ga dam na vrh kupa ob fotelju. Pretegnem se. In če bi naredil lesene kipce vseh svojih resnejših žensk. Bajе tisti tip še vedno dela kipce, zdaj že njegov sin. Dal bi mu fotografijo in bi mi naredil kipec Vali, Branke, pa Mire, Gretl – nje nisem kaj dosti fotografiral, ostalih naključnic pa ne. Mira, hm ... Tam sem veliko zamudil, veliko preveč, da bi se še ukvarjal s tem. Njeni ta stari so bili prekleto bogati, neki privatniki, plastika in to, ona pa agresivna in nekako izmuzljiva. Saj tudi ona ni vedela, kaj bi z menoj. Že takrat se je vozila v našo klapo s skuterjem in nam nosila drage stvari iz tujine, vžigalnike, pa komponente za računalnike, pa prve mobilce, skratka, njeni kanali za šverc so bili zanesljivi in ne vem, zakaj se je obesila prav name. Nek večer, ko smo bili predskupina v Križankah, se je začelo. Cel večer je bila z nami, potem je na mojo belo majico pisala neke verze in to z ogljem – zažigala je neke palčke in potem pisala. Meni se je zdelo zabavno, čeprav je potem tista majica ostala pri njej doma, v njihovi veliki hiši, pred katero je bil spodoben bazen, okrog pa neki smešni kipci, kič, kaj pa drugega – niti vrtni palčki niso manjkali, niti to ne. Njeno telo, mislim, da je imela malo kratke noge, sicer je bila lepa, lepo zložena, lep obraz, tak, ravno prav ovalen in sproščeni rjavi lasje. Joj, pa če bi res dal narediti kipce. Ja, šel bom do tipa in se zmenil. Jasno, vse tri kipce naj naredi iz lipovega lesa. Ej lipe, lipe ... Naj me vaše zelene oči pomolzejo in naj bom mleko tujih sanj. O, lipe, da bi smel pod vašimi koreninami dosanjati nova stoletja, ko bodo dokončni elektroni sami preurejali svet v nove svetlobe in bo Bog hodil med ljudmi z nasmeškom, rekoč: uspelo mi je, uspelo mi je, zdaj so ljudje res ljudje. In pod figami bodo sedeli in ne bodo se več učili vojskovanja, sem nekoč prebral v svetem pismu pri noni v Gorici. Tako se je končala pripoved, ki se je začela pod murvo in potem sva šla pod staro lipo, da bi odklenila v sebi resnico, tako žerjavnato, da sem postal sanjalec na robu časa. Nocoj se mi smeje skozi zatiščan jok, ker sem ugotovil, da sem veliko stvari zavozil, da sem žoga v rokah nekoga drugega in me meče ob zid časa.

Preveč sem hotel in premalo zares uresničil. In če bi bilo kot včasih, potem bi zdajle šel v obmestje, kjer je nočni bar, kjer je psihiatrična ambulanta posebne vrste in deluje celo noč. Tam bi cucljal pivo, vmes še kaj močnejšega, in bi že našel koga, na katerega bi lahko obešal svojo zgodbo. Zdi se, da sem bil prevečkrat obešalnik za tuje zgodbe, zdaj pa nimam kam obesiti svoje. O, vem, kako bi se končalo, morda kot takrat, ko sem pil do jutranjih ur in sem prišel ven, mojega kolesa pa nikjer. Jasno, mularija me je prepoznala, ker so vedeli, da sem nek zavozen glasbenik, ki sanja, da bo ponovno kričal v nov čas, pa je samo blefiral na nekaterih žurih, ko je še zmozel zaigrati skupaj s kakšnimi novodobnimi poskuševalci hrupnosti; ker to ni več glasba, to je hrup obupa. In tisti nabor nočnih fanatikov mi je obesil kolo na bližnjo lipo. Jaz gledam in gledam v jutro, prvi avtomobili so že vozili mimo, v tovarno, ki je še dala nekaj bornih zaslužkov, potem pa grem, da bi odtočil pod tisto lipo, ozrem se gor in zagledam kolo. Prijatelj, nek na pol uveljavljen slikar, ki je bil tisto noč izpovedovalec svoje tragične zaljubljenosti, mi je pomagal sneti kolo. Oba sva bila krepko pijana, najprej je on padel čez kolo, potem pa še jaz. Nekateri, ki so naju opazovali, so se smejali in eden je celo odprl okno avtomobila in rekel, če trenirava jutranjo jogo. Potem je meni le uspelo zajahati kolo in odnesti trpeče muke prijatelja v pijansko spanje. Žlahtnost takih noči je zdaj za menoj, očitno. Prihajam v leta, ko bo tišina sedela z menoj in bova obujala slastne spomine. Človek se mora polagoma navaditi samega sebe. In zdi se mi, da je to sila težko, mnogim najbrž sploh ne uspe in kar naprej rinejo v nekakšne družbe, samo da bi pozabili nase. Najtežje je imeti sebe ob sebi. Predahnjeno se stegnem po kavču, z ного odbrcnem škatlo z zvezki našega Janka, si podstavim blazino, ugasnem luč in se prepustim mazilu glasbe. Kako to odleže. Skozi megle pozabljanja se mi spet prikaže Vali, tokrat kot svetloba v drevoredu lip. Ne morem se spomniti, kje je ta drevored, vem, da nekje je. Ona pa pleše med drevesi in za seboj vlačí satenasto oblačilo in dolgo belo ogrinjalo, ki se spremeni v laboda na jezeru, v katerem je zaspala pravljica o najini ljubezni. Ona pleše in se izvija iz oblačila, njeni sladki boki se razmikajo v ritmu glasbe in medse jemljejo jutro, ki požrešno požira lahko meglico, plazečo se pod krošnjami. Njene prsi zanihajo in rosa se zablešči na njeni prezebli koži, naježeni in prosojno beli, da lahko vidim modrikaste žilice, v katerih utriplje drugačna toplota in za drugega. Ko pripleše do zadnjega drevesa, je že povsem gola, saten obvisi na vejah, spremeni se v oblak, ki odplava v modrino onkraj spominov. Ona pa sloni tam, se smehlja, izteguje roke, zazeha, potem pa s prstom pokaže v daljavo, kjer sem jaz, spremenjen v kip nečimrnika. Njen smeh se skotali v daljavo, ki naju ločuje, in obleži ob mojem bronastem vznožju. Potem slišim, kako mi reče: Mislil si, da si svoboden, pa si oblekel napačno srajco; zdaj boš pokoren svojemu minevanju. In jutro odide v njene oči, kjer se koti otroška razposajenost. Lipe se sklonijo in jo zagrnejo, samo še njeni beli boki zablisnejo skozi listje in dolg prst pokuka skozi veje in mi miga, češ, dobil si, kar si iskal. Čutim, kako me nekaj jemlje vase, kako me zavezuje v temo, ki seda na moje nihljive prsi, v katerih nekdo igra namizni tenis in je slišati hitro žogico, v glavi pa je star zvonik, ki razpošilja tožnino zvonjenja čez makova polja do orumenelih strnišč, kjer stojijo strašila vseh naslednjih dni. In potem sem romar čez prazne obale, čez sive skale, čez puste travnike, dokler ne pridem do zelenega tolmuna svoje preteklosti. Tam se sklonim in žejno odpijem varne dni brezskrbnosti, dokler me hlad vode ne zbistri in se mi vodna vila zasmee skozi bistrino. Nekaj brez sanja na robu obzorja in mi obljublja nov ples, ko bom dovolj pri močeh, da bom zmozel preplavati tolmun in bom pozabil na peščeno uro, ki meri čas odhoda v deželo večnih senc. Za menoj bo hodil jok dneva in tovoril zajetno torbo strahov, ki jih bo delil z ostalimi romarji, ker jim je usojeno, da so moji časovni sopotniki. Prehodili bomo nemost lastnih puščav in si oddahnili v kolibi treznega premisleka. Koliko kažipotov sem videl, pa jih nisem znal prebrati, ker mi je sonce sprotne pozabe ožgalo oči in mi je bobneč veter nadel začasno gluhost, da tudi glasu angela vodnika nisem slišal. Morda ga zdaj že slišim, morda res ... Zunaj v lipah sedi in mi skozi glasbo sestavlja navodila za naslednje dni,

ki bodo kapljali v neminljivost časa. Tako dobro mi je, tako dobro ... Odhajam v krčevitost noči, ki bo s črnim ogljem izpisala vse solze dneva, ne samo moje, ki jih noče biti, vseh tistih, ki so utihnili v ponižanju, ki so v bolečinah čakali, da jim sonce ugasne trpljenje, pa so ostali v ječi svojega trpečega telesa. Neizmerne so človeške sanje, neizmerno je hrepenenje, če mu pustiš, da te poseli. Spal bom, spal kot kamen, ki je potreboval stoletja, da je dobil svoje telo, oblitno z mesečino in obrušeno z dežjem in vetrom, tako bom zdaj spal, v zeleni preji njenih oči ...

***

Že nekaj dni se privajam na vožnjo z motorjem. Ne gre mi slabo. Včeraj sem se potegnil čez Kras. Kar dober občutek in za julij sploh ni bilo vroče. Užival sem v dihanju, v vonju borovcev, v odprtosti pokrajine, ki je čisto počasi drsela mimo mene. V Štanjelu sem se ustavil in šel peš gor v tiste stare uličice, kjer sem včasih naredil veliko fotografij. Iskal sem tam tisto obdobje, ko sem nemo gledal usihanje in podiranje. Še danes rad pogledam fotografijo starke in mačkona. Kako prijazna fotografija izpred mnogih let. In listje v ribniku, tista lepa rdeča barva listov na gladini rjavozelene jesenske vode ... Pa dekleti na stopnicah pred cerkvijo, pa starec s palico na kolovozu, pa sušiča se kita česna, pa drva, zložena pod nekim oknom. Zdaj tiste idile ni več, včeraj sem se lahko prepričal, da je ni več. Sem pa tam srečal prijetno sogovornico, starejšo damo, ki je prišla pogledat, kje je bil znameniti grad. Zgodovinarica z Reke, pa se je kar dobro naučila slovenščine, ker je nekaj čas učila tudi v Kopru, ko je bila še vse ena država, potem je dobila službo v rodni Reki. Dal sem ji elektronski naslov mojega brata in mislim, da bosta imela koristno dopisovanje. Presenetila me je s poznavanjem teh krajev in zgodovine. Ko je gospa odšla, sem se napotil med podrtije. Za menoj je prišel velik pes, nekakšen mešanec. Jasno, da sem se ga ustrašil, ampak on je kar stal in silili za menoj, dokler nisva prišla na vrh, v nekakšen krog. Tam se je kar stisnil ob mene. Moral sem ga pobožati in ga požgečkati za ušesi. Kot v portugalski vasi, glej ... Šel sem nazaj dol in dolgo sedel v senci na stopnicah, pes pa ob meni. Ko sem šel, je pes še kar naprej sedel tam in me postrani gledal. Najbrž si je mislil: zguba, kaj. Ah, se boš že našel.

Za danes sem si omislil pot v Idrijo in gor v Trebušo, potem pa čez Vojsko nazaj v Idrijo in v Novake, da pogledam, kako gre mojstru z izdelavo kipcev. No ja, po elektronski pošti sem mu poslal Brankino sliko, eno tako s plaže, pa Mirino, povsem gole, ko mi je pozirala na nekem travniku. Po telefonu mi je rekel, da zdaj dela malo manj, a da kakšen večer le prime za orodja in rezbari zunaj pod lipami in dela tudi v hladno noč, če ga tako prime. Pozimi da dela večje reči, tudi serije, recimo, kmečka družina in podobno. Te vožnje me resnično oddihujejo. Branki sem že povedal, da imam motor, pa da jo v naslednjih dneh obiščem. Navdušena je bila nad tem mojim premikom v novo svobodo. Najprej pa moram motor očistiti in podmazati verigo in vse ostalo, pa zategniti nekaj vijakov, da ne bo nepotrebnih okvar, kajti tam okrog Trebuše so nekatere makadamske ceste precej grde in motor je kar poskočen.

Očitno bo ta motor moja nova ljubezen. Gledam ga z več strani: zdaj, ko je očiščen, namazan, skoraj kot nov, čeprav ima že deset let, še vedno uglašeno godrnja in nima kakšnih posebnih muh. Na GPS-ju še enkrat preverim ceste, po katerih sem se namenil. Najprej na Trnovsko planoto, potem pa naokrog, pa skozi Smrekovo drago in dol v Trebušo. Po tisti cesti, tam čez Kobilco, bo nekoliko adrenalinska vožnja, morda bi pa raje šel na Hudo polje – tam že dolgo nisem bil. Odločim se za to zadnjo možnost. V nahrbtnik zmečem najnujnejše, vodo, čokolado, prepečenec, dve konzervi, vžigalnik, svetilko, nož, vitaminsko mešanico, pa rezervne baterije za fotoaparatus in dodatno spominsko kartico. Tudi na spalno vrečo ne pozabim, če bi bilo treba taboriti. Zaradi vročine sem v kombinezonu ves zakuhan, preden

sedem na motor in začutim blagodejno pihavico. Zaradi svoje nevrotične narave še enkrat grem do stanovanja in preverim, če sem vse zaklenil. Zdaj sem nared, da grem.

Hlad gozda me obliva s tisto blagodejnostjo, po kateri bom najbrž vedno hrepenel. Ustavljam se zelo pogosto in prisluškujem gozdu. Občudujem te bukove sestoje in se čudim, kako zmore življenje tleti med vsemi skalami, ki se belijo, kadar nanje pade slap sonca. Uživam v godrnjavem zvoku motorja in v počasni in zanesljivi vožnji po grobem cestišču. Samo en avto sem srečal. Odločim se, da prečim in izberem nekoliko slabšo gozdno cesto, upajoč, da ne bo na koncu spuščene zapornice. In prav to se mi zgodi – razmišljaj pozitivno, razmišljaj pozitivno! Ustavim se. Kaj zdaj? Motor je preneroden in pretežak, da bi ga preprosto nagnil in ga zapeljal pod zapornico. Teren nad zaporo je strm in skalnat, spodaj pa sta škarpa in jama. Nič kaj prijetno. Mar bom moral res nazaj, kar bi pomenilo dodatnih pet, šest kilometrov počasne poskakujoče vožnje. Ne, ne bom se predal. Snamem čelado, si odpnem vetrovko in grem nekoliko nazaj, da pogledam, če bi bila kakšna možnost, da obpeljem to zaporo. Uvidel sem, da bi višje po hribu šlo, da je tam manj skal in svet še kar gladek. No, pa dajmo, malo adrenalina ne škodi. Počasi speljem in se obrnem. Motor se brez težav zagriže med debela in počasi krmarim med skalami. Sem že nad zaporo. Od tu naprej je strmina kar spodobna, ampak mislim, da bo šlo. Prav počasi lezem navzdol in nezdravo pretegujem pletenico prednje zavore. Z desno nogo močno udarim v eno od skal in skoraj bi se zvrnil. Končno, na cesti sem. Tole pa je bilo naporno. Roki me bolita in ves sem moker. Moram si privoščiti malo čokolade in vode. No, zdaj pa samo še cesta, samo še cesta ... Hudo polje. Janko mi je razlagal, da je tu bil nekoč boj med krivolovci in grofovskimi lovskimi čuvaji, zato se to imenuje Hudo polje. Bajje je padlo kar nekaj mož, na obeh straneh. Tam blizu je tudi obeležje, ki označuje, da je bila v bližini bolnica Pavla. Še kot otroka me je vozil po teh cestah in mi vse to pripovedoval. Spustim se navzdol proti Mrzli Rupi, od tam pa bom peljal v Trebušo. Ko pridem na pokošenine in zagledam prvo domačijo, se mi razjasni pogled. Kakšna tišina, kakšen mir v tem zelenem zakotju. Ne vem, če je prav, da bom kar takole priropotal do bratranca, pa mislim, da je njegova žena dovolj gostoljubna in bom dobil nekaj odžejala in obrok pomenka. Pa še o lesenem kipu partizana se bom pozanimal.

Kako je vse urejeno, pokošeno, stare hruške so še pod hišo in drnulje tudi, pa slive spodaj na senožeti. Vse je preveč pravljíčno. Oblivajo me spomini iz otroštva. Kar nekako pričakujem, da bom v vrtu zagledal postarano Cilko, ki je rada plela in presajala. Lesena ograja okrog vrta je nova in na oknih so slapovi rdečih rož. Dva otroka se lovita zadaj v senci hiše, deklica ima svetli kiti, fantek pa naščeperjeno lasišče. Njihov terenec je zapeljan v lopo, kjer je imel Janko kosilnico in drugo orodje. Že nekaj let me ni bilo, pa tako prijetna sprememba. Zdaj pride ven bratranec v kratkih hlačah in gol do pasu. Odločno se zapeljem navzgor in ustavim v senci pod lopo. Ura je že krepko čez poldan, pa menda jih nisem zmotil pri kosilu, sem v majhni zadregi. Ni me še spoznal. Snamem čelado in si popravim rep las. Zdaj se nasmehne in razširi roki.

»Ja, kaj pa ti ropotaš v te klance. Sem že mislil, da je spet zašel kakšen Švaba ali pa makaronar. Zdaj jih je dosti s temi prduljami. Ja, lepo, da si se spomnil tudi nas, lepo. No, pridi, še malo mineštre je, pa tudi še kaj drugega je v hiši, pridi,« je gostoljuben kot vedno.

»Pozdravljen. Kupil sem to živalco, pa jo malo preizkušam po teh hribih in cestah. Vleče, ta zver, vleče, pa sem še sem zavil. Lepo je tu, lepo,« mu laskam in zlezem z motorja. Odpnem vetrovko in snamem rokavici. Čelado pa obesim na krmilo. Z grobimi škornji zaškrtam po pesku, nasutem pred hišo. Vse je tako zelo urejeno, pospravljeno; domišljen red, skoraj da preveč osmišljen z natančnostjo, ki jo je rada gojila tudi Cilka, Janko niti ne, ampak Cilka! Bog ne daj, da si odložil kakšno stvar, kjer ji ni bilo mesta.

»Saj je prav, saj je prav, da si prišel. Vašo mamo je v juniju pripeljal Zoran, pa je kar dobra, kar popravila se je, se mi zdi. Vse si je ogledala in oblazila. O, še ima kondicijo, še. Se

vidi, da je hribovska kri, se vidi, čeprav tudi Cilka ni bila zaležana, ne. No, kar naprej, no. Bova eno pivece, ne?»

»Ne, pivece odpade. Zdaj imam neka zdravila za pritisk, pa se ga izogibam. Bo voda kar dobra. Tu imate vodo kar za hišo. Saj je še tisti izviriček, ne?» se pozanimam.

»Glej ga, dedca, v ta boljših letih, pa tablete. Če bi te Janko zdaj slišal, a? Ja no, saj jih vsi nekaj žremo, te preklete tablete. Meni so našli holesterol, pa tudi pritisk mi niha. Kaj hočem, tako je. Tablet pa ne jemljem, samo občasno, če je kriza. No, voda je še pri hiši. Obzidal sem izviriček in naredil žleb, da lepše teče, da se ne razliva po nepotrebem in ne dela škode. Maje ni doma, dela. Tudi poleti imajo vrtec dol v mestu, pa še dela. Po štirih pride. Jaz pa naj sam lovim ona dva gusarja okrog hiše. Saj ne rečem, ubogata. No, smrkljna, a se ne pozdravi gospoda Boruta,« jima zakliče. Fantek se kremži in se zvija, punčka pa le reče drobcen dober dan.

»Pusti jima veselje. Velika sta že, a? Koliko pa sta stara in kako jima je ime,« sem radoveden.

»Kar sama naj povesta. No, bo kaj,« Marko strogo reče in se vzravna.

»Urška sem,« reče dekletce, »devet let, maja sem jih imela devet.«

»Kaj pa ti kavbojci, a?« se Marko ujezeno obrne proti fantku, ki je očitno podedoval nekaj te odročnosti, nekaj tiste podeželske sramežljivosti, ki v odrasli dobi ponikne.

»Jani, sedem let imam,« se le izvije iz njega, dobesedno izvije, saj pri tem kar naprej zvija desno nogo in se pači.

»Ta bo mitraljezec, kaj?« se pošalim in si slečem usnjeno motoristično vetrovko.

»Ja, ja, ga bomo že ustrojili. No, pridi, sedi v hlad,« me povabi v zakotje med hišo in lopo, kjer sta lesena klop in miza v globoki senci. Včasih sta bila tam velik bezgov grm in gnojnik. Zdaj pa je prostor poravnan in nasut z belim peskom, za senco pa poskrbi javor, ki raste med hišo in lopo. Marko me pusti samega. Šele zdaj čutim, kako me bolijo roke od krmarjenja po makadamskih cestah. Za trenutek se mi zablisnejo slike iz otroštva. Vidim Cilko, kako priklanja s kljuko veje in obira velike bezgove cvetove. Enkrat pa ji kljuka ostane na veji in se izstrelji v grmovje. Janko pride iz lope in se tolče po stegnih in se smeje. Cilka pa ga jezno pogleda in gre po grablje, da z njimi razpogne veje, da bi našla železno kljuko, nasajeno na palico, ampak je pregloboko v gostem vejevju, da bi jo izbezala ven. Pa se pričkata o tem, ali se bo bezeg posekalo ali ne. Obveljala je Cilkina, bezeg je ostal ... In Janko v velikih škornjih tepta gnoj. Plast za plastjo je teptal in ga stopničasto nalagal, kadar ga je vozil iz hleva. Cilka ni pustila, da bi bilo karkoli nesimetrično – očitno je ves njen rod nagnjen k neki perfekciji. In Cilka nosi olupke od krompirja na gnoj, ja, vidim jo. Pride okrog vogala s kepo časopisnega papirja, olupke pa strese na gnoj in potem jih z vilami skrbno založi. Tudi pomarančne olupke je nosila in vse ostale organske odpadke, kar ni bilo za pujsa – no, olupki bi lahko bili, ampak očitno so končali v gnoju. Seveda, šele v avgustu sta kupila pujsa in ga do zime zredila, zato so romali olupki na gnoj. Naša mama je verjetno bila v strogi Cilkini šoli, zakaj kar naprej tečnari – tako kot Vali. Hudiča, glej no, kakšna povezava. Mama – Vali, mama. Mama tudi iztegne prst, kadar ukazuje in kaže, kaj bi bilo potrebno pospraviti. Pa ravno zdaj se mi je morala spet prikazati Vali, ravno zdaj, ko sem že skoraj pozabil nanjo. Janko bi rekel: Z babo je hudič, brez nje sta pa dva! Gledam fantka, kako se smukaje suče okrog motorja in ga samo gleda, punčka pa si nekaj prepeva in dela nekakšen venček iz rož, ki jih je najbrž nabrala na opušenem travišču visoko zgoraj pod gozdom. V to spominsko mreženje pride Marko s pladnjem narezka in z mineralno vodo in sokom, sebi pa prinese pivo. Očitno naju čaka dolg pomenek.

Pozno popoldanske sence so zgoščene v grapi, kjer so Klavže. Na obeh se ustavim, da si malo pretegnem nogi. Tole jezdenje skozi gozd me je utrudilo. Za nekaj čas se usedem na zid in si ogledujem ogromne kamnite bloke. Premišljujem o mojstrih, ki so to spravili skupaj. Koliko potrpljenja in natančnosti, koliko moči, koliko truda ... Šum padajoče vode me

osvobaja. Pozabil sem, da bi šel gor, kjer je padel Jankov soborec. Drugič, danes tudi sveče nimam s seboj, zanj in za Cilko jih bom že v Idriji kupil. Molitev tišine in vode. Vse je nenadoma tako prav in tiho. Nehote si potipljem pulz, umirjen je in nič zaletav. Vožnja z motorjem me je že včasih pomirjala, že pred leti, le da me je takrat bolj vleklo na ceste in polaganje ovinkov. Samo en resnejši padec je bil, po tistem, ko sem pil žganje, samo malo, pa vendar dovolj, da sem v nekem ovinku naletel na pesek, ki je ostal od zimskega posipanja. Nenadoma sem se znašel na tleh, odbilo me je v betonski zid, pa nazaj na cesto in me dvakrat obrnilo. Poškodoval sem fotoaparata, zvil krmilo in dobil nekaj poštenih modric. Najraje sem se vozil sam, kar ni bilo vedno dobro, tudi takrat ne, saj sem komaj uspel priklicati nekoga s kombijem, da je pobral mene in poškodovan motor. Še bolj smešno je bilo, ko me je ustavila policija, ker mi je tip, ki mi je prodal drugi motor, podtaknil ponarejeno registrsko tablico. Na pomlad sem se peljal v Goriška brda, da bi fotografiral cvetenje češenj, pa ti pridejo policaji izza nekega dovoza in takoj za menoj luči, opozorilna sirena in potem parkiranje na nekam odstavnem prostoru ob smetnjakih. Z menoj je bila takrat Xsana, tako smo jo pač klicali, punca, dolginasta mešanka, oče je bil Liberijec, mati pa Mariborčanka. Lepa punca, ampak tako nečimrna in spremenljivega značaja, da je bila na trenutke neznosna, pa vendar, takrat je bila večkrat z mano, ko sem švrncnil na kakšen izlet s težkim potovalnim motorjem, ki sem ga na jesen prodal. Prava mala drama – motor sem moral pustiti tam. Štopala sva in komaj zvečer prišla nazaj v Ljubljano. Potem pa plačilo kazni, pa pravica, pa ... Ne, ne, nikoli več ne bi zaupal tistim tipom ... Xsana, njena polt je dišala po evkaliptusih. V njej je bil nek poseben dar za naključno ljubljenje, kjer koli in kadarkoli. Enkrat sva se jemala kar na motorju, ko sva ga parkirala na nekem počivališču – tam je to hotela, takole na hitro, nepotešljivo. Joj, kje je že to, petindvajset let mi je tisto poletje bilo, petindvajset. Ja, z njo ... Črna ovratna ruta ji je med ljubljen padla na tla, njene številne zapestnice so zvonile v poletno pripeko na Krasu. Ko sva končala, je ruto pobrala in jo zavezala na krmilo. Še dolgo se je tista črna zastava naključne nagonskosti vozila z menoj, dokler je dež in veter nista toliko izprala, da je bila obledela in nacefrana. Ampak potem sem jo spravil nekam med ostale spominke. Ej, Xsana, kje so zdaj vse najine vožnje, kaj? In Prekmurje, ko sva se zapeljala med sončnice in sva tam gledala, kako čez nebo počasi plujejo oblaki. Cel popoldan sva tam ležala, se dvakrat igrala ljubezen, vmes kadila slabo travo in potem jedla pregreta sendviča in pila brozgasto vitaminsko pijačo. In ob Muri sva taborila. Ponoči je bil naliv in Mura je toliko narasla, da je zjutraj oblivala najin mali šotor. Imela sva srečo, da sva šotor postavila na majhen privzdignjen del travišča, vse naokrog je že bila voda, tudi motor je bil parkiran v vodi in še vedno je deževalo. Bosa je plesala okrog šotor, bosa in gola in kričala v štropot dežja, da bo vesoljni potop, da bodo piramide v Egiptu samo še privez za čolne, da bodo kamele priplavale do Evrope. Smejala se je in se metala v hladno vodo. Komaj sem jo uspel umiriti in sva v dežju le uspela zvleči motor na kolovoz in potem na asfaltno cesto. Tako mokra nisva mogla na vožnjo. Ogrnila sva se s šotorom, in čakala, da se nalivanje unese. Po tistem sem najraje potoval sam, pa tudi z novim motorjem, lažjim in okretnejšim. Ja, Xsana ... Sprehodim se ob kamnitih blokih, po stopnicah grem prav dol do vode, jo zajamem v dlani in si osvežim obraz. Enkrat sva tu stala z Jankom, prav tu. Držal me je za roko in mi govoril, da so včasih bile zapornice in se je zadaj naredilo malo jezero, na katerem se je nabiral les. Moj oče pa je na vrhu komentiral, da je bilo to sila ekonomično, sila poceni, kajpak, njemu so šle številke po glavi. Janko, Janko!? Lepo so uredili spominsko sobo, tisto, v kateri je pisal. Tam je še vedno njegova originalna uniforma in vse, kar mu je pripadalo. Videl sem tisti lesen kipec – najraje bi ga kar vzela. Na novo je bil lakiran. In fotografije, koliko fotografij na steni, vse lepo uokvirjene, v ličnih okvirjih, ki jih je izdelal spodnji sosed, mojster za te reči. Včasih je delal tudi lesene žlebove. Mislim, da so tradicijo obnovili in da vsako leto prikažejo, kako je to šlo. Ja, stari časi, ko so ljudje delali in trpeli, da bi osmislili bodočnost, ki nam nič ne pomeni. Čas bo, da zajaham motor in se potegnem v Idrijo, potem pa v Novake, da se dokončno

dogovorim za izdelavo kipcev. V glavi mi še vedno odzvanjajo besede, ki mi jih je trosil bratranec. Naš Janko in njegove zgodbe. Recimo, ko so šli v Trst na prijateljsko balinanje, pa ti naš Janko razvije zastavo svoje partizanske enote in jo obesni na mrežo ob balinišču – cel škandal. Seveda, mladi tržaški balinarji niso kaj dosti vedeli, kaj naj bi to pomenilo, starejši pa. Pa da je rad pogledal tudi druge ženske, ko je bil še v formi. O ja, znalo se je primeriti, da je s kakšno tudi šel v skrite koticke in baje ima nezakonsko hčerko na Vrhniki, ampak o tem ni hotel govoriti. Joj, če bi Cilka zvedela, če bi ... Jo kar vidim, kako vihti kakšen oklešček in ga lovi okrog hiše, kajti bila je sila nagle jeze. Le kje je jemal toliko moči? So to geni, prehrana, volja; najbrž vse skupaj. Seveda, pa nisva mogla mimo zgodb o črnih ameriških vojaki, vmes so bili tudi mešanci, ampak črni, ti so bili atrakcija, tudi za dekleta, ki so si služila denar z ljubezenskimi uslugami – baje so bili nekateri preveč obdarjeni z moškostjo, pa so se jih izogibale; morda pa je bil vzrok v predsodkih, jaz bi prej rekel, da je to bil glavni vzrok, čeprav je Janko imel opravka z njimi, saj je bil tudi nekakšen hišnik v vojašnici, kjer so bili nastanjeni in jih je videl gole, ko so se tuširali. Rad je rekel, da so se črni ribali in ribali, pa so ostali črni. Njegov sobojevnik je znal angleško in sta z njimi potem barantala za cigarete in druge reči. Veliko tega je Janko popisal, pa še nisem utegnil prebrati. Bom že, bom. No, gremo naprej, da me ne ujame mrak v tej soteski. Speljem in prav počasi peljem po cesti, ki jo je razrila voda. Na nekaterih mestih je cesto skorajda odneslo. Na to me je opozarjal bratranec, ampak zdaj je, kar je. Počasi le prilezem na položnejši del in tudi dolina se začne razpirati.

Pokopališče, kašen čuden kraj posebne meditacije. Komajda najdem grob. Ah, tu si moj dragi Janko, pa ti nona Cilka. Zdaj vama je dobro. Skupaj počivata in molita drugačne molitve svetlobe, v drugačnem svetu vijolic in marjetic. Sveče sem vama prižgal, cvetja pa nisem prinesel, saj vesta, bolj neroden sem za te stvari. Nona Cilka, pogrešam tvoj štrudl, še topel, s skuto in borovnicami – tisti je bil nadzemski. Vidiš, zdaj ti lahko povem, da sem ga tudi skrivaj kradel, pa si najbrž vedela in si se potem jezila na mačkona, da je zlezel k pladnju in da se je sladkal. Janko pa je modro dodal, da je najbrž bil tak na dveh tacah. Tako dober, res ... Še zdajle bi ga pojedel pol pladnja. In tvoje klobase, Janko, malo dimljene, suhe, ko si jih rezal na klopci z majhnim nožičem, ki si ga vedno nosil s seboj, včasih si z njim lupil jabolka, včasih pa si urezal kakšno palico in nekaj rezljaj. Z vama je vse odšlo. Pa ne misli, Janko, da so vse zavrgli, kje pa. Marko je vse obnovil; vse, prav vse, celo tvoj štab je zdaj res štab, pravi mali muzej. O, videl sem te na fotografijah, ponosen, v uniformi, še mlad, ko si trl ščurke, kot si ti temu rekel. Danes pa, kaj bi ti govoril. Nove zastave plapolajo na steklenih palačah in nov veter nosi vonj po parfimiranih gospodih, ki so si olastnili vse vaše žulje, vse vaše zmage. Spet bi morali razviti vaše zastave in zakorakati skozi ta nori čas, ki je naplaval patološke grabljivce. Vedno si rekel, da zver ni mrtva, da je samo ranjena in se je potuhnila. Cilka bi najbrž dodala, da se premalo moli. Saj se, o se, ampak ljudje so zbegani in podvrženi kruti resnici denarja, ki ima povsod moč in veljavo. Delavci pa, dragi Janko, delavci so samo vmesni člen do dobička, ali stroj ali delavec, vseeno je, samo da nosi dobiček. Ti nisi maral komunistov in funkcionarjev, pa misliš, da so strankarji kaj drugačni, prav nič. Vsi se grebejo samo za položaje in uslugarstvo. Na stotine jih je v strankah, ki samo čakajo, kdaj bodo prišli na vrsto za svoj privilegij. Kaj smo naredili iz naše države, Janko, kaj? Če bi ti to vse videl, bi se najbrž razjokal. Zdaj ni več spoštovanja do vaše razlite krvi, kje pa. Zdaj so v modi vsi tisti, ki mislijo, da smo Slovenci nastali in postali šele z osamosvojitvijo. Vidiš, tako daleč smo prišli, da so kolaboranti skorajda že rehabilitirani. Janko, kje so zdaj tvoje brigade, ki se niso ustrašile nemškega jekla, niti takrat, ko so vas tolkli s silno premočjo. Kje so zdaj tvoji soborci, z juriši so prišli do majhnih zmag, ki pa so se vendar seštejele v veliko zmago. Kar naprej renčijo, da ste zganjali rdečo revolucijo, pa ne ti in tvoji soborci, tisti funkcionarji pa res. Brat mi je govoril, kaj vse si zapisal. Vem, veliko je bilo napak, ampak zdaj je čas, da vzdigneš svojo zastavo in priklieš svoje soborce. Skličič te bojne duhove in jih nekako preseli

v dobromisleče. Vem, da je to mogoče, vem, da to tudi bo, ko nam bo zelo hudo. Mnogi jedo slabo in malo, mnogi hodijo na Karitas, Rdeči križ, kravatarji pa se smehljajo in filozofirajo na raznih omizjih. Janko, vaš boj je izpuhtel, vsaj za zdaj. Morda se je dvignil v višine, kjer se zbirajo vse te energije in bodo planile nazaj navzdol in pometle s to nesnago, z vsemi temi, ki nam hočejo vsiliti popolno požrtnost. Kako naj moja generacija ve, da je življenje še kaj drugega, kot samo nabiranje dobičkov. Večina itak dela samo za to, da dela. In veliko je že takih, ki sploh ne dobijo dela. Ej, Janko, če bi ti slišal te moderne zgodbe. Veš, recimo gradbinci – najemajo podcenjeno delovni silo, zgodi pa se tudi, da jih sploh ne plačujejo. No ja, v tovarnah ni nič bolje – plače so majhne, disciplina neznosna, odpuščanja ... In da ti niti ne omenjam, katera podjetja so že razprodali. Kaj bi ti to govoril, Janko. Ti si verjel v neko svetlejšo bodočnost, ti si jo tudi uresničeval, mi pa naj samo gledamo, kako drugi kradejo. Ja, zdaj mi boš rekel, bi pa še ti, saj si se šolal. Zakaj pa nisi še ti sedel v kakšen fotelj in si nagrabil, kjer se je pač dalo, a, zakaj? Ne vem, če bi jaz čakal, da mi drugi ukrade kos mesa, ne vem. Pravičnosti ni in je ne bo, ker je vse en sam boj. Ja, Janko, prav imaš, če bi doštudiral, bi si lahko napraskal več kot sem si, to imaš prav, ampak, menda veš, da sem nemiren duh. Saj, kaj pa si ti imel od vseh svojih odlikovanj, kaj? Majhno kmetijo, dobro pokojnino, ki ti jo je na dom vozil poštar – no, zadnja leta ne več, ker si jo zaupal banki, pa zgodnjo upokojitev in to je vse, kar si imel od vseh svojih bojnih trofej. Redil si po dve kravi, vsako leta prašička, sekal si drevje, trebil zarasle travnike, hodil na zborovanja, prepeval na obeležjih vaših krvavih bitk in preklinjal politiko, ki ti je ukradla svetle ideale. Tvoji zloščeni vojaški škornji ne morejo več tretji ščurkov, žal ne več, pa jih je veliko, da boš vedel, in še prav rejeni so. Ja, videl sem tvoje škornje v štabu, lepi so. In najraje bi si jih kar nadel, vzel puško in šel na ulice, kjer lahko vidiš bedne obraze, ki nosijo svojo zaskrbljenost in v rokah držijo tisto malo omame, s katero zaklenejo jok in bes. Tista tvoja puška z daljnogledom, bil si ostrostrelec, vem, pa bi prišla tudi zdaj prav, bi! Poiskal bi v iskalu vse tiste lažnivce in jim navrtal preponosna čela, da bi omahnili v svoj lastni nič. Sistematično bi jih moral začeti odstranjevati, da bi se zbegano spraševali, kdo bo naslednji na vrsti. Cilka bi najbrž rekla, da božji mlini meljejo počasi, a zanesljivo. No ja, ona bi raje molila za vse grešnike, da bi jih Bog pripeljal nazaj v občestvo, kjer se spoštuje božje zakone. Janko, ti si enkrat rekel gospodu župniku, ki je hodil od hiše do hiše, da Boga lahko najdeš tudi na gmajni, da ni treba, da bi mu nosil denar v cerkev, tako si mu rekel. Tvoj uporni duh je najbrž le imel neko oporo tudi v Bogu, ki si ga sicer zanikal, a globoko v sebi si ga gojil, kaj? Pa si tiho. Če sebe vprašam, nisem nikoli odmisllil tega, da je nekaj večjega od našega razuma, samo tisto večje res ne rabi neke posebne hiše, da bi nas omrežilo. Pri birmi sem pa bil, saj se spomniš tistega birmanskega kosila, a ne. Takrat si govoril, da so tebe fašisti večkrat birmali, še največkrat, ko si rekel kakšno slovensko besedo. In prav pri tistem kosilu si pravil zgodbo, kako je tvoj sošolec šel ponoči v cerkev in pel do jutra same slovenske pesmi, starejši fant iz vasi pa ga je spremljal na orglah. Seveda so fašisti oba prijeli, mlajšega so pretepli, njegovega očeta pa odgnali, starejšega, orglarja, pa so zvezanega vozili po vasi in pri vsaki hiši je moral zapeti njihov himno, potem so ga privezali za nek tovornjak in ga vozili po vasi, dokler ni izgubil zavesti. Čez dva dni je umrl v zaporu v Gorici. Včasih se je umiralo zaradi slovenske besede, danes se pa nihče ne zmeni za to. Vseeno jim je; nam je, bom samokritičen, nam je, ker tudi jaz kdaj pa kdaj čveknem kakšno popačenko. Celo moja goriška nona Marija je lepo govorila slovensko, ker je tako sama hotela in je veliko brala naše avtorje, čeprav je z mano rada govorila italijansko, da bi se dobro in pravilno naučil. Hvala ji za to. Bog ne daj, da sem pred tabo rekel kakšno italijansko besedo. Enkrat se je primerilo, da sem te po italijansko nagovoril, pa si me tako grdo pogledal, da me je za vedno minilo. Smešna reč, s to našo Primorsko. Tvoj oče je bil Slovenec v avstroogrski monarhiji, ti si se rodil že v Italiji, postal si Jugoslovan, potem samo Slovenec. In zdaj, kaj smo zdaj, Evropejci, pa še malo Slovenci, pomešani med vse, ki so nas preplavljali, ne pa odplavili, za zdaj še ne. Janko, tvoje škornje bi

moral obuti, da bi potem iz njih spral kri in prah novih bojev; to bi morala naša generacija, to bi morala, ampak smo preveč leni in uničeni od zabav. Oprosti Janko, da smo prezrli vašo kri, da smo začeli pozabljati, zakaj ste umirali, zakaj ste peli v gozdovih, zakaj ste plemenito prenašali svoje ranjence, zakaj ste lačni in prezeblji verjeli, da je možen drugačen čas. Mi ne verjamemo v nič, in to je narobe. Če bi v nekaj verjeli, bi energijo vložili v to, tako pa samo čakamo, da minemo skupaj s časom, ki je odvzel vse vaše svetlobe, ki ne zmorejo prežgati naših temnih dni. Praviš, da je še čas. Janko, mislim, da je prepozno za orožje, ker si je razum izmislil preveč ubijalskih strojev, ki iz daljave ubijajo. Morda bo ena sama iskra dovolj za požar, ampak iz naše generacije ne bo vzletela, ker smo preveč odmirajoči. Žal, Janko, ne moreš biti ponosen name, žal ne. Kaj pa sem. Nič. Niti zaroda še nisem naredil. Prodajam tisto malo znanja, pa še to le občasno, sicer pa iščem sebe v tem času. Tako, Janko in Cilka, sveče vama lepo cvetijo, plameni naj rišejo vajini duši, ki se stapljata s prasketlobo. Tako, zdaj grem nazaj v čas, ki vama je prizanesel. Ravno dovolj sta še živela, da sta videla, kaj je kapitalizem. Ti, Janko, bi rekel: Je prav, da so eni uspešni, ma ne na račun delavca, ki mu kradejo. Ja, ja ... Bodita tam, kjer sta. Še vaju obiščem, še. In potem se mi zazdi, da se Janko na sliki malo nasmehne in mi pomežikne. Ko grem med vrstami, srečam mlado žensko z velikim šopom rož in s praznino v očeh. Povsem preprosta majica in sandali, v katere najbrž zaide pesek med grobovi, ampak ona se ne zmeni za to. Zelo je zagorela, najbrž je bila na morju. Za trenutek se v ozkem prehodu srečava iz oči v oči. Njene prazno zableščijo in se jim vidi, da so včasih nosile obilo svetlobe ljubezni. Moral sem stopiti na robnik groba, da je lahko šla mimo. Zagotovo mlada vdova, pomislim. In res, pogledal sem nazaj. Sklonila se je k svežemu grobu, ki pa je že imel spomenik in spodobno sliko brkatega moškega. Nekakšna bakrena vaza je bila ob sliki z uvelimi rožami in kupček dogorelih sveč. Zmrazi me in moram čimprej od tod, nazaj dol do motorja in potem v mesto na pico. Ne vem, zakaj sem vedno lačen, kadar se vračam s pokopališč, sicer malokdaj zaidem, ampak vendarle. Morda je to tista snovnost duš, ki hoče potrditi svoj obstoj v lačnem zemeljskem telesu. Saj rečejo, da si je treba privezati dušo. Pa si jo bom res, o ja.

Prti na mizah so neokusno plastični, ampak senca je pa prava in gosta – dve lipi jo tketa. Nisem še dobro pretegnil nog, ko zagledam dve mizi naprej neznansko znan profil ženskega obraza. Dama kadi, si živčna cefra kožico ob nohtu in malo trzne z ostro brado, tako njeno ... Popoldan sem ob Klavžah razmišljal o njej, je to ona, je to ona? Malo usločen suh hrbet, lep visok vrat in črni lasje. Xsana, kaj pa ona v tem mestu? Ozrem se, če je kje v bližini kakšen parkiran motor, to bi bilo logično, da se je tu slučajno ustavila s kakšnim motoristom, pa razen mojega ni nobenega ob gostinskem vrtu. Vsaj petnajst let je nisem videl, ampak je nezgrešljiva, njen vrat, brada še bolj ostra, prsti pa še bolj suhi, se mi zdi. Zatlači cigareto v pepelnik, se nasloni nazaj in se začne ozirati. Daj no, ozri se sem ženska, daj no. Pa se ne, kot zakleto, ne in ne! Pogleduje na mobilca, se živčno popraska po vratu in spet obrača glavo na cesto. Morda pa koga pričakuje, morda je njen motorist skočil na krajšo vožnjo po okolici. Nič se ne zgodi. Zdaj pa res ne vem, ali je to privid ali pa samo primerjam tisto žensko z neko drugo. Zmoti me natararica. Naročim kotlet na žaru in mešano solato, pa še skutin zavitek in jabolčni sok z mineralno vodo. Končno se le ozre. Očitno je prepoznala moj rahlo hripav glas. Samo dva metra sta med nama in julijska popoldanska sparina pod lipama. Xsana ...

»Si ti ali nisi,« reče ona in se vzravna. Roki zaplete v čuden krčevit preplet prstov, desni oster komolec pa bode skozi senco naravnost proti meni. »Bil, ej,« škrtne njen glas, kadilsko prepojen, pa vendar še vedno tako značilno mehak.

»Xsana, sem, stari Bil. Bi prisledla?« se sprostim. No, zdaj se bo pa izkazalo, če koga čaka, pomislim.

»Če smem,« reče in pozibne desno nogo, vrženo čez levo, da se vidi lep lok njenih napetih stegen.

»Izvoli, izvoli. Nazadnje sem te videl na koncertu na stadionu. Pridi, pridi,« se mehčam.

Vstane in sloko telo zaniha proti meni. Kako je izsušena, ampak še vedno tako skladna, tako posebna. S seboj prinese velik kozarec mineralne vode in cigarete, ja, seveda, torbico tudi. Obesijo jo na stol in se postrani usede. Takoj spet prekriža dolgi nogi. Molče se gledava. Zdi se mi, da se je njen obraz spremenil v neko posebno lepoto, ki se raztaplja v mehki žalosti. Nekaj se je z njo zgodilo v teh letih. Ni več tistega poželjivega nasmeška okrog bogatih ustnic, ki sta razpokani in razpotegnjeni v povprečen lok obljud. Lica so še bolj ostra in brada, ta je pa že povsem izbrušena, kakor da bi jo vsa ta leta brusili puščavski viharji.

»Kaj ti tukaj?« me vpraša z neko prizanesljivo radovednostjo.

»Vidiš, tamle je moja enduro živalca,« rečem in mignem z glavo v desno, da bi opazila moj motor. »Malo se preganjam po klancih tod okrog, pa neke opravke sem imel pri sorodstvu. Moj nono je bil v teh krajih doma, posledično tudi moja mama.«

Ozre se proti motorju in čisto počasi jemlje novo cigareto iz škatlice, ki jo je že izvlekla iz malomarno obešene črne torbice na belem stolu. »O, lepa terenska zverinica, lepa. Saj veš, nora sem na motorje, še vedno, bolj tiste cestne, potovalne. No, tudi s takim so me že peljali, ni slabo, pa ne maram premetavanja po slabih cestah, tega ne. Ti pa še kar ta štos, na motor in gremo, kaj?« mirno reče in si prižge cigareto.

»Ne, nekaj časa nisem tega počel. Tole je od prejšnjega tedna. Zahotelo se mi je spremembe, morda tudi nostalgija, morda. Včasih sem bil dosti na cestah, zadnja leta pa ne. In ti, kaj pa ti tu, v tem mestu, če nisem preveč radoveden?« jo vprašam.

»Bil, dolga zgodba. Cel roman. Tu sem pač. No, če že hočeš,« nekako zatiščano reče in naredi globok vdih brez dima, »bila sem tam zgoraj, na griču,« se izlušči iz nje.

»V bolnici!« sem začuden. Zmoti naju natararica, ki mi prinese pijačo, jedilni pribor in košarico s kruhom. »Boš kaj spila?« Samo odkima in si živčno nasloni cigareto na ustnici.

»Tako je pač, depresija. Zdaj sem kul. Imam zdravila in tam zgoraj sem se res uravnovesila. Skoraj tri mesece sem bila. Da pa sem v tej gostilni, ja, mamu čakam, da me pobere. Tu sva zmenjeni,« pojasni in odvrtniči dim v neznosno trpko tišino, ki se napajči med nama.

»Depresija, čas prehoda, bi rekel, prehoda iz ene stabilnosti v drugo in konec ene nestabilnosti, ki potem zamenja drugo. Tako nas pač premetava. Mene včasih tudi živčki malo stresejo, kar ni nič čudnega, če pomislim, kaj vse sem počel s svojim telesom in dušo. Vsaka posledica ima svoj vzrok,« rečem in odpijem premrzlo pijačo.

»Pri meni je bilo preveč posledic za en sam vzrok. Ne bi ti razlagala, kaj vse sem v teh letih doživela, lahko pa ti povem, da sem mamica. Ima pet let staro punčko, ki je zdaj pri mami, zanjo, vidiš, mi je vredno živeti. Moja Ajša je princesa. Bi jo rad videl. Na mobilcu imam njeno slikico, čakaj,« postane vsa razvneta.

Počakam, da najde mobilca. Sklonim se, da bi bolje videl. Z rokama zagrne mobilca, da je senca še bolj gosta. Luškana majhna mulatka, spet mešanka. Le kdo je oče?

»Lepa, lepa, kimam. «In kdo je očka tako lepi punčki,« me vrtinči radovednost.

»To ti ne bi nič pomenilo, Bil. Lahko ti povem, da sem nekaj časa delala v Egiptu, prevajanje in to, v turizmu. In tam se je zgodilo, tam. Ostalo je samo moja zgodba. Dve leti prej sva s Frenkom, saj ga poznaš, prečila puščavo z motorjem in potem sva šla še v Egipt. Tam sem navezala koristne vezi in dobila zanimivo službo. Hotela sem nekaj zaslužiti in se vsaj malo ustaliti. Rodila sem v Sloveniji in preselila sem se nazaj k mami. Zdaj sem v Mariboru. Oče je še vedno v Ljubljani, tam mi ni več kul, tam je zmeda,« leti perje izpovedi iz nje in meglični njen obraz v bolečino, ki jo dodatno zagrinja dim cigarete.

»O, s Frenkom čez puščavo!? Ja, super, res. Zato je treba kar dosti poguma in spretnosti. No ja, Frenk je kul tip za take reči, obvlada sebe in motor, pa mislim, da mu je to tretjič, vsaj kar jaz vem – že prej je bil dvakrat, vem, ker sem odklonil, da bi šel z njim. Je pa moralo biti res vznemirljivo, kaj?« skušam biti potrpežljivo prijazen.

»Puščava, trpljenje, Bil, trpljenje. Vročina, viharji, okvare, žeja, opekline. No ja, je pa res fajn, ko greš čez sipine in je povsod samo nebo, to ja. In zakaj nisi ti šel z njim, saj si tak tip. Zmogel bi.«

»Ne vem, sem bolj za zeleno, za gozd. Puščava ni moj element. Kakšen teden bi šlo, le za okus, ostalo pa ne. Že pred leti so šli moji prijatelji s terenci, pa so mi nagnali strah v kosti, ko so mi kazali slike opuščenih vozil in bele kosti sredi ničesar. Ne bojim se smrti, hočem pa sam določati vsaj približno kraj nehanja,« sem patetičen.

»Star romantik. Usoda ni matematika, Bil,« se nasmeje in potlevek cigarete vrže v pepelnik.

»Vem, da ni. Kaj hočem, tak sem,« razširim roki. Natararica predme postavi hrano. Vonj čebule je izrazit, kotlet pa lepo zapečen, dva lepa kosa, pa še malo ajvarja, fino. Lačen sem.

»In kaj misliš zdaj početi?« vprašam, da bi pogovor speljal v naravni tok pomenka.

»Mama ima malo podjetje, pomagam ji.«

»Lepo,« prikimam in odrežem kost.

»Pa ti, kje ti živiš, dol na Primorskem ali v Ljubljani?«

»Na Primorskem, jasno. Ljubljana mi je zatežila. Preveč se je začelo ponavljati, preveč sem se uničeval. Jeseni začnem z novo službo, računalniki in to,« ji povem in pogrizljam sočno meso.

»No, počasi boš našel svoje mesto, ki ti je usojeno. Nimam tvoje telefonske številke, bi mi jo zaupal, pa elektronski naslov? Rada bi kdaj poklepetala s teboj, če ti ne bo odveč.«

»Ne, ne, ni panike, evo, tipkaj,« sem takoj pripravljen, da ji zaupam svoje kontakte.

»Fajn, zdaj ti bom kdaj pisala. Občasno sem še v Ljubljani, pa če boš tudi ti, se pa lahko kaj najdeva. Tisto garsonjero še imam, veš. Ko bo Ajša velika, bo njena,« ponosno reče.

»Se bi znalo primeriti,« se nasmehnem.

»Imela sva zanimive izlete,« je v njenih očeh vzbrstela plaha nostalgija, prekrita s časom drugačnih strasti.

»O ja,« prikimam in se trudim z mesom. Njen mobi zacinglja. Živčno ga pograbi, se zasuče nekoliko vstran in se pogovori, očitno z mamo, saj ji razlaga, kje je in kje jo lahko pobere. Šele zdaj sem videl, da ima pod mizo, kjer je prej sedela, veliko črno potovalko. Petek je in gre domov. Petek, kot tisti petek, ko sva z Vali bila pod lipo, pa tudi zdaj sem pod lipami in tu je druga ženska ...

»Mama pride. Lepo, da sem te videla in da si še vedno dobri stari Bil, pa še motor imaš. Vesela bom, če se bova še kaj videla, zdaj pa v miru pojej. Na avtobusno moram, ker se mama ne znajde v tem majhnem mestu. Tu me ne bi našla, navigacije pa nima v avtu. Ona je še po starem, čim manj te sodobne šare. Še računalnik komaj obvlada. No, Bil, lepo se mej, pa pazi, da ne boš kam zletel. Tudi s temi se ubijajo, žal. Dober tek in adijo,« reče in vzdigne svojo slokost v senco. Poznopoldansko sonce blisne skozi liste in ji sede na uhan v desnem ušesu. Nima več zapestnic, uhani pa so veliki in bleščavi.

»Xsana, drži se in pozabi, da je depresija bolezen. Ni, to je samo stanje duha, ki pa ga boš že uravnala, saj si močna ženska. Drži se. Se slišiva in bereva, najbrž tudi vidiva, ko bom v Ljubljani in boš tudi ti tam.«

Samo pokima in odnese zibajočnost skozi sence. Elegantno vzame potovalko in gre. Gledam za njo. Še vedno ima tisto breztežno telo, ki te lahko odpelje skozi tuleč puščavski vihar do vzdihla, raztrešenega na osamelih skalah žalostnih koticov pustosti nagona, ki naredi nove puščave v duši. Takrat še nisva vedela, da se duša lahko razdrobi, da dobi pesek vase in zaškrtja. Oba sva si bila samo priložnost in to sva tudi ostala. Srečno, Xsana, srečno. Običajen žvenket v gostinskem vrtu me počasi vrne v realnost. Z užitek pojem. Dolgo samo sedim in opazujem. Težko si zamišljam, da bi živel v tem mestu. Že ko se pripelješ po ozki dolini, te zajema neka tesnoba, ki jo potem omili urejeno mesto, pa vendar. Ne, jaz sem za odprtost, za obzorja, pa ne puščavska. Xsana pa s Frenkom po puščavi!? Kar vidim ga, kako

navija plin in rine skozi pesek svoj močan enduro motor, čeprav je tudi na cestnem bil spreten, med nami najboljši. Kadarkoli smo se odpravili na izlet, se je postavil na čelo kolone in nam kazal, kako je treba varno voziti. On je res zaljubljen samo v motorje. Kar pet jih ima doma in kar naprej nekaj popravlja in barva. Če ga ujameš v depresivni fazi, bo molčeč in čemeran, nič ne bo naredil, sicer pa lahko dela tudi celo noč, če je treba. Meni je popravljaval krmilo pozno ponoči, takrat ko sem zgrmel. Med mini vojno, če se ji sme tako reči, pa je bil precej posran. Kupil je starega terenca in prikolico. Načrtoval je, da se bo z vsem odpravil v Avstrijo. Jaz sem se mu smejal in mu rekel, da je to samo avantura generalov in politikov, da so se pač naveličali šahiranja po klubih in da zdaj premikajo žive figure. On pa ne, da je to resno sranje, da nas bo armada raketirala, metala bojne biološke strupe, da nas bodo uničili in Slovenijo poselili z južnimi narodi. Resno se je pripravljaval na to, celo masko si je nabavil, pa domačo klet založil z vsem, da bi lahko vzdržal nekaj mesecev. Poredkoma se je vozil z motorjem, ker je menil, da bi mu ga oblasti zaplenile. No ja, saj smo tudi drugi nekoliko strahoma gledali tanke in vse ostalo, pa zvoki letal in kar naprej poročila. Čepeli smo v lokal, pili pivo in poslušali radio. Nekaj jih je šlo med teritorialce, Frenk pa ne. Čez dan ali dva je izginil. Vsi smo bili prepričani, da je šel čez mejo. Ko je bilo vsega konec, tam v juliju, pa je prišel s svojo cestno mrho pred lokal in nam rekel, da je zdaj začetek posebne vojne, psihološke vojne. Ko smo ga spraševali, kje se je skrival, se je samo nasmehnil in rekel, da je bil v hermetični ilegali. Tak je Frenk, cestni hedonist. Ja, pa je znal tudi presenečati. Ko je bila prva obletnica naše države, nas je organiziral in smo prevozili skorajda celo mejo naše Slovenije z novimi zastavami na motorjih, on je imel poseben drog za hrbotom in še prav posebej veliko zastavo in zvočnike z glasbo, jasno, pankrti. Nekaj težavic je bilo s policijo, pa smo vendarle v dveh tednih naredili lep krog. Končali smo v Kopru, pravzaprav na Dragonji, kjer je Frenk pokleknil in poljubljal tla. Smešen je bil, ko je s tisto zastavo in kar v motoristični opravi šel v morje in pel buči buči, morje adrijansko. To je bil res žur. Polegli smo po obali in si privoščili veliko piva. Dva v koloni sta bila zadolžena za dobavo. Prinesla sta tudi nov majhen raženj, oglje, veliko mesa in je bil kar tam piknik, čeprav so prišli policaji in nam delali sitnosti. Ko smo jim povedali, kakšno akcijo smo zaključili, so se nekoliko unesli in nam dopustili, da smo stvar speljali do konca. Še zdaj imam pred očmi golega Frenka, ki se sonči, ležeč kar na veliki zastavi, njegov črn usnjen kombinezon pa se je sušil v bližini. Pozno popoldan je strgal kristale soli s črnine in kar nag opletal med motorji in kričal, da je svoboda, da je čas za nove Slované, ki so prijezdili do obal Jadrana. Seveda smo potem ponoči obiskali vsa zabavišča in zjutraj smo bili še vedno v formi in smo se hoteli zapeljati kar do Trsta, z vsemi zastavami. Komaj nas je Bruno uspel prepričati, da to ni pametno, da italijanska policija bolj teži kot naša, pa da bi pihali in podobno. Nihče od nas ni bil trezen. Strasti so se umirili. Do popoldan smo počivali, potem pa nazaj proti Ljubljani. To so bili časi, to ... Nič, pustimo spomine. Poiščem natakario in plačam. Čas je, da se spet spravim na motor in grem do mojstra, ki mi bo naredil kipca žensk.

***

Odpahnem naročje sanj. Vse je tako čudno, tako zavozlano v elipso tlečega časa. Avgust. Ulice so siromašne, še posebej tu okrog, kjer stanuje Branka. Šla je na tržnico in odnesla s seboj čudovito noč, ki sva jo udejanila ob glasbi in kadilu. Preizkušala sva svojo ljubezensko potrpežljivost, meje svojega realnega hotenja. Čistost njene predanosti je teko zelo posebna, kot solza, ki umije oko, ko je čaša duše prepolna in se prelije. Razbrcam rjuhe in si ogledujem golo telo. Na levi rami ima odtis njenega močnega ugriza in najbrž tudi na vratu. Zunaj je tišina praznih ulic, teh čudnih nitk med bivanjskimi betonskimi škatlami, v katerih zorijo nečimrnosti in stiske. Že spet sem končal pri njej, to je že, ja ... peti dan. Kar nag grem na balkon, da preverim, če je z motorjem vse v redu. Spodaj je, pregrnjen s posebnim

pregrinjalom in priklenjen na drog svetilke. Sesedem se nazaj na posteljo in si skušam razjasniti nastali položaj. Branka, nekaj čez trideset, pes in jaz ... Kaj delam tu, kaj mi ona pomeni? Seks, ja. Čustva, ne vem. Njeno božanje in njen ogenj, ki neti suhe trave moje notranje puščobe. Preveč je vsega, da bi zmozel razumeti. Kaj mi pa manjka. Voziva se na izlete, odlično kuha, pes ... Kaj pa moja svoboda. Mar umira v avgustu, ko se posebne svetlobe zbirajo na robu Barja. Ah, zdaj pa že pretiravam, zdaj sem pa že malo nor, se mi zdi. Pogledam na uro, pol desetih. Že zdavnaj bi moral jutranjo tableto. Potipam pulz, povsem miren. Morda je to znak, da sem našel privez v mirnem zalivu. Pretegnem se in potem spet padem vznak in kar obležim na rjuhah, ki še vedno dišijo po najinem ljubezenskem potplevanju. Zaprem oči in si skušam predstavljati, kaj bo še sledilo. Čez nekaj dni bom itak moral nazaj dol, ker začnem službo. Potem bodo najina srečanja odvisna od mojega časa in volje. Ona veliko dela, zdaj še za dunajsko podjetje in je včasih živčna. Ampak te dni se mi je predala z vsem, kar premore. Ob njej sem kar pozabil na pretirano pitje, na majhne tolažbe s travo, ki so bile tudi njej všeč, ampak se jim je tokrat odrekla. V torek zvečer je rekla, da je dokončno odrasla in da teh stvari ne mara več. Da se zdaj raje sprosti s telovadbo in dihalnimi vajami. Pokazala jih je tudi meni, ampak meni to ne gre. Kozarček vina po kosilu, to pa ja. Zdaj se bom pa spreminjal v očeta. Prve mesece, ko je začel s tabletami, ni bilo nič z vinom po kosilu, potem je pa spet stala steklenica na mizi in ga je spil kozarec ali dva. In prav isto sem jaz počel te dni. Zvečer pa spet tableta in potem Branka. Ja, enkrat je bila tako utrujena, da je zaspala že na kavču s prenosnikom v naročju. Delo jo ubija, pa si ne prizna tega. Za koga dela, kaj hoče? Pravi, da hoče nov avto, potovanje, morda večje stanovanje, če bi tega prodala. Kaj pa če ... Ne, ne, ne bi rekel, da načrtuje družino, vsaj z mano, upam, da ne. Pri ženskah nikoli ne veš, recimo Vali ... Kje je zdaj? Morda sedi pod murvo in spet trebi kakšno zelenjavo. Ne, ne, vestno je v službi in noro udarja številke. Danes je že petek, spet petek. Mar se bom vsak petek spomnil na Vali. Čas je, da jo začnem drobiti v sebi, da jo izsesa Branka. Kaj delajo njena usta ... Ščemi me v dimljah, če se na to spomnim. O, a ne jemlje nekih tablet proti zanositvi, čakaj, čakaj! me vrže pokonci. Vse te dni ni vzela ničesar, prav ničesar. Kaj pa če ... me zgrozi, da ritem srca kar ponori. Ves zgrožen se spravim pod tuš. O tem se morava pogovoriti, ko pride, mi udarja v glavi. Ves nemiren hodim na balkonu, da bi čimprej zagledal mali rdeč ford in Rolija. Kje hodi danes. Ob kavi, maslu in kruhu premlevam norost v sebi. Kaj če je to past, če bo zanosila, če ... !? Pa če bi res. Joj, ne vem, z njo, otrok, pes, ona, jaz, tablete, otrok, obveznosti, joj! Najraje bi se odpravil in pustil listek, tako kot takrat z Vali. Ja, ja, to bo še najbolje, to bo še najbolje. Na hitro navlečem nase cunje, poiščem tisto malo stvari, ki jih imam s seboj. Poiščem list papirja in kar z debelim flomastrom za označevanja teksta napišem: **Branka, oprostí, moral sem nujno domov, nekaj v zvezi s službo, te pokličem!**

Vonj večera se vpleta v nečimrne sence, poležene čez zaplato izsušene trave. Nemo gledam nove luči, ki so jih pred kratkim obnovili in jim spremenili obliko, da osvetljujejo predvsem navzdol. Bajje je to zdaj neka nova moda, da ne bi svetlobno svinjali noči. Ja, ampak če vidiš mesta iz zraka, ti je takoj jasno, da je še daleč do tega, da bi bila tema res tema. Po tistem, ko sem popoldan Branki povedal, da sem zdaj doma, v parku, kjer je na tleh že veliko listja zaradi suše, se ne morem umiriti. Kar stresa me in komaj čakam na uro, da bom lahko vzel še drugi obrok tablet. Jutri moram spet k zdravniku, pomislim. Branka je to sprejela kot čisto resnico, čeprav se mi zdi, da je vendarle vsaj malo slutila, da ni vse tako, kot sem nametal v tiste pol ure, ko sva govorila. Mislim celo, da se mi je rahlo posmehovala, najbrž tudi ve, da sem preprosto stisnil rep med noge in sem šel. Tale moj strah, ej! Mislim, da bi moral tudi do psihiatra. To raje ne, ker ... Potem bi tablete naredile iz mene mehko senco, ki hodi skozi čas in se odlaga v kot pozabe. Pogledam svojo senco, ki jo meče luč. Kakšna spotegnjena soha strahu. Namenil sem se v stare ozke ulice skozi večerno poletno tišino, ki se skriva v vseh tistih zakotjih. Včasih ujamem kakšen šum, koga srečam, včasih pa

samo grem in sem povsem očaran z opazovanji majhnih sprememb – tu so nove rože, tam so zamenjali okna in majhna hiška, ki je na koncu ulice zožena in zaobljena, mi je vedno uganka. Kako živijo ljudje v njej, kako so razporejeni prostori, če pa je tako ozka. Nema lokrat me je imelo, da bi preprosto pozvonil in rekel, da sem arhitekt in da bi si rad ogledal njihovo izjemno zanimivo vogalno hišo. Spraševal sem že znance, kdo da stanuje tam, pa mi niso znali povedati. Vedelo se je samo to, da v hiši je nekdo, da so luči, na oknih rože in smetnjak je redno praznjen. Ker imam zelo dober prostorski spomin, bi si zlahka narisal skico prostorov, če bi jih samo enkrat videl. Že v osnovni šoli sem se igral s tem, da sem po spominu risal stanovanja prijateljev, kadar so me povabili na praznovanja rojstnih dni. Slovel sem po tem, pa tudi zemljevide sem znal kar dobro risati. No, pa sem spet pri genih. Nono v Gorici je bil zaljubljen v zemljevide, zbiral jih je in tudi načrte za hiše je rad prisoval in po svoje narisal kakšno hišo. Takšno veselje je pač imel. Cele mape je bilo tistih načrtov in ogromno starih vojaških zemljevidov, ki jih je imel vse oštevilčene in spravljene. Veliko tega si je sposojal moj brat, ker je pač preučeval frontne karte in podobne reči. Smešen je bil, ko si je kakšen zemljevid fotokopiral in je potem po svoje risal načrte bitk – igral se je nekega poveljnika, še potem, ko je hodil v srednjo šolo. No ja, veselje pač. Zapustim svojo senco, da se splakne dol proti reki. In res se namenim v tesnobnost ulic, da bi izhodil težnino v sebi. Med hojo se mi riše Branka. Kar nenadoma je ob meni v rumenem krilu in se smeji. In potem z nekega okna res bruhne smeh. Obstanem. Znotraj je oranžna luč in zdrav ženski smeh, ki ne pojenja. Potem se sliši: Ma si res ena mona, e, kašna mona. Kaj si mislil, da te bom lovila, e, ne. Če češ tako, ma lovila te ne bom. To glasno govorjenje me zdrzne – mar to govori meni, mar se je duh Branke naselil v labirint ulic in mi zdaj govori skozi spojena usta. Ni lepo, da takole stojim in prisluškujem, ni lepo ... Spravim se naprej in grem okrog cerkve, kjer sta posebna tišina in mir. Dolgo se zadržim v kotu, kjer je zvon. Poglem ga z roko in pomislim, koliko smrti si odzvonil, koliko maš, koliko porok, koliko življenja si hotel sporočiti v veselje, kjer je že vse zapisano, mi pa to spretno prepisujemo v svoja življenja. Grem naprej, ker se bojim, da bi koga srečal. Nočem, da me vidijo, nocoj ne maram ljudi, ker tudi sebe ne maram, nocoj ne. Zato pa je tako z menoj, preprosto se ne maram. S hitrimi koraki prečim majhen trg in zavijem nazaj proti domu. Pomislim, da bi lahko skočil do mame. Pa si hitro premislim, ker bi zagotovo videla, da sem spet v svoji preganjavici. Mami ne morem ničesar skriti, njej ne. Ona vse slutí, vse ve, ker sem očitno še vedno del nje. Kar se žensk tiče, je najbrž že zdavnaj opustila upanje, da bi tudi moje vnučke vozila na sladoled in jim štrikala volnene kapice. Ob nekem nedeljskem kosilu mi je postavljala vprašanja, kdaj si nameravam dobiti punco, pa je brat zajedljivo rekel, da bi bilo bolj pametno vprašati, kdaj me bo katera odkrila, ker da preveč sanjam in bezljam. Nikoli se nisem mami zaupal, nikoli ji nisem priponujal svojih strahov, čeprav vem, da bi jih znala odgnati, me potolažiti ... Saj to je najbrž tisto, bojim se rezervnih mater, ker se nisem odprl mami, ker nisem z njo navezal pravih vezi. Vedno sem begal od nje, vedno ... Bal sem se njenih prepovedi, njenih malih kazni, njenih zasliševanj. Dosledna je bila z zahtevami. Ko sem hodil v srednjo šolo, je hotela, da sem ji zvečer pokazal, kako sem naredil domačo nalogo – halo! In če nisem naredil vsega, kar mi je naročila, ni bilo žepnine. V tretjem letniku sem imel popravni izpit iz angleščine, pa je ostala z menoj v ljubljanskem stanovanju in sva se gulila. Zvečer nisem smel ven, pa sem ji dvakrat le pobegnil. O, torture! Potem je bilo šele strogo, potem. Nič ni pomagalo, spet sem ji nek večer pobegnil v garažo, kjer smo že po malem vadili z bandom. Ponoči sem prišel domov. Počakala me je in mi primazala klofuto, prvič ... še dolgo mi je zvonilo v ušesu in nekaj dni sem bil kar naglušen. Zjutraj je šla še sama na morje k očetu. Seveda je prej še kričala, da me ima zadosti, da sem nehvaležen in da naj se sam učim, da ji je vseeno, da bom šel pa delat in podobno. No, izpit sem naredil, celo zelo dobro naredil. Prinesel sem potrdilo dol na morje in ga ni hotela niti videti. Beg od ženske, beg od matere. Ves v miselnem oblaku sem kar spregledal, da me na drugem koncu trga pozdravlja Ahac, še en zaljubljenec v motorje. Vabi

me na pivo. Odmahnem mu in rečem, da nimam časa, da šibam domov, kjer me čaka delo na računalniku, majhna laž pač. Za menoj vrže obrabljeno frazo: Pa drugič, stari, drugič.

Z interno napotnico za EKG stojim v ozki čakalnici in pogledujem po ljudeh, ki se gubajo v svojih skrbah, stare gospe in en starejši moški, ki izgubljeno gleda skozi okno. In tu sem zdaj jaz, zakaj? Vljudno vprašam, če vsi čakajo na EKG. Pa mi zatrdijo, da so že bili in da čakajo na pregled pri kardiologu. Ena od gospa mi svetuje, naj kar pozvonim, da bom prej na vrsti, da je tu pač tak red. Šele zdaj opazim zvonec in pritisnem. Kmalu se vrata sunkoma odprejo in jezen obraz sestre v modrem se zapiči vame. Povem ji, kateri zdravnik me pošilja in ji dam interno napotnico. Povabi me naprej. Hitro je vsega konec. S tistimi čakami na papirju se odpravim nazaj k zdravniku. Pojma nimam, kaj vse pomenijo tiste zobčaste risbe. Dogovorjeno je, da kar potrkam in oddam sestri izvid. Spet sedem, prekrižam nogi in gledam po ostalih čakalcih na usmiljenje belega razsodnika. Kako smo smešni, pomislim. Letamo k zdravnikom, da bi si dopovedali, da smo res bolni in umrljivi. S pogledom oplaknem mlado dekle, ki živčno pozibuje nogo in si ogleduje nohte. Zdi se mi, da si cefra kožico ob nohtih. Noge ima lepe, zagorele, prsi pa skriva, ker je vsa pogrbljena. Takole na oko ji nič ni, bržkone je sem prinesla svojo nevrotično zaskrbljenost. Minute minevajo. Dva gospoda se pogovarjata o škropljenju trt in o suši, ena gospa drugi razlaga o operaciji kolka in druga ji zatruje, da ona pa že ne bo šla. Minute odtekajo, jaz pa sem čedalje bolj poten. Končno me sestra pokliče. Sedim v parku in pijem mineralno vodo. V ušesu mi zvenijo tolažilne besede zdravnika: Nekoliko ste nervozni, sicer je pa srce v dobri kondiciji in ni videti kakšnih patologij. Priporočal bi vam, da vzamete še polovičko betablokatorja, če čutite, da premalo deluje. Še vedno ste v uvajalnem obdobju na to zdravilo, zato so takšna nihanja, pa tudi kakšno pomirjevalo ne bi bilo odveč, ker betablokator blokira, kar pač živčki sprožajo. Je pač tak sistem poveljevanja. In ko je adrenalina malo več, težko določimo pravo mero. S tem zdravilom blažimo posledice, ne odpravljamo pa vzrokov, stresa, emocij in podobno ... Lepo mi je vse to razložil, torej živčki, jasno, kaj pa. Sam sebi sem največji strup, smrtonosen strup. Če bi zaspal ob Branki, teh neumnosti ne bi bilo. Morda je ljubezen res kompleksno zdravilo. Vem, če bi bilo kot nekdanj, potem bi se ga včeraj napil, danes bi bil mačkast in oluščen te notranje napetosti, a čez nekaj dni bi bil spet ognjevit ples živčnosti. Treba se bo res vzeti v roke. Kaj naj danes rečem Branki? Naj ji še naprej namotavam laž o službi, ki se bo začela šele drug teden. Naj ji po pravici povem, da sem letel k zdravniku, ker sem se ustrašil, da bi postal oče. Najbrž bi se mi smejala in mi rekla, da sem njen sladek tepček. Prav, še naprej ji bom lagal to o službi, še nekaj dni, potem pa bo itak res že služba in bom moral biti doma. Kar vidim jo, kako si zdajle pripravlja skromno kosilo. Nikoli ni panična, živčna ... Moj pravi nasprotni pol. Morda pa je to tisto, kar bi me dokončno umirilo, njen mir, njena nežnost, njena glasba ljubezni, ki me izpolni. Tokrat sem najbrž res hotel pobegniti od samega sebe, ne toliko od nje. Treba bo narediti konec tem begom, konec, stari!

Namenim se do mame, vendarle. Moj golf pridno zaprede in greva. Se mi je kar zdelo, sedi na terasi v globoki senci figovcev in trte. Tako lepo se da tam popoldan sanjariti. In dokler je bil oče še zdrav, je tam posedal in si namakal noge v slani vodi, ker se je vedno boril z nekakšnimi otiščanci. Nekajkrat na leto si je naročil pedikuro na domu, tudi za mamo. Spomnim se teh prigod, spomnim. Velika modra skleda, pa rjuhe na tleh v dnevni sobi in mlada dama z vsemi tistimi škarjicami in pilicami, sklonjena nad nogi. Čedna je bila, spomnim se je. Ustavim in parkiram, kjer ponavadi pušča avto oče. Mama vstane in pride do ograje. Vidim, da ima živahno poletno obleko in v figo spete lase. Snela si je naočnike za branje in se sklonila daleč čez ograjo. Ko me zagleda, reče:

»Lepo da veš, da imaš dom, lepo od tebe. Že celo poletje te ni. Si se klatil, kaj, kot kakšen maček. No, pridi gor. Sem že mislila, da je prišla Minca, vsak drug dan pride mimo, da mi prinese revije, kaj postori. No, gor pridi, imam limonado. Prejle sem jo naredila, pa led je tudi. Pivo pa, no ja, če ga boš hotel.«

»Mama ne trudi se. Že grem. Pridem gor na teraso.«

Ko sedem v udoben počivalnik, vidim, da ima ob sebi majhno mizico, obloženo z revijami, pa tudi odprta knjiga je tam in vrč z limonado. Izgubila se je v kuhinjo. Slišim njene drsave korake in pozvanjanje med kozarci. Zdi se mi še kar čila, prisebna. Mislim pa, da le pretirava z zdravili, da preveč verjame staremu zdravniku, ki jo obišče kar na domu – že leta je naš družinski zdravnik, zdaj sicer v pokoju, ampak ima njegova hčerka privatno zdravniško prakso, pa dela pri njej, takole za stare prijatelje. Enkrat je naši mami svetoval masko za obraz z jogurtom in kumaricami. To je bil hec. Jaz pridem na obisk, mama pa vsa oblepljena s kumaricami v kuhinji s knjigo pred seboj. Oče je bil sila ponosen, da se njegov žena tako drži, kljub letom. Ja, veliko je dala na naravno kozmetiko. Janko pa ni maral našminkanih bab. In kadar je prišel mimo, je mama morala biti brez tistih umetnij na obrazu. Vedno ji je zasmehljivo rekel, da se šemi, da je kot semafor. Včasih jo je sicer pohvalil, da je oblečena kot ministrica, to ja, ampak šmink pa res ni prenesel.

»Potem boš samo limonado. Lepo, da se vsaj enkrat odpoveš tisti penasti žlobudri. Kar poglej se, malo trebuščka že imaš, namesto da bi ga kateri naredil,« reče na tisti njen značilen način.

»Saj bi pivo, pa ga ne smem,« povsem rečem.

»Kako, ne smeš!?« začudeno reče in obstane ob mizici.

»Sedi mama, si bom že sam nalil limonado. Zakaj si pa tudi sebi prinesla še en kozarec?«

»Joj, pa res. Ah!« Odmahne z roko in se počasi usede. Popravi palico, obešeno na naslonjalo. Zanimivo, v kuhinjo je šla kar brez nje. »Zakaj ne smeš piva, zakaj?« zavrti vame.

»Začel sem jemati zdravila za pritisk, pa srce mi občasno malo hitreje tolče. Najbrž živčki, zdaj bom začel z novo službo in to,« začnem opletati pogovor in obema nalijem ohlajeno limonado.

»Pri tvojih letih in zdravju pa tablete. Moj bog, kam smo prišli. Joj, si mi ti en kujon. Živci, kaj pa so živci, a? Kar tako prazno živite brez prave organizacije, potem se pa izgovarjate na živce. Vam bi že dala živce, koso v roke, pa sekiro in kramp, pa bi bili živci. Moški se mora vsak dan vsaj malo zmatrati, da je zdrav. Babo si najdi, babo, pa te bo minilo, boš videl,« reče na njen način. Od togotnosti se ji brada malo zatrese.

»Mama, no, ni tako enostavno. Danes je vse tako, tako hitro in napeto. Evo, od pomladi nimam službe, pa še z žensko sem se razšel, saj veš. In zdaj sem v novi dobi, tako to gre,« skušam umirjeno pojasnjevati.

»Razšel, ja, ušel si ji, to bo,« posmehljivo reče in si ponese k ustnici kozarec limonade. Saj sem vedel, kako bo. Ona vse ve, prav vse, instinkt.

»Mama, ni ravno tako. Spoznal sem, da pač nisva za skupaj, in če ti smem povedati, je ta punca zdaj noseča, z drugim, jasno, ne z menoj. Če bi me imela res rada, tega ne bi naredila. Najbrž bi se skušala pobotati z menoj, tako pa je, kar je,« se skušam braniti in prisrknem hladno limonado.

»Ja ja, saj sam veš, da se ena sama krava ne bode, morata biti dve. Kaj se boš zdaj izgovarjal. Lahko bi bilo tudi obratno, če bi jo ti imel zadosti rad, bi bil zdaj z njo. No, kakor si boš postlal, tako boš pa spal, sine. Star si že zadosti, da bi nehal bezljati, pa da se resno vzameš v roke. To so tvoji živci.«

»Mama, ni tako zelo enostavno, to. Res nisem prenesel, da bi mi kar naprej ukazovala, pa vedno odrejala, kam se bo šlo in podobno. Je pač konec. Imam morda že novo,« z nasmeškom rečem in si ob tem zamišljam, kako bi bilo, če bi Branka sedela tule na terasi. Morda bi bila pa mami všeč, ker je tako preprosta in sproščena. Ideja.

»Misliš, da se ženske menjuje kot nogavice. O, Bog, v kaj sem te vzgojila, ploskne s suhima rokama in se zagleda v velike figove liste nad seboj.

»Saj to poznam že kar nekaj let, v Ljubljani je, prevajalka in dela, veliko dela.«

»Ti si res tepec. Tako bi rabil, ja, da bi delala, ti pa bi bral in ležal, a ne. Pa še kuhala naj bi ti in vse ostalo, ti pa bi se šel svoje konjičke. Joj, Bog, kaj bo iz tega možakarja, ker fant nisi več. Se zavedaš, da ležeš proti petdesetim, a, se tega zavedaš? Obnašaš pa se, kot da bi jih imel nekaj čez dvajset. Me prav zanima, če bo pa tale predstavljena, no. Daj, Bog, da bi še to doživela!« patetično reče in sklene roki.

»Če bova resno zastavila, ti jo bom predstavil, obljubim,« sem zdaj odločen.

»Tvojih obljub imam poln album. Obljubljeni pa res znaš. Še lani si mi obljubil, da me boš peljal na Sveto goro, pa nič. Navadila sem se že, da samo obljubljaš, tak pač si, le po kom?« zavzdihne in spet spiže požirek limonade.

»Mama, no, sem pač veliko delal in potoval, ni bilo časa za vse. Saj si skušam nekako organizirati življenje, samo zdaj so drugačni časi, zdaj ni več tiste udobne možnosti, da si lahko delal v službi do upokojitve. Zase znam poskrbeti, zaslužim za svoje potrebe, kupil sem stanovanje, ima star avto in spet motor, tak za teren in cesto,« namečem, da bi zapeljal pogovor v bolj običajne vode.

»Motor, spet motor, ljubi Bog. Tisti star avto bi prodal, pa si raje kupil kaj bolj elegantnega. Ženske rade vidimo lep avto,« se nasmehne s tisto njeno značilno šobasto grimaso.

»Mama, to me pač vleče. A veš, da sem pred kratkim bil z motorjem gor v Trebuši. Poštmano imajo, da sem kar gledal.«

»Daj no, motor je za mlade moške, takšne, ki lovijo punčke, da jih imajo za zabavo. Za kaj resnega mora biti moški urejen, eleganten, resen. Poglej se, v kakšnih capah hodiš naokrog. Pa si se znal včasih tako elegantno obleči, o ja. Če si trenutno brez denarja, bi ti že lahko odobrila srednjeročni kredit, saj veš, ampak ti na mamico kar pozabljaš, kaj. Res pa je, da me nisi nikoli nič fehtal, tako kot tvoj bratec. Včeraj je bil tu, pa je mencal in mencal. Sem takoj vedela, nov avto kupuje. No ja, pet tisočakov sem mu donirala, saj se je oče tudi strinjal. No, si brez denarja?«

»Ne, ne, imam zalogo in, saj sem ti že rekel, delat začnem drugi teden. Če bi bila kriza, bi te prosil. Raje mi povej, kako je zdaj s tvojim kolkom. Pa oče, se še kar namaka v toplicah? V nedeljo bi lahko šel do njega. No, kako je s kolkom. Prejle si šla kar brez palice.«

»Saj veš, operacija me čaka. Je pa tudi vreme, kakšen dan požrem celo pest tablet. Doktor Slavko mi jih prinese, pa vsak teden ga prinese mimo. A veš, da mu je umrla žena, revica, rak. Še dolgo se je borila, osem let, ja,« zamišljeno reče. »Na očeta si pa kar pozabil, ali kaj. Še ta mesec bo tam, pa najbrž še pol septembra, morda celo do oktobra. Dobro mu gre. Saj pride tudi domov za dan dva, ampak zdaj je v redu, hodi dobro, astma je prešla, srce pa, ne vem, ni v redu, še ne. Najbrž bo potrebna majhna operacija, razširitev žil, nekaj takega. Slavko mu prigovarja, da naj kar vleče toplice, da bo krepak šel na operacijo.«

»Nisem vedel. Kar se pa operacije tiče, tvoje in očetove, dobro premisli. To ni puljenje zob, pa čeprav ti naš doktor vse lepo razlaga. On vidi vse tako enostavno. Njemu je vse jasno, sam pa si ni dal operirati kolena, vsaj mislim, da še ne. Spomladi sem ga srečal na ribjem trgu, opiral se je na palico.«

»Jaz mu kar zaupam. Ko bom dobila termin, bom šla. Če ostanem na mizi, bo to vesela smrt, kaj pa misliš. Lepo te uspavajo in greš. To že vem, da mi bodo morali dati ta pravo narkozo, ker imam neke probleme tudi s hrbtenico in ne smejo šariti z iglami tam okrog. Kar bo, pa bo, ni me strah, saj sem le Jankova hčerka, a!« je sila odločna.

»To pa, to. Ko sem že bil v tistih krajih, sem jima nesel sveče, rož pa ne. Ne spoznam se na te reči, saj veš, da ne,« sem iskren.

»Na cvetje se pa res ne spoznaš, to vem,« odkimuje z glavo. Blagi cekini sonca ji sedajo na bele lase in na golo levo ključnico. Zdi se mi precej izsušena, ne vem, če je z njo vse v redu.

»Pa piješ dovolj, mama?« jo vprašam, ker vem, da starejši ljudje radi pozabijo na pitje.

»Pijem?« se začudi. »Ti si mi pa pravi, veš da, saj vidiš. Vrč limonade imama vedno ob sebi in vodo tudi žlampam, tisto iz izvirka. Mi jo pripeljejo, veš. Saj se spomniš, kako smo jo včasih hodili iskat. In oče si jo še zdaj pelje v toplice, kar sam si jo gre iskat. Nalij mi še pol kozarca. Preveč sladko sem naredila, bom pa potem še malo vode dodala, pa bo. Ti si jo pa lahko greš iskat v hladilnik, tisto izvirsko. Boš občutil pravi hlad. Ko si bil majhen, si kar naprej žlampinil vodo iz vsakega studenca, še posebej poleti. Kdo te je uspel ustavit, kdo. Enkrat te je pa le izučilo, ko si potem dobil angino. Ja, pa so šle počitnice na morju. Se spomniš?«

»Se, mama, se. Jaz ne bi več limonade. Delo imam, iti bom moral,« sem nenadoma odločen, ker vidim, da je mama že nekoliko nagnjena k prepirljivosti, poznam njene trzaje z ustnicami, potem sledi vihar. Taka je.

»Ja, ja, spet tvoji računalniki, saj vem. No, potem pride še sosed, pa bova jedli sladoled in si povedali, kako je z novo nadaljevanko. O, nov televizor imam, tak kot slika, tanek, velik. Tamle v dnevni, si ga že videl? Pogledaj! To je pa res užitek gledanja, to ja. Kot da si v kinu. Ni pa poceni, ta šment. Janko bi rekel, da mečemo denar z lopato skozi okno. On ni maral novotarij, saj veš. No, pojdi ga pogledat!«

Moral sem jo ubogati. Vstal sem in šel skozi odprta vrata v dnevno sobo, zatemnjeno in še kar hladno. Čedna nova reč in velika. O, tole se pa da gledat, ja, dobra znamka in kvaliteta. Bravo, mama.

»Dobra stvar, dober izbor. Zdaj pa grem. Imej se in se vidiva čez kakšen teden. Zdaj bom več doma in bom prišel mimo, prav.«

»Ja, ja, obljube. A, pozabila sem ti povedat, da smo se zmenili, da bomo posadili pet lip zadaj za hišo, kjer bodo šle ven tiste stare slive. Sem že dogovorjena, pa tudi oče je sprejel ta predlog, čeprav njega to ne briga kaj dosti, samo da ima svoj mir in svoje kartavske prijatelje. Spomladi jih bomo posadili, da bodo enkrat lep senčnat drevored. Kdo ve, morda se bodo tvoji vnuki tam sprehajali, kdo ve,« hudomušno pomigne s prstom, dolgim in nekoliko ukrivljenim.

»Aha, to bo novo, lepo. Zelenje ne škodi. Še Janko bi bil ponosen na lipe, sem prepričan, da bi bil. No, lepo se imej in se vidimo. Grem.«

Počakala je, da sem sedel v avto in vzvratno zapeljal na cesto. Pomahala je in se hitro skrila v senčnino, ker je popoldansko sonce še kar udarjalo. Mirno se peljem skozi novo sosesko in dol med požete njive. Pomislim, kako zdaj oče veselo meče karte in politizira v toplicah. Najbrž se je hotel izmakniti mami, njenemu ukazovanju. Tudi on begunec ...? Lipe, pa zakaj spet lipe!? Mar smo res tako obsedeni s temi lipami. Spotoma pogledam na mobilca. Branka mi je sporočila, da bi lahko ona prišla dol, da vidi, kje je moja jazbina. O, nova stvarnost. Ženska me ne bo izpustila, ta že ne. Da bi jo v nedeljo povabil dol, ne vem. Namenil sem se do očeta, ampak ... Najbrž čez vikende pride domov, doslej je bilo tako ... Vsakih štirinajst dni pride in včasih še sredi tedna. Tisti obisk bi lahko prestavil, ga bom že poklical. Saj sva zelo kratka, samo par besed, razšla sva se že zdavnaj ... Zavreva mi, poti me. Bi to šlo!? Branka naj bi prišla dol!? Kako bi ji pogledal v oči, ko pa sem spet kar šel, z neko paniko v sebi. Nora ideja. Lahko bi jo peljal k tisti stari lipi, kjer sva razčistila z Vali. Lahko bi ... Ustavim na parkirišču in jo pokličem. Dolgo zvoni. Potem pa le. Zadihana je, spet na rekreaciji, jasno.

V dolgih minutah sva si povedala vse o vremenu in o bolečinah v križu, pa o Roliju, ki se je začel obnašati precej bolj agresivno in bo potrebna konkretna vzgoja, pa tudi o možnosti, da bi v nedeljo jutraj prišla dol. Bo Branka moja ... moja zadnja ženska, me zaskeli v možganih, bo ona? Tokrat se ji bom prepustil. Morda je pa to prava odločitev, morda. Jutri bom šel v gozd z motorjem, da vse premislim, da vse dam na svoje mesto v glavi.

Tema šumi pod lipami. Krepko čez polnoč je že. Hodim gor in dol in sanjarim o rumenem krilu, ki kar samo plahuta med lipami in vozla čas v majhne rumene pege, posute na obrazu

večnosti. Mar naj se dokončno vdam. Takole bi to šlo, jaz in Branka, indijska kadila, meditacija, skupna kosila, mokre rjuhe in potne dlani, ki iščejo zavetje v tišini mesa. Sam ne bom smel ostati, ker bi iz mene odganjali novi in novi strahovi, pa tudi brezcilnost bi me pripeljala v nesmiselne katakombe časa. Naslonim čelo na deblo lipe in počutim se večer s tem drevesom, ki šumi v poletno noč. Najbrž črkuje svojo zeleno abecedo in mi skuša izpovedati resnico o večne ponavljanju, o časih, ki se nanizajo v ornament smiselne smrti, ki pride z jesenjo. Razsute luči se cedijo skozi mirne liste in tkejo poseben nočni svetlobni vzorec. Prazna klop molči o nekdanjih poljubih, o stiski, o narkomanskih poskusih, o utrujenih hrbtih, ki so nosili čas, da bi nekdo drug legel na novo jahto. Ima me, da bi še sam sedel, a se mi ta hip zazdi, da bo kar prav, če malo hodim med debli in skušam odvozlati uganko v sebi. Za trenutek se ustavim ob debelu, ki ga opleta bršljan. Zdaj vidim, da pod listi spijo drobne rdečečrne živalce. Cela kolonija jih je in nižje še ena. Kako se imajo rade, pomislim. Onkraj parka je novo blokovsko naselje, kjer se vidi, da je poletna noč odprla okna in zvonila glasove, naj se usedejo na njena mehka krila. Iz navade si otipljem pulz. Začudeno ugotovim, da je nenavadno miren in ritmičen. Kot da se je nemir spremenil v tišino, ki je razlezena padla name. Je to še sploh mesto, nikjer ničesar, nobenega šuma, nobenega hrupa, nič. Od daleč slišim avto, pa še enega in nekdo je privil motor, ko je speljeval iz krožišča. Premaknem se do naslednjega debela, kjer vidim, da je nekdo skušal urezati neko ime, nekaj takega, ampak mu ni uspelo. Samo odrgnine so tam in hrapavo lubje. Mir, en sam mir, končno. In rumeno krilo, pravzaprav nekakšno indijsko ovijalo, bi se ovilo okrog debel in zapelo tisto nežno melodijo, tisto cingljanje in vonj kadila bi se namotovilil med debela. Potem bi sedla na klop in si pripovedovala zgodbe, ki sva jih ohranjala kot nek spomin na dozorevanje v to, kar sva. Čudno, začelo me je žejati po Branki, čudno. Noro si želim, da bi bila zdaj tu, pa čeprav samo v modri trenirki z belimi črtami. Prav tako bi bilo dobro. Čisto počasi bi ji potegni zadrگو, da bi njene velike prsi zasijale v razmetane luči. Vali, kaj bi z njo. Zdaj verjetno sanja pod murvo in se drži za trebuh, kjer raste tisti drugi v njej, skupaj z njo. Včasih sva skupaj sedela pod murvo v taki poletni noči, ko sva prišla domov in se naposlušala glasbe na kakšni terasi. Tega ne bo več, murve ne bo več. Ostale bodo te lipe in rumeno ovijalo in vonj daljne Indije v dlaneh, ki bodo molile novo dolgo molitev za pramen ljubezni, ki pride s soncem upanja. Branka, mar sva si bila tolikokrat usojena, da sva pozabila, čemu sva zaobljubljena. Vidiš, Branka, potreboval sem skok čez sveto reko, da sem prišel do grmad, kjer požigajo moje zadnje ostanke vseh starih ljubezni in bo pepel zaplesal z jutranjim vetrom, ki potegne z reke navzgor. In potem bova šla v skrivnostna svetišča, kjer opice stražijo stare kipe in se vreščanje meša s šepetANJI turistov. Midva bova sama sredi hladnega svetišča in bova počakala na pljusk sonca, da bo najini senci razlil po hladnih tleh in bova vsem kipom obljubila skupno večnost, ki nama je preostala. Branka, tvoje tople ustnice so puščavski veter na moji koži in tvoje roke so ovijalke starih razvalin v moji duši. Res bom moral čez most, ki se bo za menoj podiral in bom ostal na tvojem bregu, kjer rasteta mak in žito, tako nasitno v času ljubezni. Ti si plamen, stkan iz vseh sonc, ki jih pozna vesolje, ti si srce na dlani najvišjih modrecev, ki so naju prerokovali pod cedrami. Ta noč mi pripoveduje skozi lipe o tvoji nezmotljivi nagonskosti, o tvojih bokih, ki me tako rahlo odzibnejo do belih svetlob izginjanja v jutro, ki zehajo nad čistimi tolmoni najine ljubezni. Ustrašil sem se tvojega ognja, ki je preveč zasijal, preveč močno je ožgal pergament moje plašne duše. Enkrat sva se pogovarjala o tem, kaj je duša. In ti si rekla, da je duša ptica v srcu, ki ljubi svobodo, pa ima vendarle rada svojo kletko. Ja, vem, prekašaš me v poznavanju filozofije, saj si kar nekaj tega prebrala, a meni se zdaj sanja o tvojih belih kupolah, kipečih v najino jutro. Ta ženska mi je usojena, ta ženska mi je usojena, kajne, lipe. In glej čudo, nekaj se zgane in lipe pošumijo, prav zdaj, da. Noč je spregovorila. Zdaj vem, da je moja pot narisana na zarje juter, ki bodo odnesla vse moje strahove in bodo ponoreli konji v begu končno našli lep kos travnika, kjer bodo v miru popasli vse moje nečimrnosti.

***

Ni prišla, tudi to nedeljo ne, kot da me malo kaznuje za tisti pobeg, čeprav sem bil v sredo pri njej, ker sem moral v Ljubljano po naročene računalniške komponente. Čudno, ona je predlagala, da bi prišla dol, zdaj pa ... Bilo je tako, kot vedno, odpletla se je iz velikega kopalnega plašča, zadišala in me vzela v posteljo, najbrž ne namesto medvedka ... In zgodba z medvedkom. Njena sestra je imela medvedka, napolnjenega z žagovino, in ga je neke deževne sobote odprla, da se je žagovina raztresla. Potem je v joku nosila tistega medvedka okrog hiše in za seboj puščala sled. Mama ji ga je zašila in vanj natlačila cunje. Mar sem tudi jaz tak žagovinasti medvedek in puščam sled za seboj, ko odhajam od nje. Zakaj noče dol. Je že res, da prevaja knjigo, da je dobila dodatno delo, ampak eno nedeljo bi pa lahko žrtvovala, o ja. September je že, dela čez glavo. Mularija je že spet za računalniki in jih veselo kvari, mi pa delamo kot norci. Spet grmi in treska. Najbolje bo, da oba računalnika izklopim in malo ležem. No ja, v takem vremenu je pa res nesmiselno, da bi hodila dol. Ležem na kavč in poslušam štropot dežja, ki neusmiljeno umiva lipe tam zunaj in dela majhne potočke po pločnikih. Težka nedelja, siva in opustela. V mestu je mokra tišina, še v gostilni, kamor sem šel na kosilo, ni bilo običajnega trušča, ki so ga povzročali kartavci. Bili so sicer tam, a tako tihi in zbrani, da me je čudilo. Naš Janko je tudi rad igral karte. Ob nedeljah si je nadel spodobno obleko, sedel v avto in šel v gostilno, kjer so se zbirali. Govorilo se je, da je imel rezerviran sedež, da je bil tisti stol samo njegov ob nedeljah. In kako strastno je znal to početi, s kakšno silo je udarjal po mizi in kakšne sočne komentarje je znal nametati. Ves se je predal igri. Mene je učil, kako se to dela. Sedela sva zunaj na klopi, mešala karte in se igrala. Še zdaj ga vidim, kako je pljunil na palec, ko je razmeščal karte, in kako zbrano je potem pogledoval v pahljačo kart in pri tem mrmral. Včasih se je popraskal po zatilju in odkimaval, kar naj bi pomenilo, da ima slabe karte, včasih pa se je praskal po podlahti in delal čudne grimase na obrazu. Če sem ga skušal ogoljufati, si je popravil klobuk in mi s pestjo požugal. Karte, te so bile njegova resnična strast. Imel je nekaj kompletov in prav posebne, plastificirane, vedno v notranjem žepu suknjiča. Cilka se je jezila in se pridušala, da mu bo zažgala tiste hudičeve podobice. No ja, v dolgih zimah sta včasih sama kartala, za fižol. Smešno, na mizo sta natrosila fižol, ga spotoma prebirala, potem pa sta še malo kartala. O tem mi je govorila mama, ki je podedovala to strast po Janku. Če je le utegnila, je s prijateljicami igrala karte, moj brat pa šah, nor je na to igro, mislim, da je še. Šlo je tako daleč, da je nekaj noči blazno odigraval na internetu, dokler ni doživel živčnega zloma. Moral sem mu dobiti močan šahovski program, da je potem igral z računalnikom in nič več v živo na internetu in za nekakšne točke, ker bi sicer najbrž res zblaznel. Mene se to ne prime, jaz raje kam grem in hazardiram s srcem, se zaljubljam in odljubljam! Branka, ona, kaj vem, enkrat mi je predlagala, da bi igrala karte ... kje je že to? Deževna sobota je bila. Takrat mi je razlagala, da je tudi njihov oče rad igral karte. Nekakšen remi, nekaj takega, in da je včasih pozno v noč igral s sosedi, da so ponavadi pili vino pri njih doma in bili do jutra sila glasni. Tudi sprli so se, enkrat tako zelo, da so razbili kuhinjsko okno. Rad bi videl tega tršatega Štajerca, ki baje še vedno leze v trte in njena mama redi prašičke. V tiste kraje sem malo hodil, Ormož, Jeruzalem, tam okrog. Kdo ve, morda me bo pa kdaj povabila. Dopoldan je bila čemerna, vsaj tako je bilo videti, ker sva zdaj kot dva najstnika, pogovarjava se preko računalnikov s pomočjo kamer. Včeraj mi je pokazala svoje novo indijsko oblačilo, ki ga je dobila na Dunaju. Ne spoznam se na te reči, a sta mi vseč tista pisanost in sproščen kroj. Zdaj sem se spomnil, da je Anita, še ena iz naše klape, rada nosila nekaj podobnega, kar naprej je hodila v takih krilih. In enkrat se ji je krilo zataknilo za kolo in se ji je raztrgalo. Šli smo po mestu, da bi našli primerne kotičke za sobotni popoldanski čvek. In potem tisto njeno raztrgano krilo vse do črnih spodnjic. Koliko smeha, koliko zabave. Ni šlo drugače, poklicali smo ji taksi, da

je lahko šla domov, kolo pa sem jaz odpeljal in ga je prišla čez dva dni iskat. Ja, še zdaj vidim bradatega taksista, kako si je gubal čelo, ko je videl dekle z raztrganim krilom. Nekaj je čvekalo o tem, če je treba tudi policijo, če je kaj narobe, ampak smo mu v smehu razložili, da je pač kolo krivo za nesrečo. Nasploh so mi ženske v krilih bolj všeč, ne vem, delujejo bolj žensko. Naša mama ni nikoli pretirano marala hlač. Kako se je smejala, ko je njena prijateljica prišla na obisk v novih kavbojkah. Pa jo je vprašala, če bo zdaj štalirka ali kaj. In naredila ji je celo pridigo o tem ameriškem načinu oblačenja, o izvozu ameriške kulture. Še nam se je posmehovala, da smo majhni kravji pastirčki, nam je pravila. Oče pa je vedno nosil zlikane hlače, poleti morda malo bolj športne, pa še to samo za sprehode in za na tržnico, v službo pa vedno kravata, svetleči se čevlji in zlikane hlače. Tisti mamini obredi v nedeljo zvečer. Deska za likanje in radio – poslušala je Marjana Kralja in likala. To so bili njihovi časi, da: Marjan Kralj, nakupi v Trstu, pralni prašek v velikih okroglih kartonastih škatlah, avstrijska margarina in prvi barvni televizorji, pa seveda soliden avto iz uvoza, čeprav skoraj še enkrat dražji, kot sicer. Ja, to so bili časi, ko so sledili tudi nekakšni parni in neparni dnevi in natančno odmerjanje kave, olja, pralnih praškov in bencina. Takrat vsega tistega nisem razumel. Z bratom sva tekmovala, kdo bo imel novejše kavbojke, kdo bo smel onkraj po nakupih, kdo se bo važil z novo majico, danes pa, hej, greš v BTC in najdeš vse, samo samega sebe težko. Pa tisti sejmi s kramo dol v Trstu. In vsi naši sodržavljani, otovorjeni z vrečkami, o joj! Pretihotapili so cele tone kave in drugih reči, ampak to je bil nekakšen nacionalni šport, trening iznajdljivosti, ki jim je potem prišla prav tudi še v vojnah in raznih embargih. Ej, moji južni bratje, če ste res! Kaj nam je zdaj ostalo od solz in skupne himne. Še enkrat bi rad videl vse tiste kraje, v katerih je bilo tako sproščeno in taki veličastni žuri. Branko bi naložil na motor in bi šla. Bog vedi, če bi bila za to. Ne vem, tega ji še nisem predlagal. Recimo, lahko bi šla do Sarajeva in potem dol na jug do morja. Čudovita tura. Jože jo je že opravil, pa se ni mogel prehvaliti, kako je super spet videti vse tiste naravne lepote, če seveda odmisliš, da so nekateri kraji posejani z nesmiselnostjo umiranja za neke ideale, za neko drugačnost. Lahko bi šli spet kot skupina. Jože bi nas znal organizirati, o ja. Obljubil sem mu, da bom prišel na debatne večere pod lipo, pa ... tahikardija, strah, panični napadi – tega zdaj ne bo več, ker vem, kaj je to. Zanimivo, kako je zadeva na hitro uplahnila, vsaj tako hitro, kot se je začela. Z motorjem tja dol, še to jesen, ej! Tole bi me prevetnilo, in z Branko! Ja, tole ji bom predlagal, ko pride končno dol, ji bom predlagal. Novo dogajanje v glavi. Zunaj je spet tresnilo. Mene tega ni strah, brata pa je bilo. Vedno je lezel pod odejo in celo pod posteljo se je skril. Potem sva dobila vsak svojo sobo, pa ne vem več, kako se je potem reševal. Vem pa, da je tudi oče hitel odvijati varovalke in podobne scene, kadar je treskalo. Enkrat je bil prav smešen, ko je v domači halji z eno samo copato letel dol v vežo, da bi na hitro izklopil vso elektriko, pa se mu je trak halje zapel za stopniščno ograjo in je klical mamo, naj ga reši. Da ga je nekaj uklenilo, je stokal. Zagnal je tako paniko, da je bilo kaj. Jaz sem stal na vrhu stopnic in gledal bledega očeta, ki je vlekel rjav trak iz ograje in blebetal o tem, da če trešči, bo po njem, ker lahko pride elektrika v železno ograjo in bo konec. Pa se je res zabliskalo in prav blizu tresnilo. Oče je kar trznil, mama pa se je smejala in čisto prisebno izvlekla trak in mu pomagala do varovalk, kjer je imel vedno pripravljen stolček za te namene. Mama je že pripravila svetilko in mu svetila. Taki večeri so bili potem pusti, brez televizije, brez glasbe, samo svetilka in knjiga. Ampak so se stvari popravile, ko mu je nekdo popravil celotno inštalacijo in mu razložil, kako delujejo te nove varovalke, da se kar same izklopijo, če bi bilo treskanje usodno. Jasno, ko je prvič treskalo, je oče šel dol, oborožen z baterijsko svetilko in čakal, kaj bo. Pa se ni nič zgodilo, luči so svetile, računalnik je delal, televizor tudi in mamin radio prav tako. Še dva računalnika moram na novo programirati, potem pa bo nedelja ugasnila. Včasih sem sovražil to pustost, vendar se je z leti navadiš, če imaš kaj početi. No, dajmo, dovolj lenarjenja, za mizo, pa delat!

Bolijo me roke. Nisem več vajen fizičnega dela. Da se ne bi zameril sodelavcu v firmi, sem pač šel v trgatav. Poredkoma sem to počel, ne vem, meni to ne pomeni kaj dosti, vsem tukaj pa je to že kar nekakšen kult. Sicer je bil prijazen oddih od stalnega buljenja v ekran in odpiranja računalnikov. Pa še grozdja sem se najedel, to pa. In zanimivo, letos me sploh ni napenjalo in nisem imel pospešene prebave. Najbrž je obilno deževje spralo vse tiste strupe, ki jih čez leto zmečejo na trto. Kaj vse pijemo? Smeha je pa bilo, to pa. Neka magistra iz Ljubljane je bila prvič v trgatvi. Koliko inštruktorjev je nenadoma imela in koliko pomagačev. No ja, tudi jaz nisem ravno mojster za to delo, pa vendar mi je kar dobro šlo. In gospodarjeva hčerka, hmmm, tiste oči med listi in na rdeče pobarvani lasje. Spogledljivka. Moral sem ji nakladati o motorističnih podvigih in o potovanjih. Pripovedovala mi je, da je sama tudi nameravala kupiti motor, pa so doma naredili celo revolucijo. Tako daleč je šlo, da ji ne bi več pomagali pri študiju novinarstva, če bi si umislila kaj takega. Ob malici mi je namignila, da bi lahko šla nekam proč, da bi pokadila malo trave. Pa se ji vljudno odklonil, ker sem s tem, upam, dokončno opravil. Bila je celo malo užaljena, ampak, ne in ne. Dobro me je ocenila, sicer je o meni že slišala in si je pač mislila, da sem še vedno v tem štosu. Nekoliko je celo podobna Branki, vsaj kar se prsi in bokov tiče, obraz pa je bolj ovalen in frizura znatno krajša. Na trenutke sem si želel, da bi bila tam Branka, da bi se dražila skozi listje in tekmovala, kdo bo komu ukradel grozd. Zvečer so se ga napili, jaz pa sem klepetal z bodočo novinarko. In povedala mi je zanimive zgodbe, ki si jih je nabrala, ko je delala na lokalnem radiu, nekakšna praksa. Najbolj sem se smejal tisti, ko so nekemu tipu, ki je vztrajal, da bo vodil oddajo o narodno zabavni glasbi, izključili mikrofon, tehnik pa se je delal, kot da je vse v redu in da oddaja teče v živo. Tip da je bil tako pijan, da je potem kar zaspal v studiu. No, potem pa je ljudi spraševal, če je bila oddaja dobra in podobne fore. Ja, so pa fantje tudi kakšno ušpičili, recimo kakšne škodoželjno zmontirane reklame, kakšen košček intervjuja, pa kakšna izjava, vržena kar tako v eter. Nekaj časa sem tudi sam poslušal lokalce, pa so se mi zagabili zaradi nedoraslih govork in govorcev, ki so tolkli malo sleng, malo tako tako slovenščino in včasih čisto po nepotrebnem vzdihovali in stokali. Nekaj izjem je bilo, ampak potem sem prešel na internetne radije s specifično glasbo, in to mi je še danes najljubša glasbena kulisa. Branka pa posluša samo neko meditativno glasbo, samo to, čeprav je bila včasih vsa v glasbenih trendih. Tam v devetdesetih, ko je bilo nenadoma teh majhnih radijskih postaj kot gob po dežju, sem nekajkrat šel z Alanom, ki je tržil CD-je za neko glasbeno trgovino. Pa sem imel kaj videti, od urejenih, skorajda profesionalnih studijev, do pravih pajzlov. Še najbolj me je fasciniral studijo v neki stari hiši, kjer je mularija sedela okrog in okrog, zakajena da je kaj, in program je spontano potekal, pač, kakor je bil kdo kreativno razporežen. Nič nenavadnega ni bilo, če so pustili vrata studija odprta, če so pozabili, da glasba ne teče in če so kradli glasbo kar s satelitskih televizijskih kanalov. Ko sva hotela direktorja radia, so naju napotili do bližnjega bifeja in tam sva naletela na resnega gospoda, ki je samo odmahnil z roko in rekel, da je pri njih muzike dovolj. Prav zanimivo je bilo poslušati, ko so najstnice sedale za mikrofon, sproščene in klepetave, in je bilo vse tako spontano, da bi človek kar poslušal in poslušal. Vsega tega ni več, zdaj so strogo komercialni in vsiljivi, zato jih ne poslušam več. Sem si pa enkrat privoščil kritiko nekega radia, pa ravno ob pol noči. Mislim, da je bila neka zafrikantska študentska oddaja, še kar posrečena. Hoteli so nek odmev na oddajo. Jaz pa sem poklical in počakal, da me dajo v eter, potem pa sem potegnil vodo v školjko in prislonil telefonsko slušalko. Kajpada je bila reakcija huronska. In v podobni oddaji so enkrat pripeljali dekle z vroče linije in vabili poslušalce, naj se izzivijo. No, pa sem spet poklical, ravno prav ogret, ker smo tisti večer pili. Zdelo se je, da jaz zapeljujem njo, ne ona mene. Ja, dober čvek je to bil, dober. Zdaj si kaj takega ne bi več dovolil. Zresnjen sem, očitno. Ponedeljek ... in še en vikend brez Branke. Pa jo res pogrešam. Nič, v sredo moram spet v Ljubljano in jo bom videl. Ona bo tudi šla v trgatav, najbrž naslednji vikend, pa če bi me povabila!? Kaj sva zdaj, samo tako, postelja, čvek in to, ali sva,

kaj sva? Dve ptici, ki sta zašli v meglo časa. Sinoči mi je nekaj mrmrala o tem, da je taka razdalja boleča, da bi raje videla, če bi bila zares skupaj in naj začnem počasi misliti na to, da bi službo našel v Ljubljani. Ko sem ji omenjal možnost, da bi v Piranu najela starejšo hišo, pa je rekla, da ji morje ne odgovarja, da je premalo zelenja, gozda ... Ljubljana da je kar kul. Ne vem, če res, ne vem. Sicer je lepo, da imaš toliko vsega pri roki, ampak morje, burja, vonj soli, tišina, stare ulice, sprehodi ob morju ... Ja, potem bi bila to samo ponovitev zgodbe z Vali. V soboto mi je napisala kratko elektronsko sporočilo, da ji gre dobro, da nosečnost napreduje in da tip pride vsak vikend dol, da bo najbrž kupil garsonjero v Kopru. Vali, Vali ... Vali in murva in dolgi sprehodi ob butljevem morju ... Pozabiti! Za trenutek odmaknem oči od ekrana in pustim programu, da dela sam. Sanjam. Branka, kam sva dala svoji srci, kaj? Zdaj, ko sva v razdalji, zdaj šele čutiva, da je najina bližina skupen krog. Čudna sva, ko se razkazujeva pred kamero in si čarava strast, ki bi morala biti tu in zdaj. Joj, Branka, pa če bi ti kar nočoj priletela končno dol, a? Mar naj jo povabim na pico in obisk? Bi sprejela. Saj zdaj dela izključno doma in ji ni treba zjutraj teči v službo, tako kot meni. Ampak prej bi moral vsaj malo pospraviti, cunje v pralni stroj, posesati. Saj bi šlo, bi šlo. Nič, zdajle jo pokličem.

»Živjo, madam,« zažgolim.

»O, kaj pa ti v dopoldnevu. Kje pa si?« Njen glas je še hripav, jutranji, seveda, šele malo čez deset je.

»Kje, kje, v službi, a. Popravljam računalnik za neko mini podjetje, nič posebnega, doinstalirat moram nov program in take fore. Kaj pa ti, si že pokonci. Lahko ugibam, zdaj se kuha zeleni čaj in potem boš sedla na balkon, prečerkirala stvari na računalniku, na tistem prenosnem, a ne?«

»A bi rad bil jasnovidec, kaj?« se zasmije. »Pa še uganil si, ne ravno vsega, a bo tako. Roliya sem že peljala ven, dol na Barje, zdaj sem doma, pa ravno izpod tuša. In res se bo tako odvijalo naprej, res.«

»Izpod tuša ... potem si vsa dišeča in tako mehko kožo imaš, da bi človek, ah ...« zapeljivo zavzdihnem.

»Ja ja, bi, pa te ni blizu,« zavzdihne, zdi se mi da na vznemirjen način.

»Žal, ta vikend ne, saj veš, trgatev, jaz pa trgatev.«

»Se mi kar zdi, ja, koliko grozdja je še ostalo za teboj,« se zasmije.

»Ne, ne, vestno sem trgal, res. Kul je bilo, kul.«

»Kako že poje Mlakar, so se tresle brajde, nekaj takega. So se kaj tresle brajde, ha, so se?« v smehu vpraša. Opa, punca je malo ljubosumna, zdaj gre pa zares.

»Ne, ne, se pa lahko, če prideš ti enkrat dol. Evo, vabim te na pico in potem lahko greva med brajde, če že hočeš. A, kaj meniš? Kaj pa je, skočiš v avto, v eni uri si dol, po avtocesti greš. Lahko bi imela lep ponedeljek. Vreme bo,« sem gorečen.

»Vreme je itak vedno, tako ali pa tako,« se zasmije. Potem je dolg molk. Sliši se njeno toplo dihanje.

»Daj no, vsaj enkrat bi lahko skočila dol. Saj ti ni treba zjutraj vstajati, prenosnika lahko prineseš s sabo in jutri delaš tu. Aja, Roli. Ah, bo že zdržal nekaj časa brez tebe, saj moram tudi jaz,« sem razživiljen.

»Če ti je tako hudo brez mene, bi že kaj ukrenil, a?« Nekaj tišine. »Razmišljam, razmišljam, dol, danes, ne vem. Popoldan sem mislila s prijateljico po nakupih, mislim, pomagala bi ji izbrati sedežno garnituro, ampak to lahko preložim. Celo soboto in nedeljo sem garala kot nora, knjiga je že skoraj fertik, samo še enkrat moram pregledat, pa bo. Ja, no,« vzdihne.

»Branka, daj, no,« sem prizadeven in ves naprožen.

»Morda bi pa šlo,« izdihne.

»To, to. Kdaj te lahko pričakujem?« sem že ves goreč.

»Kaj vem, ob šestih, tam enkrat. Takrat boš že doma. Razložiti mi moraš, kje se dobiva.«

»Ma ni problema, parkirala boš pred hotelom, na internetu poglej, pa boš videla, kako se pride do tja. Vem, da imaš dobro orientacijo, saj si bila tabornica, celo vodja tabora včasih, pa bi zdaj komplicirala. Ej, punca, saj se znajdeš.«

»Hotel, kateri hotel?«

»Aja, Morska zvezda, tam, tam je tudi igralnica, štekaš?«

»Aha, prav. In glej, da boš tam, če ne, joj, te zadavim kot gosko,« razposajeno reče.

»Če me boš davila čisto počasi, bo kar v redu. Veš, da bom tam. Komaj čakam. Se vidiva, ne, in naj ti metulj dneva podari poljub,« sem pesniški.

»Kakšen metulj, ej, potem bo pa gosenica, daj no. Ajde, se vidiva.«

»Kaj pa ljubčka?«

»A kačjega?«

»Joj, ne, raje samo tvojega.«

Nekaj cmokanja še namečeva v mobilca in se posloviva. Razžarjen dolgo časa ne morem zbrano gledati, kaj počne računalnik. Zdaj pride šef in me vpraša, če bom lahko še dva računalnika vzel v delo. Prosil sem ga, če bi smel to delati jutri, ker moram popoldan zgodaj domov, ker da imam neke opravke. Namrščiči se in se popraska po gosti bradi. »Ja, pozabil sem, trgategv je bila, ne, pa si malo zmatran. Prav, bom pa Žanu naložil to delo, itak malo zabušava. Bil, štima, v sredo boš šibnu v Ljubljano, ne?« reče in se še kar praska. Samo prikimam. Potolče me po rami in mi pomežikne. A, jebi ga, vrata so bila priprta, pa je najbrž slišal, da se menim s punco. Zato pomežik, zato. Hvala ti, Braco, hvala. Vse bom poštimal, saj veš, name se lahko zaneseš, ni je kište, da ne bi zalaufala, če jo jaz primem v roke, to veš. Oddahnem si. Zvečer pride Branka, Branka ... O, šla bova med brajde, šla in se bodo tresle.

Mrak leži med obranimi trtami. Našla sva še nekaj trsov, na katerih se zibljejo težki črni grozdi. Branka se skloni in si enega utrže. Bojim se, da bi si umazala rumeno dolgo krilo, prav tako, o katerem sem sanjal vse te dni. Njena rumenina med trsi ...? Škoda, da se je preja mračine tako zgodaj nasukala v te zadružne vinograde, na vse te številne terase, na katerih paseva najjino bližino. Drugi teden v septembru je, pa še tako topel večer. Od juga vleče rahel veter, ki nosi s seboj tiste melanholične vibracije. Zoblje in gleda dol na dolino, ki se razširja proti vzhodu in srka vase še zadnjo oranžno svetlobo, nad katero se vleče trak oblaka. Objamem jo okrog pasu in jo poljubim na tilnik. Vsa je naprožena, zgnetena v mesen ogenj, ki naju bo použil. Slišim, kako njeni zdravi zobje meljejo pečke v grozdju, slišim tudi, kako pogoltno prežvek grozdja. Rahlo zasuče glavo in reče: »Ej, ždrebe, počakaj malo, no.« Jaz pa nič, vroče diham v njen slani tilnik in voham njene lase, njen zdrav vonj pohotnosti, ki jo zna tako bogato razsuti. Čisto se stisnem k njej, da lahko začuti mojo štrlino. Zasmije se in se obrne. V usta mi zatlači nekaj jagod in me dolgo gleda. Ta njen pogled je povsem nov, drugačen. Za trenutek obstanem. Kaj pa je zdaj? me stisne. Ona pa se samo nasmehne in vidim, da so se ji obarvali zobje. Ni časa, da bi se spraševala, stopiva se v sladkosti grozdja in poljuba. Odvrže na pol obzoban grozd in me z mastnimi rokami prime za tilnik, vsa se zažre vame. Moji roki sta zdaj dve kači, ki hočeta pod njeno rumeno krilo. In se plazita, višje in višje. S hrbtom se nasloni na prvi visok kol v vrsti vinograda. Tako prislonjeno začnem poljubljati po dekolteju in noro grabim pod krilo. Vročo sapo razliva čezme in nekaj mrmra o tem, da naj ji ne stržem krila. V trenutku sem ves poneumljen. Zaplesala sva v ničnost, v sladkobo potuhnjene smrti, ki oživlja. Nad nama je bedela mlada mesečina, komaj še vidna v zgostljivi mračini. Previdno je razmaknila nogi in se pripravila na mojo vstopanje. Brez hlačk je, me presenetila, ko roka najde vročičnost njenega hotnega bistva. Moral sem globoko zadihati, da sem se nekoliko umiril. Potem sva s poljubi zavezala večer in si namenila ogenj, da nama postrga lubje na starem drevesu ljubezni ...

Ko prideva nazaj dol do avta, je ona še kar razposajena. Čevlje nosi v roki in bosa mesi rdečkasto zemljo. Nenadoma zapoje: in tresle, tresle so se brajde. Moral sem se še sam zasmejati. Zdaj sem vedel, da sva dokončno odklenila mračine najjinih src, da sva postala eno

v ognju strasti. Spotoma ji razlagam, kaj vse se od tu vidi, pa je to ne zanima. Obeša se name in poskakuje. Vsa je drugačna, vsa razigrana. Ob avtu obstaneva. Naslonim se na kripo in jo zvrnem nase, da jo še tu zajamem v sladkost poljuba. Nekaj me bega, te oči, ki hočejo nekaj povedati. Vprašam jo, če bo ostala čez noč. Dolgo je tiho in gleda nekam mimo mene. Potem pa dahne: »Raje še enkrat zavrtiva Mlakarja.«

Ves lahek in odet z nočjo sedim na balkonu in pijem sok. Lipe mrmrajo o svetlobi ljubezni, ki se včasih razseli v kristale. Neko šepetanje mi govori, da je Branka zdaj drugačna, da sva pravzaprav oba drugačna. Ko je šla, sva se zmenila, da greva v soboto k njenim na Štajersko, da sva ... No ja, zdaj sva očitno par. Škoda, da tisti tip še ni naredil kipcev. Pravi, da jih bo do božiča, zagotovo. Do božiča ...? Kje je še to. Kajpak bom Branki enega poklonil, naročil sem dve Branki. Smejala se je moji tesni garsonjeri, polni računalnikov in knjig, ampak park z lipami ji je bil všeč. Stala je pod drevesi in mi rekla, da se tu imam kar lepo, da lahko poslušam ptice in še senca je. Na balkonu sva spila kavo, kar naprej je jedla sir in kisle kumarice ... Skoraj cel kozarec je izpraznila ... Kisle kumarice, zakaj kisle kumarice ...? Spet moja trapasta uvertura v neke navidezne strahove. Koliko časa pa sva zdaj že intenzivno skupaj. Ob koncu julija, pa cel avgust, ja, dober mesec in pol, nič več. Pa se mi zdi, da je že najmanj pol leta. Morda zdaj padam v čas, ko se mi bo vse počasneje dogajalo, morda. In če bi tako peljal k mami, z rdečo zemljo obrizganimi nogami, s čevlji v rokah in v rumenem krilu, z bogatim dekoltejem ... No ja, Branka bi se znala pametno pogovarjati, tudi gibe ima primerne, če je treba. In pila je kavo, ej, ona. Vedno čaj, pa čaj, nocoj pa kavo. Celo na travčkanje je pozabila, samo kozarec črnega je spila, travčkanje pa ... Kaj se dogaja z njo, mar tudi ona zori v novo Branko? Nekaj mi je govorila o knjigi, ki jo je prevedla, o romanu romunskega pisatelja, ki živi v Parizu. Prevajala je iz nemščine, kar seveda ni ravno verodostojno, ampak tako delo je pač dobila. Koščki zgodbe so leteli iz nje. Neka zgodba o starcih, ki so sredi hudih zim odhajali v gozd, da bi tam umirali, ker je v vaseh primanjkovalo hrane, pa so se starci na ta način žrtvovali. In o lovljenju medvedov, ki so jih potem naučili plesati. Pridušala se je, da bo enkrat šla v Romunijo. In bila je celo za to, da greva skupaj, kar z motorjem, drugo leto na jesen, prej ne, ker da ima še nekaj v delu, nekaj večjega ... In tik preden je šla, preden je sedla v avto, je rekla. »Bil, morda te čaka kakšno presenečenje pod lipo, kdo ve. Tudi mi imamo tam stare lipe, veš. Pokazala ti bom tisto, pod katero sem postala ženska.« Zakaj je to rekla, mi vznemirljivo zabrni v glavi. Ah, kaj bi se zdaj s tem obremenjeval. Lepo mi je z njo, to je bistveno. Zdaj si ne bom postavljaj odvečnih vprašanj, ker odgovori so že napisani, tam zgoraj so napisani, da, prav tam zgoraj, od koder hodijo vsa ta vprašanja. Kako je bila razdivjana, kako vroča, nežna, predana, v rumenem krilu med trtami. Ampak v očeh ji je zorela posebna svetloba, kdo bi vedel. Nogi vržem na ograjo balkona in se zagledujem v umito mesečino, ki se deloma skriva za temnimi krošnjami. Zdi se mi, da slišim, kako mi luna govori: Ej, stari, vem, kaj te bega, nosečnost, kaj, to te bega, a? Danes je nisi vprašal, če jemlje tabletko, ne, ni bilo časa, kaj? Preveč si hitel, preveč te je bilo, da bi imel toliko časa, da bi preverjal okoliščine. Pa tudi, če bi se to zgodilo, kaj potem. Ženska bi s tem ujela še pravi vlak, ti pa, no ja, drobna uzda ti ne bi škodila. Morda si nocoj le spoznal, da zaenkrat ji pes še nekaj pomeni, da pa boš kmalu ti njen kuža, boš videl. In pozabljaš, da je vse dorečeno, še preden se vpraša. Kaj bi se zdaj obremenjeval. Lepo uživaj in prepusti se svoji usodi. Dovolj si bežal. Čas je, da sedeš pod lipe in se umiriš. Kvas vajinih vzdihov je dovolj močan, da se rodi novo bitje, to menda veš, ne. In če bo tako, naj te ne prime panika, ej. So dolžnosti, ki si jih ne izbiraš, na to pozabljaš, na to. Mar misliš, da so se tebe bali, ko si prihajal na svet. Kje pa. Tvoj oče je božal mamo po trebuhu in jo v takih nočeh gledal, kako vsa bela vzhaja pod rjuhami. O ja, spomnim se tega, o ja. Posijal sem nanju, na njen beli hlebec, v katerem je že tiktakalo tvoje srce, ki ti še zdaj hitreje zatiktaka, ampak to je pač odraz tvoje nebrzdane strasti. Ja, tvoj oče je klečal nad njo in jo poljubljal na okrogolino. Ti pa misliš, da si rojen samo za užitke. Ne, ne! Pot ti je nakazana in zdaj znaš hoditi. Dovolj

je bega. Prevečkrat sem te videl, kako si zijal gor vame s pijanim obrazom, kako si se valjal v ničnosti opojev, da bi pozabil, da si. Mislim, da je dovolj tvojih pozabljanj, da si zdaj vendar na novo sestavljen in močan. Ti bi temu rekel nagoni, jaz pa ti povem, da je to samo pradavni ples, ki si sam izbira plesalce. Tvoj razum je dovolj velik, ampak še premajhen, da bi razumel razum večnosti. Ne vzdihuj in pojdi spat. Če bi bilo kot nekdanj, kajne, potem bi zdajle pil, karkoli pač, in vlekel travo, da bi stopnjeval opoj, ki si ga skozi ljubljenje občutil. Vem, vsak moški je po ljubljenju izgubljena žival v gozdu, izgubljena in utrujena od samega sebe, ker se mu je zgodila začasna smrt. Ampak ta smrt je potrebna, da se pretok energije na novo zgodi. Pa kaj bi ti to zdaj razlagal, ko noč šumi skozi lipe, tvoje zavetnice. Raje sanjaj ples rumenega krila med debli, prav. Nekaj časa kar mižim in pustim blagemu vetru, da obriše zamišljijo, ki mi utripa za čelom. Močno zazeham in se prepuščam vrtnčasti utrujenosti. Ne vem, zakaj zdaj spet slišim Jankov glas. Enkrat je govoril z nekim vaščanom, ki se je zdravil za živce, tako so temu rekli. Govoril mu je: Ja, moški tvojih let mora imet babo najmanj trikrat na teden, pa bo zdrav. Dedec je dedec šele takrat, ko pri babi kaj opravi, če ne, se mu vozla v glavi, in to bo. Babo, babo moraš imet, pa bo! Ja, take je imel Janko, take. In še je navrgel. Če baba vsaj enkrat ne rodi, ni ta prava baba, ne more biti. Taka je narava. Cilka pa je znala povedati, kako so se mu tresle roke, ko je prihajal na malico, kako je polival pasulj in kako je ves rdeč hodil po dodatek in kako jo je prvič povabil na »kufe.« To je neke nedelje Cilka razlagala svoji prijateljici, ki jo je prišla obiskat po dolgih letih, ker je delala v Italiji, pa mislim, da je bila tam dol tudi poročena. Jaz sem se igral zunaj s plastičnim tovornjačkom, Cilka in njena prijateljica pa sta bili v senci pod bezgom. Zapomnil sem si prijateljčino hihitajoče vprašanje: »Kako si ga pa ušafala?« In Branka me je tudi ujela, me je ... Moški lovi, ženska ujame. Zdaj ni čas, da bi premišljal. Spat bo treba. Kaj pa tuš, saj res. Takle ne morem med rjuhe, pa še sveže so. Mislil sem, da jih bova z Branko zaznamovala, pa ... Morda pa le kdaj, morda ...

***

Vonj oktobra. Ne vem, če ima vsak mesec svoj vonj, zagotovo pa vem, da ga oktober ima. To je čas, ko listje sladko odмира in ko deževje mehča zemljo, da vsa težka in sluzasta vleče vase vse, kar pade nanjo. Še včeraj sem hodil med vinogradi in gledal rumene in rdeče liste, ki niso še povsem odmrli, ker je še kar toplo za ta čas, kako se v meglicah zvijajo in se pripravljajo, da bodo spet del ponavljanja. S fotoaparatom sem iskal posebne liste, take, ki imajo posute črne pege. Našel sem jih nekaj in mislim, da mi je vsaj pet posnetkov uspelo. Ampak danes ne bo časa, da bi jih analiziral. Danes greva z Branko na Štajersko. Že zdaj se živciram zaradi tega. Nikoli nisem maral teh sorodstvenih predstavljaj. Ko bo ta ceremonija za nama, potlej jo bom peljal tudi k mami. Sobota, oktobrska sobota. Napoved vremena: na vzhodu bo jasno, na zahodu pa oblačno in dež. Saj je že, nič se niso zmotili. Na hitro pregledam posnetke. No ja, kar nekaj dela me še čaka, ugotavljam. Odsrknem kavo in se popraskam po slabo obriti bradi. Naslonim se nazaj, da si oddahnem hrbet. Očala bo treba, nova očala. Preveč lezem v ekran. Pa tudi večji in grafično bolj zmogljiv ekran si bom kupil, ja! Listje. Pa sem spet otrok, tam pri desetih letih. Janko in Cilka ga vlačita skupaj zadaj v listnik, jaz pa skačem v tisto listje kot v bazen. Janko mi je pozimi naredil majhne grablje, s katerimi sem mu pomagal grabiti zgoraj v gozdu, ob vikendih, v oktobru. Potem sva se usedla na nagrabljeno listje in se predajala soncu. Janko si je vedno privzdignil hlače, da so njegove bele goleni sijale na soncu. In vedno je imel volnene nogavice. Spotoma mi je govoril, kako so v partizanih spali v listju, da je bila to najboljša odeja, kar jih pozna. Sva pa enkrat naletela na veliko granato, najbrž še iz prve svetovne vojne, ker je tam mimo vodila preskrbovalna pot za fronto. Janko je previdno ograbil okolico, z vejicami označil mesto in ni mi pustil blizu, pa čeprav me je radovednost napenjala. Pripovedoval mi je zgodbe, da so pastirji na planoti

enkrat vrgli v ogenj tako reč, pa sta dva skoraj oslepela, enemu pa je poškodovalo nogo. Kaj mi zdaj hodi v misli Janko ... Mar ga res ne bom nikoli dokončno pokopal!? No ja! Joj, ura, že pol devetih, do ene moram biti v Ljubljani. Dajmo, kopanje, britje, pa spodobne hlače, majica in športni jopič, pa očiščeni čevlji, da ne bom vedno v adidaskah.

Preveč živcev je napetih, čutim. Ko mi mezi volan pod dlanmi, se kar lepi od potu. Še eno križišče in bom pri njej. Črnina neba se redči in očitno so napovedali prav. Parkiram ob Brankinem avtu. Sobotno popoldne je in zato tako prazno parkirišče. Najbrž so šli nabirat gobe, vsaj nekateri, ostali pa verjetno v naravo, nekaj jih je po nakupih, skratka, za te majhne skoke narod še ima denar, očitno. Pozvonim. Roli veselo bevskne, me je že zaslutil, morda celo zavohal. Branka zakliče oster naprej. Vstopim. Stanovanje diši po sobotnem čiščenju. Ona je že oblečena, tokrat v črnem krilu, črni majici in rjav jesenski plašček, pa torbica, torej nič indijskega, razpuščenega, preprostega. Seveda, doma mora pokazati, da je mestna dama in ne nekakšna izgubljenka v betonski norosti. Ko me zagleda, vzdihne: »O, gospodič se je pa spodobno oblekel. Lep si,« dahne in pride do mene. Dolg poljub nama vzame dihanje. Roli sedi na tleh in naju postrani gleda. Najbrž si misli, kako so smešni ljudje, da se na tak način obgrizujejo. »Sem točen?« se kar sam pohvalim, ko se razkleneva. Samo pokima. Poišče zapestno uro, si jo nadene in potrepnja Rolija po hrbtu. Reče mu: »Ljubček, doma boš, veš. Tam bi preveč divjal in lovil kure. Zvečer boš dobil kakšen kos pujčeka, veš.« Neka nestrpnost je v zraku, neko posebno svilnato občutje. Končno je vse na svojem mestu; Roli ima brikete in vodo, okna so priprta, torbica je, ključi in mobitel tudi, darila za domače, pa še gajbica za krompir in še nekaj drobnarij. Nič se nisva domenila, s katerim avtom bova šla. Potem pa ona kar reče: »Šla bova z mojim, bolj sem ga vajena. Zjutraj sem ga oprala in nadišavila. Gor bom jaz peljala, dol pa ti, če ne boš preveč pil,« v smehu reče in me rine proti vratom. Pomagam nositi stvari. Sam sebi se nasmehnem, ko pomislim, da se obnašam kot že pravi zakonec.

Med vožnjo si pripovedujeva, kaj vse sva doživela med tednom. Zdaj da prevaja že drugi roman tistega Romuna. Ta da je še težji kot prvi, saj je nekakšna podeželska kriminalka, kjer so ob neki cesti imeli gostilno, pa da se je primerilo, da je kakšen bogat popotnik izginil, dokler niso slučajno odkrili kosti na več mestih v bližnjem gozdu, ko so kopalni za novo cesto ... Nekakšna podeželska grozljivka, z nekaterimi grozljivimi prizori, ko popotnika pospremijo v zgornje prostore in nenadoma zmanjka luči ... Jaz pa sem ji moral razlagati, kakšne stranke imamo. Še najbolj je zabavna starejša gospa, ki še ne obvlada računalnika in trdi, da ji jemljejo podatke, pa hoče kar naprej nove in nove zaščitne programe, pa čeprav niti ne ve, za kaj pravzaprav gre. Najbrž je precej osamljena in ima rada obiske, to bo. Včasih je delala na sodišču kot uradnica in je pisala na pisalni stroj. Bistra gospa, ampak s čudnimi zahtevami. Sina ima v Mariboru, hčerka pa je v Italiji. No, pa razpreda o državnih skrivnostih, ki se jih da prebrati na računalniku, samo da ne ve, kje jih je videla. Na listke si potem izpiše, kaj je prebrala, če je. Najbrž si stvari izmišljuje, pa bi hotela o tem z nekom govoriti. Še nikoli ni dovolila, da bi ji računalnik odnesli, češ, da se nič ne ve, kaj bi ji vstavili, kako bi jo potem nadzirali. In v torek mi je presrečna pokazala, kako že dobro obvlada te stroje – zna gledati televizijo preko medmrežja, poslušati radijske postaje s klasično glasbo, skratka, gospa napreduje. Ponavadi ni nič resnega narobe, le da pridem in mi pripoveduje zgodbe, ki jih ima na listkih, ker da si ne zna spravljati internetnih strani. Ko sem ji pokazal, kako to gre, je takoj poskusila. Ploskala je z rokama in rekla: »Genialno.« In potem mi Branka pove, da imajo v bloku tudi neko starejšo gospo, ki hodi na tečaj računalništva in včasih pozvoni pri njej, če se ji kaj zakvačka, kaj s pošto ali z internetom. In takole nama mineva čas, ko spodobno hitro brenčiva v sončni popoldan proti Štajerski. Vprašam jo, kam pravzaprav greva. S hitrim zasukom glave se obrne k meni in reče: »V okolico Ormoža, saj veš, tja med Ormož in Ljutomer. Saj boš videl. Lepo bo, zlati oktober. Zdaj so tam najlepše barve.« Kar sem lahko videl ob avtocesti, je potrdilo to, kar je rekla. Preveril sem, če imam rezervno baterijo za fotoaparatus in spominsko kartico, vse je v majhnem nahrbtniku, tudi tablete, da ...

Zabava me, ko berem vse table s krajevnimi imeni, še najbolj sem se nasmehnil, ko sem prebral Vinski Vrh. No, očitno je tu res veliko vina, saj so vinogradi kar številni, drugače razpeljani kot pri nas, ampak vsa pokrajina je nekako skladna in res odeta v praznični jesenski plašč. Zdaj me že razjeda nervoza in jo kar naprej sprašujem, če bova kmalu, pa mi reče, da še nekaj kilometrov. Končno zavijeva k neki kmetiji na bregu. To so torej Slovenske gorice. Zdaj me stisne v želodcu. Zdaj gre za res. Njen oče jih ima nekaj čez sedemdeset, mama kakšno leto manj, to sem vedel, drugega pa nič. Sestra je poročena in živi v Mariboru, Brat v Ljutomeru in tako naprej. Končno sva zgoraj. Na hitro sem spodaj ob majhnem križišču, kjer je bilo nekaj ravnine, opazil veliko lipo. Je to tista, sem pomislil. Ustaviva se. Ženska z belosivimi lasmi stoji na dvorišču in si briše roki v pisan predpasnik. Očitno je nekaj delala. Zdaj vidim, da je na leseni mizi kup jabolk in neka posoda. Branka suho reče: »To je mama.« Samo pokimam in počakam, da prva zleze ven, potem še jaz odprem vrata na svoji strani in se nekako izvlečem. Kolena me bolijo, ker sva imela samo dva krajša postanka za kavo in za lulanje. Mama jo objame in ji govori: »No, cajt je bil, da si prišla, pa gospoda si pripeljala, no ... Počakal sem, da se gospa naužije hčerke. Potem si je še enkrat obrisala roki in se napotila proti meni. Lep zdrav kmečki obraz, zardel, poln gub, a tako prisrčen in topel, nič zlaganega, roki pa grčasti, pordeli. Seževa si v roki in ji povem svoje ime, ona pokima in čisto počasi spusti roko ob bok. Na hitro je malo podobna Branki, le da ima bolj modre oči. Najbrž je bila včasih povsem svetlolasa, pomislim. »Kje pa je ati?« vpraša Branka. Ženska, ki se je predstavila za Hildo, je rekla, da je šel v les, drva štimat, da pa bo zdaj kmalu tu, ker ve, da pride. No, in res je bilo zaslišati ropotanje traktorja po desnem kolovozu med trtami. Tršat sivolas moški se pozibava na njem in si spotoma popravi zelen klobuk. Zapelje na dvorišče in utiša ropotanje motorja. Skoči na tla, si otolče dlani ob hlače in z gromkim glasom reče: »Kaj, so prišli mestna gospoda iz Ljubljane. Ja, to pa bo praznik. No, Brankica, lepo, da si pripeljala tega gospoda, da bo videl, kako tu pri nas živimo v naših goricah. No, kaj bomo zdaj tu stali. Pa ne zamerite, drva sem delal, tak sem, taki smo tu na kmetih. Ja no, jaz sem Franc,« je rekel in stegnil močno žilnato roko. V očeh mu je sijala odločnost, a hkrati neka prijaznost, ki ni zgolj mestno zaigrana in naučena. Zdaj se je od nekod vzel še črn pes, ki je očitno pritekkel za traktorjem. Najprej se je zagnal na Branko, ta pa ga je takoj nadrla, da naj da mir, da jo bo vso potacal. »Hildica, povabi ju noter, tu zunaj bo že preveč friško, no. Jaz takoj pridem, samo orodje spravim. No, le noter, bomo meso vrgli na mizo, pa liter domačega, še lanskega, belega.« Gospa je prikimala in hitela razlagat, da je pobirala jabolka in jih obrezovala za kuhanje žganja, nekaj pa jih bo za pujčke, ki so krulili v svinjaku poleg hiše. Kokoške hodijo po dvorišču in pes se zaganja vanje, da katera poskoči in odfrfota vstran. Pa sem vprašal, če ni nevarnosti, da bi katero zadušil. In mi gospa Hilda razloži, da se samo tako igrajo, da je zdaj Bleki malo važen, ker imajo goste, pa mora pokazati, da je on ta glavni na dvorišču. Pripravim fotoaparatus, da bi naredil lep Hildin portret. Ona pa maha z rokama in se skozi smeh brani, da se ne bo slikala. Branka jo umiri in reče, da bodo slike samo zanjo, da jo bo imela tam v Ljubljani na računalniku. Fotografiral sem tudi žilavega Bleka, ki se mi je dobrikal in me odpeljal zadaj za hišo, kjer so bile hruške še na drevesu in se je nekaj starih jablan otresalo sadežev. Našel sem lepe primerke lišaja in mahu na starih deblih in vneto fotografiral. Za vogalom me je opazoval Franc in se smehljaj. Reče: »Ja. Te je še moj oče zasadil, samo zdaj počasi lezejo v pokoj. Drevo je kot človek, ko doseže svojo zrelost, je fertik, samo ljudi pustijo matratki do konca, drevesa pa lahko porežemo. Saj bi jih že, pa se še vsako leto kaj nabere za pujčke, pa za šnops. Letos je dosti robe, dosti bo za šnops. Tu okrog je malo takega starega drevja, eni so ga ven vrgli, drugo pa je samo pocrkalo.« Potem navijeva pogovor o vremenu, o cenah, o svinjariji v kmetijski politiki, o slabih cestah, o mojem delu in podobne drobnarije. Dokler naju Branka ne zvabi v prostorno izbo, kjer je na mizi že bogat domač narezek in steklenica zlatorumenega vina. Piti bom moral, o joj! me na pragu zaskrbi. Ampak ves prostor diha nek mir in neko vabljalnost. Posedejo me poleg gospodarja, ki odvrže

klobuk na veliko klop. On vzame narobe obrnjene kozarce, jih razpostavi in vsem natoči vino. Treba bo nazdraviti, ni kaj. Še dobro, da sem zjutraj preskočil običajen odmerek zdravil, tako mi je zdravnica svetovala, za primer, če bi imel namen kaj malega spiti. Počutim se tako zelo sprejetega mednje, nenavadno. Še nikoli se mi ni kaj takega zgodilo. Vedno sem padal v kroge, ko so ljudje igrali in se delali, da jim je sila prijetno, pa čeprav so kar lezli za svoje maske. Šele, ko so se pošteno napili ali pa zakadili, se je pokazalo, da so tisti pravi, taki, kot so. Počakam, da se vino zapeni v vseh kozarcih. Potem pa Franc naznani, da bomo nazdravili. Vstanemo in trknemo s kozarci. Prvi požirki me presenetijo, mehak okus, ne preveč agresivna kislina in neka posebna sladkoba, neka plemenitost. Sedemo in si začnemo jemati koščke domače suhe salame, pa še nekaj drugih mesnih dobrot in domač kruh, pečen v krušni peči, ki je še izsevala nekaj toplote. Hilda se pohvali, da ga je spekla prav za to priložnost, ker ve, da je Branka nora nanj. Pa še pove, kako ga je kot punčka še vročega kradla in ga namakal v smetano v shrambi. Včasih pa si je odrezala debel krajec, izdolbla in pojedla sredico, potem pa notri natlačila smetano in si nasula sladkorja. Franc pa pripoveduje, kako je že kot mala punčka »šprehala«, se pačila in kar na pamet govorila neke stavke, menda v angleščini, ker je poslušala radio in gledala televizijo, če so ji pustili. Vmes, seveda, sem moral povedati vse o svojih starših. Z vsakim kozarcem vina sem bil bolj njihov, bolj povezan v nek čuden krog, ki je mehko sedal na nas in nas povezoval z energijo teh osončenih gričev. Niti opazil nisem, da je za okni že lahna mračina, je pač oktober. Za hip sem se ozrl skozi okno in videl, da zahod rdi in da se na sosednjem griču črni silhueta cerkve. Kajpada sem moral fotografirati. Še kar veliko smo si imeli povedati. Čas se počasi gosti in se staplja s temo, ki neslišno stopa v črnih copatih sem čez gričevje in trudna seda v doline. Okrog sedmih se začne poslavljanje. Nekoliko sem nejevoljen, ker sem popoldan zapravil za sedenje in žretje, lahko bi ga fotografsko bolje izkoristil, ampak ta možnost bo verjetno še obstajala. Končno se le odpraviva. S seboj peljeva krompir, nekaj suhih klobas, pa še druge dobrote in v prtič zaviti hlebci v peči pečenega domačega kruha, ki so ga z ljubeznijo zgnetle tiste grčaste roke. Noč bo jasna in hladna. Levo in desno v dolinicah se belijo drobne fine meglice. Kar hladno je. Počasi speljem po ozki cesti. Ko sva spodaj na širši cesti, Branka reče, da se bova ob kapelici in lipi ustavila, da je to pač njen običaj, ko se vrača od doma. Kakšen kilometer naprej da je majhna avtobusna postaja, kjer je vedno čakala na avtobus, ki jo je vozil v Ormož, od tam pa v Maribor na gimnazijo. Ustavim ob kapelici. In kar obsedim za volanom. Vidim, da je pri Mariji prižgana svečka, takšna moderna na baterije, nekakšna večna lučka. Lipa mora biti zares že stara, saj je njena že napol razlistena krošnja črno skrivnostna in mogočna. Tu se je torej dobivala s tistim frajerjem, tu si jo je privoščil, zadaj za deblom, med kapelico in lipo. Naslonil jo je na deblo in ... Pa če bi to ponovila. Res da sem malo mlahav od vina, ni hudo, ampak ...

»Ven pridi,« reče Branka z nekim posebnim glasom.

Zlezem ven in čutim oktobrski hlad. Tišina. Nekaj luči je po okoliških hribih, v oddaljenosti je celo nekaj svetilk ob cesti, en avto odbrenči mimo. Branka pa je že ob deblu in reče: »Sem pridi.«

Vozlasto me nese proti njej. Ob njej sem. Čutim njeno vročično dihanje in majanje v bokih. Očitno je spila več, kot jaz, čeprav sem spodaj v kleti zvrnil še dva tri kozarce, ob hrastovih starih sodih. Prime me za roko in me pelje zadaj za drevo. »Kaj se pa greš?« vprašam in se skoraj spotaknem ob korenino lipe. »A bi rada ponovila najstniško zgodbo?« Nič ne reče, samo močno me stisne za roko in sunkoma potegne nase. Dolgo sva utišana s poljubom, ki je najbrž ganil tudi Marijo v kapelici. Z vso težo se zvalim nanjo in jo stiskam k deblu, z rokama pa pijansko opletam po njenih stegnih. Zgrabi me za roko in šepne: »Nočem tega tu, no.« Začuden se odrinem in se z rokama naslonim na deblo, da jo imam ujeta in dihajočo pod sabo. »Kje pa?« rečem, da bi pač nekaj rekel.

»Hotela sem, da ... da ti nekaj zaupam. Samo to sem hotela,« šepetaje reče in globoko diha.

»Poslušam,« se delam herojskega, čeprav mi srce v hipu skoči v galop in se mi zdi, da sem v trenutku ves tresoč.

»Bil, nekaj se greva in ...«

»Pizda, kaj motoviliš, povej, imaš drugega, je to?«

»Ne, tepček, saj veš, da te imam rada, pa še kako, zdaj pa še bolj,« se izliva iz nje in silovito pljuska vame.

»Kaj pa potem, no?« sem razdražen in se vzravnam.

»Skloni se, da ti pove na uho, daj no.«

Molče jo ubogam. Glavo naslonim na deblo in vonjam njen divji zadregni vonj – tako še ni dišala. Za trenutek se mi zdi, da je neka silna energija udarila iz debla vame, neka pravadna moč, ki me bo pognala v nov krog življenja.

»Atek boš,« vroče zašepeta na moje levo uho.

Ta šepet mi vibrira in vibrira, kakor da sem v nekem velikem prostoru in me zalivajo odmevi. Čisto počasi se odlepim od nje in ne morem dojeti. Noseč, noseča, noseča ... Atek, fotr ... Ujela te je, lisička, ujela. Zdaj pa imaš, stari. Pa si tam, kjer bi moral že biti. Oj, lipa, to si mi prihranila, kaj, to si mi hotela povedati. »Kaj bom?« zajecijam.

»Bil, se je pač zgodilo, že v prvem tednu, ko si prišel z nahrbtnikom, jaz pa sem pozabila na tableto, kasneje jih pa nisem več jemala, ker se mi je zdelo brezveze, ker itak nimam stalne zveze s tabo, pa sva se zadnje čase nekaj šla ne, no, se greva še. In mislila sem si, da je najboljše, da se ljubezen razvija spontano, kakor ji je pač usojeno. Pa ne paničari takoj na začetku, ej,«

»Noseča si, z menoj,« nacefrano vprašam in se zamajem.

»Ja, s tabo, s kom pa, tepček, sladek tepček. Kaj te paničari, ej. Saj to ne more ubiti najine ljubezni. Pa če te to moti, potem izvoli, prost si, samo jaz bom otroka obdržala, da veš. Znala bom zanj poskrbeti, brez skrbi. Zato sem te pripeljala pokazat mojim ta starim, da bodo videli, kdo je oče najinemu otroku. A štekaš, a? Dedci ste vsi enaki. Z mojo sestro je bilo isto, ko ji je naredil froca, je pa spizdil. No zdaj je poročena in ima dva, tistega ta prvega ji je pa bolezen vzela, krvni rak. Ti pa kakor hočeš. Nisi ravno videti srečen,« kar leti iz nje. Vse te besede ... Kot neki veliki nočni metulji, ki s krili režejo zrak in se svetijo v turkizno svetlobo začudenja.

»Čakaj, čakaj, nikoli nisva govorila, da si že zdaj želiva otroka, potem pa ... Ja, pizda, pa sem te enkrat vprašal, zaščita in to, pa ... Mislim, da si rekla, da je vse v redu, da me imaš rada in te fore. Zdaj, evo, noseča ... Ja, ne vem, no,« sem ves krhek.

»Bil, sem pridi, Bil,« je na robu joka.

»Ne, nisem za take pizdarije. Jaz sem za pošteno igro, ej. Če bi hotel naraščaj, bi ti to predlagal, ne. Mislim, da si pač ravnala dokaj egoistično, prevarantsko. Za take štose pa jaz nisem,« sem povsem trezen in zadirčen

»Bil,« hlipne. »Bil, ljubezen ni planiranje, ej, a štekaš. Rada te imam in sem nora od te ljubezni ... pač nisem jemala tablet, nikoli pa nisem zahtevala, da bi se ti zaščitil. Pa bi se, če te je to tako skrbelo, Bil!«

»Lahko bi, samo potem bi ... « obmolknem in sklonim glavo.

»Kaj bi, kaj bi? Vidiš, tudi ti si egoist. Najbrž si hotel reči, potem ne bi bilo tako veselo, ne« skozi kontrolirano hlipanje navrže.

»Branka, kaj ti je, mislim ... Evo, z Vali sva se razšla, potem pridem k tebi, pa ne zato, da bi se Vali maščeval, saj sva se midva že prej poznala in se občasno dol dala, kot se temu reče, ne. Zdaj je drugače, priznam, ne bom tajil, nekaj se je tudi v meni zganilo, nekaj se je zaraslo. Drugače te čutim, res. Tole pa ... ne vem, Branka, zame je to veliko presenečenje, zdajle ti še ne znam povedati kakšno, pa je,« mrmram in se oziram gor v krošnjo, kjer se mi zdi, da sedita Janko in oče. Oče mi pravi: Sinko, sinko, zvest moraš biti tudi nagonu, da boš popoln. Ne

sekiraj se, otrok je garancija, da boš dejaven, ker te bo on silil v to. Janko pa reče: Zdaj si pa ta pravi dedec, zdaj. Liter ga bom spil na ta račun v partizanskem raju. Se mi je kar zdelo, da si bolj pozne sorte. No, si moj vnuk ali nisi, zdaj se izkaži, zdaj!

»Bil, razumi, nisem te hotela vreči na finto, saj sva oba zadosti stara in ekonomsko neodvisna, samo, kaj vem, lepo mi je bilo s tabo, v vsem, štekaš,« jeclja in se grbi.

»Branka, Branka,« vzdihnem in lezem proti njej. Nekaj me vleče, nekaj me silno vrtinči, da sem ves omotičen in potišan. Sladkoba se mi razliva po celem telesu in nemoč me šibi, da skoraj padem na njo. V tem trenutku se je v meni nekaj razlomilo, zgoraj v krošnji je med zadnjimi listi pošumelo in kot da bi nekdo na naju hotel vreči list, je ta padel naravnost med naju. Ustavil se je na njenih prsih. S tresočo roko ga primem in rečem. »Branka, glej, angeli nama pošiljajo pismo.«

»Tega pa ne bom znala prevesti,« olajšano reče in se me oklene. Odpoljubim njene slane solze in poiščem stisnjeni ustnici. Potem je vse tiho in dobro. Noč naju zapentlja v elipso pravadnih usodnosti.

»Kdo bo vozil?« vprašam, da bi raztrgal mrežo mučnosti, ki se je preveč oklenila najinih trepetajočih duš, morda zares združenih v bitju, ki v njej vzhaja kot kruh pod Hildinimi rokami.

»Bom pa jaz,« se sama ponudi.

*

Merilec krvne tlaka je na mizici na balkonu, poleg je škatlica tablet in prazna skodelica pravkar popite kave. Lep oktobrski dan je in sonce drobi zlato skozi zadnje rumene liste na lipah v parku. Tisočletja miru so v meni, nobene drhtavice, nobenih butanj srca, končno mir in tolažljivost, ki diha sem od lip, zgrnjenih v pomenek: Ste že slišale, pravi najstarejša med njimi. No, naš Bil bo oče, ja ja. Štajerka ga je zacoprara. Pa kako ju je lepo videti, kadar sta na balkonu in se ona tako vroče oklene njega. In slišala sem, da nas bo zapustil. Ja, po telefonu se je pogovarjal, da si bosta naredila gnezdece v neki stari kmetiji blizu Ljubljane, kjer tudi imajo lipo pred hišo. No, pa bo šel, naš Bil. Kdo bo potem strgal bršljan z naših teles, a? Ja, res sem slišala. In zadnje čase je srečen, da. Šepeta z mano, da je srečen, saj ste ga tudi ve slišale, ne. No, potem pa vse veste. Ga vidite, kakšen je danes, nasmejan, umirjen in se smehlja soncu. O joj, pred leti, katera se še spomni, kako ga je pil na balkonu in blebetal in blebetal, pa delal načrte ... Ja, zdaj smo lahko srečne tudi me, kajne. No, kar naj se medi v svoji sreči, samo da si spet ne premisli in zajaha motorja.

Zaprem oči in poslušam šum padajočih listov. Brezvetrje je, pa listi vseeno padajo, počasi, v zanimivih elipsah. Nekaj me vzdigne. Vstanem, nadenem si športni jopič in grem ven. Sprehodim se po odmrlem listju in se pri vsakem deblu lip ustavim. Na eni se je že spet zarasel bršljan. Kar objemal bi ta debla in zaplesal z njimi. Nenavadna sproščena moč je v meni in prvinskost mi tolče iz kosti. Pel bi in vriskal. Gledam, če me kdo opazuje, najbrž so v službah, jutranji sprehajalci so pa že opravili svoje. Naberem nekaj odmrlih listov, da jih bom uporabil za makrofotografijo. »Ej, lipe, lipe,« na glas zavzdihnem in grem.

